T.C

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TARİH ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

1840 (H.1256) TARİHLİ TEMETTUAT VE NÜFUS DEFTERLERİNE GÖRE BALYA KAZASINA BAĞLI YÖRÜKAN CEMAATLERİNİN SOSYO-EKONOMİK VE DEMOGRAFİK YAPISI

Azize KARLI

195051023

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. Serap TOPRAK

Bandırma 2022

T.C

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TARİH ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

1840 (H.1256) TARİHLİ TEMETTUAT VE NÜFUS DEFTERLERİNE GÖRE BALYA KAZASINA BAĞLI YÖRÜKAN CEMAATLERİNİN SOSYO-EKONOMİK VE DEMOGRAFİK YAPISI

Azize KARLI

195051023

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. Serap TOPRAK

Bandırma 2022

ETİK BEYAN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (08/ 09 /202)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

İmzası

ÖZET

1840 (H.1256) TARİHLİ TEMETTUAT VE NÜFUS DEFTERLERİNE GÖRE BALYA KAZASINA BAĞLI YÖRÜKAN CEMAATLERİNİN SOSYO-EKONOMİK VE DEMOGRAFİK YAPISI

Azize KARLI

Temettuat defterleri, Tanzimat Döneminde Osmanlı Devleti'ndeki yerleşim birimlerinin sosyo-ekonomik yapısını ortaya koyması açısından büyük bir öneme sahiptir. Defterlerden ilgili yerin demografisi, mesleki yapısı, tarım ve hayvancılık faaliyetleri, yıllık gelirleri ve ödedikleri vergi gibi birçok bilgi elde etmek mümkündür.

1840 yılında Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinin sosyo-ekonomik ve demografik yapısını ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanan bu çalışmaya Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi'ndeki 1206 numaralı Nüfus defteri ve Maliye Nezareti Temettuat Defterleri serisi içinde bulunan 7233, 7237 ve 7240 numaralı Yörükan cemaatlerinin Temettuat Defterleri ana kaynak olmuştur. Ayrıca tetkik ve inceleme eserlerden faydalanılmıştır.

Üç bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde Yörüklerin tarihi, genel özellikleri ve yaşayışları hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde, nüfus ve Temettuat defterlerine göre hane reisi ile birlikte hanede yaşayan erkeklerin adı, baba adı, varsa lakap ve unvanları, fiziksel özellikleri ve yaşları ile ilgili elde edilen istatistiki veriler doğrultusunda Yörükan cemaatlerinin tipolojik özellikleri ve nüfus yapıları incelenerek sosyal ve demografik özellikleri ortaya çıkarılmıştır. Üçüncü bölümde, Temettuat defterlerinde yer alan hanelere kayıtlı olan tarla, bağ dönümleri, zeytincilik ve hayvancılığın yanı sıra toplam servet ve gelirleri ele alınarak Yörükan cemaatlerinin iktisadi yapısı ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Böylece Temettuat defterlerinin sosyal ve iktisadi tarih araştırmaları için zengin bir kaynak teşkil ettiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışma Balya kazasının ve bölgede yaşayan Yörüklerin tarihine katkı sunmak amacıyla yapılmıştır.

Anahtar Kelime: Yörükan Cemaatleri, Konargöçer, Tanzimat Fermanı, Temettuat ve Nüfus Defteri, Balya Kazası.

ABSTRACT

SOCIO-ECONOMIC AND DEMOGRAPHIC SITUATION OF BALYA DISTRICT ACCORDING TO 1840 (H.1256) TEMETTUAT AND POPULATION REGISTERS

Azize KARLI

Temettuat registers are of great importance in terms of revealing the socio-economic structure of the settlements in the Ottoman Empire during the Tanzimat Period. It is possible to obtain a lot of information from the books, such as the demographics of the place concerned, the occupational structure, agricultural and livestock activities, annual income and taxes paid.

In this study,aiming to reveal the socio-economic and demographic structure of the Yorukan Communities of the Balya District in 1840, the population register number 1206 in the Ottoman Archives of the Presidency of the Presidency of the Republic of Turkey and the Temettuat of the Yorukan Communities with the numbers 7233, 7237 and 7240 in the series of the Ministry of Finance Temettuat Books His notebooks became the main source. In addition, research and analysis works were used.

In the first part of the study, which consists of three parts, information about the history, general characteristics and life of the Yoruks are given. In the second part, according to the Population and Temettuat Registers, the typological characteristics and population structures of the Yorukan Communities were examined in line with the statistical data obtained about the name, father's name, nicknames and titles, if any, physical characteristics and ages of the men living in the household with the head of the household and their social and demographic characteristics were revealed. In the third part, the economic structure of the Yorukan Communities has been evaluated by considering the total wealth and income, as well as the field, vineyard acres, olive cultivation and animal husbandry registered to the households in the Temettuat Registers. Thus, it has been tried to reveal that the Temettuat Registers constitute a rich source for social and economic history research. The study was carried out to contribute to the history of Balya District and the Yoruks living in the region.

Keywords: Yorukan Communities, Konargöçer, The Imperial Edict of Reorganisation,, Temettuat and Population Register, Balya District

ÖNSÖZ

Tanzimat döneminde, pek çok alanda reform yapılmıştır. Yapılan reformlar içerisinde vergi alanındaki düzenlemelere öncelik verilmiştir. Bu amaçla devlet gelirlerinin kontrol altına alınması, vergi konusunda yaşanan aksaklıkların giderilmesi, vergi mükelleflerinin tespit edilmesi ve bütçe dengesinin oluşturulması için ülke çapında sayımlar yapılmıştır. Sayımların sonucunda oluşturulan Temettuat defterleri, Tanzimat'ın uygulandığı bölgelerde mal- mülk, arazi, hayvan ve bölge halkının mal varlıklarının hane bazında kaydedildiği resmi defterlerdir. XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti için önemli bilgiler içeren bu defterler, dönemin sosyal ve iktisadi tarihinin araştırılmasında birinci el kaynak niteliğindedir.

1840 yılında Balya kazasında yaşayan Yörükan cemaatlerinin tarihsel süreçteki sosyo-ekonomik ve demografik yapısını ortaya koyan bu çalışma, bilimsel anlamda Balya kazasına katkı sunmak ve bölgede yaşayan Yörüklerin tarihine katkıda bulunmak amacıyla yapılmıştır.

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmanın her aşamasında rehberlik eden, sabırla çalışmalarıma destek veren, çalışmalarımı takip edip yönlendiren, yapıcı eleştirilerinden ve ileriye yönelik fikirlerinden her zaman istifade ettiğim sayın danışman hocam Doç. Dr. Serap TOPRAK'a ve desteğini esirgemeyen bütün hocalarıma şükranlarımı sunarım.

Bu zorlu süreçte iş hayatında bana gösterdiği anlayış ve kolaylıklar için Bandırma Ortaokulu Müdürü Kenan ÜLKAR'a ve Müdür Yardımcısı Çetin KOCABAŞ'a, çalışmalarımda her daim bana yardımcı olan Fulya AKTAŞ ve Serkan ÖZBEK'e, değerli zamanlarını ayırarak görüşlerini benimle paylaşan Buket DURMUŞ ve Işıl ŞAHİN'e teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen kardeşlerim Yusuf ve Arzu KARLI'ya, değerli annem Fatma KARLI, babam merhum Osman KARLI'ya sevgi ve saygılarımı sunarım.

Azize KARLI

BALIKESİR, BANDIRMA

2022

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN.....iv
ÖZET v
ÖNSÖZ.....viii
İÇİNDEKİLER ix
TABLOLAR xv
ŞEKİLLER xxi
KISALTMALAR xxii
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
YÖRÜKLERİN İÇTİMAİ VE İKTİSADİ YAPISI
1. Yörüklerin Sosyo-Ekonomik Yapıları 8
1.1. Yörük Adının Menşei ve Yörüklerin İsim Almaları 8
1.2. İdari Yapıları 10
1.3. Hukuki Nizamları.....14
1.4. İktisadi Yapıları.....15
1.4.1. Vergi Düzenleri.....18
1.5. Vazifeleri.....21
2. İskân Politikası.....22
3. Karesi Sancağı.....28
4. Balya Kazası.....30
4.1. Balya'nın İdari Yapısı 30
4.2. Balya'nın Coğrafi ve Ekonomik Yapısı.....31
5. 1840 Yılında Balya Kazasına Bağlı Yörükan Cemaatleri.....32

İKİNCİ BÖLÜM
BALYA KAZASINA BAĞLI YÖRÜKAN CEMAATLERİNİN SOSYAL YAPISI
1. Yörükan Cemaatlerinin Demografik Özellikleri.....37
1.1. Nüfus Defterlerine Göre Yörükan Cemaatlerinin Nüfusu 37
1.2. Temettuat Defterlerine Göre Yörükan Cemaatlerinin Nüfusu.....40
2. Yörükan Cemaatlerinde Hanelerde Kaydedilen Kişiler.....43

3. Yörükan Cemaatlerinin Tipolojik Yapısı 46
4. Yörükan Cemaatlerinin Yaş Özellikleri 53
5. Yörükan Cemaatlerinin Kişi Adları, Unvan ve Lakapları 58
5.1. Kırmızı Karye Yakınlarında Bulunan Abacılar Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 61
5.2. İskenderli Karyesi Yakınlarında Bulunan Başımkızdı Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 62
5.3. Kocaili Karyesi Yakınlarında Bulunan Çepniyan Taifesi'nin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 63
5.4. Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Davulcu Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 64
5.5. Akbaş Karyesi Yakınlarında Beşinci Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 65
5.6. Akbaş Karyesi Yakınlarında Rahmanoğlu Altıncı Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaati'nin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 66
5.7. Avşar-ı Sagir Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 67
5.8. Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 67
5.9. Müstecab ve Bengiler Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 69
5.10. Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 70
5.11. Avcılar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 73
5.12. Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 74
5.13. Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 75
5.14. Maden Karyesi Kavak Birinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 77
5.15. Maden Karyesi Kavak İkinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 77
5.16. Akbaş Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 79
5.17. Aravacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 80

5.18. Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kubaş(ı) Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 82
5.19. Ilıca Karyesi Yakınlarında Bulunan Dere Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 83
5.20. Ilıca Karyesi Yakınlarında Birinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 84
5.21. Ilıca Karyesi Yakınlarında İkinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 85
5.22. Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Yerlü Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 86
6. Yörükan Cemaatlerinin Mesleki Yapıları 88

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BALYA KAZASINA BAĞLI YÖRÜKAN CEMAATLERİNİN İKTİSADİ YAPISI

1. Tarım 90
1.1. Tarla 91
1.2. Bağcılık 96
1.3 Zeytincilik 103
2. Hayvancılık 105
2.1. Büyükbaş Hayvancılık 106
2.1.1. Kırmızı Karye Yakınlarında Bulunan Abacılar Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 106
2.1.2. İskenderli Karyesi Yakınlarında Bulunan Başımkızdı Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 108
2.1.3. Kocaili Karyesi Yakınlarında Bulunan Çepniyan Taifesinde Büyükbaş Hayvancılık 108
2.1.4. Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Davulcu Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 109
2.1.5. Akbaş Karyesi Yakınlarında Beşinci Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 110
2.1.6. Akbaş Karyesi Yakınlarında Rahmanoğlu Altıncı Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 111
2.1.7. Avşar-ı Sagir Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 112
2.1.8. Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 113

2.1.9. Müstecab ve Bengiler Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 113
2.1.10. Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 114
2.1.11. Avcılar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 115
2.1.12. Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 116
2.1.13. Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 117
2.1.14. Maden Karyesi Kavak Birinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 118
2.1.15. Maden Karyesi Kavak İkinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 119
2.1.16. Akbaş Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 119
2.1.17. Aravacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 120
2.1.18. Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kubaş(ı) Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 121
2.1.19. Ilıca Karyesi Yakınlarında Bulunan Dere Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 122
2.1.20. Ilıca Karyesi Yakınlarında Birinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 123
2.1.21. Ilıca Karyesi Yakınlarında İkinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 124
2.1.22. Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Yerlü Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık 125
2.2. Küçükbaş Hayvancılık 129
2.3. Yük-Binek Hayvanlar 136
2.3.1. Kırmızı Karye Yakınlarında Bulunan Abacılar Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları 136
2.3.2. İskenderli Karyesi Yakınlarında Bulunan Başımkızdı Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları 137
2.3.3. Kocaili Karyesi Yakınlarında Bulunan Çepniyan Taifesi'nin Yük-Binek Hayvanları 138
2.3.4. Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Davulcu Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları 138

2.3.5. Akbaş Karyesi Yakınlarında Beşinci Mahallede Bulunan Bağlı Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....139
2.3.6. Akbaş Karyesi Yakınlarında Rahmanoğlu Altıncı Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....140
2.3.7. Avşar-ı Sagir Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....140
2.3.8. Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....141
2.3.9. Müstecab ve Bengiler Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....142
2.3.10. Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....142
2.3.11. Avcılar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....143
2.3.12. Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....144
2.3.13. Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....144
2.3.14. Maden Karyesi Kavak Birinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....145
2.3.15. Maden Karyesi Kavak İkinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....146
2.3.16. Akbaş Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....147
2.3.17. Aravacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....147
2.3.18. Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kubaş(ı) Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....148
2.3.19. Ilıca Karyesi Yakınlarında Bulunan Dere Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....149
2.3.20. Ilıca Karyesi Yakınlarında Birinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....150
2.3.21. Ilıca Karyesi Yakınlarında İkinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....150
2.3.22. Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Yerlü Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları....151
2.4. Arıcılık....155
3. Kadın Hanelerine Ait Servet....161

4. Yörükan Cemaatlerinde Toplam Servet ve Gelir 163
KAYNAKÇA 171
EKLER 179
Ek 1: Mezar Taşlarından Tespit Edilen Soyadları 179
Ek 2: Temettuat Defteri Örnekleri 188
Ek 3: Nüfus Defteri Örneği 236
Ek 4: Çalışma Alanında Bulunan Köylerin Konumları 250

TABLOLAR

Tablo 2.1: Nüfus Defterine Göre Yörükan Cemaatlerinin Nüfusu 38

Tablo 2.2:Nüfus Defterine Göre Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlerin Tahmini Nüfus Dağılımı 39

Tablo 2.3: Temettuat Defterlerine Göre Yörükan Cemaatlerinin Hane Sayıları ve Nüfusu 40

Tablo 2.4: Temettuat Defterlerine Göre Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatleri Hane Sayıları ve Erkek Nüfusu 41

Tablo 2.5: Hanelerde Kaydedilen Kişiler 43

Tablo 2.6: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Hanerlerde Kaydedilen Kişiler 45

Tablo 2.7: Yörükan Cemaatlerinde Hane Reislerinin Sakal ve Bıyık Özellikleri 47

Tablo 2.8: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Sakal ve Bıyık Özellikleri 49

Tablo 2.9: Yörükan Cemaatlerinin Sakal ve Bıyık Özelliklerinin Yüzdelik Dağılımı .. 50

Tablo 2.10: Yörükan Cemaatlerinin Boy Özellikleri 51

Tablo 2.11: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Boy Özellikleri 52

Tablo 2.12: Yörükan Cemaatlerinin Boy Özelliklerinin Yüzdelik Dağılımı 53

Tablo 2.13: Yörükan Cemaatlerinin Yaş Dağılımları 54

Tablo 2.14: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Yaş Dağılımları 55

Tablo 2.15: Yörükan Cemaatlerinde Yaşların Yüzdelik Dağılımı 56

Tablo 2.16: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Yaşlarının Yüzdelik Dağılımı 58

Tablo 2.17: Kırmızı Yakınlarında Bulunan Abacılar Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 61

Tablo 2.18: İskenderli Karyesi Yakınlarında Bulunan Başımkızdı Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 62

Tablo 2.19: Kocaili Karyesi Yakınlarında Bulunan Çepniyan Taifesi'nin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları 63

Tablo 2.20: Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Davulcu Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakaplar 64

Tablo 2.21: Akbaş Karyesi Yakınlarında Beşinci Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakaplar 65

Tablo 2.22: Akbaş Karyesi Yakınlarında Rahmanoğlu Altıncı Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakaplar 66

Tablo 2.23: Avşar-ı Sagir Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakaplar.....67

Tablo 2.24: Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakaplar.....68

Tablo 2.25: Müstecab ve Bengiler Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları.....70

Tablo 2.26: Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları.....71

Tablo 2.27: Avcılar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları.....73

Tablo 2.28: Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları.....74

Tablo 2.29: Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları.....75

Tablo 2.30: Maden Karyesi Kavak Birinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları.....77

Tablo 2.31: Maden Karyesi Kavak İkinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları.....78

Tablo 2.32: Akbaş Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları.....79

Tablo 2.33: Aravacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları.....80

Tablo 2.34: Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kubaş(ı) Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları.....82

Tablo 2.35: Ilıca Karyesi Yakınlarında Bulunan Dere Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları.....83

Tablo 2.36: Ilıca Karyesi Yakınlarında Birinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları.....84

Tablo 2.37: Ilıca Karyesi Yakınlarında İkinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları.....85

Tablo 2.38: Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Çay Obasına Bağlı Yerlü Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları.....86

Tablo 2.39: Yörüklerde Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Yaygın Olan Kişi Adları 87

Tablo 3.1: Yörükan Cemaatlerinin Tarla Dönümleri ve Kıymetleri.....91

Tablo 3.2: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Tarla Dönümleri ve Kıymetleri 94

Tablo 3.3: Yörükan Cemaatlerinin Bağ Dönümleri ve Kıymetleri.....97

Tablo 3.4 : Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Bağ Dönümleri ve Kıymetleri 99

Tablo 3.5: Yörükan Cemaatlerinde Tarla ve Bağı Olmayan Hane Sayıları 101

Tablo 3.6: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Tarla ve Bağı Olmayan Hane Sayıları 102

Tablo 3.7: Yörükan Cemaatlerine Kayıtlı Zeytin Eşcarı ve Kıymetleri 104

Tablo 3.8: Kırmızı Karye Yakınlarında Bulunan Abacılar Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 106

Tablo 3.9: İskenderli Karyesi Yakınlarında Bulunan Başımkızdı Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 108

Tablo 3.10: Kocaili Karyesi Yakınlarında Bulunan Çepniyan Taifesi'ne Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 108

Tablo 3.11: Haydarobası Yakınlarında Bulunan Davulcu Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 109

Tablo 3.12: Akbaş Karyesi Yakınlarında Beşinci Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 110

Tablo 3.13: Akbaş Karyesi Yakınlarında Rahmanoğlu Altıncı Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 111

Tablo 3.14: Avşar-ı Sagir Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 112

Tablo 3.15: Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 113

Tablo 3.16: Müstecab ve Bengiler Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 113

Tablo 3.17: Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 114

Tablo 3.18: Avcılar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 115

Tablo 3.19: Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 116

Tablo 3.20: Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 117

Tablo 3.21: Maden Karyesi Kavak Birinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 118

Tablo 3.22: Maden Karyesi Kavak İkinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 119

Tablo 3.23: Akbaş Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri.....119
Tablo 3.24: Aravacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri.....120
Tablo 3.25: Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kubaş(ı) Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri.....121
Tablo 3.26: Ilıca Karyesi Yakınlarında Bulunan Dere Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 122
Tablo 3.27: Ilıca Karyesi Yakınlarında Birinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri.....123
Tablo 3.28: Ilıca Karyesi Yakınlarında İkinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri.....124
Tablo 3.29: Haydarobası Karyesi Yakınlarında Buluna Yerlü Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri.....125
Tablo 3.30: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Büyükbaş Hayvan Çeşitleri ve Sayıları.....126
Tablo 3.31: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Büyükbaş Hayvanların Kuruş Kıymeti ve Hane Başına Düşen Ortalama Oranları 127
Tablo 3.32: Yörükan Cemaatlerinde Küçükbaş Hayvan Çeşitleri ve Sayıları.....130
Tablo 3.33: Yörükan Cemaatlerinin Küçükbaş Hayvanlarının Kuruş Kıymeti ve Hane Başına Düşen Ortalama Oranları 132
Tablo 3.34: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Küçükbaş Hayvan Çeşitleri ve Sayıları.....133
Tablo 3.35: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Küçükbaş Hayvanların Kuruş Kıymeti ve Hane Başına Düşen Ortalama Oranları 134
Tablo 3.36: Kırmızı Karye Yakınlarında Bulunan Abacılar Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri.....136
Tablo 3.37: İskenderli Karyesi Yakınlarında Bulunan Başımkızdı Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri.....137
Tablo 3.38: Kocaili Karyesi Yakınlarında Bulunan Çepniyan Taifesine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri.....138

Tablo 3.39: Haydarobası Yakınlarında Bulunan Davulcu Yörükan Cemaatine Ait Yük Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 138
Tablo 3.40: Akbaş Karyesi Yakınlarında Beşinci Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 139
Tablo 3.41: Akbaş Karyesi Yakınlarında Rahmanoğlu Altıncı Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 140
Tablo 3.42: Avşar-ı Sagir Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 140
Tablo 3.43: Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 141
Tablo 3.44: Müstecab ve Bengiler Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 142
Tablo 3.45: Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 142
Tablo 3.46: Avcılar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 143
Tablo 3.47: Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 144
Tablo 3.48: Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 144
Tablo 3.49: Maden Karyesi Kavak Birinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 145
Tablo 3.50: Maden Karyesi Kavak İkinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 146
Tablo 3.51: Akbaş Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 147
Tablo 3.52: Aravacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri 147
Tablo 3.53: Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kubaş(ı) Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetler**i** 148
Tablo 3.54: Ilıca Karyesi Yakınlarında Bulunan Dere Obasına Bağlı Sultan Yörükan

Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri.....149
Tablo 3.55: Ilıca Karyesi Yakınlarında Birinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri.....150
Tablo 3.56: Ilıca Karyesi Yakınlarında İkinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri.....150
Tablo 3.57: Haydarobası Karyesi Yakınlarında Buluna Yerlü Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri.....151
Tablo 3.58: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Yük-Binek Hayvan Çeşitleri ve Sayıları.....152
Tablo 3.59: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Yük-Binek Hayvanların Kuruş Kıymeti ve Hane Başına Düşen Ortalama Oranları.....153
Tablo 3.60: Yörükan Cemaatlerinde Bulunan Kovan Sayıları ve Oranları.....156
Tablo 3.61: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Kovan Sayıları ve Oranları.....157
Tablo 3.62: Yörükan Cemaatlerinde Hayvan Türlerine Göre Hayvan Sahibi Hane Sayılarının Dağılımı.....158
Tablo 3.63: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlerin Hayvan Türlerine Göre Hayvan Sahibi Hane Sayılarının Dağılımı.....159
Tablo 3.64: Yörükan Cemaatlerinde Hayvan Türlerinin Toplam Sayısı.....160
Tablo 3.65: Yörükan Cemaatlerinde Hayvan Kıymetlerinin Toplamı.....161
Tablo 3.66: Yörükan Cemaatlerinde Kadın Hanelerinin Emlak, Hayvanat ve Temettuat Gelirleri.....162
Tablo 3.67: Yörükan Cemaatlerinin Emlak, Hayvan ve Toplam Servetleri.....163
Tablo 3.68: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Emlak, Hayvanat ve Toplam Servetleri.....166

ŞEKİLLER

Şekil 2.1: Nüfus Defterine Göre Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlerin Tahmini Nüfus Dağılım Oranları....39

Şekil 2.2: Temettuat Defterlerine Göre Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlerin Hane Sayısı ve Erkek Nüfusu....42

Şekil 2.3: Yörükan Cemaatlerinin Boy Özelliklerinin Yüzdelik Dağılımı....53

Şekil 2.4: Yörükan Cemaatlerinde En Çok Kullanılan Kişi Adları....87

Şekil 3.1:Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Tarla Dönümleri....94

Şekil 3.2: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Tarla Gelir Kıymetleri....95

Şekil 3.3: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Bağ Dönümleri....99

Şekil 3.4: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Bağ Kıymeti....100

Şekil 3.5:Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Tarla ve Bağı Olmayan Hane Sayıları....103

Şekil 3.6: Yörükan Cemaatlerine Kayıtlı Zeytin Dönümleri ve Kıymetleri....104

Şekil 3.7: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Sahip Oldukları Büyükbaş Hayvan Oranları....128

Şekil 3.8: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Sahip Oldukları Küçükbaş Hayvan Oranları....135

Şekil 3.9: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Yük-Binek Hayvanları....153

Şekil 3.10: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Arı Kovanları....157

Şekil 3.11 Yörükan Cemaatlerinin Sahip Olduğu Hayvan Türlerinin Toplamı....160

Şekil 3.12: Yörükan Cemaatlerinde Bulunan Hayvan Kıymetlerinin Toplamı....161

KISALTMALAR

a.e. : Aynı Eser.

a.g.e : Adı Geçen Eser

a.g.t : Adı Geçen Tez.

a.y. : Aynı Sayfa.

Bkz. : Bakınız.

BOA : Başbakanlık Osmanlı Arşivi.

C. : Cilt.

Çev. : Çeviren.

d. : Defterleri

DH. : Dâhiliye

H. : Hicri.

M. : Miladi.

ML. : Maliye.

Nr. : Numara.

s. : Sayfa.

S. : Sayı.

ss. : Sayfa Sayısı.

TMT. : Temettuat Defteri

T.C. : Türkiye Cumhuriyeti

vb. : Ve Benzeri.

vd. : Ve Devamı.

VRD. : Varidat.

GİRİŞ

Temettuat ve nüfus defterlerine göre Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerini değerlendirebilmek için Osmanlı Devleti'nde uygulanan vergi sistemleri ve Tanzimat Fermanı'nın ardından yapılan Temettuat sayımları ile ilgili bilgi sahibi olmak gerekir. Osmanlı Devleti İslam vergi hukukuna uygun bir şekilde örfi ve şeri hukuku içerisine alan bir vergi sistemi oluşturmuştur.[1] Devletin XVI. yüzyılın başlarından itibaren topraklarının genişlemesiyle birlikte tek bir vergi sistemini kullanmak mümkün olmamış, bu nedenle her bölgenin yapısı dikkate alınarak ayrı ayrı düzenlemeler yapılmıştır.[2] Osmanlı Devleti, vergi ve asker toplamayı belirli bir düzene koyma[3], reayanın oturduğu yerleri, mallarını ve ürünlerine ait tüm kaynakların devlet tarafından bilinmesi gibi amaçlarla tahrir adı verilen bir sayım sistemi uygulamıştır.[4]

Osmanlı Devleti'nde vergilerin belirlenmesinde önemli ölçütlerden biri de toprak mülkiyetidir. Topraklar devlete ait olmakla birlikte, halk ödemesi gereken verginin bir kısmını bizzat devlete öderken bir kısmını sipahi adı verilen görevlilere vermekteydi. Devletin sipahiler aracılığıyla vergi topladığı sisteme tımar adı verilmiştir.[5] Bu sistemde devlet, hazineden önemli bir harcama yapmadan hem ülke çapında gücünü arttırmış hem de merkeze uzak bölgelerin düzenini sağlamıştır.[6] Sistem XVI. yüzyılın sonlarından itibaren bozulmaya başlamış,[7] XVII. yüzyılın sonlarından itibaren devlet yeni tedbirler alarak tımar sistemini düzenlemek için girişimlerde bulunmuştur. Fakat bu girişimlerden hiçbirinin fayda sağlamayacağı görülünce sistemin tasfiyesi gündeme gelmiştir.[8]

---

[1] Coşkun Can Aktan, Dilek Dileyici, Özgür Saraç, **Vergi, Zülüm ve İsyan**, Ankara, Phoenix Yayınları, 2002, s.57.
[2] Mehmet Ali Ünal, **Osmanlı Müesseseleri Tarihi**, Isparta, Fakülte Yayınları, 2019, s.158.
[3] Ahmet Tabakoğlu**, Osmanlı Mali Tarihi**, İstanbul, Dergâh Yayınları, 2016, s.160.
[4] Kübra Karamık, "Temettuat Defterlerine Göre Ulukışla Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Durumu" **Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde, 2017, s.8.
[5] Ziya Kazıcı, **Osmanlı'da Vergi Sistemi**, İstanbul, Kayıhan Yayınları, 2019, s.75.
[6] Hacı Veli Aydın, "Tımar Sisteminin Kaldırılması Süreci ve Bazı Değerlendirmeler**" OTAM, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, S.12, C.12, 2001, s.67,68.
[7] Erdoğan Öner, **Osmanlı İmparatorluğu ve Cumhuriyet Döneminde Mali İdare**, Ankara, T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Başkanlığı Yayınları, 2005, s.59.
[8] Halil İnalcık, "Tımar", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, C.41, 2012, s.172.

XIX. yüzyılda devletin eski ekonomik yapısının değişmesiyle birlikte merkezîleşme süreci başlamış, bu süreçte tahrirlerin yerini alan nüfus sayımları ile[9] vergilerin adil olarak toplanabilmesi için kapsamlı emlak sayımları da yapılmıştır.[10] XIX. yüzyılda devletin kurumlarında bozulmalar meydana gelmiş, özellikle mali alandaki bozulmaların düzeltilmesi, vergi adaletsizliğinin giderilmesi amacıyla ıslahatlar yapılmıştır.[11] Tanzimat Fermanı'nın ilanından sonra vilayetlere gönderilen bir fermanla vergide adaletsizliğin giderilmesi amacıyla herkesin mal, arazi, hayvan ve gelirleri yazılarak servetleri oranında vergilerinin belirlenmesi kararlaştırılmıştır.[12] Bu amaçlarla Osmanlı Devleti'nde taşra idaresi üzerinde çalışmalara imkân tanıyan ve hane reislerinin gelirlerinin kaydedildiği Temettuat adı verilen defterler tutulmuştur.[13] Temettu "kar etme, kazanma, kar ve fayda" anlamlarına gelmektedir.[14] Maliye Nezareti Varidat Kalemi defterlerinden olan Temettuat defterleri T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığında bulunmaktadır. 1988 yılında katalog haline getirilen, dokuz katalog ve 17.747 defterden oluşmaktadır.[15]

Maliye Nezareti tarafından sancak düzeyinde belirlenen vergiler, kazalar arasında paylaştırılmaktadır. Kasaba ve köylerin payları belirlenerek istenilen miktar haneler arasında kişilerin kazancına göre paylaştırılarak bir defter halinde kaza merkezine gönderilirmektedir. Temettuat sayımlarıyla belirlenen yeni vergi sisteminde vergiler, kişilerin kazançlarına göre planlanmıştır. Bu amaçla vergiye tabi olan hane reisinin adı, gelir kaynağı, yıllık geliri ve bu gelire göre belirlenen vergi miktarı defterlere kaydedilmiştir.[16]

Temettuat defterlerinde; vergi ödemekle yükümlü hane reislerinin isimleri, lakap ve unvanları, tipolojik özellikleri ile varsa meslekleri de kayıt altına alınmıştır.

---

[9] İlber Ortaylı, **Üç Kıtada Osmanlılar**, İstanbul, Timaş Yayınları,2007, s.105.
[10] Erhan Afyoncu, **Sorularla Osmanlı İmparatorluğu VI**, İstanbul, Yeditepe Yayınları, 2015, s.65.
[11]Fatih Bozkurt, "Maliye Nezareti Temettuat Defterlerine Göre Gördes Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Durumu", **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa, 2003, s.11.
[12] Abdurrahman Vefik Sayın, **Tekâlif Kavaidi (Osmanlı Vergi Sistemi),** Ankara, T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayını, 1999, s.350.
[13] Bozkurt, **a.g.t.,** s.17.
[14] Ferit Develioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Ankara, Aydın Kitabevi, 2017, s.1251.
[15] Mübahat S. Kütükoğlu, "Osmanlı Sosyal ve İktisadi Kaynaklarından Temettü Defterleri", **Belleten, LIX/225,** Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1995, s.395.
[16] Tabakoğlu, **a.g.e.,** s.683.

Defterlerde hane reislerinin emlak, hayvanat ve gayrimenkulleri kuruş kıymetleri ile birlikte kaydedilmiştir. Böylece bölgelerde yetiştirilen hayvanlarla bunlardan elde edilen kazancın tespiti yapılabilmektedir. Kişilere ait tüm gelirlerin kaydedildiği Temettuat defterleri, kişilerin gelirinin toplam gelir içindeki paylarını tespit etmekte, böylece bir bölgenin tüm ekonomik girdilerini göstermektedir. Defterlerde son olarak kişilere ait kazançlar ayrı ayrı belirtilerek toplamları yer almaktadır.[17]

Kişilere ait emlak ve hayvanat ile yıllık kazançlarından binde hesabıyla alınan, Temettuat sayımları sonucunda belirlenen vergi[18] Muhassıl adı verilen devlet görevlileri tarafından toplanmıştır.[19] Muhassıllar, devlet tarafından verilen talimatları halka açıklamak ve bölgenin durumuna göre tespit ettiği vergileri toplamakla yükümlüdür.[20] Ayrıca bölgede yerleştirilmiş olan cemaat ve aşiretleri denetlediği gibi bu aşiretlere verilen cezaları uygulamak da görevleri arasındadır.[21] 1840 yılında başlanan emlak ve mal sayımları, muhassılların bilgisiz olması, ulaşımda yaşanan zorluklar ve vergi vermek istemeyen kişilerin çıkardığı zorluklar nedeniyle başarıya ulaşamamıştır.[22]

Sosyal ve iktisadi tarih araştırmalarında birinci el kaynak niteliğinde olan Temettuat ve nüfus defterleri, Osmanlı Devleti'nde önce konargöçer yaşayan sonra da iskân politikasıyla yerleşik yaşama geçen Yörükler hakkında da önemli bilgiler vermektedir. Özellikle XIX. yüzyıl ortalarında Yörüklerin Osmanlı arşiv belgelerinde kayıtlarının yer almaya başlamasıyla birlikte onların sosyal ve iktisadi yaşamları yanında yaylak ve kışlak hayatları hakkında ayrıntılı bilgiler yer almıştır. Sosyal bilimlerde olduğu gibi tarih alanında da genel konuların daha iyi anlaşılabilmesi için hususi konularda verilere dayalı analizler, çalışma konusunu tüm yönleriyle değerlendirmek açısından önemlidir. Osmanlı Devleti'ndeki konargöçer grupları değerlendirebilmek, onların iktisadi ve sosyal özelliklerini ortaya koyabilmek için, öncelikle hususi adlarla bilinen ve

[17] Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.398, 402, 409, 410.
[18] Kurtuluş Demirkol, "Hamid Sancağı Temettuat Tahriri Masarifat Defteri Üzerine Bir Değerlendirme (1845-1848)", **Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, S.11, 2014, s.141.
[19] Musa Çadırcı, **Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1997, s.209.
[20] İlber Ortaylı, **Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2020, s.34.
[21] Tanju Demir, Bülent Çelik, "XVII ve XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde Muhassıllık Uygulaması", **Klasik Moderne Osmanlı Ekonomisi**, Editörler: Arif Bilgin-Burhan Çağlar. İstanbul, Kronik Yayınları, 2019, s.80.
[22] Çadırcı, **a.g.e.,** s.209,210.

belirli bölgelerde yaşayan konargöçer gruplar üzerinde genellemeye gidecek ölçüde araştırılmaların yapılması gerekmektedir. Bu noktadan hareketle yapılan bu çalışma, Hüdavendigar eyaletinin Karesi sancağına bağlı, Balya kazasında yaşayan Yörükan cemaatlerinin XIX. yüzyıl ortalarında sosyo-ekonomik ve demografik durumunu, kaynakların elverdiği ölçüde ortaya çıkararak hem bölge hem de Yörükan cemaatleri hakkında değerlendirme yapma imkânı sağlamaktadır.

Söz konusu araştırmanın en önemli özelliği yazılı kaynakların yanında, 1840 yılında Balya kazasına bağlı yaşayan Yörükan cemaatlerinin yaşadıkları bölgelere yapılan saha araştırmaları ve sözlü kaynakların kullanılmış olmasıdır. Elde edilen verilerin daha sonra yapılacak çalışmalara da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmaya öncelikle konunun belirlenmesiyle başlanmıştır. Çalışmanın sınırlılıklarının belirlenmesinin ardından yapılan literatür taraması sonucunda Osmanlı Arşivi'ndeki 1206 numaralı Hüdavendigar eyaleti, Biga sancağı, Balya kazası Nüfus Defteri ve Maliye Nezareti Varidat Kalemi Defterleri içerisinde Temettuat Defterleri serisinde bulunan 7233, 7237 ve 7240 numaralı Yörükan cemaatlerine ait Temettuat defterleri tespit edilmiştir. Defterler talep edildikten sonra transkript işlemi yapılarak elde edilen veriler doğrultusunda Excel programında tablo ve grafikler oluşturulmuş, bilgiler görsel hale getirilmiştir. Öncelikle tümevarım yöntemi kullanılarak Yörükan cemaatlerine ait Temettuat defterlerine göre veriler kıyaslanarak değerlendirilmiş, ardından Yörükan cemaatleri ile ilgili genel bir çerçeve çizmek amacıyla Yörüklerin mensup oldukları cemaatlere göre de oluşturulan tablo ve grafiklerle ayrıca değerlendirmeler yapılmıştır. Ardından tümdengelim yöntemiyle elde edilen sonuçlar haneler bazında değerlendirilmiştir.

Tablolar oluşturulurken Yörükan cemaatlerini birbirinden ayıracak şekilde isimlendirmeler yapılmıştır. Bu nedenle bazı Yörükan cemaatlerinde sadece yakınlarında bulunan köylerin adı ve Yörükan cemaatinin ismi verilirken, aynı bölgenin farklı yerlerinde yaşayan Yörükan cemaatlerinde bulundukları mahallelerin adları da yazılmıştır. Aynı isme sahip, aynı bölgede yaşayan ve mahalle isimleri aynı olan cemaatlerde ise bağlı oldukları oba isimleri de belirtilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde yer alan hanelere kayıtlı isimlerle kullanılan lakap ve unvan tabloları defter sayılarının, isim ve unvanların çok olmasından dolayı tek bir tabloda ele alınamamıştır. Üçüncü bölümde yer alan büyükbaş, yük-binek hayvanları ile ilgili oluşturulan tablolar da yine defter sayılarının ve hayvan çeşitlerinin çok olmasından dolayı tek bir tablo olarak gösterilemediği için ayrı ayrı ele alınarak değerlendirilmiştir. Çalışmaya konu olan bölgelerde yapılan saha çalışmasında, Yörüklerle görüşmeler yapılarak sözlü tarih kaynaklarıyla çalışma desteklenmiştir. Çalışmanın ekler kısmına nüfus ve Temettuat defterlerinin orijinal nüshaları ile birlikte saha çalışması sonucunda elde edilen fotoğraflar ve Yörüklerin günümüzde yaşadığı bölgelerin haritası eklenmiştir.

Osmanlı Devleti'nde, 1840 yılında kayıt altına alınan Temettuat defterlerinde sadece vergi mükellefi olan hane reisleri kaydedilmişken Balya kazasında tutulan Temettuat defterlerinde hane reisi ile birlikte hanede yaşayan tüm erkeklerin yaşlarıyla birlikte kaydedildiği görülmektedir. Balya kazasına ait Nüfus ve Temettuat Defterleri'nde 11 farklı Yörükan cemaati ve 433 hane tespit edilerek defterlerde yer alan kayıtlar değerlendirilmiştir. Çalışmada Yörüklerin tipolojik özellikleri ve nüfus yapıları ile ilgili çıkarımlarda bulunularak Yörükan cemaatlerinin sosyal ve demografik özellikleri ortaya konulmuştur. Ayrıca tarımla uğraşmalarının yanı sıra temel ekonomik faaliyetlerinin hayvancılığa dayandığı sonucuna ulaşılması bu çalışmada elde edilen bulgulardan birisi olmuştur. Yörükan cemaatlerinin sosyo-ekonomik yapıları ile ilgili çıkarımlara ulaşılan çalışmada, 1840 yılında tutulan Yörükan cemaatlerine ait Temettuat defterlerinde vergilerin kaydedilmemesinden dolayı Yörüklerin ödedikleri vergiler tespit edilememiştir.

1840 yılında Yörüklerin yaşadığı Balya kazasına bağlı köylerden Maden karyesinin[23] yerine günümüzde Çukurcak, Kayapınar, Yazlık, Çakallar, Patlak, Kavakalan yerleşim yerlerinin oluştuğu, Avşar-ı Sagir karyesi Çamavşarı, Aravacık Karyesi Araovacık, İskenderli karyesi Yeni İskender isimleriyle günümüzdeki köy yerleşimleri olduğu bölgede yapılan saha araştırmasıyla da yerinde görülmüştür. Ayrıca 1840 yılında Balya kazasına bağlı olan Osmanlar, Kocaili ve Evciler köyleri günümüzde Balıkesir'in İvrindi ilçesine, Kırmızılar ve Yeni İskenderli Köyleri Balıkesir'in Karesi

[23] http://lugatim.com/s/karye (14/02/2022)

ilçesine, Araovacık, Haydaroba ve Boynanlar köyleri ise Çanakkale ilinin Yenice ilçesine bağlanmıştır. Akbaş, Müstecap, Bengiler, Yaylacık, Çalova, Ilıca ve Maden karyesinin bulunduğu bölgede kurulan köyler günümüzde Balya ilçesine bağlıdır.

Yapılan çalışma H.1256/ M.1840 yılında Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinin Temettuat defterleri ile nüfus defterleri ve yapılan saha çalışması ile sınırlı olmasına rağmen Yörükan cemaatlerinin o dönemdeki sosyo-ekonomik ve demografik özellikler hakkında çıkarımlarda bulunulması açısından önemli bilgiler ihtiva etmektedir

Çalışmanın ana kaynaklarından 7233 numaralı Temettuat Defterleri T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi'nde H.1261 (1256)[24], ML.VRD.TMT.d.7233 numaralı Balya kazası, İskenderli, Osmanlar, Avcılar, Akbaş, Aravacık, Haydarobası, Ilıca karyeleri yakınlarındaki obalarda sakin Yörükan cemaatinin Temettuat Defterleri olarak kayıtlıdır. Defterlerin ebadı 28x80 olup toplam sayfa sayısı 44'tür. Defterler içerisinde yer alan Avcılar karyesi yakınlarında bulunan Gökçeler obasına bağlı Kaşıkçı Yörükan cemaatinin Nüfus Defteri'ne bakıldığında 23 kişinin kayıtlı olduğu görülmektedir. Temettuat defterinde sayfa 15 ve 16'da bulunan toplam 5 hanede kayıtlı 17 kişinin Avşar-ı Sagir yakınlarında bulunan Kılcıoğlu obasına bağlı Kara Âşık Yörükan cemaatine ait olduğu nüfus defterindeki isimlerle karşılaştırılarak anlaşılmış ve Avşar-ı Sagir yakınlarında bulunan Kara Âşık Yörükan cemaatinin Temettuat Defteri'ne eklenmiştir. Akbaş karyesi yakınlarında Üçüncü ve Beşinci Rahmanoğlu Mahallesinde bulunan Göktepe obasına bağlı Kara Âşık Yörükan cemaatinin Temettuat Defteri ayrı ayrı tutularak 4'er hane olarak kaydedilmiştir. Fakat nüfus defterleri incelendiğinde bu iki cemaat tek defterde kaleme alınmış ve 17 kişi olarak kaydedilmiştir. Ilıca karyesi yakınlarındaki Birinci ve İkinci Mahallede bulunan Hisar Alanı obasına bağlı Sultan Yörükan cemaatinin bağlı olduğu oba Temettuat defterinde Hisar Alanı şeklinde kayıtlıyken nüfus defterinde Asar Alanı olarak yazılmıştır. Ayrıca Osmanlar yakınlarında bulunan Monla Hüseyin obasına bağlı Yörükan cemaati,

[24] Balya kazasının Temettuat Defterleri arşivde H.1261/ M.1845 yılı olarak kaydedilmiştir. Fakat defterlerin içeriği ve özelliği H.1256/M.1840 yılına aittir.

defterlerde Kubaşı olarak kaydedilmiştir. Fakat kaynaklarda Kubaş yazıldığı için çalışmada Kubaş(ı) olarak gösterilmiştir.[25]

7237 numaralı Temettuat Defterleri, arşivde H.1261 (1256), ML.VRD.TMT.d.7237 numaralı Balya kazası, Maden karyesi yakınındaki muhtelif Yörükan cemaatinin Temettuat Defterleri olarak kaydedilmiştir. Defterlerin ebadı 29x81 olup toplam sayfa sayısı 44'tür. Maden karyesi İkinci Kavak Mahallesinde bulunan Keserler Yörükan cemaatinin kişi sayılarında yazım hatası yapılmıştır. Hane 7'de, hane reisi numara 14 ile kaydedilmiş fakat aynı hanede bulunan 2 erkek çocuk deftere kaydedildiği halde numara verilmemiştir. Hane 8'de numara 15 ile devam etmiştir. Defterde son kaydedilen kişi, numara 66 ile kaydedilmesine rağmen aslında 68 erkek kayıtlıdır. Yaylacık karyesi yakınlarında bulunan Akçal obasına bağlı Kara Âşık Yörükan cemaatinin Temettuat Defteri'nde ise hane 35 farklı hane reisleriyle iki kez yazıldığı için bu Yörük cemaati 47 hane olarak ele alınmıştır.

7240 numaralı Temettuat Defterleri, arşivde H.1261 (1256), ML.VRD.TMT.d.7240 numaralı Balya kazası, Kocaili karyesi Alapınar Mahallesi Temettuat Defterleri olarak kaydedilmiştir. Defterlerin ebadı 28x79 olup toplam sayfa sayısı 12 olarak yazılmıştır. Fakat defter incelendiğinde sayfa sayısının 9 olduğu görülmektedir. Ayrıca defterin 1 numaralı sayfasında yer alan 3 kadın hanesinin nereye ait olduğu tespit edilememiştir. Hane 4,5 ve 6 olarak kaydedilen haneler, Kırmızı karye yakınlarında bulunan Abacılar Yörükan cemaatine ait olup sayfa 3'te aynı haneler tekrar kaydedilmiştir.

Son olarak çalışmada ana kaynak olarak kullanılan Yörükan cemaatlerine ait Nüfus Defterleri ise arşivde H.1256 (M.1840) NFS.d.1206 numaralı Hüdavendigar eyaleti, Biga sancağı Balya kazası Müslim Nüfus Defteri başlığı ile yer almaktadır. Ebadı 20x54,5 olan defter 180 sayfadır. Yörükan cemaatlerine ait nüfus bilgileri 138–165 sayfa aralığında yer almaktadır.

[25]Yusuf Halaçoğlu, **Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650) IV**, Ankara, Atayurt Yayınevi, 2020, s.1527, 1528, Kamil Su, **Balıkesir ve Civarında Yürük ve Türkmenler**, İstanbul, Balıkesir Halkevi Yayınları, S.20, 1938, s.51.

BİRİNCİ BÖLÜM

YÖRÜKLERİN İÇTİMAİ VE İKTİSADİ YAPISI

1. Yörüklerin Sosyo-Ekonomik Yapıları

1.1. Yörük Adının Menşei ve Yörüklerin İsim Almaları

Anadolu ve Rumeli'de yaşayan Türkmen topluluklarının ortak adı olan Yörük kelimesi, sözlükte "göçebe, göçer, göçerev" anlamına gelmektedir.[1] Yörük adının ne zamandan beri kullanıldığı ve bu adın konargöçerlere kim tarafından verildiği bilinmemekle beraber, yürümek anlamına gelen "Yorı" kelimesinden türemiş olduğu kabul edilmektedir. Bu kelime Orhun Yazıtları ve Eski Uygur Türkçesi metinlerde geçmekle birlikte, Kaşgarlı Mahmud ve Yusuf Has Hacip tarafından da kullanılmıştır.[2]

Yörük adının menşei hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Tayyib Gökbilgin, Yörük adının "yürük ve er" kelimelerinden oluştuğunu söylemekle birlikte, Yörük kelimesinin etimolojisine ait Nemeth Gyula'nın yaptığı bazı Türk gruplarının hayat tarzlarına göre adlandırıldıklarını buna örnek olarak da Yürü fiilinde türeyen Yörüklerin gösterilebileceği izahını kabul etmektedir.[3]

Mehmet Eröz' e göre Yörük, yörümek fiilinden türemiştir. Yürüyen, bir yerde durmayan, göçküncü, konargöçer, göçebe anlamlarına gelmektedir. Anadolu'ya gelen ve buraları yurt tutan göçebe Oğuz boylarını (Türkmenleri) ifade eden bir kelimedir. Birçok eserde yürük şeklinde yazılmasını büyük bir hata olarak görmüştür. Yürük kelimesi yürümekten yapılmış bir isim değildir. Bu kelime sıfattır ve aslıda Yüğrük"tür. Kelime sıfat halinde ileri, medeni, bilgili ve saf anlamlarına gelmektedir.[4] İlhan Şahin'e göre Yörük adı Osmanlı Devleti döneminde kullanılmaya başlanmakla birlikte yörümek fiilinden türetilen ve "yörü" veya "yürü" kelimelerinin sonuna gelen –k eki ile elde edilen

[1] Faruk Sümer, " Yörükler", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.43, 2013, s.570.
[2] Sadullah Gülten, "Yörük Adına Dair Bazı Düşünceler Yahut Yörük Ne İdi?", **Yörükler Orta Asya'dan Anadolu'ya**, Ed. İlhan Şahin, İstanbul, Özlem Matbaacılık, 2019, s.123,124.
[3] Tayyib M. Gökbilgin, **Rumeli'de Yörükler, Tatarlar ve Evlad-ı Fatihan**, İstanbul, Osman Yalçın Matbaası, 1957, s.3,4,7.
[4] Mehmet Eröz, **Yörükler**, İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, 1991, s.20

bir kelimedir.[5] Bunların yanında Yörük adının manası hakkında farklı görüşler de mevcuttur. Bu isim, ”çabuk yürüyen, iyi yol alan, geçimini hayvancılıktan sağlayan, göçebe yaşayan Türkmen”[6] ve “bir yere bağlı olmayan, gezende denilen ve üç günden fazla bir yerde durmayan” anlamlarına da gelmektedir.[7]

Yörük ve Türkmen kelimesi tarihi kaynaklarda eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Yörük adına ilk defa Yazıcızade Ali'nin Tevarih-i Ali Selçuk isimli eserinde rastlanmaktadır. Eserde, Türk hükümdarı Ebulca Han'dan "*Sahranişin ve göçküncü idi, yani yaban yurtlu ve Yörüktü"* diye bahsedilmektedir.[8] Yörüklerin, Anadolu'da Kızılırmak yayının batısından İçel'i de içine alacak şekilde çizilecek çizginin batısında kalan bölgeler ile Rumeli topraklarına yayıldıkları görülmektedir. Anadolu'nun batısında XVII. yüzyıldan önce konargöçerlik edenlere Yörük, bu yüzyıldan sonra bu bölgelere gelen konargöçerlere Türkmen denilmektedir.[9] Buna rağmen Batı Anadolu coğrafyasını içine alan hiçbir tahrir defterinde konargöçerliği tarif etmek amacıyla Türkmen tabiri kullanılmamış, bu gruplardan Yörük şeklinde bahsedilmiştir. Batı Anadolu'da Türkmen adı ile ifade edilenler, doğudan gelen konargöçer cemaatlerdir.[10]

Yörük ve Türkmen isimlerinin farklılığında siyasi miras da etkili olmuştur. Osmanlı Devleti'nin siyasi kaynaklarında Ramazanoğlu, Dulkadiroğlu, Karamanoğlu Beylikleri ile Karakoyun ve Akkoyunlu Devletleri Türkmen kökenli olarak bilinmektedir. Osmanlı hanedanı, Türkmen kökenli olmasına rağmen Türklüğü temsil etmekte ve Türk tabirini merkezi konuma yerleştirmektedir. Türkmen tabirini ise sonradan Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetine geçen, bu devlet ve beyliklerin konargöçer gruplarını ifade etmek için kullanmıştır.[11] Bunlarla birlikte Yörük ve Türkmen tabirlerinin farklılığında bazı siyasi mülahazalarda aramak lazımdır. Batı Anadolu, erken dönemlerde Osmanlı idaresine girmiş ve merkezi idare giderek güçlenmiştir. Bu dönemde, Osmanlı

[5] Hikari Egawa, İlhan Şahin, **Bir Yörük Grubu ve Hayat Tarzı Yağcı Bedir Yörükleri**, İstanbul, Eren Yayıncılık, 2007, s.16,
[6] Erman Artun, "Çukurova Yörüklerinin Gelenek ve Görenekleri", **I. Akdeniz Yöresi Türk Toplulukları Sosyo- Kültürel Yapısı (Tahtacılar) Sempozyumu Bildirileri,** 26-27 Nisan, Ankara 1993, s. 251.
[7] İbrahim Gökçen, **XVI ve XVII. Asır Sicillerine Göre Saruhan'da Yürük ve Türkmenler**, İstanbul, Marifet Yayınları, 1946, s.16.
[8] Sadullah Gülten, **Atayurttan Anayurda Yörükler**, İstanbul, Gece Kitaplığı, 2016,s.41,45.
[9] Tufan Gündüz, **Anadolu'da Türkmen Aşiretleri "Bozulus Türkmenleri 1540-1640"**, İstanbul, Yeditepe Yayınevi, 2019, s.53,54.
[10] Gülten, **a.g.e.,** s.41,45.
[11] Burcu Kaygana, "XVI. Yüzyılda Saruhan Sancağı Yörükleri" **Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Ordu, 2015, s.30.

Devleti'nin mücadele içinde olduğu Anadolu'nun orta ve doğu bölgesindeki Akkoyunlu, Karakoyunlu ve Karamanoğulları devletlerine karşı Batı Anadolu'da yaşayan konargöçerleri Türkmen olarak adlandırmayı tercih etmemişler, onlar için Yörük tabirini kullanmaya başlamışlardır.[12] Bunların yanı sıra bu iki grubun iktisadi faaliyet alanlarında da önemli farklılıklar bulunmaktadır. Yörükler daha çok belli bir sancakta kendilerine tahsis edilen yaylak ve kışlaklar arasında konargöçerlik etmişlerdir. Dar bir sahada yapılan hayvancılık, tarım alanlarına yakın bir ekonomik faaliyet gerektirdiğinden yerleşik yaşama daha yatkınlardır. Diğer taraftan Türkmenlerin yaylak ve kışlakları birbirinden oldukça uzaktır. Bundan dolayı tarım faaliyetleri de sınırlıdır.[13]

Osmanlı Devleti'nde yaşayan konargöçerlerin isim almalarında farklı etkenler rol oynamıştır. Çok geniş bir coğrafyaya yayılmış bulunan konargöçerler, bulundukları coğrafi bölgeye göre isim aldıkları gibi boy isimlerine göre, önceden bağlı oldukları beylik ve devletlere göre, bağlı oldukları idari gruplar ve ünlü aşiret beylerine göre isim almışlardır. Bunların yanı sıra giydikleri kıyafetin özelliğine göre isimlendirildikleri gibi ödedikleri vergiler ya da vergi karşılığında yaptıkları hizmetlere göre de isimlendirilmişlerdir. Yörüklerin isim almalarında diğer bir husus da bağlı oldukları tımar, has veya vakıflara göre isimlendirilmeleridir. Ayrıca iskân edildikten sonra kaçtıkları yerler, toplumsal olaylar, beyleriyle birlikte bulundukları coğrafi bölgeler, başlarında bulunan bey ya da kethüda, aşiret beyleriyle birlikte beylerinin adları, içtimai durumları ve bulundukları yerler Yörük cemaatlerinin isimlendirilmelerinde etkili olmuştur.[14]

1.2. İdari Yapıları

Osmanlı Devleti'nin idaresi altındaki Yörükler; aşiret, cemaat, bölük ve tirler şeklinde kaydedilmiştir. Anadolu'da yaşayan konargöçer cemaatlere aşiret denildiği gibi belli bir yere yerleşerek göçebelikten kurtulan, köyler kurmuş boylara ve oymaklara da aşiret adı verilmiştir.[15] Konargöçerler, yaşam tarzından dolayı yerleşik olanlardan farklı

[12] Egawa, Şahin, **a.g.e.**, s.17.
[13] Gülten, **a.g.e.,** s.44.
[14] İlhan Şahin, Osmanlı Devrinde Konar Göçer Aşiretlerin İsim Almalarına Dair Bazı Mülahazalar, **Tarih Enstitüsü Dergisi**, S.13, 1987, s. 195,196 vd.
[15] Faruk Söylemez, **Osmanlı Devletinde Aşiret Yönetimi, Rişvan Aşireti Örneği**, İstanbul, Kitapevi Yayınları, 2007, s.16.

bir idari ve sosyal yapıya sahip olmuşlardır. Bu yapı içerisindeki üst birim boy (taife), boya bağlı birimler ise genelde cemaat adını taşımıştır. "Ok"un karşılığı olarak kullanılan "tir", daha çok Batı Anadolu bölgesinde Isparta ve Menteşe gibi yerlerdeki konargöçer grupları ifade etmek için kullanılırken, "bölük", daha çok Orta ve Kuzey Anadolu'daki konargöçer gruplarını ifade etmiştir. Bu şekildeki yapılanma, konargöçerlerin geleneksel yapılanma şekillerini oluşturmuştur.[16]

Boy teşkilatı aşiretleri bir arada tuttuğu için, konargöçerlerin denetimini kolaylaştırmıştır. Boyların meydana getirilmesinde devlet, etkin bir rol oynamıştır. Boyları daha rahat yönetebilmek için zaman zaman müdahalelerde bulunmuş ve bazı boylar yapılan müdahaleler sonucunda oluşturulmuştur. Bu düzenlemeler, onların yapılarını değiştirecek veya bozacak şekilde olmayıp, dağılmakta olan ve vergi kontrolü sağlamakta güçlük çekilen cemaatleri, belirli bir idari statüye bağlamak amacıyla yapılmıştır. Bazı durumlarda da nüfusu artan taifelerin parçalanması sonucunda yeni taifeler ortaya çıkmıştır.[17]

Osmanlı Devleti'nde konargöçerler, sınırları belirlenmiş bir alanda idari ve mali bir hüviyete sahip olarak yaylak ve kışlak hayatı sürmüşlerdir. İktisadi durumları ve nüfusları ile üzerinde konup göçtükleri vilayete göre, sancak veya kaza statüsü verilerek Osmanlı Devleti yönetim düzeni içinde idari bir birim olarak yer almışlardır. Bu teşekküllerin alt birimlerine cemaat adı verilmiştir. Cemaat mensupları, nereye giderse gitsin statüsü değişmediği için, konargöçerlerin dağılması önlenmiştir.[18]

Cemaat, tir ve bölükten sonraki yapılanmalar ise oymak, mahalle, oba ve aile şeklindedir. Oba; mahalle ve oymaktan daha az bir nüfusa sahipken mahalle; nüfus bakımından obadan biraz daha büyüktür. Oymak, obaların birleşmesi ile meydana gelirken, cemaatlerin alt birimleri mahalle olarak adlandırılmıştır. Bu topluluklar içinde seçkin olan bir kimse ilgili obaya, mahalleye ve oymağa kendi adını vererek idarecisi olmaktadır. Bu idareciler halk tarafından tanındığı gibi devlet tarafından da tanınmaktadır.[19]

---

[16] İlhan Şahin, **Osmanlı Döneminde Konar-Göçerler**, İstanbul, Eren Yayıncılık, 2006, s.174.
[17] Gülten, **a.g.e.,** s.63,64,65.
[18] Orhan Sakin, **Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler**, İstanbul, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 2006, s.67.
[19] Şahin, **Konar-Göçerler,** s.174,175.

Konargöçerlerin yönetim kademelerinde kadı, voyvoda/Türkmen ağası, boy beyi, kethüda ve oymakbaşı unvanlarına sahip resmi statüde görevliler bulunmaktaydı.[20] Kadılar; kazaların adli ve idari işlerini yürüten görevlilerdir. Fakat kaza statüsünde bulunan konargöçerlere, kadı olarak görevlendirilen kişi görevini yerine getirirken aşiretler arasında dolaştığı için belli bir yerde bulunmuyordu. Bu nedenle konargöçerlerin yazın ve kışın yaşadıkları yaylak ve kışlak bölgelerine yakın olan merkezlerde ikamet etmekteydi. Kadılar genel olarak gelirleri eksik olan aşiretleri teftiş etmek, gelirlerinin düşmesi nedeniyle fakirleşen aşiretlerin ödemek zorunda oldukları vergileri yeniden paylaştırmak, yerleşik yaşama geçen aşiretlerin hukuki ve mali haklarının korunması amacıyla merkez hükümeti bilgilendirmekle görevliydi. Ayrıca aşiretlerin devlet ile ilişkilerini düzenlemek, aşiretlerin düzenini bozan kişileri hükümete bildirerek tedbir alınmasını sağlamak, voyvoda ve kethüdalık makamlarına atanan kişilere verilen berat, emr-i şerif veya teskireleri, sicil defterine kaydetmek gibi görevleri de yerine getiriyordu.[21]

Konargöçerler arasında en yaygın idari ve sosyal birim olan cemaatlerin başında kethüda bulunmaktaydı. Kethüda olan kimse, merkezden veya dışarıdan gelmez idarecisi olduğu cemaat içerisinde seçkin bir aileye mensup bir kişi olurdu. Kethüdalık, genelde babadan oğula geçmekle birlikte, konargöçer grupların ahalisi veya ileri gelenleri kethüdadan memnun olmadıkları zaman başka birinin tayin edilmesini isteyebilirlerdi. Cemaatlerin, bir kethüdanın idare edeceği kadar nüfusu olurdu. Eğer bir kethüdanın idare edemeyeceği kadar fazla bir nüfusa sahip olursa, idari bakımdan ya gruplara ayrılarak her bir grubun başına kethüda tayin edilirdi ya da cemaatin başına birden fazla kethüda tayin edilirdi. Bu uygulamanın amacı, o cemaati idari ve mali açıdan daha iyi idare ederek vergileri düzenli toplamaktı.[22] Kethüdaların temel görevi; vergi toplamak, aşiretlerin düzenini sağlamak ve tahrir yapılacağı zaman eminlere yardımcı olmaktı. Bunların dışında kendilerine bağlı grubun yaylak ve kışlakları arasındaki seyahatlerinde, çevreye zarar vermemeleri ve içlerinde saklanan suçluların teslimi gibi konularda onlara kefil

[20] Sakin, **a.e.**
[21] Gündüz, **a.g.e.,** s.67,68.
[22] Kethüdalığın babadan oğula geçmesi için babanın vefat etmiş olması gerekiyordu. Ayrıca bu işi yapacak yetişkin bir oğlunun olması gerekiyordu. Eğer Kethüdanın birden fazla oğlu varsa bazı istisnalar olsa da en büyük oğlu bu makama getirilirdi. Şahin, **Konar- Göçerler** s.175.

olmaktaydılar. Kethüdalara, vergi toplamada gösterdikleri gayret ve yardımlara karşılık tımar verilebildiği gibi belli oranlarda vergi muafiyeti de uygulanmaktaydı.[23]

Konargöçer gruplar, gerek has şeklinde gerekse bir sancağın vergi dairesine dâhil olarak mukataaya verilmek suretiyle idare edildiği zaman, başlarında Voyvoda adı verilen ve devlet tarafından görevlendirilen bir yönetici bulunurdu.[24] Yörük ve Türkmenlerin ayrıldıkları bir husus da Voyvodalığın Batı Anadolu Yörükleri'nde bulunmamasıdır. Türkmenler mali bakımdan voyvodalara bağlı iken, Batı Anadolu Yörükleri'nde bu görevi emin ve amiller gerçekleştirmekteydi. Yörüklerle birlikte dolaşan emin ve amiller onların vergilerini toplamakla görevliydi.[25] Cemaatlerden vergi toplamaya gelen emin ve amillerle, vergi mükellefleri arasında sık sık anlaşmazlıklar yaşanmaktaydı. Vergi eminlerinin elinde daha önceden vergiye esas olan yazımların bir dökümü bulunmaktaydı. Ancak vergi tahsili sırasında yeniden bir sayım yapılması veya vergiye esas hane ve hayvan sayısında, cemaat üyelerinin ve vergi tahsildarlarının anlaşması gerekmekteydi. Anlaşma sağlanamadığı zamanlarda ise sık sık çatışmalar yaşanmaktaydı.[26]

Cemaat ve mahalle gibi birimlerden meydana gelen boyların başında boybeyi adı verilen yöneticiler bulunurdu. Boybeyliği, irsi bir özellik gösterir ve boybeyi çıkaran cemaatin diğer mensupları da bazen "bey" unvanıyla bilinirdi.[27] Devlet ile aşiret arasındaki irtibatı sağlayan boybeyleri ayrıca vergi toplanmasına da yardımcı olur, bu hizmetlerinden dolayı her türlü vergiden muaf tutulurlardı.[28]

---

[23] Gülten, **a.g.e.**, s.43.
[24] Yusuf Halaçoğlu, **XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2020, s.27.
[25] Gülten, **a.g.e.**, s.79.
[26] Egawa, Şahin, **a.g.e.,** s.42. Yörükan cemaatlerinde görülen voyvodalar, genellikle yerel bölgenin ileri gelenlerden çıkmaktaydı. Voyvodalar vergi tahsilatlarını, genellikle Yörükan cemaatlerinin kethüdaları aracılığıyla yürütüyorlardı. Yörükan voyvodaları, sancak içerisinde veya bölgedeki diğer sancaklarda dağınık bir vaziyette gruplar halinde konargöçer yaşayan ya da yerleşik yaşama geçmiş Yörüklere tayin yoluyla görevlendirilmekteydiler. Ayrıntılı bilgi için bkz. Nilüfer Alkan Günay, "18. Yüzyıl Osmanlı Taşra İdaresinde "Mültezim ve Reaya" İlişkisine Dair Bir Değerlendirme: Hüdavendigar Sancağındaki Yörükan Voyvodaları ve Yörükler", **Yörükler**, Ed. Şahin, s.204.
[27] Şahin, **Konar-Göçerler,** s.179.
[28] Sakin, **a.g.e.**, s.68.

Cemaatlerin başında ve cemaatlerin ileri gelenleri tarafından, kendi aralarından seçtikleri oymakbaşı adı verilen yöneticiler de mevcuttu. Bu kişiler cemaatlerin sevk ve idaresinden sorumlu idiler.[29]

1.3. Hukuki Nizamları

Osmanlı Devleti'nin idaresi altında konargöçer hayat yaşayanlar, yerleşik olan halk gibi bir eyalet içindeki sancağa bağlıydılar. Konargöçerler, mali bakımdan vergi veren reaya durumundaydı. Ancak yerleşikler gibi konargöçerler arasında da hizmetleri karşılığında vergiden muaf olanlar vardı. Konargöçerler, yerleşik ahali gibi hangi çeşit toprak üzerinde yaşıyorlarsa veya yaylak ve kışlak olarak hangi çeşit topraktan yararlanıyorlarsa, mali ve hukuki bakımdan da öyle değerlendirilirlerdi. Böylece mali açıdan vergi düzeni içinde olmanın yanında, raiyyet[30] olarak da bir mükellefiyet altına girerlerdi. Bu durumda tımar reayası olanlar vergilerini tımar sahibine, zeamet sahibi olanlarda zeamet sahibine verirlerdi.[31]

İdari ve mali açıdan bir teşkilata sahip olan konargöçerler tımar, zeamet, has reayası veya vakıf toprağına raiyyet olarak kaydedilmişlerdir.[32] Kayıtlar yapılırken bazı hususlar göz önünde tutulmuştur. Buna göre küçük ve perakende gruplar tımar reayası, nüfusça büyük olanlar ise sancak beyi, beylerbeyi, şehzade veya padişahların has reayası olarak kaydedilmişlerdir. Vakıf reayası olarak kaydedilenler büyük gruplar arasından tespit edilmiştir.[33] Vakıflara yazılan cemaatlerin, vakıf toprağının bulunduğu yere yakın olmasına veya vakıf toprağında dolaşıyor olmasına dikkat edilmiştir. Cemaatler, başka bölgelere dağılması durumunda vakıf reayalığından çıkarılmışlardır.[34]

---

[29] Gündüz, **Anadolu'da Aşiretler,** s.77.

[30] Raiyyet (Reâyâ): Osmanlı Devleti'nde tebaa, halk anlamına gelmektedir. Yönetici konumundaki askeri tabaka ile ulemanın dışındaki vergi mükellefi olan halk için kullanılan bir kelimedir. Bunların yanı sıra XIX. yüzyılda devlete haraç ödeyen gayri müslim halk için de kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Öz, "Reâyâ" **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.34, 2007,s.490.

[31] Şahin, **Konar- Göçerler,** s.186,187.

[32] Cengiz Orhonlu, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskânı**, İstanbul, Eren Yayıncılık, 1987, s.16.

[33] Şahin, **Konar- Göçerler,** s.184,185.

[34] Karasi sancağına bağlı olan Yörüklerin bir bölümünün vakıf reayası olduğu görülmektedir. Bunlar II. Murad, Medine-i Münevvere, Eyüp Sultan Ensari, Emir Sultan ve Zağnos Paşa vakıflarına bağlanmışlardır. Gülten, **a.g.e.**, s.86,92.

Konargöçerlerin belirli bir bölgede iskân etmemelerinden dolayı, yerleşik olan halkla aralarında hukuki açıdan farklar vardı. Kısmi olarak uğraştıkları ziraatle ilgili vergileri vermemekle birlikte, ashab-ı tımarın toprağında yeni açtıkları yerlerden bütün çifte 12 akçe, yarım çifte 6 akçe vergi vermekle mükelleftiler. Kanunnamelerde konargöçerlerin, diledikleri yerlerde gezebileceklerine dair kayıtlar olmamakla birlikte, konaklayacakları yerlerde istedikleri kadar kalamayacakları hükme bağlanmıştır. Aşiret veya konargöçer olarak adlandırılan Anadolu'daki Yörükler, yaşam tarzları sebebiyle özel bir duruma sahiptiler. Muayyen bir yerleri olmadığı için sancak beylerine tabi olmayıp, doğrudan doğruya beylerine ya da başbuğlarına bağlıydılar. Kazai yönden kadılara bağlı olup cezai bakımdan beylerine ya da başbuğlarına bağlı bulunurlardı.[35] Toplu bir halde yaşayan ve birbirlerinden bulundukları yerlerle ayırt edilen aşiretlerin, kazai ihtiyaçları için bazen müstakil kadılar da tayin edilmekteydi. Bu uygulamayla farklı teşekküllere idari ve kazai bir şekil verilme yoluna gidilmiştir.[36]

1.4. İktisadi Yapıları

Konargöçerlerin hayat tarzı, daha çok hayvanlarına otlak bulma düşüncesinden doğmuştur. Bununla birlikte kısmi de olsa ziraatle uğraştıkları görülmektedir. Bu durum raiyyet oldukları halde yerleşik olanlarla aralarında hukuki ve iktisadi farkların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Konargöçerler, hayvancılıktan elde ettikleri ürünleri, şehir ve kasaba etraflarındaki pazar yerlerinde ihtiyaçları olan yiyecek, giyecek gibi mallarla takas etmişler böylece yerleşik olan halkla bir bütünlük oluşturmuşlardır.[37]

Yörüklerin en önemli ekonomik faaliyeti hayvancılıktır. En çok beslenen koyun, keçi, sığır ve devedir. Bunun yanında at ve eşek gibi yük-binek hayvanları da yetiştirilir. Yörüklerde koyun ve keçi yetiştiriciliğinin ön planda olduğu görülmektedir. Fakat koyun besleyenler keçiyle uğraşmamaktadır, Yörükler arasında iki hayvan türünü besleyenler azdır.[38] Ancak keçi, etinin sert oluşu ve kıllarının kısıtlı alanlarda kullanılması sebebiyle, koyun besiciliği kadar rağbet görmemiştir. Et tüketimi itibariyle dışa bağımlı olan başkentin, et ihtiyacının önemli bir kısmı Anadolu'daki aşiretlerden karşılanmaktaydı.

[35] Halaçoğlu, **XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskân Siyaseti**, s.25,26.
[36] Orhonlu, **a.g.e.,** s.20.
[37] Yusuf Halaçoğlu, **Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)**, Ankara, Atayurt Yayınevi, 2020, s.19.
[38] Eröz, **a.g.e.**, s.131.

Özellikle savaş zamanında aşiretlerin önemi daha da artmaktaydı. Bunun yanı sıra yaylak ve kışlaklara gidiş gelişlerde, yol üstündeki yerleşim yerleri ve pazarlarda yağ, peynir, yapağı gibi ürünleri satarlardı.[39] Yörüklerin hayatları, hayvanlarının ihtiyaçlarına bağlı olarak değişmekteydi. Yaylak ve kışlak arasındaki hareketlerinin başlangıç ve bitişini, hareket hızını, bir yerde konaklama sürelerini otlaklar ve hayvanlar belirlerdi. Konargöçerlerin çevresinde hangi hayvanın besleneceği çayırın yeterliliği, otlağın tipi ve kalitesi tarafından belirleniyordu. Geniş otlaklarda hayvanlarını otlatarak geçim imkânlarını sağladıkları için, hayat standartları tamamıyla tabiat şartlarına bağlıdır. Onlar çevrelerindeki bütün kaynaklardan azami ölçüde faydalanırlar ve bu konuda yerleşik halktan daha yeteneklidirler. Bir yerde otlaklar tükeninceye kadar ikamet ederler, sonra yeni otlaklar aramak için yer değiştirirlerdi.[40]

Hayvancılığa bağlı olarak et ve süt ürünlerinin haricinde deri, yün, keçe, kilim ve halıcılık da önemli bir iktisadi faaliyettir. Dokumacılık alanında bütün ihtiyaçlarını kendileri temin ederek halı, çuval, heybe, çul ve kilim imal ettikleri görülmektedir. Ayrıca dericilik, Yörükler için önemli bir ekonomik faaliyettir.[41] Yörüklerde koyun ve keçi yetiştiriciliğinden sonra ikinci sırayı büyükbaş hayvan yetiştiriciliği almaktadır. Konargöçerler tarafından büyükbaş hayvancılık çok fazla tercih edilmese de Yörüklerin yaylak ve kışlakları arasındaki mesafenin kısa olması ve coğrafi şartların etkisiyle büyükbaş hayvanları besledikleri görülmektedir. [42]

Anadolu'daki Türkmen ve Yörüklerin ekonomideki önemli faaliyetlerinden birisi de kara taşımacılığını ellerinde bulundurmalarıdır. Osmanlı Devleti'nde kara taşımacılığı büyük oranda develer vasıtasıyla yapılmaktaydı. Yörükler için büyük bir önemi olan deve, onların taşımacılık sayesinde önemli sermayeler edinmelerini sağlamaktaydı. Gerek askeri gerek ticari nakliyatta kullanılan develer, ordunun ve kalelerin ikmallerini daha ucuz bir maliyetle sağlayabilmekteydi. Savaş sırasında ordunun ihtiyacı olan atlar da büyük oranda aşiretlerden karşılanmaktaydı.[43] At yetiştirmenin ve biniciliğin konargöçer aşiretler arasında, özellikle Türklerde, yaygın olduğu ve milli gelenekler arasında ne

[39] Sakin, **a.g.e**., s.73.
[40] Abdullah Saydam, "Sultanın Özel Statüye Sahip Tebaası: Konar-Göçerler", **Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.20, 2009, s.29.
[41] Orhonlu, **a.g.e**., s.23.
[42] Egawa, Şahin, **a.g.e,** s.75.
[43] Sakin, **a.g.e**., s.72.

kadar önemli bir yere sahip olduğu malumdur. En süratli binek hayvanı olduğundan büyük bir öneme sahiptir. At, bazı konargöçer aşiretlerde binek hayvanı olarak satın alınırken, bazı aşiretlerde de damızlık olarak alınırdı.[44] Yaylak ve kışlakları arasında yer değiştiren Yörükler eşyalarını taşımak için at ve eşek gibi hayvanlar kullanmaktaydı.[45]

Temeli hayvancılığa dayanan konargöçerlerin ekonomik yapısı, çok hassas bir dengeye sahiptir. Hayvancılık için su ve mera imkânları oldukça önemlidir. Erken don olaylarının yaşanması gibi havadaki değişiklikler sürünün azalmasına ve sağlığına zarar vermektedir. Kuzulama oranı ve hastalık gibi etkenler de sürü sayısını etkilemektedir. Sahip oldukları hayvan sayısı azalan cemaatlerle, onların vergilerini daha önce belirlenmiş miktar üzerinden toplamaya çalışan tahsildarlar arasında anlaşmazlıklar meydana gelmiştir. Bu durumda cemaatler, divana hayvanlarının kırıldığını vergilerini ödeyemeyeceklerini bildirmişlerdir. Şikâyetleri devlet tarafından daima dikkate alınmış, aşiretlerin vergilerini ödeyemez duruma gelmesi halinde ya vergi indirimi uygulanmış ya da vergi borçlarından geçici olarak muaf olmuşlardır.[46]

Türkler Orta Asya'dan beri hayvancılığın yanında tarımla da uğraşmışlardır. Fakat konargöçer hayat yaşayan Yörükler için tarım, bağlayıcılığı nedeniyle çoğunlukla ikinci planda kalmıştır. Konargöçer Yörükler, iklim koşullarının elverişli olduğu yerlerde kısmi ziraat yapmışlardır.[47] Hububat üretiminin yanı sıra, vadilerdeki bataklık ve ormanlık alanları tarıma açarak, buralarda hem kendi ihtiyaçlarını karşılamak hem de pazarlamak için pamuk ve pirinç gibi ticari ürünler yetiştirmişlerdir.[48] Dar alanda yaylak ve kışlak hayatı süren Yörükler, bazı bölgelerde kışların sert geçmesi nedeniyle kışlak mahallerindeki ağıl ve tabii sığınaklarda hayvanlarını tutmak zorunda kalmışlardır. Bu durum, onlara kış ayları boyunca hayvanlarına yem ve saman bulma mecburiyeti doğurduğundan, kışlaklarının etrafında küçük çaplı tarımla da meşgul olmuşlardır.

[44] Orhonlu, **a.g.e**., s.22.
[45] Eröz, **a.g.e.,** s.131.
[46] Gülten, **a.g.e.,** s.101,102.
[47] Adem Öter, Metin Özkul, "Batı Akdeniz Bölgesi Yörüklerinin Bitkisel ve Hayvansal Üretim Faaliyetleri", **Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi**, C.11, S.1, 2018, s.17.
[48]Emine Erdoğan, "XVI. Yüzyılda Ankara Yörüklerinin İktisadi Hayatı (Tahrir Defterlerine Göre)" **Anadolu'da Yörükler Tarihi ve Sosyolojik İncelemeler**, Ed. Hayati Beşirli, İbrahim Erdal, Ankara, Phoenix Yayınevi, 2007, s.33.

Ağıllarının ve sığınaklarının yanına kurdukları küçük yerleşmelerin köylere dönüşmesiyle zamanla yerleşik yaşama geçmişlerdir.[49]

1.4.1. Vergi Düzenleri

Osmanlı Devleti'nde, halkı genel olarak vergi mükellefi olan raiyyet ve vergiden muaf olan askeriye-ilmiye sınıfı olarak ikiye ayırmak mümkündür. Konargöçerler, vergi veren kısma tabi olup mükellefleri bennâk, mücerret, toprağı ile davarı olan ve kendi kendine yeten hane'den ibrettir.[50] Çeşitli şekillerde vergilendirilen Yörüklerin bir kısmı, vergilendirilme durumlarına göre isim almışlardır. Yörük oymak ve cemaatlerin vergilendirilmesi şu şekilde olmaktadır:

1. *Hayvan, sürü veya insan başına verilen vergiler.*
2. *Devlete yapılan hizmet olarak verilen vergiler.*
    - *Derbentcilik (Yol geçitlerinde bekçilik)*
    - *Nakliyatçılık (Devecilik veya bahriyede)*
    - *Maden angaryacılığı*
    - *Sipahilik, Eskincilik (Askerlik)*
    - *Ayaklanmaların bastırılması*
    - *Onarın ve yapımcılık (Yol, köprü, kale)*
    - *Üretim: At üretimi**,** Kılıç yapımı**,** Yay yapımı**,** Gülle dökümü ve Tahıl üretimi*

Klasik düzende aşiretlerden vergi tahsilinin yapılması, onlara verilen idari ve mali bir yapı içerisinde gerçekleşmekteydi. Vergiler, aşiretlerin boybeyleri ve kethüdaları ile Türkmen Voyvodası aracılığıyla tahsil edilerek, merkezi hazineye ulaştırılmaktaydı.[51] Osmanlı Devleti'ndeki vergilendirme sistemi, bütün dönemlerde kanunnameler ile düzenlenmiştir.[52] Verginin tahsiline temel olan hane sistemi, konargöçerler için de geçerlidir. Konargöçerlerde haneyi tamamlayan mali ünite, ekonomik faaliyetlerin temeli olan koyun miktarıdır. Yörüklerin sahip olduğu koyun miktarı, 24 adetten fazla ise hanenin teşekkül ettiğine karar verilmiştir. Fakat bu sayı bazı yerlerde değişmektedir.

[49] Tufan Gündüz, "Konar Göçer", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Ankara, C.26, 2002, s.161.
[50] Halaçoğlu, **XVIII. Yüzyılda İskân Siyaseti**, s.28.
[51] Fatma Akın, **Anadolu'da Aşiret ve Devlet (1839-1876),** İstanbul, Yeditepe Yayınevi, 2022, s.182.
[52] Aydın Ayhan, **Balıkesir'in Kimliği,** Balıkesir, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi/Kent Arşivi Yayınları, 2020, s. 31,32.

Eğer aile 24'ten daha az koyuna sahipse ya da hiç koyunu yoksa resm-i kara veya bennâk adı altında kaydedilmiştir. Bu durumda hane vergisi yerine, standart olarak 12 akçe ödemişlerdir. Bennâk vergisi, genelde toprağa dayalı bir vergi olmasına rağmen konargöçerler için farklı şekilde uygulanmıştır. Elinde koyunu olmayan Yörükler 12 akçe bennâk vergisi ödemişlerdir.[53] Ayrıca toprağı olmayan Yörüklerden evli olanlar bennâk kaydı ile belirtilir, bunlardan takdir edildiği miktarda bennâk resmi alınırdı. Kazanç elde etmeye gücü yeten, henüz evlenmemiş erkekleri ifade eden mücerretlerden, üç neferden 1 kuruş hesabı ile vergi alınırdı. Mücerretler, evlendiğinde bennâk olarak adlandırılırlar ve bu statüde vergi öderlerdi.[54]

Yörüklerden ellerinde mevcut olan koyunlar üzerinden de vergi alınmıştır. Hayvancılığa dayalı olarak adet-i ağnam, yaylak, kışlak ve ağıl vergileri ödemişlerdir. Kanunnamelere göre, bölgeden bölgeye değişiklik göstermekle beraber adet-i ağnam veya resm-i ganem 2 koyuna 1 akçe şeklindedir.[55] Padişah haslarına dâhil olan Yörüklerden 2 koyuna 1 akçe alınmakla birlikte, bu miktar koyun sayısıyla orantılıdır. Ağnam resm-i; yerliden, Yörükten, eşkinciden ve yüzdeciden alınmak üzere birkaç çeşittir. Ağnam resm-i'nin hesaplanmasında kuzulu koyun kuzusuyla, oğlaklı keçi oğlağıyla birlikte sayılırdı.[56] Adet-i Ağnam Resm-i, Fatih döneminde 3 koyuna 1 akçe olarak alınmaktaydı. II. Bayezid zamanında bu vergiye yüzde elli oranında zam yapılmış, 2 koyuna 1 akçe olarak değiştirilmiştir. Aydın, Hüdavendigar, Menteşe ve Karaman gibi birçok sancakta ise XVI. ve XVII. yüzyıl boyunca, 2 koyuna karşılık 1 akçe uygulamasına devam edilmiştir.[57]

Konargöçer gruplardan alınan bir diğer vergi çeşidi de Ağıl resm-i'dir. Hayvan sürülerinin barındırıldıkları yer için alınan bu vergi, diğer vergilerle birlikte genellikle mart ayında toplanırdı. Ağnam resm-i'ne bağlı olup, kışlamak veya kuzulatmak için koyun ve keçi sürüleri, herhangi bir tımar sahibinin arazisine getirilerek etrafı çevrili ağıl yapılırsa o yerin vergilerini toplayan sipahi, sürü hesabına göre miktarı kanunnamelerle belirtilmiş olan vergiyi sürü sahibinden isteme hakkına sahipti. Bir sürü 100–300

[53] Gülten, **a.g.e.**, s.106,107,
[54] Gündüz, **Anadolu'da Aşiretler,** s.97.
[55] Gülten, **a.g.e.**, s.108.
[56] Halaçoğlu, **XVIII. Yüzyılda İskân Siyaseti,** s.28,29.
[57] Gülten, **a.g.e.**, s.110,111,113.

hayvandan meydana gelir ve bu miktar ağıl resm-i'nin tayininde temel kabul edilirdi.[58] Bazı bölgelerde sürü âlâ (iyi), evsat (orta) ve ednâ (az) olarak sınıflandırılarak, vergisi de buna göre konulurdu.[59] Miktarı bölgelerin özelliklerine ve zamana göre değişiklik göstermekteydi. Fatih kanunnamesine göre bir sürüden 2 akçe ağıl resm-i alınırken, daha sonra 3 akçeye yükseltilmiştir. [60]

Hayvanlarını miri yaylaklarda ve tımar sahibinin arazisinde otlatan Yörükler, resm-i yaylak adı verilen bir vergi ödemek zorundaydılar. Yörükler, yaylaklarına gidip gelirken konakladıkları yerlerde üç günden fazla kaldıkları takdirde kendilerinden resm-i yaylak talep edilebilirdi. Bu vergini miktarı genel olarak her sürüden 1 koyun ve her haneden 200 dirhem (yaklaşık 600–700 gram) yağ alınması şeklindeydi. Resm-i kışlak ise kışlanan arazinin sipahisine ödenen vergidir. Bu vergi de resm-i yaylak gibi 1 sürüden 1 koyun miktarınca alınırdı. Son olarak Yörüklerden kendilerine tahsis edilen bölgenin dışına çıkmaları halinde ceza niteliğinde verdikleri resm-i otlak alınmaktaydı. Bu vergi türü de sürü başına 1 koyun oranındaydı. Bunların dışında cemaatlerden savaş zamanında sürsat ve avarız vergileriyle arus resm-i, yave akçesi, bad-ı heva gibi vergilerde tahsil edilirdi.[61]

Konargöçer grupların, temel iktisadi faaliyeti olan hayvancılık üretim ve kazanç açısından daha riskli bir özellik taşıdığı için, konargöçerlerden tahsil edilecek vergi miktarı zaman zaman sıkıntılara neden olmuş ve bundan dolayı bazı aşiretlerin dağıldığı, bazılarının ise yerleşik hayata geçmeye çalıştığı görülmektedir. Konargöçerlerden tahsil edilecek vergiyi, tahammül seviyesine çekmek için tahrirler sık sık yenilenmekteydi.[62] Tahrirlerin yenilenmesinde diğer bir sebep de vergilerin toplanmasında yapılan adaletsizliklerdi. Bu durum bazı aşiretlerin tepkisine neden olmaktaydı. Ayrıca bazı oymaklar, vergi vermemek için vergilerin arttırılması veya iskânları söz konusu olduğunda vergi ve iskân memurlarına seyyidlik veya askerilik iddiasında bulunmuşlardır.[63] Aşiretler, her zaman vergi vermeye gönüllü olmayıp fırsat buldukça vergiden kaçmaktaydılar. Özellikle konargöçer olmalarının avantajıyla, sayımlarda

[58] Feridun Emecen, "Ağıl Resmi", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, C.1, 1988, s.46.
[59] Halaçoğlu, **XVIII. Yüzyılda İskân Siyaseti,** s.28,29.
[60] Feridun Emecen, "Ağıl Resmi", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, C.1, 1988, s.46.
[61] Sakin, **a.g.e.,** s.75.
[62] Tufan Gündüz, **Bozkırın Efendileri, Türkmenler Üzerine Makaleler**, İstanbul, Yeditepe Yayınevi, 2018, s.116.
[63] Halaçoğlu, **XVIII. Yüzyılda İskân Siyaseti**, s.31.

hanelerini kolayca gizleyebiliyorlardı. Bu durum, konargöçer yaşayan toplulukların düzenli olarak kayıtlarının tutulmaması, sistemli bir idari yapılarının bulunmaması ve vergilerinin toplu olarak tahsil edilmesinden kaynaklanmaktaydı. Vergiden bir şekilde kaçan aşiretler, iskân sırasında yakalanarak kayıt altına alınıp vergileri tahsil edilmeye çalışılmaktaydı. Bunların yanı sıra, vergiyi toplayan aşiret müdürlerinin vergi tahsilinde halktan fazla vergi topladıkları, zaman zaman yılda bir kez toplanacak olan vergiyi iki veya üç defa talep ettikleri ya da tahsil ettikleri vergileri zimmetlerine geçirdikleri şeklinde yaşanan sorunlar da görülmekteydi. Ayrıca aşiretlerin "daire-i itaatten" çıkarak vergi vermeye muhalefet etmesi, bazen uzun yıllar bir aşiretten verginin tahsil edilememesine neden olmuştur. Öte yandan bazı aşiretlerin kalabalık ve geniş bir coğrafyaya yayılması, vergilerin tahsilini güçleştirmiştir.[64] Bu süreç konargöçer yaşayan halkın yerleşik yaşama geçirilmesini zorunlu hale getiren etmenlerden birisi olmuştur.

1.5. Vazifeleri

Yörükler, temel iktisadi faaliyetlerinin yanı sıra vergi muafiyeti karşılığında yapmakla mükellef oldukları birtakım görevleri yerine getirmişlerdir. Fatih'ten önceki dönemlerde Yörükler, ilk anlarda silahlı birer unsur olarak kullanılırken, devlet daimi asker sistemini uygulamaya başlayınca önemleri azalmıştır. Rumeli'nin fethi sırasında tekrar ihtiyaç duyulunca, Yörükler silahlı birlikler olarak kullanılmışlardır.[65] Askeri teşkilat içerisinde Yörüklerin icra ettikleri en önemli görev, savaş zamanında sefere katılmaktır.[66] Kanuni döneminde ise Yörükler askeri unsur olarak kullanılmaktan ziyade imar ve muhafaza işlerinde yer almışlardır. Yörüklerin, yerleşme alanları göz önüne alındığında; sahillere yerleştirilenler, gemi malzemesi temini ve gemi yapımında kullanılmışlardır. Büyük yollar üzerine yerleştirilenler; yolların emniyeti, derbendcilik, yolların tamiri, suyollarının yapılması, köprü inşası, tamiri ve muhafazası gibi görevleri

---

[64] Akın**, a.g.e**., s.184,185,186,187.

[65]Salahaddin Çetintürk, "Osmanlı İmparatorluğunda Yürük Sınıfı ve Hukuki Statüleri", **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Dergisi**, C.2, S,1, 1943, s.111.

[66] Mehmet İnbaşı, "Rumeli Yörükleri" **Yörükler ve Türkmenler Sempozyumu Bildirileri**, 14 Nisan Ankara, 2000, s.153. Yörüklerin beşte biri savaş zamanında tam teçhizatlı bir şekilde sefere hazır bulunurdu. Bunlara eşkinci adı verilirdi. Sefere katılmayanlar ise mali sorumlulukları yerine getirirdi. Bunlar genel olarak cephe gerisinde kereste temin etme, hisar, köprü, yol inşa etme, taş gülle yapma gibi işlerde çalışırlardı. Sefere çıkan eşkinci Yörükleri, ağnam resm-i adı verilen ve 3 koyuna 1 akçe ödedikleri vergiden muaf tutulurlardı. Ayrıntılı bilgi için bkz. Abdülkadir Özcan, "Eşkinci", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, C.11, 1995, s.469.

yerine getirmişlerdir. Maden bölgelerine yerleştirilenler ise[67] madenleri eşkıyalardan korumak, çıkarılan madenlerin nakledilmesi ya da madenlerin ihtiyacı olan odun ve kömür gibi maddeleri madenlere nakletmek, bizzat madenleri çıkarmakta görev almışlardır. Maden çıkarmada hizmetleri karşılığında avarız-ı divaniye'den[68] muaf tutulmuşlardı.[69]

Yörüklerin yerine getirdikleri en önemli görevlerden birisi, devlet ve özel sektör adına develeriyle çeşitli taşımacılık hizmeti yapmalarıdır. Osmanlı Devleti, ordunun silah ve cephane malzemelerini develerle taşımış, bu iş için Yörüklerden deve kiralamıştır. Özellikle ordunun taşımacılık hizmetleri ve İstanbul'un zahiresini taşımak için bu yola başvurmuştur. Devlet için taşımacılık, hayati bir öneme sahip olduğundan bu hizmeti yerine getirmeyenlerin develerine el konulması ve sakallarının kesilmesi gibi ağır cezalar uygulanmıştır.[70] Ayıca Yörüklerin tabi oldukları görevler şunlardır: Boş arazilerin iskâna açılması, bulundukları yerlerin asayişinin sağlanması, cami ve mescitlerin tamiri ve menzillerde zahire toplanması, ordu için at yetiştirilmesi ve eğitimi, pirinç yetiştirilmesidir.[71]

2. İskân Politikası

Osmanlı Devleti, kuruluş döneminde konargöçer Türk aşiretlerini, yeni alınan bölgelerin Türkleştirilmesinde kullandığı gibi savaşçı özellikleri, disiplin ve teşkilat içinde olmaları nedeniyle onları fethedilen bölgelere yerleştirmiştir. Özellikle I. Bayezid döneminde Rumeli'nin Türkleşmesi amacıyla aşiretlerin bu bölgelere nakledildikleri görülmektedir. XVI. yüzyılın sonlarından itibaren Osmanlı Devleti'nin dinamizmini ve yayılma gücünü kaybetmeye başlaması ile birlikte dışa dönük olarak izlenen iskân

[67] Çetintürk, **a.e.,** s.11,12.
[68] Avarız-ı Divaniye (Avarız Vergisi): Tanzimat dönemine kadar olağanüstü hallerde ve özellikle savaş masraflarını karşılamak amacıyla halkın ödemek zorunda olduğu düzenli olmayan vergilerdir. Başlangıçta düzenli olarak toplanmasa da daha sonra yıllık olarak toplanan düzenli vergiler haline gelmiştir. Ev ya da toprağı olan kişiler Avarız vergisi ödemekle mükellefti. Kişilerin gelir durumlarına göre alâ, evsât ve ednâ olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Hava Selçuk, "Osmanlı Devleti'nde Merkez-Taşra İlişkisi Bağlamında Avârız, Nüzul ve Sürsat Vergileri (Şer'iyye Sicillerine Göre XVII. Yüzyılda Kayseri Sancağı)", **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.1, S.24, 2008, s.160,161.
[69] Orhonlu, **a.g.e.,** s.26,27.
[70] Gülten, **a.g.e**., s.1177,118.
[71] İnbaşı, .**a.g.e**., s.153.

siyaseti yerini içe dönük bir iskân siyasetine bırakmıştır.[72] Osmanlı Devleti, konargöçerleri daha sağlıklı yönetebilmek amacıyla iskân politikasında bu toplulukları yerleştirmeyi ön planda tutmuştur. İskân işlemleri rastgele yapılmamış, bu amaçla yasalar hazırlanmıştır. [73]

İlk dönem kanun metinlerinde konargöçerlerden söz edilmezken sonradan onlar için nizamnameler çıkarılmıştır.[74] Kuruluş ve yükseliş döneminde Osmanlı Devleti, bu nüfusu denetim altında tutmayı ve konargöçerlerden arazi vergisi ve ağnam vergisi almayı başarmıştır. Her şeye rağmen devlet, kayıt dışı olan iskân edilmemiş konargöçer nüfusa olumlu bakmamıştır. Konargöçerler gerek devlete hizmet vermede, gerekse devletten hizmet almada sürekli güçlük çıkardıkları gibi yerleşik nüfusun malının, canının, ekininin, sürülerinin ve evinin güvenliğine karşı sürekli bir tehdit unsuru olmuşlardır. Bu sebeple de zaman zaman Kıbrıs[75], Rakka gibi yerlere sürgün edilmişlerdir.[76]

XVII. yüzyılda, devlet için büyük bir problem halini alan iç karışıklıklar ve uzun süren savaşların ortaya çıkardığı iktisadi buhranın, çeşitli halk kütleleri üzerinde meydana getirdiği baskı, onların kendileri için daha uygun alanlara göç etmesine ve birçok meskûn

---

[72] Halaçoğlu, **XVIII. Yüzyılda İskân Siyaseti** s.4, Temel iktisadi faaliyetleri hayvancılık olan ve yazın yaylara çıkıp kışın daha ılıman olan ovalara inen konargöçerler, önce yaylada veya ovalarda uzun süre kalmalarıyla buralarda kalıcı evler inşa etmeleri ardından yerleşikler gibi köy ve kasabalar kurmaları iskân vakıası olarak tanımlanmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Akın, **a.g,e.,** s.212.

[73] Serap Toprak, **Balkanlarda İslamlaşma (XVI. Yüzyıl),** Ankara, Gece Kitaplığı, 2020, s.24.

[74] Osmanlı Devleti'nin yükseliş döneminde, Yörükler için çıkardığı kanunnameler görülmektedir. Fatih Sultan Mehmet döneminde çıkarılan İstanbul Hasları Kanunnamesi ve Kanun-ı Yörügan ile Kanuni Sultan Süleyman döneminde çıkarılan Kanunname-i Osmani, Yörüklerin yaylak ve kışlakları arasında yer değiştirirken uymaları gereken kuralları, vergileri ve savaş zamanlarında eşkinci olarak her türlü silahları ve teçhizatlarının olması gerektiği belirtilmiştir. Böylece devlet kanunnameler ile Yörüklerin hukuki ve adli bir düzende olmalarını sağlamaya çalışmıştır. Ayrıntılı bilgi için bk. Aydın, **Balıkesir'de Yörükler**, s.28,32.

[75] Kuruluş döneminde göçebe halk "sürgün" adı verilen bir sistemle yerleştirilmiştir. 1571 yılında Kıbrıs'ın fethedilmesinin ardından Anadolu'dan Kıbrıs'a gönderilen gruplar arasında göçebeler de bulunmaktaydı. Ancak adadaki görevlilerden bir kısmının yaptığı usulsüzlükler, korsan saldırılarından dolayı bölgede süren güvensizlik gibi sebepler neticesinde adaya gönderilen 12.000 ailenin önemli bir kısmı Anadolu'ya tekrar dönmek zorunda kalmıştır. Böylece bu iskân hareketinde beklenen başarı elde edilememiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Egawa-Şahin, **a.g.e**., s.112.

[76] Fikret Babuş, **Osmanlı'dan Günümüze Etnik-Sosyal Politikalar Çerçevesinde Göç ve İskân Siyaseti ve Uygulamalar**, İstanbul, Ozan Yayıncılık, 2006,s.30,31. Osmanlı Devleti, konargöçerlerin tüm hak ve hukuklarını elinden alma anlamında değil toplu olarak bir yerden başka bir yere gönderme şeklinde sürgünler yapmış hatta devletin kuruluş döneminde Rumeli'ye gerçekleştirilen iskân siyasetini bu şekilde yürütmüştür. Ayrıntılı bilgi için bkz. Ömer Lütfi Barkan, "Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Sürgünler**" İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası** C.15, S.1-4, 2015, s.213,214.

yerin harap olmasına sebep olmuştur.[77] Diğer taraftan Celali isyanlarının da etkisiyle birçok köyün boşalması ve harap hale gelmesi, ekonomisi ziraata dayanan devletin gelirlerinin azalmasına neden olmuştur.[78] Osmanlı yöneticileri, asayişi sağlamak için bazı ıslahat çalışmaları yapmıştır. Bu ıslahatlarla; harap olan köyleri imar ederek yeniden yerleşime açıp merkezin disiplini altına almak, konargöçerleri boşalmış köylere yerleştirerek üretim yapmalarını sağlayarak devlete ve toprağa bağlamak, yerleşik halka zarar verilmesini önlemek amaçlanmıştır.[79]

Tüm bunların yanında devlet yöneticileri için aşiretlerin iskânı aynı zamanda onların medenileşmesi demekti. Bu anlamda konargöçerlik medeniyet karşıtı olarak değerlendirilmekte, yerleşik yaşama geçiş çoğu yerde "Hal-i medeniyet" olarak adlandırılmaktaydı. Bu nedenle aşiretlerin medeniyet ve terbiyeden istifade edebilmesi, aşiretlerin iskân edilmesiyle mümkün olabilirdi. Böylece dağlarda gezmekten dolayı oluşan sert mizaçları ortadan kalkacak, yapılacak okullara devam ederken medeniyetten istifade edebileceklerdi. Ayrıca iskân, aşiretlere pek çok fayda sağlayacaktı. Yerleşik yaşama geçerek aşiret beylerinden gördükleri zulümden ve dağlarda gezme sefaletinden kurtulacaklar, verginin iki üç mislini beylerine vermek yerine devlete vererek ödemek zorunda oldukları ilave paralardan kurtulacaklardı.[80] Bu amaçlarla devlet, 1691 yılında çıkarılan bir dizi ferman, hüküm ve emirnamelerle konargöçerlerin yerleştirilmesini amaçlamıştır. Gerek zorla gerekse de aşiretlerin kabul etmesiyle Rakka, Belih, Halep, Hama-Humus, Karahisar-i Sahip, Çölabad, Buca, Ankara, Harran, Adana ve Bozok bölgelerinde iskânlar gerçekleştirilmiştir. Aşiretleri tanımayan iskân zabitleri tarafından, göç zamanının yanlış bir dönemde planlanması tek gelir kaynağı olan hayvanlarının yollarda telef olmasına sebep olmuştur. Ayrıca gönderildikleri yerlerde toprağın verimsiz ve hayvancılığa uygun olmaması ve devlet görevlilerinin son derece anlayışsız davranması, yaşadıkları iklim koşullarına uygun olmayan yerlere göç ettirilmeleri bir yıl sonra konargöçerlerin, iskân bölgelerinden kaçmalarına sebep olmuştur. Eski yaylak ve kışlaklarına dönemedikleri için de Anadolu'nun her yerine yayılmaları asayişin daha çok

[77] Halaçoğlu, **XVIII. Yüzyılda İskân Siyaseti** s.6.
[78] Akın, **a.g.e**., s.214.
[79] Babuş**, a.g.e.,** s.33.
[80] Akın, **a.g.e**., s.221,222,223.

bozulmasına sebep olmuştur.[81] Böylece devletin uyguladığı bu iskân faaliyeti amacına ulaşmadığı gibi daha büyük sorunların ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Konargöçerlerin, XVII. yüzyıl sonlarından itibaren devlet tarafından yerleşik hayata geçmeye mecbur edildikleri görülmekle birlikte, kendi hür iradeleriyle geçenler de görülmektedir.[82] Yerleşik hayatın kendilerine cazip gelmesinin yanı sıra, konargöçer hayatın iktisadi açıdan kısır oluşu onları buna zorlamıştır. Konargöçerler; kom, mezra, ağıl, mandıra, yaylak ve divan gibi dağınık yerleşim yerleri oluşturmuşlardır. Yaylakta hayvancılık, kışlak da ise basit çiftçilik yapan, yarı yerleşik yaşama geçen oymaklar yaylak ve kışlak mahallerinde evler inşa ederek yerleşmişler fakat bu yerleşmede dahi yaylak kışlak hareketine devam etmişlerdir. Bir boyun hem yaylak hem kışlak mahallerinde olmak üzere iki kısma bölünerek yerleştikleri çok görülmüştür.[83]

XVIII. yüzyılda iskân çalışmaları devam etmiş, iskân bölgesindeki idari amirlerin başkanlığında "İskân Komiteleri" kurulmuştur. Bu düzenlemeye göre bölgenin idari amiri iskân işinden birinci derecede sorumlu tutulmuştur. Kadılar ve naipler ise hukuksal olarak sorumlu olmuşlardır. Hükümet ayrıca yeni yerleştiği yere uyum sağlamakta güçlük çeken konargöçerlerin kaçışını önlemek için, gerek iskân mahallinde gerekse kaçış yolları üzerinde askeri önlemler almış ve yakalananlar cezalandırılarak kaçışları önlenmeye çalışılmıştır.[84]

XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti, isyanlar ve emperyalist işgaller sonucunda dağılma sürecine girmiştir. Bu durum devletin iskân siyasetinde önemli değişimlere yol açmıştır. Kuruluş ve gelişme döneminde fethedilen yerlere yerleştirilen Müslümanlar, dağılma sürecinde devletten ayrılan yerlerde kalmış ve Anadolu'ya geri dönmek istemişlerdir. Böylece devlet bir yandan azınlık isyanlarıyla uğraşırken diğer yandan göçmen Müslümanları iskân etmeye çalışmıştır. Böylece devletin daha önce uyguladığı

---

[81] Aydın, **Balıkesir Çevresinde Yörükler**, s.48,49. İskân yerlerinden kaçanların bir kısmı yakalanarak iskân yerlerine geri gönderilmişlerdir. Bazıları ise eşkıyalık yapmaları nedeniyle cezalandırılmış ve Kıbrıs'a sürgün edilmişlerdir. 1714'te sürgün edilenlerin bir kısmı kaçarak geri dönmüştür. Kıbrıs sürgününden kaçanlar arasında bulunan Köseler, İmirler, ve Akçakoca aşiretleri af istemeleri nedeniyle affedilmişlerdir. Ardından Balıkesir çevresindeki yaylaklarda konargöçer yaşamalarına izin verilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Aydın, **a.e.**, s.50.

[82]Mübahat Kütükoğlu, **Osmanlı'nın Sosyo-Kültürel ve İktisadi Yapısı**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2018, s.31.

[83] Orhonlu, a**.g.e.**, s.35,36.

[84] İskân Komisyonunda ayrıca iskân kâtibi, iskân mübaşiri, iskân başı, iskân beyi gibi görevlilerde bulunmaktadır. Babuş, **a.g.e.**, s.34.

iskân siyasetine, dağılma döneminde kendi isteğiyle gelip yerleşmek isteyenlerin sorunu da eklenmiştir.[85] Bu dönemde devlet tarafından yapılan zorunlu iskân uygulamalarının dışında, Anadolu'daki aşiretler çoğunlukla ekonomik sebeplerle ve beylerinden gördükleri baskılardan dolayı perişanlıklarını dile getirip, devlet tarafından kendilerine yer gösterilerek iskân edilmelerini istemişlerdir. Bazen ana aşiretten kopan 50–60 hane, kendi buldukları yerlerde vergiden muaf olarak iskân talebinde bulunmuşlardır. Zaman zaman başka aşiretlerin saldırılarından kurtulmak amacıyla iskân edilmek isteyen aşiretler de olmuştur. Hatta süreci hızlandırmak isteyen bazı aşiretler, kendileri için arazi araştırıp, boş ve harap yerlerin listesini çıkarıp, iskân mahallerini hazırlayarak hükümete sunup, iskân talebinde bulunmuşlardır.[86]

Tanzimat dönemiyle birlikte aşiretlerin iskânı daha ciddi olarak ele alınmıştır. Aşiret reisleriyle Yörükan zabitlerine birer mühür verilerek, aşiret mensuplarının izinsiz olarak bulundukları yerleri terk etmeleri önlenmiştir. 1842 yılında alınan bir kararla aşiretlerin bulundukları sancaklar dışında yaylak ve kışlaklara gitmeleri yasaklanmıştır. Bu durum kısıtlı alanda hareket etmek zorunda kalan Yörüklerin, hayvan sayılarının hızla azalmasına neden olmuştur. Yine aynı kararla bazı büyük boylar dağıtılarak iskân edilmiştir.[87]

1845 yılında alınan bir kararla birlikte, artık iskân edilmiş olan aşiret ve cemaatlere konargöçer denmesi yasaklanarak, iskân edildikleri yerlerde sadece ziraat ve hayvancılıkla uğraşmalarına karar verilmiştir.[88] Aşiretlerin toprağa bağlanmasında etkili olacağı düşünülerek, 1858 yılında "Arazi Kanunnamesi" çıkarılmış ve kişilere özel mülkiyet hakkı tanınmıştır. Fakat bu kanunname aşiretlerin iskânını sağlamaktan çok bu dönemde dışarıdan gelmeye başlayan göçmenlere yer bulmak amacıyla kullanılmıştır. [89]

1861 yılında devletin neresinde konargöçer dolaşıyorsa oranın valisi, aşiretleri iskân etmekle görevlendirilmiştir. Karesi sancağı o yıllarda Hüdavendigar vilayetine

[85] Babuş, **a.e.**, s..50.
[86] Akın, **a.g.e.,** s. 226,227.
[87] Aydın, **Balıkesir'de Yörükler**, s.52. 1842 yılında Karesi, Eskişehir, Karahisar ve Kütahya sancaklarında bulunan Haremeyn aşireti, Türkmen ve Yörükan taifesi olarak adlandırılan aşiretlerin kışlıklarına iskân edilmeleri emredilmiştir. Batı Anadolu bölgesinde yaşayan konargöçerlerin bu emir doğrultusunda iskân etmeleri ile yeni Yörük ve Türkmen köyleri kurulmuştur Ayrıntılı bilgi için bkz. Şahin, **Yörükler**, s.216.
[88]İsmail Yaşayanlar, "Hüdavendigar Sahasındaki Yörüklerin 19. Yüzyılda Yerleşik Hayata Geçirilmesi" **Yörükler**, Ed. Şahin**,** s.217.
[89] Babuş, **a.g.e.,** s.35.

bağlı olduğu için bu bölgedeki iskân hareketini Hüdavendigar Eyaleti Valisi Ahmet Vefik Paşa gerçekleştirmiştir. Aşiretlerin iskân edilmesiyle tam yetkiyle görevli "Anadolu Sağ Kol Müfettişi" olan vali, aşiretleri kuvvet kullanarak ve katlederek iskânı gerçekleştirmiştir.[90] Ahmet Vefik Paşa, Karesi Sancağı'nda bulunan, konargöçer hayat yaşamaya devam eden Yörük gruplarını yerleştirmek için bu grupların beylerini ve ileri gelenlerini Bursa'ya çağırarak yaylaya çıkmalarını yasakladığını bildirmiştir. Buna karşılık Yörüklerin çoğunun kışlak bölgelerinde ev yapma imkânlarının ve becerilerinin olmaması, toprağı işlemekten anlamamaları ve hayvanlarının açlıkla karşı karşıya gelmesi onları tekrar yaylaya çıkmaya zorlamıştır. Ahmet Vefik Paşa, 1864 yılında Yörüklerin yaylaya çıktıkları bir dönemde güçlü bir zaptiye kuvvetiyle onları yayladan indirtmiş, hatta buralarda kurulan çadırları yıktırmış, direnenlere karşı ise sert tedbirler almıştır. Bu nedenle halk arasında "Çadır Yırtan Paşa" olarak anılmıştır.[91] O dönemde yapılan iskân faaliyetinde Yörüklerin yaylaklara çıkmaları yasaklanarak kışlaklarına yerleştirilmeye çalışılsa da Balya kazasında Yörüklerin yaşadığı bölgelerde yapılan saha çalışmasında bölge halkıyla yapılan görüşmelerde Yörüklerin Ahmet Vefik Paşa döneminde yaylak alanlarına iskân ettikleri bilgisine ulaşılmıştır.[92]

Hayvanlarının yaylalarda sürülmesine engel olunmasından dolayı perişan hale geldiklerini ve bu durumun onlar için hayati önem taşıdığını belirten aşiret reisleri, paşayı şikâyet etmişlerdir. Şikâyetin araştırılması için konu Meclis-i Vala'ya havale edilmiştir. Durumla ilgili Karesi Mutasarrıflığı'ndan bilgi istenmiştir. Tahkikatın neticesinin ne olduğu hakkında arşivlerde bir belgeye rastlanılmasa da tam bu tarihlerde Ahmet Vefik Paşa'nın emeklilik adı altında azledilmesi, neticenin Yörüklerin lehine sonuçlandığını göstermektedir.[93] Sonuçta uygulanan iskân hareketi büyük oranda başarılı olmuştur. Fakat I. Dünya Savaşı'nın başlarına kadar yaylakları iskân ettikleri bölgelere yakın olan Yörüklerin, yaylalara çıkmaya devam ettikleri görülmektedir. I. Dünya Savaşı seferberliğinde bütün erkeklerin askere alınması, askere gidenlerin gelmemesi, gelenlerin ise sakat ya da hasta olarak dönmesi yaylacılığı kısmen bitirmiştir. Bazı aşiretlerin ise

[90] Aydın, **Balıkesir'in Kimliği**, s.56.
[91] Egawa, Şahin **a.g.e,** s.121.
[92] Yörüklerin iskânıyla ilgili bilgilere Kuzupınar köyü sakinlerinden Ramazan Atlı ve Fahri Alan**,** Çakallar köyü sakinlerinden Muammer Çakaloğlu, Mustafa Özer ve Mustafa Delioğlu'nun verdiği bilgiler neticesinde ulaşılmıştır. (23/06/2022).
[93] Yaşayanlar**, a.g.e.,** s.222.

1930'ların başlarında hala yaylacılığa devam ettikleri bununla ilgili resmi kayıtlara beyanlarda bulunup vergi verdikleri görülmektedir. [94]

3. Karesi Sancağı

Karesi Beyliği, Selçuklu Devleti'nin bir uç beyliği olarak XIII. yüzyılın sonları ve XIV. yüzyılın başlarında Büyük ve Küçük Misya'da kurulmuştur.[95] Karesi Bey, Marmara kıyıları ile Çanakkale, Edremit körfezi ve Kizikos'un bulunduğu bölgeye kalabalık bir Türkmen grubu ile gelmiştir. Bölgeye verilen Karesi ismi de Kara İsa adlı komutanın isminden doğmuştur. Karesi Bey, 1296 yılında Bizans'tan aldığı bölgelere Sarı Saltuk ve beraberindeki Horasan erenlerinden oluşan kabalalık bir Türk grubunu yerleştirmiştir. Böylece bölgedeki Türk nüfusu ve kuvveti daha da artmıştır. Selçuklu Devleti'nin yıkılmasından bir süre önce, 1300 yıllarında Karesi Bey bağımsızlığını ilan ederek Karesi Beyliği'ni kurmuştur. Bizans'ın zayıflığından yararlanan Karesi Bey, beraberinde bulunan Sarı Saltuk'un adamlarından faydalanarak beyliğin sınırlarını genişletmiştir. Karesi Bey, beyliğin merkezini Balıkesir yaparak Bergama, İvrindi, Ayazment (Altınova), Edremit, Kemer Edremit (Burhaniye), Bayramiç, Ayvacık, Ezine, Fırt (Susurluk), Bigadiç ve Sındırgı'yı topraklarına dâhil etmiştir.[96] Karesi Beyliği ile Osmanlı Beyliği arasında Karesi Bey'in oğlu Aclan Bey döneminde iyi ilişkiler kurulmuştur. Aclan Bey'den sonra başa geçen Demirhan Bey'in halka iyi davranmaması nedeniyle beyliğin ileri gelenleri ile halk, Orhan Gazi'den yardım istemiştir. Aclan Bey'in oğlu Dursun Bey, Orhan Gazi ile birlikte yardıma gelmiş fakat Bergama Kalesine sığınan Demirhan Bey tarafından öldürülmüştür. Bu olay üzerine halk ve ileri gelenler, beyliğin Osmanlı'ya ilhakına karar vermişlerdir.[97] Böylece Karesi Beyliği'nin tamamına yakını sulh yoluyla Osmanlı Beyliği'nin topraklarına katılmıştır. Karesi Beyliği'ni bu şekilde ele geçiren Orhan Bey, burayı oğlu Süleyman Paşa'ya ikta olarak vermiştir.[98]

---

[94] Aydın, **Balıkesir'in Kimliği,** s.57.
[95] Nahide Şimşir, **Karasi Yörükleri**, İstanbul, Post Yayın, 2017, s.31.
[96] Abdülmecit Mutaf, **Salnâmelere Göre Karesi (1847-1922),** Balıkesir, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı, 2003, s.6.
[97] Tacettin Akkuş, **Tanzimat Başlarında Balıkesir Kazası (1840-1845)**, Balıkesir, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı, 2001, s.6.
[98] Zerrin Günal Öden, **Karası Beyliği**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1999, s.55.

Karesi Beyliği'nin sona ermesinin ardından, Karesi Sancağı XIV. yüzyılın ikinci yarısında sancak bölgesi olarak sayılmış ve Osmanlı taşra idaresi içinde yerini almıştır. I. Murad tarafından Balıkesir merkez olarak kabul edilmiş, bölgede oluşturulan sancağa küçük oğlu Yakup Bey'i sancak beyi tayin etmiştir. I. Bayezid'in Osmanlı topraklarına Saruhan'ı katmasıyla bu bölge Karesi Sancağı ile birleştirmiştir. Bir süre sonra Saruhan'ının Karesi bölgesinden ayrılmasıyla birlikte, Balıkesir bölgesinde Karesi müstakil bir hale gelmiştir. [99]

Balıkesir, 1841 yılında eyalet teşkilatında yapılan değişiklikle birlikte Hüdavendigar Eyaleti'ne bağlanmıştır. 1844'ten sonra Balya, Soma ve Gönen Bergama'ya, Balıkesir'de Manisa'ya bağlanmıştır. Bir yıl sonra Karesi Sancağı Manisa ile birlikte bir vilayet olarak teşkilatlandırılsa da bir süre sonra tekrar Hüdavendigar Sancaklarına dâhil edilmiştir. 1880'de Biga'nın ilhakıyla birlikte Karesi vilayeti oluşmuş ve 1888 yılına kadar vilayet olarak devam etmiştir.[100] Fakat 1888 yılının nisan ayında tekrar Hüdavendigar Eyaletine bağlanan Balıkesir, 1910 yılında bu eyaletten ayrılarak müstakil bir mutasarrıflık olmuş, başına da Rumeli payellerinden olan Behçet Paşa mutasarrıf olarak tayin edilmiştir.[101] 1924 yılında vilayet haline getirilmiş, 1926'da Balıkesir vilayeti adını almıştır.1950 yılından sonra sancak; Balıkesir, Bigadiç, Sındırgı, Baş Gelembe, Kemer- Edremit (Burhaniye), Ayazment (Altınova), Edremit, Kozak, İvrindi, Manyas, Fırt (Susurluk) kazalarından oluşmaktadır[102]

XVII. yüzyıl sonlarında meydana gelen göç hareketlerinde Osmanlı Devleti'nin diğer bölgelerine olduğu gibi Balıkesir bölgesine de göçler yaşanmıştır. Bölgeye çok sayıda Yörük, Türkmen ve Çepni gibi muhtelif Türk boyları yerleşmiştir.[103] Osmanlı Devleti döneminde, uzun bir süre Balıkesir'den Bergama'ya kadar olan bölgedeki Yörük grupları, iktisadi ve idari bünye içerisinde yer almıştır. Yörük gruplarının yaşamış olduğu Balıkesir ve Bergama bölgesinin önemli bir kısmı Karesi Beyliği'nin topraklarının bulunduğu bölgeyi ihtiva etmektedir. XVI. yüzyıldan XIX. yüzyılın sonlarına kadar Balıkesir ve çevresinde yaşayan konargöçerler, kalabalık bir nüfusa sahip olmuşlardır.

---

[99] Şimşir**, a.g.e.**, s.35,36
[100] Mücteba İlgürel, "Balıkesir", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, C.5, 1992, s.13.
[101] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Karesi Vilayeti Tarihçesi**, Balıkesir, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı, 2000, s.121.
[102] İlgürel**, a.y.**
[103] Mutaf, **a.g.e.,** s.8.

Her grup kendi içinde değerli görüp saygı duydukları veya geniş bir aile reisinin etrafında küçük parçalara ayrılmış ve ekonomik uğraşlarına yetecek, değişik yerlerde yaşamaya başlamışlardır.[104] Bu grupların yaşadığı yerlerden birisi de Balıkesir sınırlarına dâhil olan Balya kazasıdır.

4. Balya Kazası

4.1. Balya'nın İdari Yapısı

Balya, Latince bir kelime olup, yerleşim yeri anlamına gelmektedir.[105] "*Pericharaxis, Poimanenön, Ergasteria*" olarak tarihte farklı isimlerle anılan Balya'nın ne zaman kurulduğu kesin olarak bilinmemektedir.[106] Tarihin ilk dönemlerinden itibaren, kurşun ve çinko başta olmak üzere, manganez ve linyit madenlerinin işletildiği ve bu nedenle yerleşim yeri olarak sürekli kullanıldığı bilinmektedir. 1317 yılından önce "Kocagümüş Köyü" adıyla anılan Balya, Karesi Sancağı'na bağlı Alidemirci Bucağı'nın bir köyü konumundaydı. Kocagümüş adı daha sonra, kurşun madenlerinin ambalajlanmasından esinlenerek Balya'ya dönüşmüştür. Ayrıca Balya'nın adının 1650 yılında burada Kadılık yapan Bali Bey'den geldiği de ileri sürülmektedir.[107]

Balya'nın içinde bulunduğu Misya bölgesi, tarihsel süreç içerisinde önce Hititlerin ardından Frig, Lidya, Pers, Makedonya ve Bergama Krallığı'nın idaresinde kalmıştır. M.Ö. 130'da Roma İmparatorluğu'nun yönetimine geçmiş, imparatorluğun ikiye ayrıldığı M.S. 394 yılından sonra Bizans'ın hâkimiyetine girmiştir. 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra bölgedeki Türk akınlarının yoğunlaşmasıyla birlikte Süleyman Şah, 1080 yılından itibaren bölgeyi ele geçirmiştir. Selçukluların, 1243 Kösedağ Savaşı sonrasında bölgede otoritesinin zayıflamasının ardından, Misya toprakları Karesi Beyliği sınırları içerisinde kalmıştır. Balya ve çevresi 1345 yılında Karesi Beyliği'nin Osmanlı Devleti'ne ilhakıyla Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.[108]

---

[104] Şimşir, **a.g.e.,** s.46,47.
[105] Mehmet Çiloğlu, "Osmanlı Devleti'nde Madencilik ve Balya Madenleri**", T.C. Balıkesir Üniversitesi F.E.F. Karesi Tarih Kulübü Bülteni**, 2007, s.36.
[106] **Yurt Ansiklopedisi**, "Balıkesir", C. 2, İstanbul, Anadolu Yayıncılık, 1982, s.1140.
[107] Romalılar döneminde de Balya'da bulunan kurşun madenleri işletildiği ve o dönemdeki adının Kristiyan olduğu bilinmektedir. Osmanlı Devleti döneminde de buradaki maden işletmeciliği devam etmiştir. http://www.balya.gov.tr/ilcemizin-tarihcesi (08/07/2022)
[108] İsmail Arslan, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Bir Maden Şehri: Balya (1839-1923)", **International Journal of Social Science**, C.3, S.2, 2010, s.42.

Balya, 1864 yılına kadar Hüdavendigar eyaletinin Karesi sancağına bağlı kaza durumundayken, 1864–1874 yılları arasında Edremit kazasının, 1874 yılından itibaren Balıkesir'in merkez nahiyesi olmuştur.1900 yılında üçüncü sınıf kaza olan Balya, 1910 yılında ise ikinci sınıf kaza statüsüne yükseltilmiştir. Balya ve çevresi Oğuz boylarının çoğunun yurt edindiği bir bölgedir. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin XIX. yüzyıldan itibaren kaybettiği topraklardan gelenlerin de bölgede iskân ettiği görülmektedir.[109] Kurtuluş Savaşı öncesinde Yunanlılar tarafından işgal edilmiş, milli mücadele neticesinde 6 Eylül 1922 tarihinde düşman işgalinden kurtulmuştur. Balya, 1901 yılından itibaren elektrik enerjisinin Türkiye'de ilk kullanıldığı yerlerden birisidir.[110]

4.2. Balya'nın Coğrafi ve Ekonomik Yapısı

Günümüzde Balıkesir iline bağlı olan Balya, Çanakkale yolu üzerinde bulunmakta olup il merkezine 53 km uzaklıktadır. Doğusunda Balıkesir, güneyinde Manyas ve İvrindi ilçeleri, batısında ise Çanakkale'nin Yenice ilçesi yer almaktadır.[111] Balya yaklaşık 200.000 dönüm araziye sahip olup bu arazinin 85.000 dönümü ormanlar ve ağaçlarla kaplıdır.[112] 952 km² yüz ölçümüne sahip olan ilçenin %70'i dağlık, kalan yerler ise engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Balya, kuzeybatıda Konak, batıda Ekize ve doğuda Akçal dağlarıyla çevrilidir. İlçenin en önemli akarsuyu uzunluğu 160 km. olan Koca Çay'dır. Deniz seviyesinden 225 metre yüksekliği olan Balya'da yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlı geçmektedir. [113]

Uzun yıllar nahiye olan Balya, çevrede zengin maden yataklarının bulunması nedeniyle hızla gelişmiştir. Özellikle Kocagümüş adı verilen simli kurşun madeni Balya'nın ekonomik olarak gelişmesinde önemli bir etken olmuştur.[114] Önceki dönemlerde ekonomisinin temeli tarım ve hayvancılığa dayanırken tarihi süreçte bu durum değişmiştir. Günümüzde Balya'nın ekonomisinin temeli tarıma dayanmaktadır. Topraklarının verimsiz olması, bölgede üretimin sınırlı olmasına neden olmaktadır.

---

[109] Nahide Şimşir, "Osmanlı Devleti'nin Son Yıllarında Balya Kazası'nın Demografik Durumu", **Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi**, S.8, 2009, s.156.
[110] İbrahim Aydın, "Madencilik-Şehirleşme İlişkisine Farklı Bir Örnek: Balya" **Marmara Coğrafya Dergisi,** İstanbul, S.12, 2006, s.137.
[111] Şimşir, a.e.
[112] Mutaf, **a.g.e.,** s.77.
[113] Arslan, **a.g.e.,** s.43.
[114] Mutaf, **a.g.e.,** s.77.

Bölgede üretilen tarım ürünleri karasal iklim ürünleri olup arpa, buğday, mısır ve nohuttur. Bununla birlikte meyvecilik, bağcılık, hayvancılık ve ormancılık ekonomide önemli bir yer tutmaktadır.[115] Balya 2022 yılında yayınlanan "İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişme Raporu"na göre 922 ilçe arasında 716. sırada, Balıkesir'e bağlı 20 ilçe arasında ise en sonda yer almakta ve 5. kademede bulunmaktadır.[116]

5. 1840 Yılında Balya Kazasına Bağlı Yörükan Cemaatleri

Osmanlı Devlet'inde konargöçer yaşayan aşiretlerle ilgili bilgi sahibi olabilmek için, Osmanlı arşiv belgelerinin bir sistem dâhilinde incelenmesi ve tetkik edilmesi gerekmektedir. Bu hususta üzerinde en fazla durulması gereken arşiv malzemelerinden birisi, şüphesiz Temettuat ve nüfus defterleridir. Bu defterlerde aşiretlerin içtimai özelliklerinin yanı sıra, iktisadi faaliyetleri de ayrıntılı bir şekilde kaydedilmiştir.

1840 yılında Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinin Temettuat ve Nüfus Defterleri'ne göre, bölgede yaşayan Abacılar, Başımkızdı, Çepniyan, Davulcu, Kara Âşık, Kaşıkçı, Keserler, Köseler, Kubaş(ı), Sultan ve Yerlü olmak üzere toplam 11 Yörükan cemaati tespit edilmiştir. Defterler incelendiğinde, Yörükan cemaatlerinin hangi obaya bağlı oldukları, hangi karyeye yakın yaşadıkları, cemaatlerin isimleri ile varsa bulundukları mahalleler ayrıntılı bir şekilde defterlerin başlığında yer almaktadır. Defterler incelendiğinde:

1. "Obâ-i Hacı Keleş Yörükân-ı Cemaât-i Başımkızdı Der Kurb-i Karye-i İskenderli Tâbî-i Kazâ-i Balya" başlığı ile kaydedilen, Hacı Keleş obasına bağlı Başımkızdı Yörükan cemaati, İskenderli köyü yakınlarında yaşamaktadır. [117]

2. "Obâ-i Monla Hüseyin Yörükan-ı Cemaât-i Perâkende-i Kubaşı Der Kurb-i Karye-i Osmanlar Tâbî-i Kazâ-i Balya" başlığı ile kaydedilen Monla Hüseyin obasına bağlı Kubaş(ı) Yörükan cemaati, Osmanlar köyü yakınlarında yaşamaktadır. Bu cemaatin, bölgede bulunan Kubaş(ı) Yörükan cemaatinin bir parçası olduğu anlaşılmaktadır. [118]

---

[115] Aydın, **a.g.e.**, s.145.
[116] https://www.sanayi.gov.tr/merkez-birimi/b94224510b7b/sege (09/07/2022).
[117] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s.1, **BOA. NFS. d. 1206**,s.160.
[118] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s.5**, BOA. NFS. d. 1206**,s.161.

3. "Obâ-i Koca Yörükân-ı Cemaât-i Kaşıkçı Der Kurb-i Karye-i Osmanlar Tâbî-i Kazâ-i Balya" başlığı ile kaydedilen, Koca obasına bağlı Kaşıkçı Yörükan cemaati, Osmanlar köyü yakınlarında bulunmaktadır.[119]

4. "Obâ-i Gökçeler Yörükân-ı Cemaât-i Perâkende-i Kaşıkçı Der Kurb-i Karye-i Avcılar Tâbî-i Kazâ-i Balya" başlığı ile kaydedilen Gökçeler obasına bağlı ve Kaşıkçı Yörükan cemaatinin bir parçası olan cemaat, Avcılar köyü yakınlarında yaşamaktadır.[120]

5. "Obâ-i Göktepe Nâm Yörükân-ı Cemaât-i Perâkende-i Kara Âşık Der Kurb-i Karye-i Akbaş Tâbî-i Kazâ-i Balya Mahalle-i Hamse" ve "Obâ-i Yörükân-ı Cemaât-i Perâkende-i Kara Âşık Der Kurb-i Karye-i Akbaş Tâbî-i Kazâ-i Balya Rahmanoğlu Mahalle-i Sâdîs" başlıkları ile kaydedilen Kara Âşık Yörükan cemaati Akbaş köyü yakınlarında iki ayrı mahallede yaşamaktadır. Göktepe obasına bağlı olan Kara Âşık Yörükan cemaati, Akbaş köyünün Beşinci Mahallesi ile Rahmanoğlu Altıncı Mahallede yaşamaktadır.[121]

6. "Obâ-i Bergos Alanı Yörükân-ı Cemaât-i Köseler Der Kurb-i Karye-i Akbaş Tâbî-i Kazâ-i Balya, Mahalle-i Evvel" başlığı ile kayıtlı olan Köseler Yörükan cemaati, Bergos Alanında kayıtlı olup Akbaş köyü yakınlarındaki Birinci Mahallede bulunmaktadır.[122]

7. "Obâ-i Gökviran Yörükân-ı Cemaât-i Köseler Der Kurb-i Karye-i Aravacık Tâbî-i Kazâ-i Balya, Mahalle-i Sânî" başlığı ile kayıtlı olan Köseler Yörükan cemaati, Aravacık köyü yakınlarında İkinci Mahallede kayıtlı olup Gökviran obasına bağlıdır.[123]

8. "Obâ-i Çay Yörükân-ı Cemaât-i Perâkende-i Yerlü Der Kurb-i Karye-i Haydarobası Tâbî-i Kazâ-i Balya" başlığı ile kaydedilen Yerlü Yörükan cemaati, Çay obasına kayıtlı olup Haydarobası köyü yakınlarındadır. Bu cemaat 3 hane ile Yerlü cemaatinin bir parçası olarak bölgede yaşamaktadır.[124]

[119] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s.9, **BOA. NFS. d. 1206**,s.161.
[120] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s.13, **BOA. NFS. d. 1206**, s.163.
[121] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s.17,19, **BOA. NFS. d. 1206**, s.151.
[122] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s.21, **BOA. NFS. d. 1206**, s.152.
[123] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s.23, **BOA. NFS. d. 1206**, s.153.
[124] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s.27. **BOA. NFS. d. 1206**, s.154.

9. “Obâ-i Kayalı Yörükân-ı Cemaât-i Davulcu Der Kurb-i Karye-i Haydarobası Tâbî-i Kazâ-i Balya” olarak kaydedilen Davulcu Yörükan cemaati, Kayalı obasına bağlı Haydarobası köyü yakınlarında kayıtlı bir diğer cemaattir. [125]

10. “Obâ-i Hisar Alanı Yörükân-ı Cemaât-i Sultan Der Kurb-i Karye-i Ilıca Tâbî-i Kazâ-i Balya, Mahalle-i Evvel” ve “Obâ-i Hisar Alanı Yörükân-ı Cemaât-i Sultan Der Kurb-i Karye-i Ilıca Tâbî-i Kazâ-i Balya, Mahalle-i Sânî” başlıkları ile defterlerde kayıtlı olan Sultan Yörükan cemaati Balya’da kayıtlı Yörük cemaatleri arasında yer almaktadır. Ilıca köyü yakınlarında Birinci ve İkinci Mahallede kayıtlı olan cemaat, Hisar Alanı obasına bağlıdır. Ayrıca yine Ilıca köyü yakınlarında İkinci Mahallede Dere obasına bağlı Sultan Yörükan cemaati, defterlerde “Obâ-i Dere Yörükân-ı Cemaât-i Sultan Der Kurb-i Karye-i Ilıca Tâbî-i Kazâ-i Balya, Mahalle-i Sânî” olarak kaydedilmiştir.[126]

11. “Obâ-i Yörükân-ı Cemaât-i Keserler Der Kurb-i Karye-i Maden Tâbî-i Kazâ-i Balya, Kavak Mahalle-i Evvel” ve “Obâ-i Yörükân-ı Cemaât-i Maden Der Kurb-i Karye-i Maden Tâbî-i Kazâ-i Balya, Kavak Mahalle-i Sânî” başlıkları ile kayıtlı Keserler Yörükan cemaati, Balya bölgesinde yaşayan bir diğer cemaattir. Bağlı oldukları obanın belirtilmediği Yörükan cemaati, Maden bölgesinde Kavak Birinci Mahalle ve Kavak İkinci Mahallede kayıtlıdır.[127]

12. “Obâ-i Yörükân-ı Cemaât-i Keserler Der Kurb-i Karye-i Çalova Tâbî-i Kazâ-i Balya, Mahalle-i Sâlîse” şeklinde kayıtlı bir diğer Keserler Yörükan cemaati, Çalova köyü yakınlarında Üçüncü Mahallede bulunmaktadır. [128]

13. “Obâ-i Akçal Yörükân-ı Cemaât-i Kara Âşık Der Kurb-i Karye-i Yaylacık Tâbî-i Kazâ-i Balya, Mahalle-i Evvel” başlığı ile defterlere kaydedilen Kara Âşık Yörükan cemaati, Akçal obasına bağlı Yaylacık köyü yakınlarında, Birinci Mahallede kayıt altına alınmıştır.[129]

14. “Obâ-i Hacı Hasanoğlu Yörükân-ı Cemaât-i Kara Âşık Der Kurb-i Karye-i Boynanlar Tâbî-i Kazâ-i Balya, Mahalle-i Sânî” başlığı ile kaydedilen Kara Aşık Yörükan cemaati

[125] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s.29, **BOA. NFS. d. 1206**, s.155.
[126] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s.34,37,39, **BOA. NFS. d. 1206**, s.156,157,158.
[127] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.2,5, **BOA. NFS. d. 1206**, s.138,140.
[128] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.10, **BOA. NFS. d. 1206**, s.142.
[129] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.21. **BOA. NFS. d. 1206**, s.145.

ise Hacı Hasanoğlu obasına bağlı olup, Boynanlar köyü yakınlarında İkinci Mahalleye kaydedilmiştir.[130]

15. "Obâ-i Yusuf Kâhyâ Yörükân-ı Cemaât-i Kara Âşık Der Kurb-i Karye-i Müstecab ve Bengiler Tâbî-i Kazâ-i Balya, Mahalle-i Sâlîse" başlığı ile kaydedilen Kara Âşık Yörükan cemaatinin Yusuf adlı bir kâhyaya bağlı olduğu, Müstecab ve Bengiler köyleri yakınlarında Üçüncü Mahallede yaşadıkları anlaşılmaktadır.[131]

16. "Obâ-i Kılcıoğlu Yörükân-ı Cemaât-i Kara Âşık Der Kurb-i Karye-i Avşar- Sagir Tâbî-i Kazâ-i Balya, Mahalle-i Râbî" olarak kaydedilen Kara Âşık Yörükan cemaati, Kılcıoğlu obasına bağlıdır. Defter başlığında bulunan bilgilere göre Avcılar köyünün yakınlarında Dördüncü Mahallede yaşamaktadır.[132]

17. "Obâ-i Durmuşoğlu Yörükân-ı Cemaât-i Abacılar Der Kurb-i Karye-i Kırmızı Tâbî-i Kazâ-i Balya" olarak kayıtlı olan Abacılar Yörükan cemaati Durmuşoğlu obasına kayıtlı olup Kırmızı köy yakınlarında yaşamaktadır.[133]

18 Defterlerde son olarak "Karye-i Alapınar Nam Mahalde Mütemekkin Çepniyan Taifeleri Kocaili Tâbî-i Kazâ-i Balya" başlığı ile Balya bölgesinde Taife olarak kayıtlı tek Yörük cemaati olan Çepniyan yer almaktadır. Defter başlığında yazılan bilgilere göre Alapınar Mahallesinde yerleşik olarak kaydedilen bu taife, yerleşik olan tek Yörük cemaati olarak Kocaili köyü yakınlarında yaşamaktadır.[134]

Bölgeye yapılan saha çalışması sonucunda 15 yerleşim bölgesinin yakınlarında, Yörüklerin yaşadığı köyler de tespit edilmiştir. Günümüzde Haydarobası köyü yakınlarında Kızıldam, Umurlar, Yalova ve Gümüşler köyleri; Araovacık köyü yakınlarında Yeşilköy ve Kabalı köyleri; Boynanlar köyü yakınlarında Hasanoba, Suuçtu, Ahmetler, Yeniköy, Hacılar, Altıparmak, Darıalan, Alancık, Kuzupınar ve Pınaroba köyleri Yörüklerin yaşadıkları köylerdir. Ayrıca Osmanlar köyü yakınlarında Beyoba, Kocaoba, Okçular, Topuzlar ve Gökçeler köyleri; Çamavşarı köyü yakınlarında Çarmık ve Çamucu köyleri; Kocaeli köyü yakınlarında Serçe köyünde de Yörükler yaşamaktadır.

[130] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.30, **BOA. NFS. d. 1206**, s.147.
[131] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.39, **BOA. NFS. d. 1206**, s.149.
[132] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.43, **BOA. NFS. d. 1206**, s.150.
[133] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07240,** s.3, **BOA. NFS. d. 1206**, s.164.
[134] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07240,** s.7, **BOA. NFS. d. 1206**, s.165.

Akbaş köyü yakınlarında ise Göktepe ve Medrese köyleri; Evciler yakınlarında Hüseyinbey Obası ve Gökçeler köyleri, Yaylacık yakınlarında Havutbaşı ve Hacı Yusuflar köyleri; Çalova yakınlarında Yazlık, Kara Mustafalar, Karadağ, Göloba ve Oduncular köyleri de Yörüklerin yaşadıkları köylerdir. Bunların yanı sıra Müstecap ve Bengiler köyleri yakınlarında Kaşıkçı ve Çiğdem; Ilıca köyü yakınlarında Hisaralan, Düzoba, Kırmızılar köyü yakınlarında Karlık ve Yeni İskender yakınlarında Beyköy bölge halkından alınan bilgiler doğrultusunda Yörüklerin günümüzde yaşadıkları köyler olarak tespit edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

BALYA KAZASINA BAĞLI YÖRÜKAN CEMAATLERİNİN SOSYAL YAPISI

1. Yörükan Cemaatlerinin Demografik Özellikleri

1840 yılında tutulmaya başlayan Temettuat ve nüfus defterleri sahip olduğu zengin içerik sayesinde, sayımı yapılan bölgenin sosyal ve demografik yapısının aydınlatılmasında büyük bir öneme sahiptir. 1840 yılında yapılan sayım sonucunda ortaya çıkan Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerine ait Temettuat ve Nüfus Defterleri, o yıllardaki nüfusun durumunu, hanede yaşayan erkeklerin, aile adlarının, unvanların ve yaşlarının tespit edilmesini sağlayarak Yörükan cemaatlerinin sosyal yapısının ortaya konulmasına imkân tanımıştır.

Balya bölgesindeki Yörükan cemaatlerine ait Nüfus Defteri incelendiğinde hanelere göre kayıt yapılmadığı ve kişilerin sadece numara ile kaydedildiği görülmektedir. Bu nedenle tablo 2.1'de haneler yazılmamış, defterde kayıt altına alınan erkek nüfus sayısı gösterilmiştir. Tahmini nüfus hesaplaması yapılırken kişi sayısı ikiyle çarpılmıştır.[1] Kadınların, kız çocukların ve kız torunların kaydedilmemesinden dolayı Balya bölgesinde yaşayan Yörükan cemaatlerinin kesin nüfusu tespit edilememektedir. Fakat tahmini nüfus hesaplamasıyla elde edilen veriler, bölgede bulunan Yörük nüfusu hakkında genel bir bilgi sahibi olmamıza olanak sağlamaktadır. Yörükan cemaatlerine ait nüfus bilgileri verilirken aynı zamanda Temettuat defterlerinden de yararlanılmıştır.

[1] Yunus Koç, "Ömer Lütfi Barkan'ın Tarihsel Demografi Çalışmalarına Katkısı ve Klasik Dönem Osmanlı Nüfus Tarihinin Sorunları", **Bilig Dergisi,** S.65, 2013, s.187.

1.1. Nüfus Defterlerine Göre Yörükan Cemaatlerinin Nüfusu

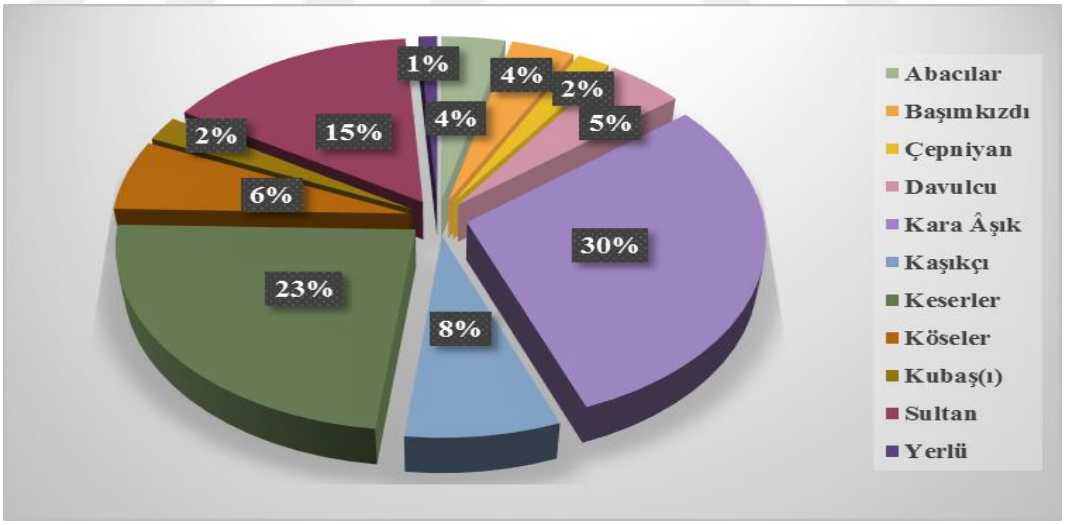
Tablo 2.1: Nüfus Defterine Göre Yörükan Cemaatlerinin Nüfusu

Yörükan Cemaatleri	Erkek Nüfus	Tahmini Nüfus	Nüfusun % Dağılımı
Abacılar, Kırmızı	38	76	3,8
Başımkızdı, İskenderli	38	76	3,8
Çepniyan, Kocaili	20	40	2,0
Davulcu, Haydarobası	46	92	4,6
Kara Âşık, Akbaş	17	34	1,7
Kara Âşık, Avşar-ı Sagir	50	100	5,0
Kara Âşık, Boynanlar	93	186	9,3
Kara Âşık, Müstecap ve Bengiler	43	86	4,3
Kara Âşık, Yaylacık	95	190	9,5
Kaşıkçı, Avcılar	23	46	2,3
Kaşıkçı, Osmanlar	54	108	5,4
Keserler, Çalova	136	272	13,6
Keserler, Maden (Kavak Birinci Mahalle)	53	106	5,3
Keserler, Maden (Kavak İkinci Mahalle)	46	92	4,8
Köseler, Akbaş	20	40	2,0
Köseler, Aravacık	42	84	4,2
Kubaş(ı), Osmanlar	22	44	2,2
Sultan (Dere), Ilıca (İkinci Mahalle)	36	72	3,6
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (Birinci Mahalle)	48	96	4,8
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (İkinci Mahalle)	66	132	6,6
Yerlü, Haydarobası	11	22	1,1
Toplam	**997**	**1.994**	**100**

Balya kazasına ait Nüfus Defteri incelendiğinde, bölgede tahmini olarak 1.994 Yörüğün yaşadığı görülmektedir. Yörükan cemaatlerinin nüfus defterindeki bilgilere göre oluşturulan, tablo 2.1'deki veriler incelendiğinde 272 kişi ile Çalova yakınlarındaki Keserler cemaati en fazla nüfusa sahiptir. Bunu sırasıyla 190 kişi ile Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık ve 186 kişi ile Boynanlar yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatleri izlemektedir. En az nüfus ise 22 kişi ile Haydarobası yakınlarında bulunan Yerlü cemaatine aittir.

Tablo 2.2:Nüfus Defterine Göre Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlerin Tahmini Nüfus Dağılımı

Mensup Oldukları Cemaatler	Tahmini Nüfusu
Abacılar	76
Başımkızdı	76
Çepniyan	40
Davulcu	92
Kara Âşık	596
Kaşıkçı	154
Keserler	470
Köseler	124
Kubaş(ı)	44
Sultan	300
Yerlü	22
Toplam	**1994**

Şekil 2.1: Nüfus Defterine Göre Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlerin Tahmini Nüfus Dağılım Oranları

Yörüklerin mensup oldukları cemaatlere göre tahmini nüfus sayıları ve oranları tablo 2.2 ve şekil 2.1'de verilmiştir. Verilen bilgiler incelendiğinde bölgede yaşayan Yörüklerin toplam nüfusunun %30'una (596 kişi) sahip olan Kara Âşık cemaati en

kalabalık nüfusa sahipken, bunu sırasıyla %23 (470 kişi) ile Keserler ve %15 (300 kişi) ile Sultan cemaati izlemektedir.

1.2. Temettuat Defterlerine Göre Yörükan Cemaatlerinin Nüfusu

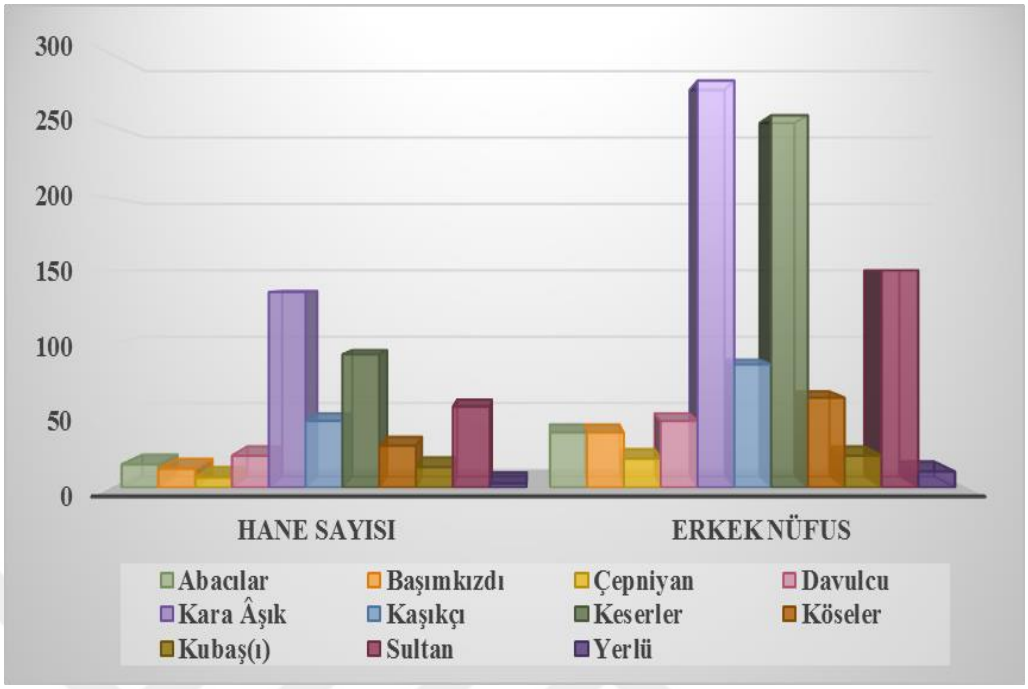
Tablo 2.3: Temettuat Defterlerine Göre Yörükan Cemaatlerinin Hane Sayısı ve Nüfusu

Yörükan Cemaatleri	Toplam Hane Sayısı	Toplam Nüfus	Tahmini Nüfus
Abacılar, Kırmızı	16	38	80
Başımkızdı, İskenderli	13	38	65
Çepniyan, Kocaili	7	20	35
Davulcu, Haydarobası	22	47	110
Kara Âşık, Akbaş (Beşinci Mahalle)	4	9	20
Kara Âşık, Akbaş (Rahmanoğlu Altıncı Mahalle)	4	8	20
Kara Âşık, Avşar-ı Sagir	18	50	90
Kara Âşık, Boynanlar	47	96	235
Kara Âşık, Müstecap ve Bengiler	19	43	95
Kara Âşık, Yaylacık	47	96	235
Kaşıkçı, Avcılar	12	23	60
Kaşıkçı, Osmanlar	30	54	150
Keserler, Çalova	53	138	265
Keserler, Maden (Kavak Birinci Mahalle)	18	53	90
Keserler, Maden (Kavak İkinci Mahalle)	21	47	105
Köseler, Akbaş	9	21	45
Köseler, Aravacık	20	42	100
Kubaş(ı), Osmanlar	14	22	70
Sultan (Dere), Ilıca (İkinci Mahalle)	12	36	60
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (Birinci Mahalle)	16	48	80
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (İkinci Mahalle)	28	66	140
Yerlü, Haydarobası	3	11	15
Toplam	**433**	**1.006**	**2.165**

Balya kazasına ait Temettuat Defterleri'nin nüfus defterinden farkı kişilerin haneler bazında kayıt altına alınmasının yanı sıra kadın hanelerinin de kaydedilmesidir. Tablo 2.3'teki veriler, Yörükan cemaatlerinin Temettuat Defterleri'nde yer alan bilgiler doğrultusunda kadın haneleri de dâhil edilerek oluşturulmuştur. Yörükan cemaatlerinde toplam 433 hanede 1.006 kişi tespit edilmiştir. Ömer Lütfi Barkan'a göre; defterlerde haneden hareketle, ailedeki toplam nüfusu hesaplamak için kullanılması gereken kat sayı 5'tir. Defterlerde kayıtlı 9 kadın hanesi dâhil edilmeden (424 hane) hesaplanan tahmini nüfus 2.120 kişi iken, kadın haneleri de dâhil edilerek (433 hane) yapılan hesaplamada Balya kazasına bağlı yaşayan Yörüklerin tahmini nüfusu 2.165 kişidir. Bu rakamlar Tablo 2.1'de nüfus defterine göre yapılan hesaplamada çıkan tahmini nüfusla (1.994 kişi) kıyaslandığında arada çok fark olmaması, 1840 yılında bölgede yaşayan Yörüklerin nüfusu ile ilgili genel bir bilgi sahibi olmamıza olanak sağlamaktadır. Verilen tablo incelendiğinde hane sayısı en fazla olan (53 hane) Çalova yakınlarında bulunan Keserler Yörükan cemaati en fazla nüfusa (138 kişi) sahipken, Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık ve Boynanlar yakınlarında bulunan Kara Âşık Yörükan cemaatleri 96 kişi ile ikinci sırada yer almaktadır. Akbaş yakınlarında iki farklı mahallede bulunan Kara Âşık Yörükan cemaatinde kişi sayılarının en az olduğu görülmektedir.

Tablo 2.4: Temettuat Defterlerine Göre Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlerin Hane Sayıları ve Erkek Nüfusu

Mensup Oldukları Cemaatler	Hane Sayısı	Erkek Nüfus	Tahmini Nüfus
Abacılar	16	38	80
Başımkızdı	13	38	65
Çepniyan	7	20	35
Davulcu	22	46	110
Kara Âşık	139	298	695
Kaşıkçı	42	77	210
Keserler	92	235	460
Köseler	29	62	145
Kubaş(ı)	14	22	70
Sultan	56	150	280
Yerlü	3	11	15
Toplam	**433**	**997**	**2.165**

Şekil 2.2: Temettuat Defterlerine Göre Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlerin Hane Sayısı ve Erkek Nüfusu

Balya kazasının muhtelif yerlerinde yaşayan Yörüklerin bağlı bulundukları cemaatlerin hane sayıları ve toplam erkek nüfusu incelendiğinde, 139 haneye sahip Kara Âşık cemaati erkek nüfus oranının % 29'una sahipken, bunu 92 hane ve % 25 erkek nüfus oranıyla Keserler cemaati izlemektedir. En az erkek nüfus oranı ise % 1 ile Yerlü cemaatine aittir. Bölgede hane ve nüfus sayısı bakımından az olan cemaatler tek bir yerleşim bölgesinde bulunan cemaatlerdir. Şekil 2.2 incelendiğinde, hane sayıları çok olan cemaatlerin nüfus oranlarının da fazla olduğu görülmektedir. Nüfus sayısı, hane sayılarıyla orantılıdır.

2. Yörükan Cemaatlerinde Hanelerde Kaydedilen Kişiler

Tablo 2.5: Hanelerde Kaydedilen Kişiler[2]

Yörükan Cemaatleri	Hane Reisi	Oğul	Üvey Oğul	Hafidi (Torun)	Karındaş (Kardeş)	Yeğen	Çobanı
Abacılar, Kırmızı	16	22	-	-	1	-	-
Başımkızdı, İskenderli	13	20	-	-	6	-	-
Çepniyan, Kocaili	7	7	-	-	7	-	-
Davulcu, Haydarobası	22	19	4	-	10	-	-
Kara Âşık, Akbaş (Beşinci Mahalle)	4	5	-	-	-	-	-
Kara Âşık, Akbaş (Rahmanoğlu Altıncı Mahalle)	4	4	-	-	1	-	-
Kara Âşık, Avşar-ı Sagir	18	21	1	-	13	-	-
Kara Âşık, Boynanlar	47	44	1	1	12	-	-
Kara Âşık, Müstecap ve Bengiler	19	20	2	-	7	-	-
Kara Âşık, Yaylacık	47	38	-	5	14	-	-
Kaşıkçı, Avcılar	12	12	-	-	2	-	-
Kaşıkçı, Osmanlar	30	22	-	-	5	-	-
Keserler, Çalova	53	72	2	2	16	1	-
Keserler, Maden (Kavak Birinci Mahalle)	18	31	2	1	4	-	-
Keserler, Maden (Kavak İkinci Mahalle)	21	24	-	2	4	-	-
Köseler, Akbaş	9	11	-	-	1	-	-
Köseler, Aravacık	20	18	-	4	5	-	-
Kubaş(ı), Osmanlar	14	8	-	-	3	-	-
Sultan (Dere), Ilıca (İkinci Mahalle)	12	25	-	-	2	-	-
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (Birinci Mahalle)	16	27	1	1	1	1	2
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (İkinci Mahalle)	28	35	-	2	1	-	1
Yerlü, Haydarobası	3	7	1	-	-	-	-
Toplam	**433**	**492**	**14**	**18**	**115**	**2**	**3**

[2] Bu bölümden itibaren verilen tablo ve grafikler 1840 yılında Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinin Temettuat ve Nüfus Defterleri karşılaştırılarak oluşturulmuştur.

Tablo 2.5'teki veriler incelendiğinde defterlerde sadece hane reisleri değil, onların çatıları altında yaşayan erkek çocuklar, üvey oğul, torun, kardeş, üvey kardeş, yeğen ve çoban olarak da kişilerin kaydedildiği görülmektedir. Bunların haricinde tabloya dâhil edilmeyen Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinde kayıtlı 2 damat ve Maden yakınlarında İkinci Mahallede bulunan Keserler cemaatine kayını olarak kayıtlı 1 kişi görülmektedir. Haydarobası yakınlarında bulunan Davulcu cemaatine kayıtlı 1 üvey kardeş de tabloda yer almayıp defterlerde kayıtlı olan kişiler arasındadır. Hane reisi dışındaki kişilere ait bilgilerin defterlerde ayrıntılı bir şekilde yazılması bölgede yaşayan Yörüklerin genel özellikleri hakkında daha çok bilgiye sahip olmamıza olanak sağlamaktadır. Tablo 2.5'te görüldüğü üzere en kalabalık grup 492 kişi ile hanede yaşayan oğlan çocuklarıdır. Bunu 115 kişiyle kardeşler izlemektedir. Balya bölgesinde yaşayan Yörüklerin erkek çocuklarını evlerinden ayırmadıkları, evlenseler bile genelde babalarının hanelerinin altında küçük bir aile oluşturdukları görülmektedir. Geleneksel aile yapısının görüldüğü dönemlerde, insan gücünün öneminin büyük olması bu geleneğin Balya kazasındaki Yörükan cemaatlerinde de görülmesine neden olmuştur.

Tablo 2.5 incelendiğinde bazı Yörükan cemaatlerinde erkek torunun olmadığı görülmektedir. Bu durum torunun kaydedilmediği cemaatlerde, kız torunların olduğu varsayımını güçlendirmektedir. Tabloda yer alan erkek nüfus, hanelerde yaşayan kişilerden fazladır. Bunun nedeni; kardeş, oğul, üvey oğul yeğen, torun ve obanın kâhyası gibi kişilerin hem hane reisi olarak hem de hanede yaşayan kişilere kaydedilmesinden kaynaklanmaktadır. Örneğin Maden yakınlarında Kavak Birinci Mahallede bulunan Keserler cemaati defterinde 18 hane reisinden kardeş olarak kaydedilen 3 kişi (hane 4, 13, 16) aynı zamanda hane reisidir.[3] Çalova yakınlarındaki Keserler cemaati defterinde bulunan 53 hane reisinden 2 hanesi kadındır. Hane 1'de obanın kâhyası, hane 2'de kâhyanın kardeşi hane reisi olarak kaydedilmiştir. 2 oğul (hane 10, 18), 2 üvey oğul (hane 7, 13), kardeşler içinde 4 kişi (hane 2, 3, 15, 27), 1 yeğen (hane 24) aynı zamanda hane reisidir. [4]

[3] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.2,3,4.
[4] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s, 10,11, 12, 13, 14, 19.

Tablo 2.6: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Hanelere Kaydedilen Kişiler

Mensup Oldukları Cemaatler	Hane Reisi	Oğul	Üvey Oğul	Hafidi (Torun)	Karındaş (Kardeş)	Yeğen	Çobanı
Abacılar	16	22	-	-	1	-	-
Başımkızdı	13	20	-	-	6	-	-
Çepniyan	7	7	-	-	7	-	-
Davulcu	22	19	4	-	10	-	-
Kara Âşık	139	132	4	6	47	-	-
Kaşıkçı	42	34	-	-	7	-	-
Keserler	92	127	4	5	24	1	-
Köseler	29	29	-	4	6	-	-
Kubaş(ı)	14	8	-	-	3	-	-
Sultan	56	87	1	3	4	1	3
Yerlü	3	7	1	-	-	-	-
Toplam	**433**	**492**	**14**	**18**	**115**	**2**	**3**

Tablo 2.6'daki verilerden yola çıkarak Yörükan cemaatlerinde nüfusun % 43'ü hane reisi, % 49'u erkek çocuklar, % 11'i kardeşlerden oluşmaktadır.[5] Tablo 2.6 incelendiğinde hanelere kayıtlı oğul sayısının en fazla olduğu cemaat Kara Âşık cemaatidir (132 oğul). 127 oğul sayısıyla ikinci sırada Keserler cemaati yer almaktadır. Bu cemaatlere ait defterler incelendiğinde Kara Âşık cemaatinde çocuk sahibi olamayacak yaşta 14 hane reisinin kayıtlı olduğu, Keserler cemaatinde ise 5 hane reisinin yaşının küçük olduğu bu nedenle çocuk sahibi olmadıkları görülmektedir. Bu durumda hane reisi sayısı daha az olmasına rağmen, Keserler cemaatinde çocuk sayısının fazla olması, doğum oranının bu cemaatte yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca hanelere kayıtlı olan damat ve kayın gibi kişilerin bulunması Yörükan cemaatlerindeki geniş aile yapısının bir göstergesidir.

[5] Yüzdelikler, kadınların da dâhil edildiği 1009 kişi üzerinden hesaplanmıştır.

3. Yörükan Cemaatlerinin Tipolojik Yapısı

Tipolojik bilgiler, bölgelerin sosyal ve demografik yapısını ortaya koyması açısından önemlidir. Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinin Temettuat ve Nüfus Defterleri'nde hane reislerinin isimleri ve lakaplarının yanı sıra eşkâlleri de ayrıntılı bir şekilde yazılmıştır. Ayrıca hanede kayıtlı diğer erkeklerin de bir kısmının bu özellikleri ile kaydedildiği görülmektedir. Hane reisleri ifade edilirken "uzun boylu, orta boylu" gibi fiziksel özelliklerinin yanı sıra varsa sakal ve bıyıklarının şekilleri ve renkleri de kaydedilmiştir. Bunun yanı sıra yekçeşm,[6] topal gibi fiziksel engeller de kişileri tarif etmekte kullanılmıştır. H. 1261 (M. 1845) yılına ait Temettuat defterlerinde bu bilgilere rastlanılmamaktadır[7]. Bu durum tarih belirtilmeyen defterlerin hangi yıla ait olduğunu tespit etmemiz açısından önemlidir. Ayrıca dönemin şartları düşünüldüğünde kişilere ait tipolojik özelliklerin bu şekilde ayrıntılı olarak kayıt altına alınması eşkâl belirleme açısından günümüzdeki fotoğraf işlevini yerine getirmesi açısından önemlidir.

Eşkâl belirten sıfatlarda şabb-ı emred, ter bıyıklı ifadeleri de kullanılmıştır. Şabb-ı emred sakalı, bıyığı çıkmamış genci[8] ter bıyıklı ise bıyığı yeni çıkanları tarif etmek için kullanılmıştır. Temettuat defterleri incelendiğinde şabb-ı emred olarak kaydedilen kişilerin yaş aralığı genel olarak 10-18'dir. Fakat Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatine ait defterde hane 14'te numara 29 ile kaydedilen kişinin yaşı 25 olmasına rağmen şabb-ı emred olarak kaydedilmiştir.[9] Yine defterlerde ter bıyıklı olarak kaydedilen kişilerin genel olarak yaş aralığı 18-25'tir. Fakat burada da bir istisna bulunmaktadır. Haydarobası yakınlarında bulunan Yerlü cemaati Temettuat Defteri'nde hane 3'te numara 9 ile kaydedilen " Dumanoğlu Musa Bin İsmail" ter bıyıklı şeklinde tarif edilip, yaşı 50 olarak kaydedilmiştir.[10] Aynı cemaate ait nüfus defterine bakıldığında bu kişiye ait eşkâl ve yaşın aynı olduğu teyit edilmektedir. Temettuat defterlerinde

---

[6] Yekçeşm: Tek gözlü demektir. Bkz. https://www.buyuklugat.com/osmanlica-turkce/yekcesm (13.04.2022)

[7] Mübahat S. Kütükoğlu, "Osmanlı Sosyal ve İktisadi Tarih Kaynaklarından Temettüat Defterleri", **Belleten, LIX/225**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1995, s.399.

[8] Ferit Devellioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Ankara, Aydın Kitapevi, 2017, s.1136.

[9] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s. 23.

[10] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s. 27.

kaydedilen kadınların fiziksel özelliklerine yer verilmemiştir. Bu durum İslam dinine göre mahrem sayılan kadınların fiziksel özellikleri ile Temettuat defterlerine kaydedilmesinin doğru bulunmamış olmasından kaynaklanmış olabilir.

Tablo 2.7: Yörükan Cemaatlerinde Hane Reislerinin Sakal ve Bıyık Özellikleri

Yörükan Cemaatleri	Ak Sakallı	Kara Sakallı	Kumral Sakallı	Köse Sakallı	Kır Sakallı	Sarı Sakallı	Sarı Bıyıklı	Kara Bıyıklı	Kumral Bıyıklı	Ter Bıyıklı	Şabb-ı Emred
Abacılar, Kırmızı	1	10	-	1	2	1	-	-	-	1	-
Başımkızdı, İskenderli	-	1	1	3	2	-	-	1	-	4	-
Çepniyan, Kocaili	-	-	4	-	2	-	-	-	1	-	-
Davulcu, Haydarobası	-	2	-	2	1	4	5	1	-	1	5
Kara Âşık, Akbaş (Beşinci Mahalle)	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1
Kara Âşık, Akbaş (Rahmanoğlu Altıncı Mahalle)	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kara Âşık, Avşar-ı Sagir	1	2	3	2	1	2	-	1	2	1	1
Kara Âşık, Boynanlar	7	5	8	5	5	3	3	1	-	3	-
Kara Âşık, Müstecap ve Bengiler	3	3	3	2	5	-	-	-	-	1	1
Kara Âşık, Yaylacık	2	9	6	3	7	-	1	1	1	12	-
Kaşıkçı, Avcılar	1	2	3	-	3	1	-	-	-	1	-
Kaşıkçı, Osmanlar	1	2	5	3	5	2	-	2	2	6	1
Keserler, Çalova	3	8	10	4	8	5	5	2	-	3	2
Keserler, Maden (Kavak Birinci Mahalle)	1	5	-	1	6	-	1	2	2	1	-
Keserler, Maden (Kavak İkinci Mahalle)	2	2	2	-	4	5	-	-	-	2	2
Köseler, Akbaş	-	2	2	-	1	1	-	-	-	1	-
Köseler, Aravacık	1	3	1	1	5	-	2	-	-	2	1
Kubaş(ı), Osmanlar	-	-	7	-	3	-	-	-	1	1	1
Sultan (Dere), Ilıca (İkinci Mahalle)	1	1	2	-	4	3	-	1	-	-	-

Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (Birinci Mahalle)	1	6	-	4	2	3	-	-	-	-	-
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (İkinci Mahalle)	2	9	7	-	6	3	-	-	-	1	-
Yerlü, Haydarobası	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Toplam	**29**	**74**	**66**	**31**	**74**	**33**	**17**	**12**	**9**	**42**	**15**

Tablo 2.7, toplam 403 hane reisinin sakal ve bıyık özelliklerinden oluşturulmuştur. Hane reisi olan fakat fiziksel özellikleri belirtilmeyen sabi, kardeş, kardeş oğlu ve torunlar tabloya dâhil edilmemiştir. Örneğin Çalova yakınlarında bulunan Keserler cemaati Temettuat Defteri'nde hane 18'de numara 35 ile kaydedilen sabi[11], Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaati Temettuat Defteri'nde hane 22'de numara 45 ile kaydedilen kardeşi[12] fiziki özellikleri belirtilmeden kaydedilmiştir. Bunların dışında İskenderli yakınlarında bulunan Başımkızdı cemaati Temettuat Defteri hane 10, numara 30'da az bıyıklı olarak tarif edilen hane reisi,[13] Akbaş yakınlarında bulunan Köseler cemaati defterinde müzellef sakallı olarak kaydedilen hane 1'in reisi tabloya dâhil edilmemiştir.[14] Ayrıca tabloda yer alan köse sakallılar içerisinde kır, sarı ve kumral olarak renklerine göre belirtilen kişiler yer almaktadır. Bu kişiler tabloda ayrı bir sütunda yer almayıp köse sakallılar bölümüne eklenmiştir. Örneğin Maden yakınlarında İkinci Mahallesinde bulunan Keserler cemaati defterinde hane 14, numara 57'de yer alan hane reisi kumral köse sakallı olarak kaydedilmiştir.[15]

[11] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.12.
[12] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s. 24.
[13] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s. 2.
[14] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s.21.
[15] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s. 6.

Tablo 2.8: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Sakal ve Bıyık Özellikleri

Mensup Oldukları Cemaatler	Ak Sakallı	Kara Sakallı	Kumral Sakallı	Köse Sakallı	Kır Sakallı	Sarı Sakallı	Sarı Bıyıklı	Kara Bıyıklı	Kumral [illegible]	Ter Bıyıklı	Şabb-ı Emred
Abacılar	1	10	-	1	2	1	-	-	-	1	-
Başımkızdı	-	1	1	3	2	-	-	1	-	4	-
Çepniyan	-	-	4	-	2	-	-	-	1	-	-
Davulcu	-	2	-	2	1	4	5	1	-	1	5
Kara Âşık	15	20	22	12	19	5	4	3	3	17	3
Kaşıkçı	2	4	8	3	8	3	-	2	2	7	1
Keserler	6	15	12	5	18	10	6	4	2	6	4
Köseler	1	5	3	1	6	1	2	-	-	3	1
Kubaş(ı)	-	-	7	-	3	-	-	-	1	1	1
Sultan	4	16	9	4	12	9	-	1	-	1	-
Yerlü	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Toplam	**29**	**74**	**66**	**31**	**74**	**33**	**17**	**12**	**9**	**42**	**15**

Balya kazasına bağlı Yörükan Cemaatlerinde 403 hane reisinden 307'si sakallıdır. İslam coğrafyasında birçok toplumda gelenek olan sakalın, bilgelik ve saygınlık gibi olumlu nitelikleri temsil etmesinin yanı sıra Hz. Muhammed'in sakal bırakmayı yaratılışa uygun sayması ve sakal bırakması, Müslümanlar arasında bu geleneğin yaygın olmasına neden olmuştur.[16] Yörükan cemaatlerinde sakal bırakma geleneğinin yaygın olmasındaki en büyük etken İslam dininin bir geleneği olmasından kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda bu durum din unsurunun Yörüklerin yaşayışlarını şekillendiren bir etken olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

[16] İsmail Yalçın, "Sakal", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, Cilt 36, 2009, s.1.

Tablo 2.9: Yörükan Cemaatlerinin Sakal ve Bıyık Özelliklerinin Yüzdelik Dağılımı

Yörükan Cemaatleri	Hane Reisi Sayısı	Yüzde (%)
Ak Sakallı	29	7,19
Kara Sakallı	74	18,36
Kumral Sakallı	66	16,37
Köse Sakallı	32	7,94
Kır Sakallı	74	18,36
Sarı Sakallı	33	8,18
Sarı Bıyıklı	17	4,21
Kara Bıyıklı	12	2,97
Kumral Bıyıklı	9	2,23
Ter Bıyıklı	42	10,42
Şabbı-ı Emred	15	3,72
Toplam	**403**	**100**

Tablo 2.9'da verilen bilgilere göre Balya kazasına bağlı Yörükan Cemaatlerindeki 403 hane reisinin % 76,42'si sakallı, %19,85'inin bıyıklı olduğu görülmektedir. Sakal ve bıyığı çıkmayan şabb-ı emredlerin oranı ise % 3,72'dir. Bunların dışında hane reislerinin tiplerini belirlemek için renk belirten sıfatlar kullanılmıştır. "Ak, kara, sarı, kumral, kır" gibi renk niteleyen sıfatlarla erkeklerdeki sakal ve bıyığın rengi belirtilmiştir. Balya kazasına bağlı Yörükan Cemaatlerine ait eldeki veriler değerlendirildiğinde bölgede yaşayan Yörüklerin ten rengiyle ilgili genel değerlendirme yapacak bilgiye ulaşılamamaktır. Bununla beraber kara sakallı ve kara bıyıklıların oranının % 21, kumral sakallı ve kumral bıyıklıların oranının % 19, sarı sakallı ve sarı bıyıklıların oranının % 12 olması Yörüklerin, Türklerin tipolojik özelliklerine uygun fiziksel özelliklere sahip olduklarını göstermektedir.

Tablo 2.10: Yörükan Cemaatlerinin Boy Özellikleri

Yörükan Cemaatleri	Uzun Boylu	Orta Boylu
Abacılar, Kırmızı	8	8
Başımkızdı, İskenderli	5	8
Çepniyan, Kocaili	2	5
Davulcu, Haydarobası	7	11
Kara Âşık, Akbaş, Beşinci Mahalle	3	1
Kara Âşık, Akbaş, Rahmanoğlu Altıncı Mahalle	1	2
Kara Âşık, Avşar-ı Sagir	4	11
Kara Âşık, Boynanlar	9	31
Kara Âşık, Müstecap ve Bengiler	7	10
Kara Âşık, Yaylacık	15	27
Kaşıkçı, Avcılar	6	5
Kaşıkçı, Osmanlar	8	21
Keserler, Çalova	16	33
Keserler, Maden (Kavak Birinci Mahalle)	11	6
Keserler, Maden (Kavak İkinci Mahalle)	7	13
Köseler, Akbaş	1	7
Köseler, Aravacık	9	7
Kubaş(ı), Osmanlar	7	6
Sultan (Dere), Ilıca (İkinci Mahalle)	6	6
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (Birinci Mahalle)	7	9
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (İkinci Mahalle)	17	11
Yerlü, Haydarobası	1	2
Toplam	**157**	**240**

Tablo 2.10, 397 hane reisinin fiziki özelliklerinden oluşturulmuştur. Defterlerde boy özellikleri "uzun ve orta" olarak iki kategoride değerlendirilmiştir. Kısa boylu tanımlamasının kullanılmaması bu kategorideki kişilerin orta boylulara dâhil edildiği ihtimalini güçlendirmektedir. Kadınların fiziki özellikleri yazılmadığı için tabloya dâhil edilmediği gibi yine boyları ile ilgili bilgilere yer verilmeyen hane reisleri de tabloda yer

almamaktadır. Örneğin Haydarobası yakınlarında bulunan Davulcu cemaati defterinde hane 1'de numara 1 ve hane 14'te numara 32'de şabb-ı emred olarak kaydedilen kişiler[17] gibi sabi, şabb-ı emred, kardeşi, kardeşinin oğlu, torunu olarak kaydedilen ve boy özellikleri verilmeyen kişiler tabloya dâhil edilmemiştir. Temettuat ve nüfus defterleri kıyaslandığında bazı kişilere ait boy özelliklerinde farklılıklar görülmektedir. Örneğin Maden yakınlarında Kavak İkinci Mahalle'de bulunan Keserler cemaatine ait Temettuat Defteri'nde, hane 13'te numara 55 ile kayıtlı olan hane reisi, burada uzun boylu olarak kaydedilmişken[18] nüfus defterinde numara 37 ile kaydedilen bu kişi orta boylu olarak yazılmıştır.[19] Boy istatistiğine ait elimizde yeterli kaynağın olmamasından dolayı bu farklılıkların nedeni bilinmemektedir.

Tablo 2.11: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Boy Özellikleri

Mensup Oldukları Cemaatler	Uzun Boylu	Orta Boylu
Abacılar	8	8
Başımkızdı	5	8
Çepniyan	2	5
Davulcu	7	11
Kara Âşık	39	82
Kaşıkçı	14	26
Keserler	34	52
Köseler	10	14
Kubaş(ı)	7	6
Sultan	30	26
Yerlü	1	2
Toplam	**157**	**240**

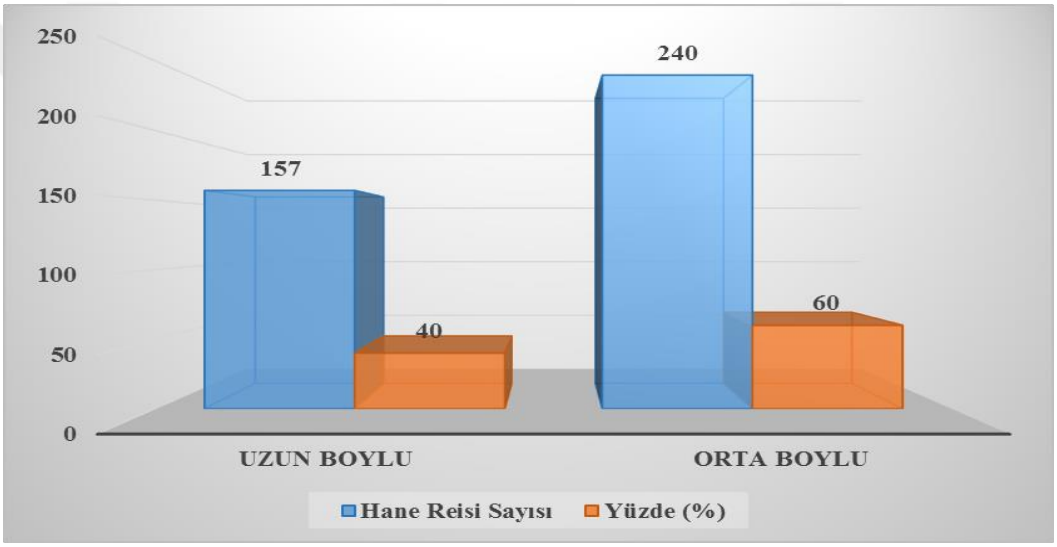
Mensup oldukları cemaatlere göre Yörüklerin boy özellikleri incelendiğinde Kara Âşık cemaatinde hane reislerinin % 68'i orta boyludur. Kaşıkçı cemaatinde % 65, Keserler cemaatinde ise orta boylu hane reisi oranı % 61'dir. Kubaş(ı) (% 54) ve Sultan (% 54) cemaatlerinde ise uzun boylu hane reisi oranı daha yüksektir. Kubaş(ı) ve Sultan

[17] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s. 29, 31.
[18] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s .6.
[19] **BOA. NFS. d. 1206**, s. 140.

cemaatlerinde kişilerin beslenme koşullarının daha iyi olduğu sonucu çıkarabileceği gibi bu durumun genetik özelliklerinden kaynaklandığı da düşünülebilir.

Tablo 2.12: Yörükan Cemaatlerinin Boy Özelliklerinin Yüzdelik Dağılımı

Yörükan Cemaatleri Tipolojik Yapısı	Hane Reisi Sayısı	Yüzde (%)
Uzun Boylu	157	40
Orta Boylu	240	60
Toplam	**397**	**100**

Şekil 2.3: Yörükan Cemaatlerinin Boy Özelliklerinin Yüzdelik Dağılımı

Tablo 2.12 ve şekil 2.3 incelendiğinde Balya kazasına bağlı Yörüklerin genel olarak orta boylu olduğu görülmektedir. Bu durum genetik özellikleri ve yaşam şartlarının zorluğundan kaynaklandığı gibi beslenme çeşitlerinin aynı olmasından da kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca Yörüklerde cemaat içi akraba evliliklerinin yaygın olması boy özelliklerini etkileyen unsurlardan biridir. Eldeki verilerin yetersizliğinden dolayı orta boylu olarak tanımlanan kişilerin metrik anlamda neyi ifade ettiği kesin olarak bilinmemektedir.

4. Yörükan Cemaatlerinin Yaş Özellikleri

Temettuat defterlerinde yaş bilgileri genel olarak hanede kayıtlı kişilerin adlarının altında Arapça "s" işareti yapılarak bu işaretin altına yazılmaktadır. "S" işareti Türkçe

yaş anlamına gelen Osmanlıcadaki "sin" ibaresinin kısaltılmış halidir. Temettuat defterlerinde 997 kişinin yaşı tespit edilmekle birlikte kadın haneleri dışında yaşı belirtilmeyen kişilerin olmadığı görülmektedir.

Tablo 2.13: Yörükan Cemaatlerinin Yaş Dağılımları

Yörükan Cemaatleri	1/4	5/14	15/24	25/34	35/44	45/54	55/64	65+	Toplam
Abacılar, Kırmızı	7	10	5	6	3	1	5	1	38
Başımkızdı, İskenderli	5	7	13	5	5	1	2	-	38
Çepniyan, Kocaili	4	4	5	2	4	1	-	-	20
Davulcu, Haydarobası	6	18	9	8	3	1	1	-	46
Kara Âşık, Akbaş, Beşinci Mahalle	1	4	1	1	-	1	-	1	9
Kara Âşık, Akbaş, Rahmanoğlu Altıncı Mahalle	-	3	2	-	2	-	-	1	8
Kara Âşık, Avşar-ı Sagir	11	19	5	6	7	1	1	-	50
Kara Âşık, Boynanlar	19	28	11	16	5	7	4	3	93
Kara Âşık, Müstecap ve Bengiler	8	10	7	6	6	3	1	2	43
Kara Âşık, Yaylacık	21	19	21	15	9	7	-	3	95
Kaşıkçı, Avcılar	5	5	3	2	4	1	1	2	23
Kaşıkçı, Osmanlar	12	9	7	12	9	3	-	2	54
Keserler, Çalova	20	40	27	19	16	7	3	4	136
Keserler, Maden (Kavak Birinci Mahalle)	3	21	7	7	4	5	3	3	53
Keserler, Maden (Kavak İkinci Mahalle)	10	11	7	7	5	3	5	-	48
Köseler, Akbaş	5	5	4	1	4	1	-	-	20
Köseler, Aravacık	6	13	9	2	3	3	5	1	42
Kubaş(ı), Osmanlar	5	3	3	6	2	1	2	-	22
Sultan (Dere), Ilıca (İkinci Mahalle)	8	10	6	2	5	3	-	2	36
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (Birinci Mahalle)	16	9	6	5	6	4	1	1	48
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (İkinci Mahalle)	20	9	10	8	12	2	3	2	66
Yerlü, Haydarobası	3	3	2	-	1	1	1	-	11
Toplam	**195**	**260**	**170**	**136**	**115**	**57**	**38**	**28**	**997**

Tablo 2.13, Temettuat defterlerindeki yaşlara göre oluşturulmuş, veriler nüfus defterleriyle karşılaştırılmıştır. Defterler kıyaslandığında bazı kişilerin yaşlarında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Örneğin Maden yakınlarında Kavak İkinci Mahalle'de bulunan Keserler cemaatinin Temettuat Defteri'nde hane 12'de 28 numara ile kaydedilen kişinin yaşı burada 55 olarak kaydedilmişken[20] nüfus defterinde 30 numara ile kaydedilen bu kişinin yaşı 70 olarak yazılmıştır.[21] Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinin Temettuat Defteri'nde hane 45'te 95 numara ile kaydedilen kişinin yaşı 70 olarak kaydedilmişken[22] aynı kişinin nüfus defterinde yaşı 7 olarak yazılmıştır.[23] Uzun boylu kara sakallı şeklinde tarif edilen bu kişinin yaşının 7 olması mümkün olamayacağından dolayı nüfus defterine yanlış yazılmıştır. Bu tarz yapılan yazım yanlışlarına diğer defterlerde de rastlanmaktadır.

Tablo 2.14: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Yaş Dağılımları

Mensup Oldukları Cemaatler	1/4	5/14	15/24	25/34	35/44	45/54	55/64	65+	Toplam
Abacılar	7	10	5	6	3	1	5	1	38
Başımkızdı	5	7	13	5	5	1	2	-	38
Çepniyan	4	4	5	2	4	1	-	-	20
Davulcu	6	18	9	8	3	1	1	-	46
Kara Âşık	60	83	47	44	29	19	6	10	298
Kaşıkçı	17	14	10	14	13	4	1	4	77
Keserler	33	72	41	33	25	15	11	7	237
Köseler	11	18	13	3	7	4	5	1	62
Kubaş(ı)	5	3	3	6	2	1	2	-	22
Sultan	44	28	22	15	23	9	4	5	150
Yerlü	3	3	2	-	1	1	1	-	11
Toplam	**195**	**260**	**170**	**136**	**115**	**57**	**38**	**28**	**997**

[20] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s. 6.
[21] **BOA. NFS. d. 1206,** s. 140.
[22] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s. 27.
[23] **BOA. NFS. d. 1206,** s. 146.

Balya kazasına bağlı Yörükan Cemaatlerinin 1840 yılı ortanca yaşı 15[24], aritmetik yaş ortalaması 20,68'dir.[25] Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Türkiye'nin 2021 yılı ortanca yaşı ise 33,1'dir.[26] Bu durum bölgedeki Yörükan cemaatlerinin genç bir nüfusa sahip olduğunu göstermektedir. Ekonomik faaliyetlerinin iş gücüne dayandığı dönemin şartları düşünüldüğünde, genç nüfusa sahip olmaları ekonomik faaliyetlerin devamını sağlama açısından önemlidir. Nüfusun genç bir yapıya sahip olması, doğum oranının yüksek olduğu anlamına gelirken, yaşlı nüfusun az olması ortalama yaşam sürelerinin kısa olduğunu göstermektedir. Konargöçer bir hayat yaşayan Yörüklerin yaş ortalamasının düşük olması yaşam şartlarının zorluğuyla ilişkilendirilebilir.

Defterler incelendiğinde, en yüksek yaşın 95 olduğu görülmektedir. Çalova yakınlarında bulunan Keserler cemaatinde hane 43'te numara 120 ile kayıtlı "Hacı Hüseyin Bin Mahmud" ve hane 51'de numara 136'da kayıtlı olan "Hacı Hüseyin Bin Abdullah"ın yaşlarının 95 olduğu ve çalışmaya konu olan bölgedeki en yaşlı iki kişi oldukları tespit edilmiştir. En düşük yaş olan 1 ise birden çok hanede bulunmaktadır.

Tablo 2.15: Yörükan Cemaatlerinde Yaşların Yüzdelik Dağılımı

Yörükan Cemaatleri	1/4	5/14	15/24	25/34	35/44	45/54	55/64	65+
Abacılar, Kırmızı	18,42	26,31	13,15	15,78	7,89	2,63	13,15	2,63
Başımkızdı, İskenderli	13,15	18,42	34,21	13,15	3,15	2,63	5,26	-
Çepniyan, Kocaili	20	20	25	10	20	5	-	-
Davulcu, Haydarobası	13,04	39,13	19,56	17,39	6,52	12,17	2,17	-
Kara Âşık, Akbaş, Beşinci Mahalle	11,11	44,44	11,11	11,11	-	11,11	-	11,11
Kara Âşık, Akbaş, Rahmanoğlu Altıncı Mahalle	-	37,5	25	-	25	-	-	12,5
Kara Âşık, Avşar-ı Sagir	22	38	48	12	14	2	2	-
Kara Âşık, Boynanlar	20,43	30,10	11,82	17,20	5,37	7,52	4,30	3,22
Kara Âşık, Müstecap ve Bengiler	18,60	23,25	16,27	13,95	13,95	6,97	2,32	4,65

[24]Ortanca yaş, yeni doğan bebekten en yaşlıya kadar nüfusu oluşturan kişilerin yaşları küçükten büyüğe doğru sıralandığında ortada kalan kişinin yaşıdır**.** Bkz. **https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500** (12.04.2022).

[25] Aritmetik yaş ortalaması; kişilere ait yaşların toplanarak kişi sayısına bölünmesiyle elde edilmiştir.

[26] **https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500** (12.04.2022).

Kara Âşık, Yaylacık	22,10	20	22,10	15,78	9,47	7,36	-	3,15
Kaşıkçı, Avcılar	21,73	21,73	13,04	8,69	17,39	4,34	4,34	8,69
Kaşıkçı, Osmanlar	22,22	16,66	12,96	22,22	16,66	5,55	-	3,70
Keserler, Çalova	14,70	29,41	19,85	13,97	11,76	5,14	2,20	2,94
Keserler, Maden (Kavak Birinci Mahalle)	5,66	39,62	13,20	13,20	7,54	9,43	5,66	5,66
Keserler, Maden (Kavak İkinci Mahalle)	20,08	22,91	14,58	14,58	10,41	6,25	10,41	-
Köseler, Akbaş	25	25	20	5	20	5	-	-
Köseler, Aravacık	14,28	30,95	21,42	4,76	7,14	7,14	11,90	2,38
Kubaş(ı), Osmanlar	22,72	13,63	13,63	27,27	9,09	4,54	9,09	-
Sultan (Dere), Ilıca (İkinci Mahalle)	22,22	27,77	16,66	5,55	13,88	8,33	-	5,55
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (Birinci Mahalle)	33,33	18,75	12,5	10,41	12,5	8,33	2,08	2,08
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (İkinci Mahalle)	30,30	13,63	15,15	12,12	18,18	3,03	4,54	3,03
Yerlü, Haydarobası	27,27	27,27	18,18	-	9,09	9,09	9,09	-
Genel Yüzde (%)	**19,51**	**26,02**	**17,01**	**13,61**	**11,51**	**5,70**	**3,80**	**2,80**

Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinin yaşlarının yüzdelik dağılımını gösteren tablo 2.15 incelendiğinde bağımlı nüfus olarak tanımlanabilecek 1-14 yaş ile 65 yaş ve üstü toplam nüfusun % 48'ini oluşturmaktadır. Faal nüfus olarak tanımlanan kısımda ise nüfusun % 52'si yer almaktadır. Tabloya göre 1-14 yaş arası çocuk nüfus olarak hesaplandığında nüfusun % 46'sı çocuk, 15-34 yaş arası ise genç nüfus olarak kabul edilip hesaplandığında nüfusun % 31'i gençtir. 35-64 yaş arası orta yaş olarak alınırsa nüfusun % 21'i orta yaş, 65 yaş ve üstünü yaşlı nüfus olarak değerlendirildiğinde nüfusun % 3 'ü yaşlıdır. Bir bölgedeki nüfusun yaş yapısı, o bölgenin gelişim eğilimi hakkında bilgiler vermektedir. Demografik araştırmalara göre 0-14 yaş grubunun toplam nüfus içindeki oranı % 20 civarında ise nüfus gerileme eğilimi göstermektedir. Eğer bu oran % 26,5 civarında ise sabit kalma, % 40 civarlarında ise artma eğilimindedir.[27] Yörükan cemaatlerinin yaş yapısı incelendiğinde çocuk nüfus oranının fazla olması gelişme eğilimlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

[27] Tevfik Güran, **19. Yüzyıl Osmanlı Ekonomisi Üzerine Araştırmalar**, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2019, s.209.

Tablo 2.15'te verilen yüzdelikler incelendiğinde kişi sayısının en yüksek olduğu yaş aralığının 5-14 olduğu görülmektedir (% 26,02). Bunu % 19,51 ile 1-4 yaş aralığı izlemektedir. En az yüzdeliğe sahip yaş aralığı ise 65 yaş ve üstüdür. (% 2,80). 65 yaş ve üstü kişi sayısının en yüksek olduğu cemaat, 4 kişi ile Çalova yakınlarında bulunan Keserler cemaatidir. Bazı cemaatlerde ise bu yaş grubundaki kişilere rastlanılmamaktadır. İskenderli yakınlarındaki Başımkızdı, Kocaili yakınlarındaki Çepniyan, Haydarobası yakınlarındaki Davulcu ve Yerlü, Avşar-ı Sagir yakınlarındaki Kara Âşık, Maden yakınlarındaki Kavak İkinci Mahalle'de bulunan Keserler, Akbaş yakınlarındaki Köseler, Osmanlar yakınlarındaki Kubaş(ı) cemaatlerinde 65 yaş ve üstü kişiler bulunmamaktadır. Bu Yörük cemaatleri diğerleriyle kıyaslandığında kişilerin ortalama yaşam süresinin kısa olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2.16: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Yaşlarının Yüzdelik Dağılımı

Mensup Oldukları Cemaatler	1/4	5/14	15/24	25/34	35/44	45/54	55/64	65+
Abacılar	18,42	26,31	13,15	15,78	7,89	2,63	13,15	2,63
Başımkızdı	13,15	18,42	34,21	13,15	3,15	2,63	5,26	-
Çepniyan	20	20	25	10	20	5	-	-
Davulcu	13,04	39,13	19,56	17,39	6,52	12,17	2,17	-
Kara Âşık	20,13	27,85	15,77	14,76	9,73	6,37	2,01	3,35
Kaşıkçı	22,07	18,18	12,98	18,18	16,88	5,19	1,29	5,19
Keserler	13,92	30,37	17,29	13,92	10,54	6,32	4,64	2,95
Köseler	17,74	29,03	20,96	4,83	11,29	6,45	8,06	1,61
Kubaş(ı)	22,72	13,63	13,63	27,27	9,09	4,54	9,09	-
Sultan	29,33	18,66	14,66	10	15,33	6	2,66	3,33
Yerlü	27,27	27,27	18,18	-	9,09	9,09	9,09	-
Genel Yüzde (%)	**19,51**	**26,02**	**17,01**	**13,61**	**11,51**	**5,70**	**3,80**	**2,80**

Tablo 2.16'daki veriler incelendiğinde Yörükan cemaatlerinde nüfusun % 19,51'i 1-4 yaş arasındadır. Abacılar (% 18,42), Köseler (% 17,74), Keserler (% 13,92), Başımkızdı (% 13,15) ve Davulcu (% 13,04) cemaatlerinin bu ortalamanın altında çocuk oranına sahip olduğu görülmektedir. Aynı Yörük cemaatlerinin 5-14 yaş aralığındaki

nüfus oranları daha yüksektir. Bu durumda Abacılar, Köseler, Keserler, Başımkızdı ve Davulcu cemaatlerinde doğum oranlarının azaldığı anlaşılmaktadır. 1-4 yaş aralığında, ortalamanın üstünde nüfusa sahip olan Kaşıkçı, Kubaş(ı), Sultan cemaatlerinde ise 5-14 yaş aralığındaki nüfusla kıyaslandığında doğum oranı daha yüksektir. Kara Âşık cemaati ise 1-4 yaş aralığında ortalama nüfusun üstünde çocuk sahibi olsa da 5-14 yaş aralığındaki nüfus oranıyla kıyaslandığında nüfusun azalma eğiliminde olduğu görülmektedir. 15-34 yaş aralığındaki genç nüfus oranları incelendiğinde; Başımkızdı cemaati bölgede bulunan diğer Yörük cemaatlerine göre daha fazla genç nüfusa (% 47,36) sahiptir. Çepniyan cemaati ise % 45 ile ikinci sırada yer almaktadır. Orta yaş grubunda (35-64 yaş) en fazla nüfus oranına sahip olan Yörükan cemaatleri Yerlü (% 27,27) ve Köseler (% 25,80)'dir. Yaşlı nüfus oranları incelendiğinde ortalama yaşlı nüfus oranının (% 2,80) yaklaşık 2 kat üstünde bir orana sahip olan Kaşıkçı cemaatinde ortalama yaşam süresi, diğer Yörükan cemaatlerine kıyasla en fazladır. Kara Âşık (% 3,35), Sultan (% 3,33) ve Keserler (% 2,95) Yörükan cemaatleri de ortalama yaşlı nüfusunun üstünde bir orana sahiptir. Bu cemaatlerin ortalama yaşam sürelerinin diğerlerine oranla daha uzun olduğu sonucu çıkarılabilir.

5. Yörükan Cemaatlerinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Temettuat ve nüfus defterleri yazıldıkları dönemdeki kişilere ait isim, sülale adları ve unvanların tespiti açısından ayrıntılı bilgilerin yer aldığı önemli kaynaklardır. Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinde kayıtlı 998 isimden 1 tanesi kadın ismidir. Erkeklerden ismi kaydedilmeyenler, nüfus defterlerinden tespit edilerek bu bölümdeki tablolara eklenmiştir.

Temettuat defterlerinde, isim olarak öncelikle hanenin reisi kaydedilmiştir. İsimler genellikle şahısların babalarının adları ile birlikte yazılmıştır. Kişi isimlerinin bu şekilde kaydedilmesi, soylarına ait bilgilere ulaşmayı mümkün kılmaktadır. İsimler belirli bir sıra gözetilerek yazılmıştır. Şahısların tanımı yapıldıktan sonra önce kişi adı yazılıp, ardından babalarının isimleri kaydedilmiştir. Kişi adı ile baba adını birleştirici sözcük olarak Bin (oğul) kelimesi kullanılmıştır. Defterlerde çoğunlukla oğul kelimesi kullanılmasına rağmen "karındaşı, karındaşı oğlu, üvey karındaşı, üvey oğlu, torunu, damadı, çobanı, kayını, yeğeni" gibi ifadelerin de sık olmamakla birlikte kişinin durumuna göre kullanıldığı görülmüştür. Arka arkaya yazılan hanelerin birbiri ile akraba

olma olasılığı olsa da, bu akrabalığı ispatlayacak herhangi bir sülale adı bulunmamaktadır. Bu nedenle gerçekten akraba olan insanların aynı hanede yaşadığı düşünülmektedir.

Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerine ait Temettuat Defterleri'nde kişilerin sülale adları, unvan ve lakapları da yer almıştır. Sülale adları; Soyadı Kanunu'ndan önce kişilerin isimlerinden önce gelen, toplum içinde tanınmasını sağlayan adlardır. Lakap kişiye ait asıl ismin dışında, kişinin herhangi bir özelliğinden dolayı toplum tarafından sonradan verilen isimlerken unvan; kişinin adı, sanı ve kimliği olarak tanımlanır. Lakaplar, kişilerin fiziksel ve zihinsel özelliklerinin yanı sıra yaptıkları işlerden dolayı toplum tarafından da verilmektedir. Bu özelliğinden dolayı verildiği topluma ait bir kültür ürünüdür.[28] Yörükan cemaatlerinde kullanılan sülale adları, unvan ve lakaplara bakıldığında; aile büyüğünü, meslek gruplarını, dini nüfusu, fiziksel özellikleri ve etnik kökeni ifade eder nitelikte olduğu görülmektedir. Örneğin Yekçeşm, Topal, Kara, Boz, Bodur, Çolak, Koca, Köse, Küçük, Uzun ve Deli fiziksel ve zihinsel özellikleri belirtmek için kullanılırken Mehmedoğlu, Bekiroğlu ve Velioğlu gibi isimler aile büyüğünü ifade etmek için kullanılmıştır. El-Hac, Hacı, Monla, Molla, Derviş ve İmam ile başlayan unvanlar da mevcuttur. Bu isimler hac görevini yerine getirmiş kişiler için kullanıldığı gibi saygınlık belirten ifadeler olarak da kullanılmıştır. Ayrıca unvanlar içerisinde Katırcı, İmam, Çoban, Ferik ve Hekim/Hâkim gibi meslek gruplarının da yer aldığı görülmektedir.

[28] Şeref Boyraz, "Lakaplar Konusunda Bazı Dikkatler ve Bir Yöre Örneği", **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S. 7, Sivas, 1998, s.109,110.

5.1. Kırmızı Karye Yakınlarında Bulunan Abacılar Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.17: Kırmızı Yakınlarında Bulunan Abacılar Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Ahmed	3	Hacı Ali	1
Ali	4	Hacı Mehmed	2
Emin	1	Hacı Alioğlu	1
Halil	2	Hacı Durmuşoğlu	1
Hüseyin	2	Hacı Kuru/ Fevzioğlu	1
İbrahim	4	Hacı Daneoğlu	1
İsmail	4	Hacı Memişoğlu	1
Mehmed	8	Monla Mehmedoğlu	1
Memiş	1	Öksüzoğlu	1
Mustafa	5	Topal Hacı Mustafa	1
Nazif/Nasuh	1	Uzunbaşoğlu	1
Osman	1		
Süleyman	1	-	-
Yakub	1	-	-

Balya kazası Kırmızı yakınlarında bulunan Abacılar cemaatinin Temettuat ve Nüfus Defterleri'nde yer alan kişi adları, aile adları, unvan ve lakaplar tablo 2.17'de yer almaktadır. Tabloya göre en fazla kullanılan isimler Mehmet (8) ve Mustafa (5)'dır. Defterler kıyaslandığında bazı isimlerde farklılıklar görülmektedir. Hane 2'de numara 4 ile kaydedilen kişinin Temettuat defterinde ismi Nazif olarak yazılmışken[29] nüfus defterine Nasuh olarak kaydedilmiştir.[30] Yörükan cemaatlerinin Temettuat defterlerinde Nazif olarak yazılan tüm kişilerin nüfus defterlerine Nasuh olarak yazılmasından dolayı kişi adları tablolarında iki isim birlikte yazılmıştır.

Abacılar cemaati Durmuşoğlu obasına ait olduğu için tabloya bakıldığında Hacı Durmuşoğlu'nun sülale adı olarak kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca kişi isimleri olan Memişoğlu, Alioğlu, Mehmedoğlu sülale adı olarak kullanıldığı gibi fiziksel özellik

[29] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07240,** s.3.
[30] **BOA. NFS. d. 1206,** s.164.

belirten Topal ve Uzunbaş, lakaptan türeyen sülale adı olarak kullanılan isimler arasında yer almaktadır. Hacı ve Monla unvanları ise dini bir nitelik belirtmektedir. Tablo 2.17 incelediğinde en çok kullanılan unvanın Hacı olduğu görülmektedir. Dönemin şartları ve Yörüklerin konargöçer bir hayat yaşadıkları düşünüldüğünde, Hac vazifesini yerine getiren kişilerin azımsanmayacak bir sayıda olması dikkat çeken bir durumdur. Bu cemaate ait nüfus ve Temettuat defterleri kıyaslandığında Temettuat defterinde hane 7'de numara 10 ile kaydedilen kişinin burada sülale adı Hacı Kuruoğlu şeklinde yazılmışken[31] nüfus defterinde aynı kişinin Hacı Fevzioğlu olarak kaydedildiği görülmektedir.[32] Kırmızılar köyünde yapılan saha çalışmasında Topal ve Kuru'nun günümüzde lakap olarak kullanılmaya devam ettiği tespit edilmiştir.[33]

5.2. İskenderli Karyesi Yakınlarında Bulunan Başımkızdı Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.18: İskenderli Karyesi Yakınlarında Bulunan Başımkızdı Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Abdullah	2	Hacı İbrahimoğlu	1
Ahmed	4	Hacı Mustafaoğlu	1
Ali	2	Hacı Yusufoğlu	1
Halil	1	Hasanoğlu	1
Hüseyin	2	Hüseyinoğlu	1
İbrahim	5	İsmailoğlu	1
İsmail	6	Koca Alioğlu	1
Mehmed	5	Koca Haliloğlu	1
Mehmed Ali	1	Koca Mustafaoğlu	1
Mustafa	6	Küçük Mustafaoğlu	1
Osman	1	Osmanoğlu	1
Ömer	1	-	-
Süleyman	1	-	-
Yakub	1	-	-

[31] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07240,** s.4.
[32] **BOA. NFS. d. 1206,** s.164.
[33] Lakaplarla ilgili bilgiler Kırmızılar Köyü Muhtarı Abdullah Karahan ile yapılan görüşme neticesinde elde edilmiştir. (14/07/2022)

İskenderli yakınlarında bulunan Başımkızdı cemaatinin Nüfus ve Temettuat Defterleri'nde yer alan kişi adları, sülale adları, unvan ve lakapları tablo 2.18'de verilmiştir. Tabloya göre en çok kullanılan isimler İsmail (6) ve Mustafa (6)'dır. Bu isimlerin yanı sıra İbrahim ve Mehmed isimlerinin de yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Bölgedeki Yörükan cemaatlerinde genel olarak tek isim kullanılmakla birlikte bu cemaatte bir kişin iki isimli (Mehmed Ali) olduğu göze çarpmaktadır.

Tablodaki tüm sülale adları aile büyüğünü ifade ederken bu adların bazılarının başında dini nüfusu ifade eden Hacı unvanı ile fiziki özellik ifade eden Koca, Küçük lakapları da yer almıştır. Bölgede yapılan saha çalışmasında Yeni İskender ve yakınlarındaki Yörük köyü olan Beyköy'de devam eden lakap, unvan ve soyadına rastlanılmamıştır.[34]

5.3. Kocaili Karyesi Yakınlarında Bulunan Çepniyan Taifesinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.19: Kocaili Karyesi Yakınlarında Bulunan Çepniyan Taifesinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Abdullah	1	Bereketoğlu	1
Ahmed	2	Köse Mahmud	1
Ali	4	-	-
Ayvaz	1	-	-
Cuma	1	-	-
Emir Hasan	1	-	-
Halil	1	-	-
Kadir	1	-	-
Mahmud	1	-	-
Mehmed	2	-	-
Memiş	1	-	-
Musa	1	-	-
Mustafa	2	-	-
Veli	1	-	-

[34] Lakap, unvan ve soyadları ile ilgili bilgiye Yeni İskender Muhtarı Mehmet Kocacan ve Beyköy Muhtarı İlyas Çapan ile yapılan görüşme neticesinde elde edilmiştir. (13/07/2022)

Tablo 2.19 incelendiğinde Kocaili yakınlarında bulunan Çepniyan taifesinde en çok kullanılan ismin Ali (4) olduğu görülmektedir. Diğer Yörükan cemaatlerinde rastlanılmayan Ayvaz ve Cuma isimleri bu cemaate ait defterlerde görülmektedir. Ayrıca Çepniyan taifesinde kullanılan lakap ve unvanlardan Bereketoğlu sülale adı olarak kaydedilirken, Köse fiziki özelliği belirtmek için kullanılmıştır. Kocaili köyünde yapılan saha çalışmasında Köseler'in lakap olarak günümüzde kullanılmaya devam ettiği bilgisine ulaşılmıştır.[35]

5.4. Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Davulcu Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.20: Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Davulcu Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Abdülkerim	1	Boz/Yozoğlu ?	1
Ahmed	1	Hacı Ahmedoğlu	4
Ali	2	Hacı Hasanoğlu	1
Halil	4	Kara Ağaçoğlu	1
Hasan	7	Kara Mustafa	1
Hüseyin	1	Topaloğlu	1
İbrahim	5	-	-
İsa	1	-	-
İsmail	4	-	-
Mahmud	1	-	-
Mehmed	8	-	-
Musa	1	-	-
Mustafa	6	-	-
Osman	2	-	-
Ömer	2	-	-

Tablo 2.20'de Haydarobası yakınlarında bulunan Davulcu cemaatinde kayıtlı isim, sülale adları, unvan ve lakaplar yer almaktadır. En çok kullanılan isimlere bakıldığında Mehmed (8) ve Hasan (7) olduğu görülmektedir. Bu isimleri sırasıyla

[35] Lakaplar hakkındaki bilgilere köy sakinlerinden Necime Gümüş ve Hasan Altıntaş'ın verdiği bilgiler neticesinde ulaşılmıştır. (24/06/2022).

Mustafa (6), İbrahim (5) ve Halil (4) izlemektedir. Defterlere kayıtlı isimler içinde Abdülkerim tek kişi tarafından kullanılan isimlerdendir. Ayrıca tabloda yer alan lakap ve unvanlar incelendiğinde; Topal gibi fiziki kusurların yanı sıra Kara gibi fiziki özelliklerin lakap olarak kullanıldığı görülmektedir. Aynı zamanda dini bir unvan olan Hacı da sülale adlarından önce kullanılan unvanlardandır. Haydarobası köyü ve yakınlarında bulunan Yörüklerin yaşadığı Kızıldam, Yalova ve Kabalı köylerine yapılan saha çalışmasında günümüze ulaşan lakap ve unvanlar tespit edilememiştir.

5.5. Akbaş Karyesi Yakınlarında Beşinci Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.21: Akbaş Karyesi Yakınlarında Beşinci Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Eyüb	1	Bodur Musaoğlu	1
İsmail	2	Koca Mustafa	1
Mehmed	1	Monla Eyüb	1
Mustafa	2	-	-
Osman	1	-	-
Ömer	1	-	-
Yakub	1	-	-

Temettuat ve nüfus defterlerine göre oluşturulan tablo 2.21'de toplam 9 kişinin kayıtlı olduğu ve diğer Yörükan cemaatlerinde yaygın olarak kullanılan isimlerin tercih edildiği görülmektedir. İsmail (2) ve Mustafa (2) öne çıkan isimler olmuştur. Akbaş yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinde kayıtlı sülale adı, unvan ve lakaplar da yer almaktadır. Kullanılan sülale isimlerinden Bodur Musaoğlu hem fiziksel özellik hem de sülale adını belirtmektedir. Koca Mustafa, sadece fiziksel özelliği belirten bir lakap olarak kullanılmışken, Monla Eyüb dini bir nitelik belirmektedir. Akbaş köyü yakınlarında

bulunan Yörüklerin yaşadığı Göktepe köyünde yapılan saha çalışmasında, Bodur lakabının günümüzde soyadı olarak kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır.[36]

5.6. Akbaş Karyesi Yakınlarında Rahmanoğlu Altıncı Mahalle'de Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.22: Akbaş Karyesi Yakınlarında Rahmanoğlu Altıncı Mahalle'de Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaati'nin Kişi Adları, Sülale Adları Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Ahmed	1	Koca Velioğlu	1
Ali	1	-	-
Hasan	1	-	-
Hüseyin	1	-	-
Mehmed	1	-	-
Osman	1	-	-
Ömer	1	-	-
Veli	1	-	-

1840 yılı Temettuat ve nüfus defterine göre oluşturulan tablo 2.22 incelendiğinde, 8 kişinin kayıtlı olduğu Akbaş yakınlarında bulunan Kaşıkçı cemaatinde aynı isimde kişilerin olmadığı, diğer cemaatlerde kullanılan isimlerden farklı bir ismin kullanılmadığı görülmektedir. Defterde tek bir kişiye ait sülale adı ve lakap görülmektedir. Fiziki özelliğin belirtildiği Koca Velioğlu, aynı zamanda aile büyüğünün ismini de belirtmektedir.

[36] Unvanlar, lakaplar ve soyadları hakkındaki bilgilere köy sakini Bayram Atar'ın verdiği bilgiler neticesinde ulaşılmıştır. Bodur soyadını taşıyan kişilerin mezarlarına ulaşılarak çekilen fotoğraflar çalışmaya eklenmiştir. (24/06/2022).

5.7. Avşar-ı Sagir Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.23: Avşar-ı Sagir Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Ahmed	4	Katırcı Mustafa	1
Ali	2	Yek-Çeş'm İbrahim	1
Halil	4	Molla Mehmed	1
Hasan	2	Manavoğlu	1
Hüseyin	3	-	-
İbrahim	6	-	-
İsmail	2	-	-
Mehmed	5	-	-
Musa	2	-	-
Mustafa	8	-	-
Nasuh	1	-	-
Orhan	1	-	-
Osman	2	-	-
Ömer	1	-	-
Süleyman	3	-	-
Veli	2	-	-
Yusuf	2	-	-

Tablo 2.23'te Avşar-ı Sagir yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinde kayıtlı isim, sülale adları, unvan ve lakaplar görülmektedir. İsimler içinde en çok kullanılan Mustafa (8)'dır. Bunu sırasıyla İbrahim (6) ve Mehmed (5) takip etmektedir. Tablo 2.23'te yer alan Orhan ismi ise tüm cemaatlerde kullanılan tek kişiye ait isimlerdendir. Temettuat ve nüfus defterleri karşılaştırıldığında bu cemaate ait Temettuat defterinde hane 12'de 32 numara ile kayıtlı kişinin adı "Ömer Bin Mehmed" olarak yazılmışken[37] nüfus defterine "Ömer Bin Mahmud" olarak kaydedilmiştir.[38] Tablo oluşturulurken Temettuat defteri temel alınarak bu kişinin adı Mehmed isimleri içerisine dâhil edilmiştir.

[37] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.44.
[38] **BOA. NFS. d. 1206,** s.150.

Tablo 2.23'te yer alan lakap ve unvanlardan Manavoğlu aile adı olarak kullanılırken, Yekçeşm fiziksel bir kusur olarak kullanılmıştır**.** Ayrıca Katırcı bir mesleği ifade ederken, Molla ise dini bir nitelik belirtmektedir**.** Günümüzdeki ismi Çamavşarı olan Avşar-ı Sagir ve yakınlarında Yörüklerin yaşadığı Çamucu ve Çiğdem köylerinde, kullanılmaya devam eden lakaplar tespit edilmiştir. Çamavşarı köyünde Manav günümüzde lakap olarak kullanılırken, Katırcı Çamucu köyünde, Molla ise Çiğdem köyünde lakap olarak kullanılmaktadır.[39]

5.8. Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.24: Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Abdullah	3	Alacaoğlu	1
Ahmed	2	Çakınoğlu	1
Ali	4	Çoban Hüseyin	1
Bayezid	1	Çoban Ömer	1
Eyüb	1	Ekizoğlu	3
Halil	10	Hacı Ahmedoğlu	1
Hamza	1	Hacı Hasan	1
Hasan	5	Hacı Hasanoğlu	4
Hüseyin	7	Karabacak	4
İbrahim	5	Kırıkoğlu	1
İsa	1	Koca Velioğlu	1
İsmail	1	-	-
Mahmud	8	-	-
Mehmed	11	-	-
Musa	2	-	-
Mustafa	5	-	-
Nazif/Nasuh	4	-	-
Osman	4	-	-
Ömer	5	-	-
Süleyman	4	-	-
Veli	1	-	-
Yakub	1	-	-
Yusuf	7	-	-

[39] Lakaplar hakkındaki bilgilere Çamavşarı köyü sakinlerinden Ahmet Durmaz ve Ali Ucan'ın verdiği bilgiler neticesinde ulaşılmıştır. (24/06/2022).

93 kişinin kayıtlı olduğu Boynanlar yakınlarındaki Kara Aşık cemaatine ait Nüfus ve Temettuat Defterleri kıyaslanarak oluşturulan tablo 2.24 incelendiğinde, en çok kullanılan ismin Mehmed (11) olduğu görülmektedir. Bu ismi sırasıyla Halil (10), Mahmud (8), Hüseyin (7) ve Yusuf (7) isimleri takip etmektedir. Defterler karşılaştırıldığında isimlerdeki farklılıklar, bu Yörükan cemaatinde de görülmektedir. Temettuat defterinde hane 11'de numara 21'de kayıtlı kişinin ismi "Mahmud Bin Ahmed" olarak kaydedilmişken [40] aynı kişi nüfus defterine "Mehmed Bin Ahmed" olarak yazılmıştır.[41] Mehmed ve Mahmud isimlerinin Osmanlıcadaki yazılışlarının birbirine benzemesinden dolayı, bu tür hatalara diğer defterlerde de rastlanmaktadır. Yine Temettuat defterinde hane 21'de 49 numarada kayıtlı olan kişi burada "Torunu Abdullah" olarak yazılırken[42] nüfus defterine "Torunu Mustafa" olarak kaydedilmiştir.[43]

Kara Âşık cemaatinde kullanılan Hacı Hasanoğlu, Hacı Ahmedoğlu, Karabacakoğlu, Alacaoğlu, Çakınoğlu, Ekizoğlu, Kırıkoğlu ve Koca Velioğlu unvan ve lakapları aile adlarını belirtmektedir. Bunun yanı sıra Hacı dini bir unvanken Alaca, Karabacak, Koca fiziki nitelikleri belirtmek için kullanılmıştır. Meslekleri ifade eden Çoban unvanının da kullanıldığı görülmektedir. Tabloda yer alan Hacı Hasanoğlu ve Ekizoğlu deftere kayıtlı 2 kadın hanesinde kullanılan sülale isimleridir. Yörükan Cemaatleri içinde, en fazla lakap ve unvan bu cemaatte görülmektedir. Boynanlar köyü ve yakınlarında Yörüklerin yaşadıkları köylerde günümüzde kullanılmaya devam eden lakaplar ve soyadları tespit edilmiştir. Boynanlar yakınlarında bulunan Suuçtu köyünde Kırıkoğlu[44], Darılan köyünün Altıparmak Mahallesinde Ekizoğlu[45], Hacılar Köyünde Ekizoğlu[46] lakapları soyadı olarak kullanılmaya devam etmektedir.[47] Ayrıca saha çalışmasında günümüzde kullanılmaya devam eden lakaplar da tespit edilmiştir.

[40] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.31.
[41] **BOA. NFS. d. 1206,** s.147.
[42] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.33.
[43] **BOA. NFS. d. 1206,** s.147.
[44] Soyadları hakkındaki bilgilere köy sakinlerinden Mehmet Kandemir, Mehmet Özkan, Veli Akman, Arif Kara, Ahmet Demirtaş ve İbrahim Demirtaş'ın verdiği bilgiler neticesinde ulaşılmıştır. (23/06/2022).
[45] Soyadları hakkındaki bilgilere Köy Muhtarı Arif Taşkın'ın verdiği bilgiler neticesinde ulaşılmıştır. (23/06/2022).
[46]Soyadları hakkındaki bilgilere Muhtar Azası Hüseyin Yetimoğlu ve köy sakini Sezai Güçlü 'nün verdiği bilgiler neticesinde ulaşılmıştır. (23/06/2022).
[47] Köylerde soyadlarının olduğu mezar taşları bulunarak çalışmaya eklenmiştir

Boynanlar yakınlarında bulunan ve Yörüklerin günümüzde yaşadığı köylerden biri olan Pınaroba'da, Karabacak lakap olarak kullanılmaya devam etmektedir.[48]

5.9. Müstecab ve Bengiler Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları Unvan ve Lakapları

Tablo 2.25: Müstecab ve Bengiler Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Abdullah	1	Deli Mehmedoğlu	2
Ahmed	3	El-Hac İbrahim	1
Ali	4	Bengilerli Mehmed	1
Emin	1	Kara İsaoğlu	1
Halil	1	Kirli Mustafa	1
Hasan	3	Deli İbrahimoğlu	1
Hüseyin	2	-	-
İbrahim	1	-	-
İsa	3	-	-
İsmail	1	-	-
Kadiri	1	-	-
Mahmud	1	-	-
Mehmed	3	-	-
Mustafa	2	-	-
Nazif/Nasuh	2	-	-
Osman	4	-	-
Ömer	4	-	-
Süleyman	2	-	-
Veli	2	-	-
Yusuf	2	-	-

Tablo 2.25'te Müstecab ve Bengiler yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatindeki kişilere ait isim, sülale adları, unvan ve lakaplar yer almaktadır. Tablo incelendiğinde Ali (4), Osman (4) ve Ömer (4) isimlerinin en çok kullanılan isimler olduğu görülmektedir.

[48] Unvanlar ve lakaplar hakkında bilgi Kuzupınar köyü sakinlerinden Ramazan Atlı ve Fahri Alan'ın verdiği bilgiler neticesinde ulaşılmıştır. (23/06/2022).

Kara Âşık cemaatine ait defterler incelendiğinde kişilere ait unvan ve lakapların da kaydedildiği görülmektedir. Bunlardan biri olan Bengilerli Mehmed, etnik kökeni ifade etmek için kullanılmıştır. Fiziki durumu belirten Kara, zihinsel özelliği belirten Deli lakaplarının dışında El-Hac gibi dini unvan da yer almaktadır. Deli Mehmedoğlu sülale adı olarak 2 kişi tarafından kullanılmaktadır. Kullanılan lakap ve unvanlar arasında günümüzde, Müstecab yakınlarında Yörüklerin yaşadığı köylerden birisi olan Medrese köyünde Kirli soyadı olarak kullanılmaya devam etmektedir. [49]

5.10. Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.26: Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Abdi	1	Altıparmakoğlu	1
Abdullah	1	Bekiroğlu	1
Ahmed	4	Çoban Halil	1
Ali	4	Ferikoğlu	1
Bayezid	1	-	-
Bekir	1	-	-
Eyüb	1	-	-
Halil	6	-	-
Hasan	4	-	-
Hüseyin	8	-	-
İbrahim	6	-	-
İsmail	2	-	-
Mahmud	7	-	-
Mehmed	12	-	-
Mehmed Emin	1	-	-
Meryem Hatun	1	-	-
Mustafa	14	-	-
Nasuh	1	-	-
Nazif/Nasuh	3	-	-
Osman	3	-	-
Ömer	2	-	-
Süleyman	2	-	-
Veli	3	-	-
Yakub	1	-	-
Yusuf	7	-	-

[49] Soyadı hakkındaki bilgiye Köy Muhtarı Sabri Baş'ın verdiği bilgiler neticesinde ulaşılmıştır. Ayrıca köy mezarlığında Kirli soyadının olduğu mezar taşları bulunarak çalışmaya eklenmiştir. (24/06/2022).

Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatine ait olan tablo 2.26, defterlere kayıtlı 95 kişinin isim, sülale adı, unvan ve lakaplarından oluşmaktadır. Tablo incelendiğinde en fazla kullanılan ismin Mustafa (14) olduğu görülmektedir. Bundan sonra sırasıyla Mehmed (12), Hüseyin (8), Yusuf (7), Mahmud (7) isimleri yer almıştır. Abdi ise tüm cemaatler içinde tek kişinin kullandığı isimler arasında yer almaktadır. Temettuat defterinde hane 8'de 20 numara[50] ve hane 42'de 91 numara ile kaydedilen[51], hanelerin torunu olan bu kişilerin, Temettuat defterinde ismi yazılmamıştır. Nüfus defterine göre isimleri Mehmed ve Osman olarak tespit edilip, isimler tabloya dâhil edilmiştir.[52] Yörükan cemaatleri içinde ismiyle kaydedilen (Meryem Hatun) tek kadının bu cemaate ait olduğu görülmektedir.[53] Kara Âşık cemaatinin Nüfus ve Temettuat Defterleri karşılaştırıldığında isimler konusunda farklılıklar görülmektedir. Örneğin Temettuat defterinde hane 12'de numara 25 ile kaydedilen kişinin ismi burada "Hüseyin Bin Hasan"[54] şeklinde yazılırken nüfus defterine "Hüseyin Bin Hüseyin"[55] olarak kaydedilmiştir. Hasan ve Hüseyin isimlerinin Osmanlıcadaki yazılışlarının birbirine benzemesinden dolayı bu tarz yapılan yazım yanlışlılarına diğer defterlerde de rastlanmaktadır.

Kara Âşık cemaatinde kişilere ait sülale adları, unvan ve lakapların da kaydedildiği görülmektedir. Kullanılan unvanlardan Altıparmakoğlu fiziksel bir niteliği belirtirken, Çobanoğlu ve Ferikoğlu[56]meslekleri belirten lakap ve unvanlardır. Bekiroğlu ise aile büyüğünü ifade etmektedir. 47 hane reisinin bulunduğu defterde sülale adı ve unvanların az olması dikkat çekmektedir. Bölgede yapılan saha çalışması sonucunda Yaylacık yakınlarında Yörüklerin yaşadığı Hacı Yusuflar köyü tespit edilmiş ve bölge halkıyla yapılan görüşmeler neticesinde, Çoban soyadının günümüzde kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır.[57]

---

[50] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.22.
[51] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.27.
[52] **BOA. NFS. d. 1206,** s.145.
[53] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.29.
[54] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.22.
[55] **BOA. NFS. d. 1206,** s.145.
[56] Ferik: Osmanlı Devleti'nde 1826 yılında Yeniçeri ocağının kaldırıldıktan sonra kurulan Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusunun kurulmasıyla birlikte kullanılan askeri rütbe. Ayrıntılı bilgi için bkz. Orhan F. Köprülü, "Ferik", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, Cilt 12, 1995, s.399.
[57] Çoban soyadına köy sakini Muharrem Çoban'ın verdiği bilgiler neticesinde ulaşılmıştır. Aynı zamanda günümüzde Çoban soyadını devam ettiren köy sakinidir. (24/06/2022).

5.11. Avcılar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.27: Avcılar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Ahmed	3	Gökçeoğlu	1
Emin	1	Hacı oğlu	1
Halil	2	Hacı Haliloğlu	2
Hasan	2	-	
Hüseyin	1	-	
İbrahim	2	-	
İsmail	3	-	
Mahmud	2	-	
Mehmed	2	-	
Mustafa	3	-	
Osman	1	-	

Tablo 2.27 incelendiğinde Kaşıkçı cemaatinde en çok kullanılan isimlerin Ahmed (3), İsmail (3) ve Mustafa (3) olduğu görülmektedir. Kullanılan sülale adı unvan ve lakaplar incelendiğinde sülale adı olan Gökçeoğlu, aynı zamanda cemaatin bağlı olduğu obanın kurucularıdır. Kullanılan diğer iki sülale adı ise dini özellik taşımaktadır. Avcılar köyü ve yakınlarında Yörüklerin yaşadığı Gökçeler ve Hüseyinobası köylerinde yapılan saha araştırmasında, günümüzde kullanılmaya devam eden lakap, unvan ve soyadlarına rastlanılmamıştır. Gökçeler köyünün adının nereden geldiği bilinmediği için, Avcılara kayıtlı Gökçeoğlu lakabının adı geçen köyle bağlantısı tespit edilememiştir.

5.12. Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.28: Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Ahmed	6	Çilsizoğlu	1
Ali	3	Hekim/ Hâkimoğlu?	1
Cafer	1	Kara Hasan	1
Duran	1	Kevrenoğlu?	1
Halil	1	Tiryaki Süleyman	1
Hasan	4	-	-
Himmed	1	-	-
Hüseyin	6	-	-
İbrahim	4	-	-
İsmail	3	-	-
Mahmud	2	-	-
Mehmed	7	-	-
Murad	1	-	-
Mustafa	7	-	-
Nasuh	1	-	-
Osman	2	-	-
Süleyman	3	-	-
Veli	1	-	-

Osmanlar yakınlarında bulunan Kaşıkçı cemaatinde yer alan isimler incelendiğinde en çok kullanılan isimlerin Mehmed (7), Mustafa (7), Ahmed (6) ve Hüseyin(6) olduğu görülmektedir. Cafer ve Duran diğer cemaatlerde görülmeyen ve tek kişi tarafından kullanılan isimlerdendir. Himmed ise Yörüklerin kullandığı isimler içinde yalnızca 2 kişide bulunmaktadır.

Toplam 54 kişinin kayıtlı olduğu Yörükan cemaatinde sülale adı, lakap ve unvan kullanan kişi sayısı 5'tir. Kara, Çilsiz, Kevren fiziki özellikleri belirtirken Hekim/Hakimoğlu mesleki bir özellik belirtmektedir. Tablo 2.28'de verilen lakap ve

unvanlardan Tiryaki, soyadı olarak günümüzde Osmanlar yakınlarında bulunan ve Yörüklerin yaşadığı Kocaoba köyünde kullanılmaya devam etmektedir.[58]

5.13. Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.29: Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Abdullah	1	Göklüoğlu	1
Abdurrahman	1	Hacı Hüseyin	2
Ahmed	8	Kara Mustafa	1
Ali	14	Kurtçuoğlu	2
Bekir	2	Topal Mehmed	1
Davud	1	İnce oğlanoğlu	1
Durmuş	1	-	-
Eyüb	3	-	-
Halil	8	-	-
Hasan	14	-	-
Hüseyin	7	-	-
İbrahim	6	-	-
İdris	1	-	-
İsa	1	-	-
İsmail	8	-	-
Mahmud	3	-	-
Mehmed	20	-	-
Mehmed Ali	1	-	-
Memiş	1	-	-
Musa	2	-	-
Musli?	1	-	-
Mustafa	13	-	-
Osman	8	-	-
Salih	1	-	-
Süleyman	3	-	-
Veli	4	-	-
Yakub	3	-	-

[58] Tiryaki soyadına Köy Muhtarı Cevdet Aktaş'ın verdiği bilgiler neticesinde ulaşılmıştır Köy sakinlerinden elde edilen bilgi doğrultusunda köy mezarlığında yapılan araştırmada bu soyadına sahip kişilerin mezarları bulunarak mezar taşlarına ait çekilen fotoğraflar çalışmaya eklenmiştir. (24/06/2022).

Çalova yakınlarında bulunan Keserler cemaatinde kayıtlı 136 kişiye ait isim, sülale adı, unvan ve lakaplar tablo 2.29'da yer almaktadır. Tablo incelendiğinde, en çok kullanılan ismin Mehmed (20) olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra Ali (14), Hasan (14) ve Mustafa (13) isimleri de yaygın olarak kullanılan isimler arasındadır. Farklı isimlerin yer aldığı Keserler cemaatinde kullanılan Abdurrahman, Davud, Durmuş, İdris ve Musli isimleri tüm cemaatler içinde tek kişi tarafından kullanılan isimlerdir. Temettuat defterine kayıtlı 2 kadın hanesi, ölen eşlerinin ismiyle kayıtlı olup kadınların isimleri yazılmamıştır. Ayrıca hane 21'de 55 numara ile kaydedilen kişinin adı Temettuat defterine yazılmamıştır.[59] Nüfus defterinde 52 numara ile kayıtlı kişinin ismi Ahmed olarak tespit edilip tabloya dâhil edilmiştir.[60]

Keserler cemaatinin Temettuat ve Nüfus Defteri karşılaştırıldığında, kaydedilen isimler arasında bazı farklılıklar görülmektedir. Örneğin Temettuat defterinde hane 13'te numara 32 ile kayıtlı kişi "Üvey oğlu orta boylu sarı bıyıklı Mustafa Bin Halil" olarak yazılmışken[61] nüfus defterinde 29 numara ile kaydedilen bu kişi "Üvey oğlu orta boylu sarı bıyıklı Mustafa Bin Abdullah" olarak yazılmıştır.[62] Ayrıca Temettuat defterinde hane 31'de numara 85'te kayıtlı kişinin ismi burada "Diğer oğlu Osman" şeklinde yazılmışken nüfus defterinde numara 82'de kayıtlı bu kişi "Diğeri Ali Bin Osman" şeklinde kaydedilmiştir. Bu durumda Temettuat defterinde yazılan isimde kişinin adı Osman'dır. Fakat nüfus defterinde Ali olduğu görülmektedir. Yine Temettuat defterinde hane 32'de numara 89 ile kaydedilen kişinin ismi İbrahim olarak yazılmışken, nüfus defterinde numara 86 ile kaydedilen bu kişinin ismi Mustafa olarak yazılmıştır. Defterler incelendiğinde Temettuat defterinde numara 88,[63] nüfus defterinde numara 85[64] ile haneye kayıtlı olan erkek çocuğun isminin de İbrahim olduğu görülmektedir. İki kardeşin adının İbrahim olma olasılığının düşük olmasından dolayı buradaki isim Mustafa olarak tabloya dâhil edilmiştir.

Tablo 2.29'da Keserler cemaatinde kullanılan sülale adları, unvan ve lakaplar da görülmektedir. Temettuat ve nüfus defterlerine göre tespit edilen Kara, Topal ve İnce

[59] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.13.
[60] **BOA. NFS. d. 1206,** s.143.
[61] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.12.
[62] **BOA. NFS. d. 1206,** s.142.
[63] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.14.
[64] **BOA. NFS. d. 1206,** s.143.

kişilerin fiziksel özelliklerini belirten lakaplar olarak kullanılırken, Hacı dini unvan olarak kullanılmıştır. Çalova yakınlarında günümüzde Yörüklerin yaşadığı köylerde kullanılmaya devam eden lakaplar olduğu gibi soyadı olarak kullanılanlar da tespit edilmiştir. Kurtçuoğlu soyadı olarak, Topal ise lakap olarak Semizköy'de kullanılırken[65] İnceoğlu ise Kara Mustafalar[66] ve Çukurcak köylerinde[67] soyadı olarak kullanılmaya devam etmektedir.

5.14. Maden Karyesi Kavak Birinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.30: Maden Karyesi Kavak Birinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Ahmed	1	Gacar Ali	1
Ali	5	Kobakoğlu	1
Halil	3	Koca Mustafa	1
Hasan	4	Tonkaoğlu	1
Hüseyin	3	Topal Mehmed	1
İbrahim	3	-	-
İsmail	3	-	-
Mahmud	1	-	-
Mehmed	10	-	-
Memiş	1	-	-
Musa	1	-	-
Mustafa	8	-	-
Nazif/Nasuh	1	-	-
Osman	2	-	-
Ömer	2	-	-
Salih	1	-	-
Süleyman	1	-	-
Veli	1	-	-
Yusuf	2	-	-

[65] Lakap ve soyadı ile ilgili bilgilere Köy Muhtarı Ali Akmaz aracılığıyla ulaşılmıştır. (24/06/2022).
[66]İnceoğlu soyadına Yazlık köyü Muhtarı Ali Akçan'ın verdiği bilgi neticesinde ulaşılmıştır. (24/06/2022).
[67] İnceoğlu soyadına köy sakini İlkay Okçu'nun verdiği bilgi neticesinde ulaşılmıştır. (24/06/2022)

Tablo 2.30'da Maden Kavak Birinci Mahallede bulunan Keserler cemaatinin Temettuat ve Nüfus Defterleri'nde kayıtlı olan kişi adları incelendiğinde en fazla kullanılan isimlerin Mehmet (10) ve Mustafa (8) olduğu görülmektedir. Bu cemaate ait lakap ve unvanlarda Koca ve Topal lakaplarının fiziki özellik belirttiği görülmektedir. Maden karyesi yerine günümüzde farklı köy yerleşimleri mevcut olup köylerde yapılan saha araştırmasında Semizköy[68], Medrese, Çukurcak ve Çakallar köylerinde günümüzde kullanılmaya devam eden lakap ve soyadları tespit edilmiştir. Tonga; Semizköy[69] ve Medrese[70] köylerinde, Gacar ise Çukurcak köyünde[71] lakap olarak kullanılırken Kobakoğlu Çakallar[72] köyünde soyadı olarak kullanılmaktadır.

5.15. Maden Karyesi Kavak İkinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.31: Maden Karyesi Kavak İkinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Ahmed	3	Arıkoğlu	1
Ali	6	Çobanoğlu	1
Bekir	2	Hacı Halil	1
Fazlı	1	Hacı Velioğlu	1
Halil	2	Koca Musa	1
Hamza	1	Molla Mehmed	1
Hasan	1	-	-
Himmed	1	-	-
Hüseyin	4	-	-
İbrahim	1	-	-
İsa	2	-	-
İsmail	1	-	-
Mahmud	1	-	-
Mehmed	5	-	-
Memiş	1	-	-
Musa	2	-	-
Mustafa	4	-	-

[68] Semizköy'ün hem Çalova yakınlarında, hem de Maden Karyesinin bulunduğu bölgede olmasından dolayı iki yerleşim bölgesinin Temettuat Defterlerinde kayıtlı olan lakap ve unvanlara bu köyde rastlanılmıştır.
[69] Kullanılan Tonga lakabına köy muhtarı Ali Akmaz aracılığıyla ulaşılmıştır.(24/06/2022).
[70] Kullanılan Tonga lakabına köy sakini İlkay Okçu'nun verdiği bilgi neticesinde ulaşılmıştır. (24/06/2022).
[71] Kullanılan lakap ile ilgili bilgiye köy sakini Ramazan Erkan aracılığıyla ulaşılmıştır. (24/06/2022).
[72] Kobakoğlu soyadına Köy Muhtarı Mustafa Delioğlu ve köy sakini Muammer Çakaloğlu'nun verdiği bilgiler neticesinde ulaşılmıştır. (24/06/2022).

Nazif/Nasuh	1	-	-
Osman	4	-	-
Ömer	1	-	-
Süleyman	2	-	-
Veli	1	-	-
Yusuf	1	-	-

Tablo 2.31, Maden yakınlarında Kavak İkinci Mahallede bulunan Keserler cemaatinin Temettuat ve Nüfus Defterleri karşılaştırılarak oluşturulmuştur. Verilen tablo incelendiğinde, en çok kullanılan ismin Ali (6) olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra Mehmed (5), Mustafa (4), Osman (4) ve Hüseyin (4) en yaygın kullanılan isimler arasındadır. Fazlı ise tek kişinin kullandığı isim olup, Himmed ve Hamza Yörükler arasında az kullanılan isimlerdendir. Tabloda yer alan sülale adları, unvan ve lakaplar incelendiğinde, Keserler cemaatinin kullandığı lakaplardan Çobanoğlu bir mesleği ifade ederken Hacı ve Molla unvanları dini bir nüfusu, Koca ise fiziksel özelliği gösteren bir lakap olarak kullanılmıştır. Bölgede yapılan saha araştırmasında, günümüzde Molla lakabının Semizköy'de[73] kullanıldığı tespit edilmiştir.

5.16. Akbaş Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.32: Akbaş Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Abdullah	1	Hacıoğlu	1
Ahmed	1	Çolak Hasan	1
Ali	2	-	-
Bekir	1	-	-
Halil	1	-	-
Hasan	1	-	-
Hüseyin	1	-	-
İbrahim	1	-	-
İsmail	1	-	-
Mahmud	1	-	-
Mehmed	4	-	-
Ömer	1	-	-
Veli	2	-	-
Yusuf	2	-	-

[73] Lakap ile ilgili bilgiye Köy Muhtarı Ali Akmaz aracılığıyla ulaşılmıştır. (24.06.2022).

Tablo 2.32'de Akbaş yakınlarında bulunan Köseler cemaatinin Temettuat ve Nüfus Defterleri'ne kayıtlı 20 kişinin isimleri, sülale adları, unvan ve lakapları yer almaktadır. Buna göre en çok kullanılan ismin Mehmed (4) olduğu görülmektedir. Genel olarak kullanılan isimler, diğer Yörükan cemaatlerinde sık kullanılan isimlerdir. Tablo 2.32 incelendiğinde Akbaş yakınlarında bulunan Köseler cemaatinde sülale adı, unvan ve lakabın sadece 2 kişi tarafından kullanıldığı görülmektedir. Hacıoğlu dini bir nüfusu belirten aile adı olarak kullanılmıştır. Fiziki özelliği belirtmek için kullanılan Çolak Hasan lakabı ise defterde bulunan kadın hanesine aittir. Bölgede yapılan saha çalışmasında, Akbaş köyünde Çolak Hasan'ın sülalesi tarafından bu lakabın günümüzde kullanılmaya devam ettiği bilgisine ulaşılmıştır.[74]

5.17. Aravacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.33: Aravacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Abdullah	1	Çakıroğlu	2
Ahmed	1	Çaleşoğlu Hacı İbrahim	1
Ali	4	Çolakoğlu	1
Eyüb	1	Gümüşoğlu	1
Halil	3	Hacı Haliloğlu	1
Hasan	3	İmam İbrahim Efendi	1
Hüseyin	3	Kara Hacıoğlu Hacı İbrahim	1
İbrahim	6	Koca Alioğlu	1
Mahmud	1	Monla Osman	1
Mehmed	6	Öksüzoğlu	1
Mustafa	6	Zeybek Halil	1
Osman	2	-	-
Ömer	1	-	-
Salih	1	-	-
Süleyman	1	-	-
Veli	1	-	-

[74] Lakapla ilgili bilgiye köy sakinlerinden Süleyman Mert ve Süleyman Güner aracılığıyla ulaşılmıştır. (24/06/2022).

Temettuat ve nüfus defterinde kayıtlı 42 kişinin isim, sülale adı, unvan ve lakaplarından oluşan tablo 2.33 incelendiğinde, Aravacık yakınlarında bulunan Köseler cemaatinde en çok kullanılan isimlerin İbrahim (6), Mehmed (6) ve Mustafa (6) olduğu görülmektedir. Ayrıca tablo 2.33'de Köseler cemaatinde kullanılan sülale adları, unvan ve lakaplar görülmektedir. Bunlar arasında Çolakoğlu, Çakıroğlu ve Koca Alioğlu fiziki özellikleri belirten lakaplar olup, Kara Hacıoğlu, Hacı İbrahim ise hem fiziki özelliği hem de dini bir nüfusu belirtmektedir. Monla Osman, Hacı Haliloğlu, Çaleşoğlu ve Hacı İbrahim dini nitelik belirtirken İmam İbrahim Efendi ise mesleği belirten bir unvan olarak kullanılmıştır. Yörükan cemaatleri içinde İmam unvanının bulunduğu tek Yörük cemaati Köseler'dir. İmamın olması bu Yörük cemaatinde mescidin olduğunu göstermektedir. Aile durumlarını belirten Öksüzoğlu da kullanılan sülale isimlerinden biridir. Tabloda yer alan lakap ve unvanlardan günümüzde kullanılmaya devam eden lakap ve soyadları bulunmaktadır. Araovacık Köyü'nde Kara, Çolak, Çakır ve Gümüş soyadı olarak kullanılmaya devam ederken, Koca lakabı Kocabaş soyadı olarak kullanılmaktadır.[75] Ayrıca Yörüklerin yaşadığı Araovacık yakınlarında bulunan Yeşilköy'de Zeybek[76], Çakır[77] ve Öksüzoğlu[78] soyadı olarak kullanılırken, Gümüşler köyünde Gümüş[79] lakabının günümüzde soyadı olarak kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır.[80] Ayrıca mezar taşlarında Hacı lakabına rastlanılmıştır.

[75] Soyadları ile ilgili bilgiye köy sakinlerinden Hüseyin Dalkıran ve Cevdet Yakın aracılığıyla ulaşılmıştır. (23/06/2022).
[76] Zeybek soyadına köy sakini Mehmet Akın'ın verdiği bilgilerle ulaşılmıştır. (23/06/2022).
[77] Köy sakini Mehmet Çakır, "Çakır" lakabını günümüzde soyadı olarak kullanan kişidir. (23/06/2022).
[78] Köy sakini İsmail Öksüzoğlu, "Öksüzoğlu" lakabını günümüzde soyadı olarak kullanan kişidir. (23/06/2022).
[79]Soyadı ile ilgili bilgiye köy sakini Mustafa Özkan'ın verdiği bilgi doğrultusunda ulaşılmıştır. (23/06/2022).
[80] Tespit edilen soyadları köy mezarlıklarında bulunarak çekilen fotoğraflar çalışmaya eklenmiştir.

5.18. Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kubaş(ı) Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.34: Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kubaş(ı) Yörükan Cemaati'nin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Ali	1	Kara Hüseyinoğlu	1
Bayezid	1	Koca Ömeroğlu	1
Bayram	1	Monla Mahmudoğlu	1
Bekir	1	Monla Hüseyin	1
Feyzullah	1	Nasuhoğlu	1
Hasan	1	Recepoğlu	1
Hüseyin	2	Uzunoğlu	1
İbrahim	1	-	-
İsmail	1	-	-
Mahmud	1	-	-
Mehmed	1	-	-
Mehmed Ali	1	-	-
Murad	1	-	-
Mustafa	3	-	-
Ömer	1	-	-
Süleyman	4	-	-

Osmanlar yakınlarında bulunan Kubaş(ı) cemaatinde kişilerin kullandığı isim, sülale adları, unvan ve lakaplar tablo 2.34'te verilmiştir. İsimler incelendiğinde, en fazla kullanılan ismin Süleyman (4) olduğu görülmektedir. Ayrıca diğer Yörükan cemaatlerinde kullanılmayan Feyzullah ve Bayram bu cemaatte kullanılan isimler arasındadır. Kubaş(ı) cemaatinde kullanılan sülale adları, unvanlar ve lakaplar incelendiğinde ise Nasuhoğlu ve Recepoğlu aile büyüklerinin isimlerinden oluşan sülale adlarıdır. Diğer Yörükan cemaatlerinde olduğu gibi bu cemaatte de fiziki özellikler ve dini nüfus sülale adı, unvan ve lakap olarak kullanılmıştır. Tabloda yer alan Kara Hüseyinoğlu, Koca Ömeroğlu ve Uzunoğlu fiziki özellikleri belirtirken Monla Mahmudoğlu ve Monla Hüseyin dini bir nitelik belirtmektedir. Osmanlar köyü ve yakınlarında bulunan ve Yörüklerin yaşadığı Beyoba, Kocaoba, Okçular ve Topuzlar

köylerinde günümüzde kullanılan lakap, unvan, sülale adı ya da soyadı tespit edilememiştir.

5.19. Ilıca Karyesi Yakınlarında Bulunan Dere Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.35: Ilıca Karyesi Yakınlarında Bulunan Dere Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Ahmed	1	Derviş Halil	1
Ali	3	Hacı Musa	1
Bekir	1	Osmanoğlu	1
Eyüb	1	Seferoğlu	1
Halil	4	-	-
Hasan	1	-	-
Hüseyin	2	-	-
İbrahim	2	-	-
İsmail	1	-	-
Kerim	1	-	-
Mahmud	2	-	-
Mehmed	6	-	-
Musa	1	-	-
Mustafa	4	-	-
Osman	3	-	-
Ömer	1	-	-
Süleyman	1	-	-
Veli	1	-	-

Tablo 2.35, Sultan cemaatinin Temettuat ve Nüfus Defterleri kıyaslanarak oluşturulmuştur. 36 kişinin kayıtlı olduğu cemaatte kullanılan isim, sülale adları, unvan ve lakapların yer aldığı tablo incelendiğinde en çok kullanılan ismin Mehmed (6) olduğu görülmektedir. Bu ismi sırasıyla Halil (4), Mustafa (4), Ali (3) ve Osman (3) isimleri takip etmektedir. Sultan cemaatinde kayıtlı kişilerde sülale adı, unvan ve lakaplar da görülmektedir. Bu unvan ve lakaplardan Osmanoğlu ve Seferoğlu aile büyüklerinin ismi

olmakla beraber Derviş Halil ve Hacı Musa ise dini nüfus ifade etmektedir. Tabloda yer alan ve günümüzde devam eden lakap, unvan ve sülale adına ulaşılamamıştır.[81]

5.20. Ilıca Karyesi Yakınlarında Birinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.36: Ilıca Karyesi Yakınlarında Birinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Ahmed	4	Hacı Alioğlu	2
Emin	1	Hacı Hasanoğlu	1
Eyüb	1	Karahun/Karahudoğlu	1
Halil	3	Koca Mustafaoğlu	1
Hasan	2	Mahmudoğlu Hacı İslam	1
Hüseyin	3	Monla Ahmedoğlu	1
İbrahim	2	Monla Alioğlu	1
İslam	2	Mustafaoğlu	1
İsmail	1	Sakaroğlu	1
Mahmud	2	Salihoğlu	1
Mehmed	7	Velioğlu	1
Mustafa	8	-	-
Osman	3	-	-
Ömer	1	-	-
Salih	2	-	-
Veli	2	-	-

1840 yılı temettuat ve nüfus defterlerine göre oluşturulan tablo 2.36 incelendiğinde, Ilıca yakınlarında bulanan Sultan cemaatinde en çok kullanılan isimlerin Mustafa (8) ve Mehmed (7) olduğu görülmektedir. Ayrıca diğer Yörükan cemaatlerinde olmayan İslam ismi bu cemaatte 2 kişide bulunmaktadır. Kullanılan sülale adları, unvan ve lakaplar incelendiğinde ise Mustafaoğlu, Salihoğlu ve Velioğlu aile büyüklerinin ismi iken, Hacı Alioğlu, Hacı Hasanoğlu, Monla Ahmedoğlu ve Monla Alioğlu dini bir

[81] Ilıca Köy Muhtarı Metin Salgın ile yapılan görüşme neticesinde bölgede günümüzde kullanılmaya devam eden lakap, unvan ve sülale adlarının olmadığı bilgisine ulaşılmıştır. (13/07/2022)

nüfusla birlikte aile büyüğünün adını taşımaktadır. Koca Mustafa ise fiziki bir nitelik belirtmektedir. Ilıca köyü yakınlarında Yörük köyü olarak tespit edilen Hisar Alanı köyünde günümüzde kullanılmaya devam eden lakap, unvan ve sülale adına rastlanmamıştır.[82]

5.21. Ilıca Karyesi Yakınlarında İkinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.37: Ilıca Karyesi Yakınlarında İkinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Ahmed	1	Derviş Halil	1
Ali	3	Hacı Musa	1
Bekir	1	Osmanoğlu	1
Eyüb	1	Seferoğlu	1
Halil	4	-	-
Hasan	1	-	-
Hüseyin	2	-	-
İbrahim	2	-	-
İsmail	1	-	-
Kerim	1	-	-
Mahmud	2	-	-
Mehmed	6	-	-
Musa	1	-	-
Mustafa	4	-	-
Osman	3	-	-
Ömer	1	-	-
Süleyman	1	-	-
Veli	1	-	-

Tablo 2.37, Ilıca yakınlarında bulunan Sultan cemaatinde kayıtlı 66 kişinin isim, sülale adları, unvan ve lakaplarından oluşturulmuştur. Tablodaki isimler incelendiğinde

[82] Hisaralan Köy Muhtarı Celil Ersözü ile yapılan görüşme neticesinde bölgede günümüzde kullanılmaya devam eden lakap, unvan ve sülale adlarının olmadığı bilgisine ulaşılmıştır. (14/07/2022)

Mehmed (6) isminin buradaki Yörükler arasında en çok kullanılan isim olduğu görülmektedir. Bunun haricinde Halil (4), Mustafa (4), Ali (3) ve Osman (3) en çok tercih edilen isimler olmuştur. Sülale adları ve unvanlar incelendiğinde Derviş Halil ve Hacı Musa dini bir nüfus belirtirken, Osmanoğlu ve Seferoğlu ise aile büyüğü adıdır.

5.22. Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Yerlü Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

Tablo 2.38: Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Çay Obasına Bağlı Yerlü Yörükan Cemaatinin Kişi Adları, Sülale Adları, Unvan ve Lakapları

İsimler	Kişi Sayısı	Sülale Adları, Lakap ve Unvanlar	Kişi Sayısı
Halil	1	Dumanoğlu	1
Hüseyin	1	Kara Mustafa	1
İbrahim	1	Kumakoğlu	1
İsmail	1	-	-
Mehmed	2	-	-
Musa	1	-	-
Mustafa	2	-	-
Osman	1	-	-
Veli	1	-	-

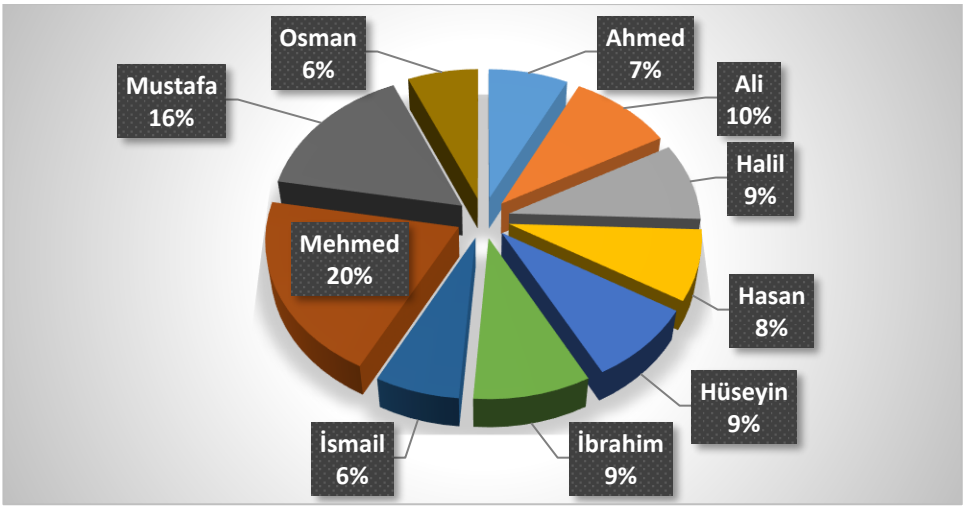
Çalışmaya konu olan Yörükan cemaatleri içerisinde en az nüfusa sahip olan Yerlü cemaatinde tercih edilen isimlere bakıldığında, diğer cemaatlerde yaygın olarak kullanılan isimler olduğu görülmektedir. Mehmed ve Mustafa 2 kişinin kullandığı isimler arasında yer alırken diğer isimlerin 1 kişi tarafından kullanıldığı görülmektedir. Bu Yörükan Cemaatinde isim çeşitliliğinin kişi sayısına kıyasla fazla olmasının sebebi hane sayısının az olmasıdır (3 hane) .

Yerlü cemaatinde 3 kişinin sülale adı, unvan ve lakap kullandığı görülmektedir. Bunlardan Kara Mustafa fiziki özelliği belirtmektedir. Tablo 2.38'de yer alan Duman lakabı günümüzde soyadı olarak kullanılmaya devam etmektedir.[83] Ayrıca köy mezarlığında yapılan araştırmada Kara lakaplı bir kişinin mezar taşı da tespit edilmiştir.

[83] Soyadı ile ilgili bilgiye köy sakini Hasan Ozan'ın verdiği bilgiler doğrultusunda ulaşılmıştır. Köy mezarlığında Duman soyadının olduğu mezar taşı tespit edilerek çekilen fotoğraf çalışmaya eklenmiştir. (23/06/2022).

Tablo 2.39: Yörüklerde Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Yaygın Olan Kişi Adları

Mensup Oldukları Cemaatler	Ahmed	Ali	Halil	Hasan	Hüseyin	İbrahim	İsmail	Mehmed	Mustafa	Osman
Abacılar	3	4	2	-	2	4	4	8	5	1
Başımkızdı	4	2	1	-	2	5	6	5	6	-
Çepniyan	2	4	1	-	-	-	-	2	2	-
Davulcu	1	2	4	7	1	5	4	8	6	2
Kara Âşık	14	15	21	16	21	18	8	43	31	15
Kaşıkçı	9	3	3	6	7	6	6	9	10	2
Keserler	12	25	13	19	14	11	12	35	24	14
Köseler	2	6	4	4	4	7	1	10	6	2
Kubaş(ı)	-	1	-	1	2	1	1	1	3	-
Sultan	5	6	11	4	7	6	3	19	16	9
Yerlü	-	-	1	-	1	1	1	2	2	1
Toplam	**52**	**68**	**61**	**57**	**61**	**64**	**46**	**142**	**111**	**46**

Şekil 2.4: Yörükan Cemaatlerinde En Çok Kullanılan Kişi Adları

Osmanlı Devleti'nde çocuklara isim verilirken din unsurunun etkili olduğu görülmektedir. Özellikle Hz. Muhammed'in, diğer peygamberlerin ve halifelerin

isimlerinin kullanılmış olması halkın İslam geleneklerine bağlı olduğunu göstermektedir. Yörükan cemaatlerinde kullanılan isimlere bakıldığında en çok Hz. Muhammed'in isimlerinden olan Mehmet (142) ve Mustafa (111) kullanılmıştır. Tablo 2.39 incelendiğinde, en fazla kullanılan isim olan Mehmed ve Mustafa'nın Yörükan cemaatlerinin tümünde kullanılan ortak isimler olduğu görülmektedir. Bu isimlerden sonra üçüncü sırada Ali (68) ismi yer almaktadır. Yörükan cemaatlerine ait Temettuat ve nüfus defterleri incelendiğinde 52 farklı isim olduğu görülmektedir. Bu isimlerden 16'sı tek kişinin kullandığı isimler olup kalan 36 isim birden fazla kişi tarafından kullanılmıştır. Kişiler çoğunlukla tek isim kullanmaktadır. Tüm kişiler içinde iki isim kullanan 5 kişi tespit edilmiştir. İskenderli yakınlarında bulunan Başımkızdı cemaati[84], Çalova yakınlarında bulunan Keserler cemaati[85] ve Osmanlar yakınlarında bulunan Kubaş(ı) cemaatinde Mehmed Ali isimli birer kişi bulunurken[86], Kocaili yakınlarında bulunan Çepniyan taifesine kayıtlı Emir Hasan iki isim kullanan kişilerdendir.[87] Ayrıca Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinde kayıtlı Mehmed Emin isimli kişi de iki isime sahiptir.[88] Kişi isimlerinde dikkat çeken bir diğer özellik ise aynı isme sahip baba ve oğulların olmasıdır. Babası doğumdan önce ölen kişilere, gelenek olarak baba ismi verilse de babasıyla aynı isme sahip tüm kişilerin yetim olduğuna dair genelleme yapılamaz.

Balya kazasında bulunan Yörükan cemaatlerindeki isimler incelendiğinde, genel olarak Arapça kökenli isimlerdir. Bu durumun nedeni Müslüman olan Yörüklerin Kuran-ı Kerim'de yazan isimleri tercih etmelerinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca yeni doğan çocuklara, genelde baba ve dede isimlerinin verilmesi geleneğinden dolayı isim çeşitliliği belirli isimler etrafında yoğunlaşmıştır.

6. Yörükan Cemaatlerinin Mesleki Yapıları

1840 yılı Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinin Temettuat ve Nüfus Defterleri'nde kişiler genellikle meslekleri ile birlikte kaydedilmemiştir. Defterlerde meslek olarak 3 obanın kâhyası ve 2 hanenin çobanı kayıtlıdır. Kâhyalar 3 Yörük

[84] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s.1.
[85] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.13.
[86] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s.7.
[87] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07240,** s.7.
[88] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.26.

cemaatinin defterinde de hane 1'de numara 1 ile kaydedilmiştir. Çalova yakınlarında bulunan Keserler cemaati[89], Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaati[90] ve Avşar-ı Sagir yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatlerinin kâhyaları bulunmaktadır. Kâhyanın bulunduğu cemaatlerin nüfus özellikleri incelendiğinde, genel olarak kalabalık nüfuslu Yörükan cemaatlerinde kâhyaların olduğu görülmektedir. Hükümetle Yörükan cemaatleri arasındaki ilişkileri yürüten kâhyalar sadece kayıtlı oldukları Yörükan cemaatlerinin değil birbirine yakın yerleşim yerlerinde yaşayan tüm Yörüklerin hükümetle olan ilişkilerini yürüttükleri düşünülebilir. Hanelere kayıtlı mesleklerden olan çoban ise Ilıca yakınlarında bulunan Hisar Alanı obasına bağlı Birinci Mahalle (hane 13)[91] ve İkinci Mahallede bulunan (hane 17)[92] Sultan cemaatine aittir. Çobanın kayıtlı olduğu haneler incelendiğinde 1 erkek çocuğa sahip oldukları ve yaşlarının küçük olduğu görülmektedir. Hanelerde kayıtlı tarla, bağ gibi emlakların yanı sıra arıcılık, büyükbaş ve küçükbaş hayvanların da kayıtlı olması, bu hanelerde iş gücüne ihtiyaç olduğunu gösterir. Bu durumda hanelerde kayıtlı olan çobanların olmasının nedeni hanelerin yeterli iş gücüne sahip olmamalarıdır. Bunların dışında meslekleri belirtilenler, yaptıkları iş ile özdeşleşerek isimlerinin önüne lakap olarak yazılanlardır. Yaşam tarzları nedeniyle yerleşik toplumlarda olduğu gibi meslekleri olmayan Yörüklerin, temel geçim kaynağının tarım ve hayvancılık olduğu göz önüne alınırsa çiftçilik, ırgatlık gibi mesleklere de sahip oldukları düşünülebilir.

[89] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.10.
[90] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07237,** s.21.
[91] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s.35.
[92] **BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 07233,** s.41.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BALYA KAZASINA BAĞLI YÖRÜKAN CEMAATLERİNİN İKTİSADİ YAPISI

Yörüklerde ekonominin temeli hayvancılığa dayanmaktadır. Konargöçer bir yaşam tarzı benimsemiş olmalarından dolayı küçükbaş hayvancılık daha yaygın yapılmakla birlikte, büyükbaş hayvancılık ve arıcılık faaliyetleriyle de uğraştıkları görülmektedir. Yaylak ve kışlakları arasında mesafenin az olması hayvancılığın yanı sıra tarımın da önemli bir ekonomik faaliyet olarak sürdürülmesini sağlamıştır. Yaylak ve kışlaklarının yakın olmasından dolayı tarım arazileriyle bağlantılarını koparmamışlar, yaylaklara gittikleri zaman bekçiler aracılığıyla ürünlerinin korunmasını sağlamışlardır.[1] Bu bölümde Balya kazasında yaşayan Yörükan cemaatlerinin 1840 yılı Temettuat Defterleri'ne göre ekonomik faaliyetleri tablo ve grafiklerle değerlendirilmiştir

1. Tarım

Temettuat sayımlarında hane reislerinin sahip oldukları emlak bilgileri ayrıntılı bir şekilde kaydedilmiştir. Yörükan cemaatlerinin Temettuat Defterleri incelendiğinde, hane sahiplerinin tarla ve bağ gibi arazilerinin dönümü[2], arazilerin bir dönümünün değeri ile altında toplam kıymetleri verilmiştir. Fakat tarlalarda ekili ürünlerin cinsi ve ekili olup olmadığıyla ilgili herhangi bir bilgiye rastlanılmamaktadır. Hanelere kayıtlı olan emlaklarda tarla, bağ, zeytin eşcarı (ağaçlar[3]) ve değirmen yer almaktadır. Bunun yanı sıra hanelere ait emlak, hayvanat, Temettuat ve toplam kıymetlerin de ayrı ayrı kaydedildiği görülmektedir.

---

[1] Sadullah Gülten, **Atayurttan Anayurda Yörükler,** Ankara, Gece Kitaplığı Yayınları, 2016, s. 102,103,

[2] Dönüm: Osmanlı Devleti döneminde kullanılan bir arazi ölçü birimi olan dönüm geniş adımlarla yürüyen bir kişinin adımı ile ölçüldüğünde 40*40= 1600 adımkarelik yüzölçümündür. Bu ölçü birimine "örfi dönüm" adı verilir. Ancak adımlar arasındaki aralık kişiden kişiye değiştiği için bu ölçü birimi tam bir kesinlik ifade etmemektedir. Dönümün net bir ölçü olmamasından dolayı her adım için bir mimar arşınını (75,78 cm) esas alan yeni bir ölçü sistemi ortaya çıkmıştır. Bu ölçü sistemine ise "şer'i dönüm" adı verilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Feridun Emecen, "Dönüm", İstanbul, **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** C.9, 1994, s.521.

[3] http://lugatim.com/s/e%C5%9Fcar (28.05.2022)

1.1. Tarla

Tablo 3.1: Yörükan Cemaatlerinin Tarla Dönümleri ve Kıymetleri

Yörükan Cemaatleri	Hane Sayısı	Tarla Dönüm	Ortalama Tarla Dönüm	Tarla Gelir Kuruşu	Ortalama Tarla Kuruşu
Abacılar, Kırmızı	16	42	2,62	630	39,37
Başımkızdı, İskenderli	13	5	0,38	75	5,76
Davulcu, Haydarobası	22	128	5,81	1.920	87,27
Kara Âşık, Akbaş Beşinci Mahalle	4	27	6,75	405	101,25
Kara Âşık, Avşar-ı Sagir	18	91	5,05	1.540	85,55
Kara Âşık, Boynanlar	47	158	3,36	2.550	54,25
Kara Âşık, Müstecap ve Bengiler	19	112	5,89	1.680	88,42
Kara Âşık, Yaylacık	47	229	4,87	2.035	43,29
Kaşıkçı, Avcılar	12	37	3,08	555	46,25
Kaşıkçı, Osmanlar	30	97	3,23	1.530	51
Keserler, Çalova	53	471	8,88	7.235	136,50
Keserler, Maden (Kavak Birinci Mahalle)	18	277	15,38	4.230	235
Keserler, Maden (Kavak İkinci Mahalle)	21	129	6,14	1.945	92,61
Köseler, Akbaş	9	54	6	810	90
Köseler, Aravacık	20	130,5	6,52	1.957,5	97,87
Kubaş(ı), Osmanlar	14	74,5	5,32	1.117,5	79,82
Sultan (Dere), Ilıca (İkinci Mahalle)	12	185,5	15,45	2.882,5	240,20
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (Birinci Mahalle)	16	89	5,56	1.395	87,18
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (İkinci Mahalle)	28	198	7,07	2.970	106,07
Yerlü, Haydarobası	3	20	6,66	305	10,66
Toplam	**422**	**2.554,5**	**6,05**	**37.767,5**	**89,50**

Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatleri toplam 2.554,5 dönüm tarlaya, toplamda 37.767,5 kuruş tarla gelirine sahiptir. Defterlerde tarlalara ait dönüm kıymetleri incelendiğinde genel olarak 1 dönüm tarlanın değeri 15 kuruştur. Tablo 3.1'de yer alan verilere göre en çok tarla dönümüne sahip olan cemaat, 471 dönüm ile Çalova yakınlarında bulunan Keserler cemaatidir. İkinci sırada ise 277 dönüm tarlaya sahip olan Maden karyesi yakınlarında Kavak Birinci Mahallede bulunan Keserler cemaati yer almaktadır. Bu cemaati 185,5 dönüm ile Ilıca yakınlarında bulunan Dere obasına bağlı

Sultan cemaati izlemektedir. İskenderli yakınlarında bulunan Başımkızdı cemaati ise 5 dönüm ile en az tarlaya sahiptir. Bu cemaate ait deftere kayıtlı tüm hanelerde hayvanların olması ekonomik faaliyetlerinin temelinin hayvancılığa dayandığını göstermektedir. Hane başına düşen ortalama tarla dönümüne bakıldığında 15,45 dönüm ile Ilıca yakınlarında bulunan Dere obasına bağlı Sultan cemaati ilk sırada yer almaktadır. Bu cemaati sırasıyla Maden karyesi yakınlarında Kavak Birinci Mahallede bulunan Keserler cemaati (15,38 dönüm) ile Çalova yakınlarında bulunan Keserler cemaati (8,8 dönüm) izlemektedir. Yörüklerin kışlaklarında tarım faaliyetlerini gerçekleştirdikleri düşünüldüğünde Yörükan cemaatlerinin bulundukları kışlakların tarıma elverişli düzlükte arazi yapısına sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Tarlaların kuruş kıymetleri incelendiğinde Çalova yakınlarında bulunan Keserler cemaati en yüksek tarla kuruş kıymetine (7.230 Kuruş) sahiptir. İkinci sırada 4.230 kuruş tarla kıymetiyle Maden yakınlarında Kavak Birinci Mahallede bulunan Keserler cemaati yer alırken, 2.970 kuruşla Ilıca yakınlarında bulunan Hisar Alanı obasına bağlı Sultan cemaati üçüncü sırada yer almaktadır. Toplam tarla kuruş kıymetleri hane sayılarıyla orantılıdır. Hane sayısı fazla olan Yörükan cemaatlerinde toplam kuruş kıymetleri yüksektir. Hane başına düşen ortalama tarla kuruş kıymeti incelendiğinde sırasıyla Ilıca yakınlarında bulunan Dere obasına bağlı Sultan cemaati (240,20 kuruş), Maden yakınlarında Kavak Birinci Mahallede bulunan Keserler cemaati (235 kuruş) ve Çalova yakınlarında bulunan Keserler cemaati (136,50 kuruş) en yüksek ortalama tarla kuruş kıymetine sahiptir. Hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti tarla verimliliği ile ilgili çıkarımlarda bulunulması açısından önemlidir. Bu durumda ortalama kuruş kıymeti yüksek olan Yörükan cemaatlerinin tarla verimlilikleri de yüksektir.

Temettuat defterlerinin yazımı öncesinde ciddi ön hazırlıkların yapılmaması, genel bir düzenleme etrafında yazımların başlatılması, birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu sorunlardan biri de yapılan yazım yanlışlarıdır. Gelirlerin yazımında hanenin ve ünitenin gelirlerinin toplamının yazılması gerekmektedir. Hane gelirlerinin toplamı bazen yazılmamış hatta kimi kez köy ve mahallelere ait toplam gelir bile yazılmamıştır. Çoğu kez gelirler toplanırken hatalar yapılmıştır. Hane gelirlerinin

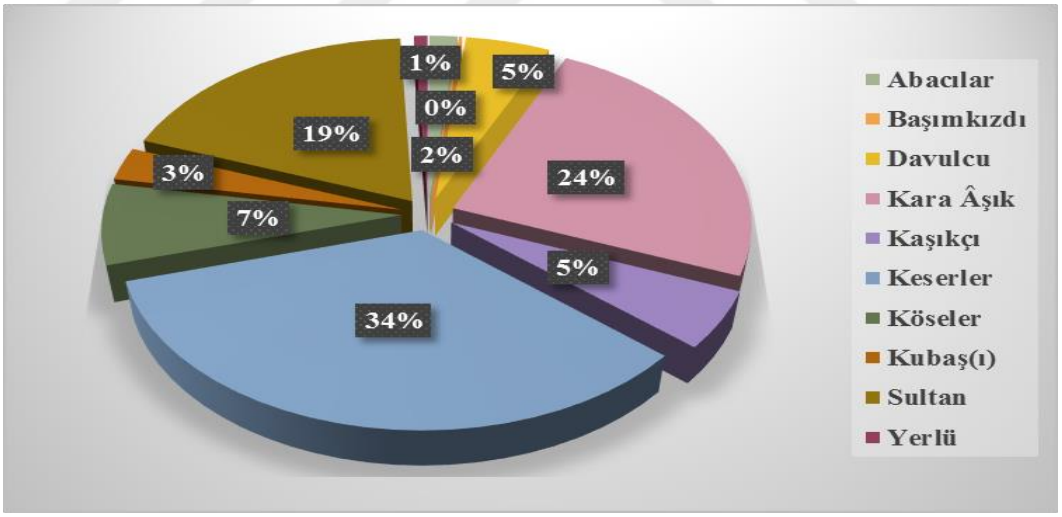
toplamı, birime ait toplamdan farklılık göstermektedir.[4] Ayrıca birim kıymetlerinin yazımında da yapılan yanlışlara rastlanmaktadır. Bu tür hatalar ve yazım yanlışları 1840 yılında Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinin Temettuat Defterleri'nde de görülmektedir. Hanelere ait tarla dönüm ve kuruş kıymetleri incelendiğinde örneğin Çalova yakınlarında bulunan Keserler cemaatinde, hane 50'de kayıtlı olan 1 dönüm tarlanın kıymeti 150 kuruş olarak kaydedilmiştir.[5] Tarlaların bulundukları coğrafi yapı, arazinin sulak ya da kıraç olması, engebeli ya da düzlük bir alanda bulunması tarlaların değerini bugün de etkileyen önemli etkenlerdir. Fakat diğer hanelerde 1 dönüm tarlanın 15 kuruş olduğu görülmektedir. Arada bu kadar fark olması, tarla verimliliğinden değil yazım yanlışından kaynaklanmaktadır. Aşvar-ı Sagir yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinde ise hane 16'da 1 dönüm tarlanın kıymeti 30 kuruş yazılmasına rağmen, 8 dönüm tarlanın toplam kıymeti 120 kuruş olarak hesaplanmıştır. Bu durumda diğer hanelerde olduğu gibi 1 dönüm tarla 15 kuruştur.[6]

Emlakların toplam kıymetlerinde de aynı hatalar yapılmıştır. Örneğin Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinde hane 1'de kayıtlı olan tarla ve bağın toplam kıymeti 1050 kuruş olması gerekirken 240 kuruş yazılarak toplam servete bu şekilde dâhil edilmiştir.[7] Yapılan yazım yanlışları ve toplama hataları, genel toplamların da hatalı olmasına sebep olmuştur. Bu nedenle defterlerden elde edilen veriler kesin rakamları yansıtmasa da konargöçer bir yaşam tarzına sahip olan Yörüklerin zirai faaliyetleri hakkında bilgi vermesi açısından önemlidir.

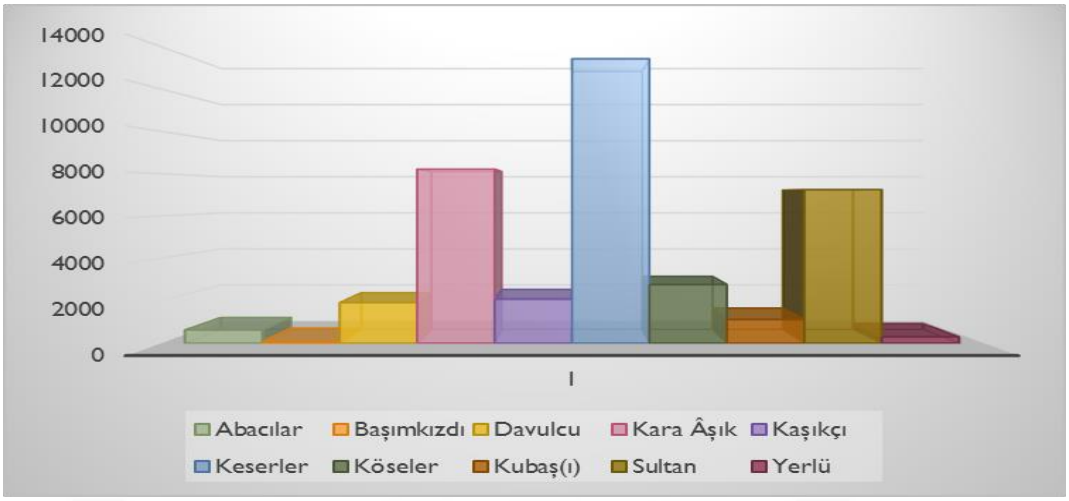
[4] Nuri Adıyeke, "Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri", **OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, C.11, S.11, 2000, s.783.
[5] **BOA. ML. TMT. Nr.07237**, s.17.
[6] **BOA. ML. TMT. Nr.07233**, s.15.
[7] **BOA. ML. TMT. Nr.07237**, s.21.

Tablo 3.2: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Tarla Dönümleri ve Kıymetleri

Mensup Oldukları Cemaatler	Hane Sayısı	Tarla Dönüm	Ortalama Tarla Dönüm	Tarla Gelir Kuruşu	Ortalama Tarla Kuruşu
Abacılar	16	42	2,62	630	39,37
Başımkızdı	13	5	0,38	75	5,76
Davulcu	22	128	5,81	1.920	87,27
Kara Âşık	139	617	4,43	8.210	59,06
Kaşıkçı	42	134	3,19	2.085	46,64
Keserler	92	877	9,53	13.410	149
Köseler	29	184,5	6,36	2.767,5	95,43
Kubaş(ı)	14	74,5	5,32	1.117,5	79,82
Sultan	56	472,5	8,43	7.247,5	129,41
Yerlü	3	20	6,66	305	10,66
Toplam	**426**	**2554,5**	**5,99**	**3.7767,5**	**88,66**

3.1: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Tarla Dönümleri

Şekil 3.2: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Tarla Gelir Kıymetleri

Yörüklerin mensup oldukları cemaatlere göre oluşturulan tablo 3.2 incelendiğinde sırasıyla en fazla tarla dönümüne sahip olan cemaatler Keserler (877 dönüm), Kara Âşık (617 dönüm) ve Sultan cemaatleridir (472,5 dönüm). Burada dikkat edilmesi gereken nokta; hane sayısı fazla olan cemaatlerin toplam tarla dönümlerinin de fazla olmasıdır. Bu durumda hane başına düşen ortalama dönüm oranının hesaplanması önem arz etmektedir. Hane başına düşen ortalama dönüm oranlarına bakıldığında sıralamanın değiştiği görülmekte, bu durumda Keserler (9,53 dönüm), Sultan (8,43 dönüm) ve Yerlü (6,66 dönüm) cemaatlerinde ortalama tarla dönümlerinin en fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Tarlalardaki toplam gelir kuruşu incelendiğinde yine hane sayısı fazla olan Keserler (13.410 kuruş), Kara Âşık (8.210 kuruş) ve Sultan (7.247,5) cemaatlerinin gelirleri fazlayken, hane başına düşen ortalamalarda Keserler (149 kuruş), Sultan (129,41 kuruş) ve Köseler (95,43 kuruş) şeklinde sıralanmaktadır.

Yörüklerin mensup oldukları cemaatlere göre, ortalama hane başına 5,99 dönüm tarla düşmektedir. Keserler (9,53 dönüm), Sultan (8,43 dönüm), Yerlü (6,66 dönüm) ve Köseler (6,36 dönüm) cemaatleri bu ortalamanın üstünde tarla dönümüne sahiptir. Ortalama tarla dönümleri fazla olan cemaatler tarım faaliyetini sadece kendi ihtiyaçlarını karşılamak için değil ekonomik kazanç elde etmek amacıyla da yapmaktadır. Tüm Yörükan cemaatlerinde hane başına düşen ortalama tarla kuruş kıymeti 88,66 kuruştur. Keserler cemaatinde ise hane başına düşen ortalama tarla kuruşuna bakıldığında 149 kuruş olduğu görülmektedir. Ortalamanın nerdeyse iki katı tarla kuruş kıymetine sahip

olan bu Yörükan cemaatinin tarla verimliliğinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum Sultan ve Köseler cemaatleri için de geçerlidir. En az tarla dönümü (0,38 dönüm) ve ortalama tarla kuruş kıymetine (5,76 kuruş) sahip Başımkızdı cemaati ise hane ihtiyaçlarını karşılayacak büyüklükte araziye sahip olmadığı için tarım ürünü ihtiyaçlarını satın alarak ya da değiş tokuşla karşılama ihtimali yüksektir.

1.2. Bağcılık

XIX. yüzyılda üzüm üretiminin ve bağcılığın Anadolu'da çok yaygın olduğu ve birçok bölgede yetiştirilen meyveler arasında ön planda olduğu söylenebilir. Üzümün yaş olarak tüketilmesinin yanı sıra, daha çok kurutularak kışlık yiyecek olarak kullanılması, ayrıca kaynatılarak pekmez, sirke ve pestil gibi ürünlerin yapılmasından dolayı Anadolu insanın vazgeçemediği temel gıdalar arasındadır.[8] 1840 yılında Balya kazasında yaşayan Yörükan cemaatlerinin Temettuat Defterleri incelendiğinde, hanelerde kayıtlı bağ dönümlerinin olması Yörüklerin bağcılık faaliyetiyle de ilgilendiğini göstermektedir. Fakat bağ dönümlerinin hane başına 1 ile 3 dönüm arasında olması, hatta bazı hanelerde yarım dönüm kaydedilmesi genel olarak bağcılık faaliyetini ekonomik kazanç sağlamak için değil, kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yaptıklarını göstermektedir. Defterlerde bağlar dönüm olarak tarlalardan sonra yazılmıştır. Bağın dönüm ve kıymetleri ile ilgili bilgiler yer alırken, alınan vergi ve elde edilen gelir belirtilmemiştir. Bağ dönümleri olan Yörükan cemaatleri ile ilgili bilgiler tablo 3.3'te ayrıntılı olarak verilmiştir.

[8] İbrahim Solak," Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Anadolu'da Meyve ve Sebze Üretimi", **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, C. 24, S.24, 2008, s.224.

Tablo 3.3: Yörükan Cemaatlerinin Bağ Dönümleri ve Kıymetleri

Yörükan Cemaatleri	Hane Sayısı	Bağ Dönüm	Ortalama Bağ Dönümü	Bağ Gelir Kuruşu	Ortalama Bağ Gelir Kuruşu
Abacılar, Kırmızı	16	3	0,18	450	28,12
Başımkızdı, İskenderli	13	1	0,07	150	11,53
Kara Âşık, Akbaş Beşinci Mahalle	4	3	0,75	450	112,5
Kara Âşık, Avşar-ı Sagir	18	4	0,22	600	33,33
Kara Âşık, Boynanlar	47	24	0,51	3.600	76,59
Kara Âşık, Müstecap ve Bengiler	19	12	0,63	1.800	94,73
Kara Âşık, Yaylacık	47	28	0,59	4.250	90,42
Kaşıkçı, Osmanlar	30	17	0,56	2.550	85
Keserler, Çalova	53	27	0,50	4.050	76,41
Keserler, Maden (Kavak Birinci Mahalle)	18	11	0,61	1.650	91,66
Keserler, Maden (Kavak İkinci Mahalle)	21	14	0,66	2.100	100
Köseler, Akbaş	9	5	0,55	750	83,33
Kubaş(ı) Osmanlar	14	1	0,07	150	10,71
Sultan (Dere), Ilıca (İkinci Mahalle)	12	9,5	0,79	1.425	118,75
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (Birinci Mahalle)	16	15,5	0,96	2.325	146,87
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (İkinci Mahalle)	28	3	0,10	450	16,07
Yerlü, Haydarobası	3	2	0,66	300	100
Toplam	**368**	**180**	**0,49**	**27.050**	**73,50**

Yörükan cemaatlerinde toplam 180 dönüm bağ bulunmaktadır. Hanelere göre ortalama bağ ise 0,49 dönümdür. Genel olarak 1 dönüm bağın kıymeti 150 kuruştur. Yörükan cemaatlerinin toplam bağlarının kıymeti 27.050 kuruş olup, hane başına düşen ortalama gelir kıymeti 73,50 kuruştur. En fazla bağ dönümüne sahip Yörük cemaatleri sırasıyla Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık (28 dönüm), Çalova yakınlarında bulunan Keserler (27 dönüm) ve Boynanlar yakınlarında bulunan Kara Âşık (24 dönüm) cemaatleridir. Hane başına düşen ortalama bağ dönümlerinde ise Ilıca yakınlarında Birinci Mahallede bulunan Hisar Alanı obasına bağlı Sultan cemaati (0,96 dönüm) ilk

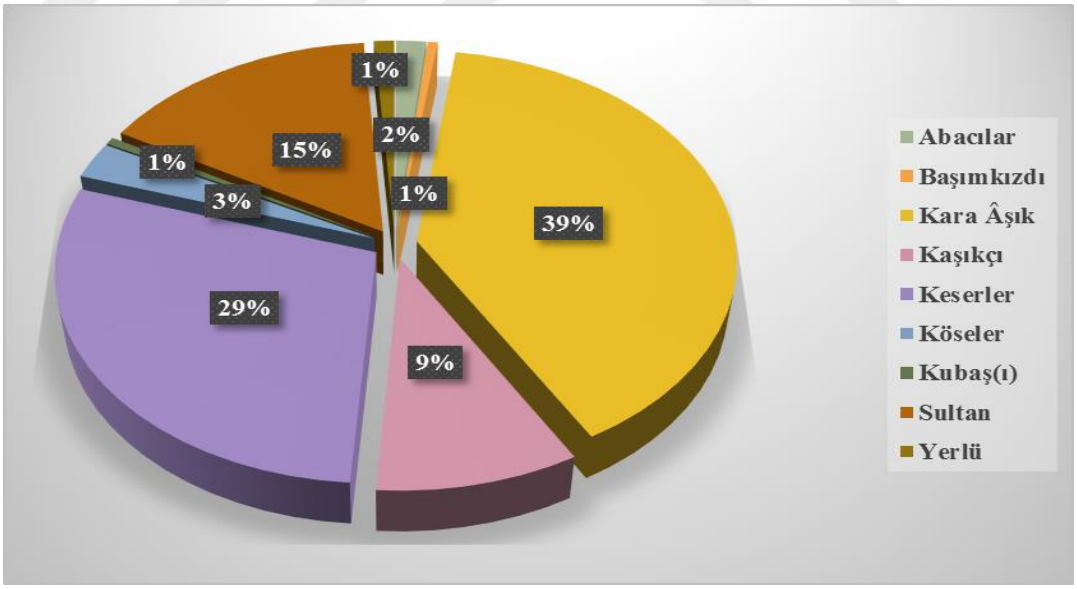
sırada yer alırken Ilıca yakınlarında Dere obasına bağlı Sultan cemaati 0,79 dönümle ikinci sırada yer almaktadır. Ortalama bağ dönümlerine bakıldığında, hane başına 1 dönüm bile bağ düşmemektedir. Bu durum Yörükan cemaatlerinin bağcılık faaliyetini daha çok hane ihtiyaçlarını karşılamak için yaptıklarına dair düşünceyi desteklemektedir. Bağ dönümlerine ait toplam gelire bakıldığında; Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık (4.250 kuruş), Çalova yakınlarında bulunan Keserler (4.050 kuruş) ve Boynanlar yakınlarında bulunan Kara Âşık (3.600 kuruş) cemaatleri en fazla gelir kuruşuna sahiptir. Hanelere göre ortalama bağ gelirlerine bakıldığında ise Ilıca yakınlarında Birinci Mahallede bulunan Hisar Alanı obasına bağlı Sultan cemaati (146,18 kuruş), Ilıca yakınlarında bulunan Dere obasına bağlı Sultan cemaati (118,75 kuruş) ve Akbaş yakınlarında Beşinci Mahallede bulunan Kara Âşık cemaati (112,5 kuruş) en fazla ortalama bağ gelirine sahiptir. Hane başına düşen ortalama kuruş kıymetleri yüksek olan Yörükan cemaatlerinin bağ verimliliği de yüksektir.

Yörükan cemaatlerine ait Temettuat defterleri incelendiğinde Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinin Temettuat defterinde hane 12'de 2 dönüm bağ kaydedildiği, 1 dönümünün kıymetinin 150 kuruş olarak yazılmasına rağmen, 2 dönüm bağın toplam kıymetinin 350 kuruş yazıldığı görülmektedir.[9] Bunun haricinde bağ dönümlerinin kaydedilmesinde herhangi bir hataya rastlanılmamıştır. Yörükan cemaatlerinde bulunan toplam 9 kadın hanesinden sadece Maden karyesi Kavak İkinci Mahallede bulunan Keserler cemaatinde 1 kadın hanesinde emlak kayıtlı olup, bağ dönümü yer almaktadır,[10] diğer kadın hanelerinde kayıtlı emlak yoktur.

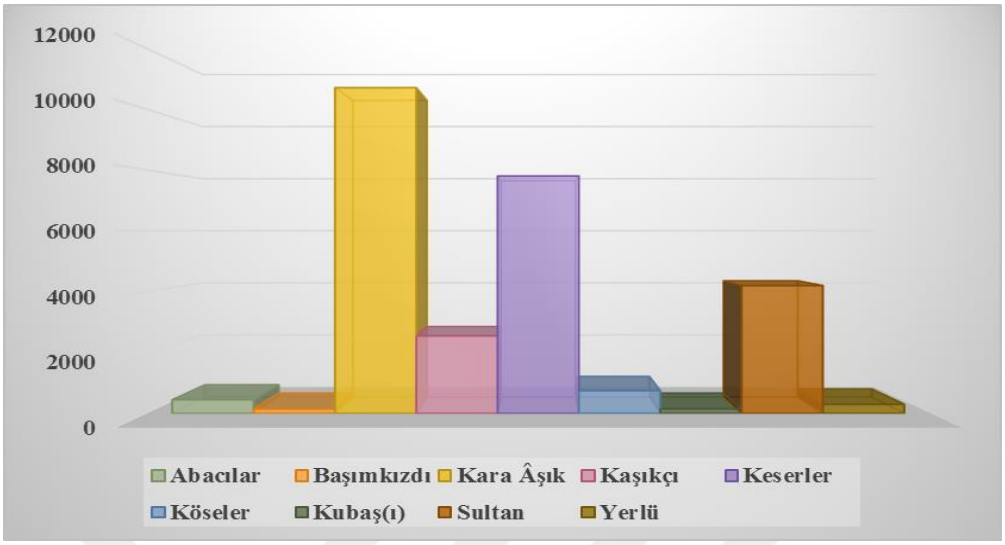
[9] **BOA. ML. TMT. Nr.07237**, s.22.
[10] **BOA. ML. TMT. Nr.07237**, s.9.

Tablo 3.4: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Bağ Dönümleri ve Kıymetleri

Mensup Oldukları Cemaatler	Hane Sayısı	Bağ Dönüm	Ortalama Bağ Dönümü	Bağ Gelir Kuruş	Ortalama Bağ Gelir Kuruşu
Abacılar	16	3	0,18	450	28,12
Başımkızdı	13	1	0,07	150	11,53
Kara Âşık	139	71	0,51	10.700	76,98
Kaşıkçı	42	17	0,40	2.550	60,71
Keserler	92	52	0,56	7.800	84,78
Köseler	29	5	0,17	750	25,86
Kubaş(ı)	14	1	0,07	150	10,71
Sultan	56	28	0,50	4.200	75
Yerlü	3	2	0,66	300	100
Toplam	**404**	**180**	**0,45**	**27.050**	**66,96**

Şekil 3.3: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Bağ Dönümleri

Şekil 3.4: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Bağ Kıymeti

Tablo 3.4'te yer alan veriler incelendiğinde hane sayıları çok olan cemaatlerin bağ dönümlerinin de fazla olduğu görülmektedir. Sırasıyla Kara Âşık (71 dönüm), Keserler (52 dönüm) ve Sultan (28 dönüm) cemaatleri en fazla bağ dönümüne sahiptir. Ortalama bağ dönümleri incelendiğinde bu sıralama değişmekte ilk sırayı Yerlü cemaati almaktadır (0,66 dönüm). İkinci sırada 0.56 dönüm bağ ile Keserler cemaati yer alırken üçüncü sırada 0.51 dönüm ile Kara Âşık cemaati yer almaktadır. Genel ortalama bağ dönümüyle (0,45 dönüm) kıyaslandığında ortalamanın üstünde bağa sahiptir. Bağ gelir kuruşları ise en çok bağ dönümüne sahip olan Kara Âşık (10.700 kuruş), Keserler (7.800 kuruş) ve Sultan (4.200 kuruş) cemaatlerine aittir. Hane başına düşen ortalama bağ gelir kuruşunda ise Yerlü (100 kuruş), Keserler (84,78 kuruş) ve Kara Âşık (76,98 kuruş) cemaatleri en çok ortalama gelire sahiptir. Genel ortalama bağ kuruş kıymetinin 66.96 kuruş olduğu Yörükan cemaatlerinde Kubaş(ı) (10,71 kuruş), Başımkızdı (11,53 kuruş), Köseler (25,86 kuruş), Abacılar (28,12 kuruş) ve Kaşıkçı (60,71 kuruş) cemaatleri bu ortalamanın altında kuruş kıymetine sahiptir. Bağlardan düzenli ve kaliteli ürün alabilmek için yıllık bakımlarının düzenli olarak yapılması gerekmektedir. Konargöçer yaşama sahip olan Yörüklerin, hayvanlarını otlatmak için yaylaklara gittikleri ilkbahar ve yaz ayları bağların asıl bakımlarının yapıldığı dönemdir. Bu nedenle bağcılık faaliyeti Yörüklerin yaşam tarzına çok uygun değildir. Ayrıca bağcılık faaliyetinde toprak verimliliği ve iklim koşulları da etkilidir. Karasal iklimin hâkim olduğu yüksek ve engebeli bir coğrafyaya sahip olan Balya bölgesinde kış sıcaklarının sıfır derecenin altına düşmesi, bölgede

bağcılık faaliyetinin yapılmasını kısıtlamaktadır. Bu durumda Yörüklerde bağcılık faaliyetinin gelişmemiş olmasında daha çok yaşadıkları bölgenin olumsuz iklim koşulları etkili olmuştur.

Tablo 3.5: Yörükan Cemaatlerinde Tarla ve Bağı Olmayan Hane Sayıları

Yörükan Cemaatleri	Hane Sayıları	Tarla	Bağ
Abacılar, Kırmızı	16	13	14
Başımkızdı, İskenderli	13	12	12
Çepniyan Kocaili	7	7	7
Davulcu, Haydarobası	22	2	22
Kara Âşık, Akbaş Beşinci Mahalle	4	1	1
Kara Âşık, Akbaş, Rahmanoğlu Altıncı Mahalle	4	4	4
Kara Âşık, Avşar-ı Sagir	18	4	14
Kara Âşık, Boynanlar	47	18	23
Kara Âşık, Müstecap ve Bengiler	19	5	7
Kara Âşık, Yaylacık	47	13	21
Kaşıkçı, Avcılar	12	4	12
Kaşıkçı, Osmanlar	30	7	13
Keserler, Çalova	53	17	29
Keserler, Maden (Kavak Birinci Mahalle)	18	5	7
Keserler, Maden (Kavak İkinci Mahalle)	21	10	11
Köseler, Akbaş	9	2	4
Köseler, Aravacık	20	7	20
Kubaş(ı), Osmanlar	14	2	13
Sultan (Dere), Ilıca (İkinci Mahalle)	12	2	2
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (Birinci Mahalle)	16	3	5
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (İkinci Mahalle)	28	4	27
Yerlü, Haydarobası	3	-	1
Toplam	**433**	**142**	**269**

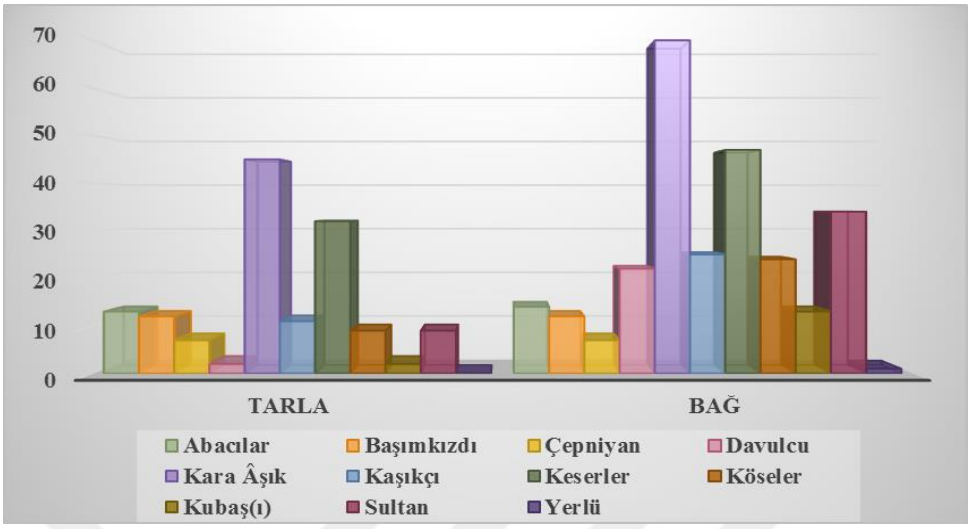
Tablo 3.5'teki verilerden yola çıkarak Balya kazasında yaşayan Yörükan cemaatlerinin % 33'ü tarım faaliyetini, %62'si ise bağcılık faaliyetini gerçekleştirmediği

anlaşılmaktadır. Kocaili yakınlarında bulunan Çepniyan ve Akbaş yakınlarında Rahmanoğlu Altıncı Mahallede bulunan Kara Âşık cemaatlerinde tarla ve bağ kaydedilmemiştir. Defterler incelendiğinde bu cemaatlerin tek gelir kaynağının hayvancılık olduğu görülmektedir. Emlakların kaydedilmesinde yapılan hataların bir örneğine burada da rastlanmaktadır. Çalova yakınlarında bulunan Keserler cemaatinde hane 17'de kayıtlı herhangi bir emlak olmamasına rağmen emlak kıymeti 450 kuruş yazılmıştır.[11] Kuruş değeri belirtilen emlakların, defterde yer almamasından dolayı bağ ve tarlası olmayan hane sayılarına bu hane de eklenmiştir.

Tablo 3.6: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Tarla ve Bağı Olmayan Hane Sayıları

Mensup Oldukları Cemaatler	Hane Sayıları	Tarla	Bağ
Abacılar	16	13	14
Başımkızdı	13	12	12
Çepniyan	7	7	7
Davulcu	22	2	22
Kara Âşık	139	45	70
Kaşıkçı	42	11	25
Keserler	92	32	47
Köseler	29	9	24
Kubaş(ı)	14	2	13
Sultan	56	9	34
Yerlü	3	-	1
Toplam	**433**	**142**	**269**

[11] **BOA. ML. TMT. Nr.07237**, s.12.

Şekil 3.5:Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Tarla ve Bağı Olmayan Hane Sayıları

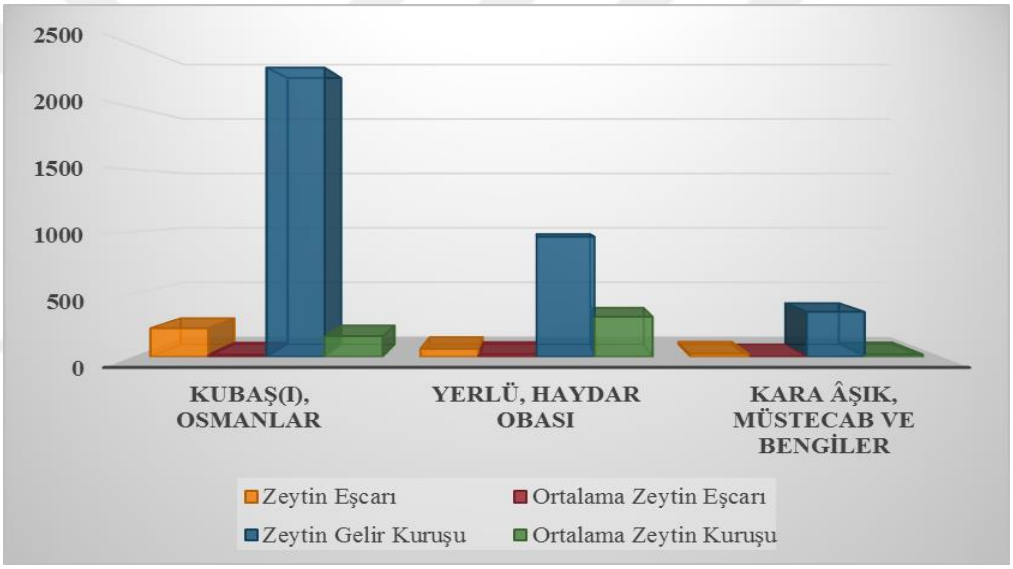
Veriler incelendiğinde bağcılık faaliyetinin tarıma göre daha az yapıldığı görülmektedir. Yörüklerin yıl içerisinde yaylak ve kışlaklar arasında yer değiştirmeleri tarım ve bağcılık gibi onları toprağa bağlayan ekonomik faaliyetlerle daha az ilgilenmelerine neden olmuştur. Yörüklerin mensup oldukları cemaatlere göre oluşturulan tablo 3.6 incelendiğinde tarla ve bağı olmayan hanelerin sayısı bu düşünceyi desteklemektedir.

1.3 Zeytincilik

Zeytincilik, Balya bölgesinde yaşayan Yörükan cemaatlerinin uğraştığı diğer bir ekonomik faaliyettir. Fakat zeytin yetiştiriciliğinin iklime bağlı olmasından dolayı karasal iklime sahip olan Balya bölgesinde, zeytincilik faaliyetinin yaygın olmadığı görülmektedir**.** Yörükan cemaatlerine ait Temettuat defterleri incelendiğinde zeytin yetiştiriciliğini Osmanlar yakınlarında bulunan Kubaş(ı), Haydarobası yakınlarında bulunan Yerlü, Müstecab ve Bengiler yakınlarındaki Kara Aşık cemaatlerinin yaptığı görülmektedir. Bu cemaatlere ait Temettuat defterlerinde zeytin eşcarı, toplam kuruş kıymetleri ve eşcar kuruş kıymetleri kaydedilmiştir. Zeytin eşcarının kuruş değeri üç cemaatte de aynı olup 1 ağaç zeytin 15 kuruştur. Tablo 3.7'de Yörükan cemaatlerine kayıtlı zeytin eşcarı dönüm ve kuruş kıymetleri verilmiştir.

Tablo 3.7: Yörükan Cemaatlerine Kayıtlı Zeytin Eşcarı ve Kıymetleri

Yörükan Cemaatleri	Hane Sayısı	Zeytin Eşcarı	Ortalama Zeytin Eşcarı	Zeytin Gelir Kuruşu	Ortalama Zeytin Kuruşu
Kubaş(ı), Osmanlar	14	229	16,35	2.315	165,35
Yerlü, Haydarobası	3	64	21,33	960	320
Kara Âşık, Müstecab ve Bengiler	19	24	1,26	360	18,94
Toplam	**36**	**317**	**8,81**	**3.635**	**100,97**

Şekil 3.6: Yörükan Cemaatlerine Kayıtlı Zeytin Dönümleri ve Kıymetleri

Kubaş(ı) cemaatinin Temettuat Defteri incelendiğinde kayıtlı 14 haneden 2 hane dışındaki tüm hanelerin zeytin eşcarı bulunmaktadır (7 ve 14. Haneler)[12]. Osmanlar karyesinin bulunduğu bölgede iklim koşullarının zeytin için uygun olması, zeytinin bu cemaatte yaygın olarak yetiştirilmesindeki en önemli etkendir. Yerlü cemaatinde ise kayıtlı zeytin eşcarı hane 2'ye aittir.[13] 3 haneden oluşan bu cemaatin diğer 2 hanesinde zeytin eşcarı kaydedilmemiştir. Kara Âşık cemaatinde de zeytin eşcarı bulunan tek hane olup 24 zeytin eşcarı hane 11'e aittir.[14]

[12] **BOA. ML. TMT. Nr.07233**, s.6,7.
[13] **BOA. ML. TMT. Nr.07233**, s.27.
[14] **BOA. ML. TMT. Nr.07237**, s.40.

Tablo 3.7 incelendiğinde en çok zeytin eşcarına sahip Yörükan cemaati Osmanlar yakınlarında bulunan Kubaş(ı) (229 ağaç) olmasına rağmen hane başına düşen ortalama zeytin eşcarının en çok olduğu cemaat Haydarobası yakınlarında bulunan Yerlü cemaatidir (21,35 ağaç). Zeytin gelirinin en yüksek olduğu cemaat Kubaş(ı) cemaati (2.315 kuruş) olmasına rağmen hane başına düşen ortalama gelir kuruşunun en yüksek olduğu cemaat yine Yerlü cemaatidir (320 kuruş). Tablodaki verilerden yola çıkarak zeytincilik faaliyetinin hanelerin ihtiyaçlarını karşılamak için yapıldığı anlaşılmaktadır.

Yörükan cemaatlerine ait Temettuat defterlerinde tarla, bağ ve zeytin dışında emlak bölümüne kaydedilen, tüm Yörükler içinde sadece 1 hanede kayıtlı olan değirmen gayrimenkulü görülmektedir. Osmanlar karyesi yakınlarında bulunan Kaşıkçı cemaatinde hane 5'te 2000 kuruş kıymeti olan değirmen kaydedilmiştir.[15] Temettuat defterlerinde tarlalarda ekili dikili ürünler hakkında bilgiler yer almamaktadır. Fakat değirmenin olması bölgede arpa, buğday, çavdar ve mısır gibi değirmenlerde işlenen tarım ürünlerinin ekildiğini göstermektedir.

2. Hayvancılık

Konargöçer yaşam tarzına sahip olan toplulukların en önemli ekonomik faaliyeti hayvancılıktır. Babadan oğula geçen hayvancılık mesleğini yüzyıllardır devam ettirmeleri hayvan yetiştirme alanında ustalaşmalarını sağlamıştır. Konargöçerler, hayvan yetiştirmede tür olarak yaylak ve kışlaklara gidip gelmelerinde rahat hareket edebilmesi, kolay üremesi ve pazara dönük olması nedeniyle koyun ve keçi gibi küçükbaş hayvanları tercih etmişlerdir. Büyükbaş hayvanlar ise uzun mesafeli yaylak ve kışlaklar arasında çok tercih edilmemiştir. Ancak bu hayvanların geç dönemlerde Batı Anadolu'da yaşayan konargöçerler tarafından yetiştirildiği görülmüştür. Bunun nedeni; yaylak ve kışlaklar arasında mesafenin kısa olması ve yerleşik bir yaşam tarzını benimsemelerinden kaynaklanmaktadır.[16] Osmanlı Devleti'nde kara taşımacılığında en önemli vasıta at, deve ve katır gibi binek hayvanlardır. Özellikle savaş zamanlarında ordunun mühimmat

[15] **BOA. ML. TMT. Nr.07233**, s.9.
[16] Hikari Egawa-İlhan Şahin, **Bir Yörük Grubu ve Hayat Tarzı Yağcı Bedir Yörükleri,** İstanbul, Eren Yayıncılık, 2007, s.73,74.

ihtiyacı konargöçerlerden temin edilmiştir.[17] Ayrıca Yörükler yaylak ve kışlaklar arasında yer değiştirirken yük-binek hayvanlarını kullanmışlardır.

Balya kazasında yaşayan Yörükan cemaatlerinin Temettuat Defterleri incelendiğinde, hanelerin büyük çoğunluğunda hayvanların bulunduğu görülmektedir. Hanelere kayıtlı hayvan türleri incelendiğinde; büyükbaş, küçükbaş, yük-binek hayvanlarının yanı sıra arıcılık da yer almaktadır. Temettuat defterlerinde genel olarak hanelerde bulunan emlaklar kaydedildikten sonra sahip oldukları hayvanlar yazılmıştır. Belirli bir sıra ve düzene göre kaydedilmeyen hayvanların adedi, birim kıymeti ve toplam kıymetleri tek tek defterlere yazılmış ve her hanenin toplam hayvan gelirleri haneye ait bölümün sonunda ayrıca belirtilmiştir. Defterlerde tüm hayvanlara ait birim kıymetlerinin yazılmadığı görülmektedir. Birim kıymeti yazılmayan hayvanların değeri aynı türe ait toplam hayvan sayısı ve o hayvana ait toplam gelire bakılarak tespit edilmiştir.

Bu bölümde 1840 yılında Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerine ait hayvanlar, türlerine göre ele alınarak tablo ve grafikler oluşturularak değerlendirilmiştir.

2.1. Büyükbaş Hayvancılık

Konargöçer toplumlarda çok yaygın olmayan büyükbaş hayvancılık, Balya kazasında yaşayan Yörüklerin besledikleri hayvan çeşitleri arasında yer almaktadır.

2.1.1. Kırmızı Karye Yakınlarında Bulunan Abacılar Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.8: Kırmızı Karye Yakınlarında Bulunan Abacılar Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Buzağı	2	50
Dana	33	1.650
Düve	47	4.680
Düve Ma Dana	32	2.560
İnek	148	29.600
Kara Sığır Öküz Çift	1	450
Öküz Çift	1	450
Öküz Ma Dana	8	800
Tosun	37	5.500
Toplam	**309**	**45.740**

[17] Cengiz Orhonlu, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskânı,** İstanbul, Eren Yayıncılık, 1987, s.21.

16 haneden oluşan Abacılar cemaatinde 6 çeşit büyükbaş hayvan tespit edilmiştir. Sahip oldukları büyükbaş hayvanların % 48'i inektir. Etinden ve sütünden yararlanılabilen inek, hanelerdeki temel geçim kaynağıdır. İnekten sonra en çok yetiştirilen hayvan türü düvedir (% 15). 1 yaşını geçmiş olan dişi danaya düve denir. Tabloda büyükbaş hayvan sıralamasında üçüncü sırada, tosun yer almaktadır (% 12). Tosun ise öküz olmamış genç erkek danaya denir. Tosundan sonra en çok yetiştirilen büyükbaş hayvanın dana olduğu görülmektedir (% 11). Dana ineğin sütten kesildikten sonra iki yaşına kadar olan yavrusuna denir. Ayrıca Düve ma dana[18] olarak kaydedilen hayvanın oranı ise % 10'dur. Abacılar cemaatinde en az yetiştirilen hayvan türü öküz çifttir (1 baş). Öküz tarla sürmekte kullanıldığı gibi etinden ve sütünden de faydalanılan bir hayvan olması açısından önemlidir. Öküz çift; karasığır öküz çift ve öküz ma dana olarak toplamda 10 baş öküz (% 3) bulunmaktadır. Bu hayvan türleri dışında Abacılar cemaatinde 2 baş da buzağı kaydedilmiştir. Henüz sütten kesilmemiş olan sığır yavrusuna buzağı denilmektedir.

Kırmızı yakınlarında bulunan Abacılar cemaatinin Temettuat Defteri'nde kayıtlı hayvanların kuruş kıymetleri şu şekildedir: Buzağı 25 kuruş, dana 50 kuruş, düve 90-100 kuruş arası, düve ma dana 80 kuruş, inek 200 kuruş, karasığır öküzü çift 450 kuruş, öküz çift 450 kuruş, öküz ma dana 100 kuruş ve tosun 150 kuruştur. Aynı tür hayvanlarda görülen farklı kuruş kıymetleri hayvanların yaşı, fiziksel özellikleri ve sağlık durumlarından kaynaklanmaktadır. Toplam 309 büyükbaş hayvana sahip olan Abacılar cemaatinde hayvanların toplam kuruş kıymetleri 45.740 kuruştur. Hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı 19,31 baş iken, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti ise 2.858,75 kuruştur. Hane başına düşen hayvan sayısı ve ortalama kuruş kıymeti en fazla olan cemaattir.

[18] Ma: Osmanlıcada birlikte anlamında kullanılan bir sözcüktür. Düve ma dana; düve ile birlikte kaydedilen danayı ifade etmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Ferit Devellioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Ankara, Aydın Kitapevi, 2017, s.640.

2.1.2. İskenderli Karyesi Yakınlarında Bulunan Başımkızdı Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.9: İskenderli Karyesi Yakınlarında Bulunan Başımkızdı Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Buzağı	7	175
Dana	5	250
İnek	29	5.800
Öküz Çift	1	400
Toplam	**42**	**6.625**

13 haneden oluşan Başımkızdı cemaatinde 4 çeşit olmak üzere toplam 42 büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Hayvanlara ait toplam kıymet 6.625 kuruştur. Hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı 3,23 baş olup, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti ise 509,61 kuruştur. Başımkızdı cemaatinin sahip olduğu büyükbaş hayvanların % 69'unu inek oluşturmaktadır. İnekten sonra sırasıyla buzağı (% 17), dana (% 12) ve öküz çift (% 2) yer almaktadır. Bu cemaate ait Temettuat defterinde büyükbaş hayvanların birim kıymeti incelendiğinde buzağı 25 kuruş, dana 50 kuruş, inek 200 kuruş ve öküz çift 400 kuruş olarak kaydedilmiştir.

2.1.3. Kocaili Karyesi Yakınlarında Bulunan Çepniyan Taifesinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.10: Kocaili Karyesi Yakınlarında Bulunan Çepniyan Taifesine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Dana	4	200
Düve	7	700
İnek	38	7.600
Tosun	12	1.800
Toplam	**61**	**10.300**

7 haneden oluşan Çepniyan Yörük taifesinde toplam 4 çeşit olmak üzere, 61 büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Toplam 10.300 kuruş hayvan kıymetine sahip olan

cemaatte hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı 8,71 baştır. Hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti ise 1.542,85 kuruştur. Çepniyan taifesinin sahip olduğu büyükbaş hayvanların % 62'sini inek oluşturmaktadır. İnekten sonra sırasıyla tosun (% 20), düve (% 11) ve dana (% 7) yetiştirilmektedir. Temettuat defterinde yer alan hayvanların birim kıymetleri incelendiğinde; inek 200 kuruş, tosun 150 kuruş, düve 100 kuruş, dana ise 50 kuruş olarak kaydedilmiştir.

2.1.4. Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Davulcu Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.11: Haydarobası Yakınlarında Bulunan Davulcu Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Boğa	3	650
Dana	83	4.150
Düve	28	2.800
İnek	129	25.800
Öküz Çift	10	4.500
Tosun	20	3.000
Toplam	**273**	**40.900**

22 haneden oluşan Davulcu cemaatinde 1 kadın hanesi bulunmaktadır. Kadın hanesinde kayıtlı hayvanların da dâhil edildiği tablo 3.11'e göre toplam 273 büyükbaş hayvanın olduğu cemaatte, hayvan kıymetlerinin toplamı 40.900 kuruştur. Hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı 12,40 baş iken, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti 1.859,09 kuruştur. Tablo incelendiğinde yetiştirilen büyükbaş hayvanlar sırasıyla; inek (% 47), dana (% 30), düve (% 10), tosun (% 7), öküz çift (% 4) ve boğa (% 1)'dır. Davulcu cemaatinin Temettuat Defteri'nde toplam 6 çeşit hayvan olmakla birlikte boğa 200–250 kuruş arası, dana 50 kuruş, düve 100 kuruş, inek 200 kuruş, öküz çift 450 kuruş ve tosun 150 kuruş birim kıymetine sahiptir.

2.1.5. Akbaş Karyesi Yakınlarında Beşinci Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.12: Akbaş Karyesi Yakınlarında Beşinci Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Buzağı	9	225
Dana	11	550
Düve	9	900
İnek	26	5.200
Kara Sığır Öküzü Çift	3	675
Öküz Çift	1	450
Tosun	8	1.200
Toplam	**67**	**9.200**

Toplam 67 baş hayvan ve 9.200 kuruş hayvan kıymetine sahip 4 haneden oluşan Kara Âşık cemaatinde, hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı 16,75 baş iken, ortalama hane başına düşen kuruş kıymeti 2.300 kuruştur. 6 çeşit büyükbaş hayvanın tespit edildiği Kara Âşık cemaatinde hayvanların % 43'ünü inek oluşturmaktadır. Bunu sırasıyla dana (% 16), buzağı (% 13), düve (% 13), tosun (% 12), karasığır öküzü çift (% 4) ve öküz çift (% 1) izlemektedir. Defterde kayıtlı olan hayvanların birimlerine ait kuruş kıymetleri ise buzağı 25 kuruş, dana 50 kuruş, düve 100 kuruş, inek 200 kuruş, karasığır öküz çift 200 kuruş, tosun ise 150 kuruştur.

2.1.6. Akbaş Karyesi Yakınlarında Rahmanoğlu Altıncı Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.13: Akbaş Karyesi Yakınlarında Rahmanoğlu Altıncı Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Dana	6	290
Düve	8	800
İnek	19	3.800
Kara Sığır Danası	5	250
Öküz Çift	3	1.350
Tosun	2	300
Toplam	**43**	**6.790**

4 haneden oluşan Akbaş yakınlarında Rahmanoğlu Altıncı Mahallede bulunan Kara Âşık cemaatinde 5 çeşit olmak üzere, toplam 43 büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Büyükbaş hayvanların toplam kuruş kıymeti 6.740 kuruştur. Hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı 10,75 baş olup, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti ise 1.697,5 kuruştur. En çok yetiştirilen büyükbaş hayvan 3.800 toplam kuruş kıymetine sahip inektir (% 44). Tarla sürmekte kullanılan öküzler çift olarak kaydedildiğinden dolayı toplam kuruş kıymetleri diğer hayvanlarda olduğu gibi sayısı ile paralel olmayıp kuruş kıymetleri fazladır. Tablo 3.13 incelendiğinde 3 çift öküz (% 7), 1.350 kuruş kıymetiyle Kara Âşık Yörüklerindeki hayvanların toplam kıymetlerinin sıralamasında inekten sonra ikinci sırada yer almaktadır. Hayvanların birim kıymetleri incelendiğinde dana 45–50 kuruş arası, düve 100 kuruş, inek 200 kuruş, karasığır danası 50 kuruş, öküz çift 450 kuruş ve tosun 150 kuruştur.

2.1.7. Avşar-ı Sagir Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.14: Avşar-ı Sagir Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Boğa	1	250
Buzağı	19	475
Dana	35	1.750
Düve	26	2.400
İnek	86	17.200
Kara Sığır İneği	1	200
Kara Sığır Tosunu	1	150
Öküz Çift	15	5.975
Tosun	33	4.950
Toplam	**217**	**33.350**

18 haneden oluşan Avşar-ı Sagir yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinde, 7 çeşit toplam 217 büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Hayvanlara ait toplam gelir 33.350 kuruştur. Hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı 12,05 baş olup hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti ise 1.852,77 kuruştur. Temettuat defteri incelendiğinde boğa 250 kuruş, buzağı 25 kuruş, dana 50 kuruş, düve 100 kuruş, inek 200 kuruş, karasığır ineği 200 kuruş, karasığır tosunu 150 kuruş, öküz çift 225–450 kuruş arası ve tosun 150–200 kuruş arası birim kıymetine sahiptir. Kara Âşık cemaatinin sahip olduğu büyükbaş hayvanların % 40'ını inek oluşturmaktadır. Bunu sırasıyla dana (% 16), tosun (% 15) ve düve (% 12) izlemektedir. Hayvanların toplam gelirlerine bakıldığında en çok gelir 17.200 kuruş ile ineğe aitken, ikinci sırada 5.975 kuruş ile öküz çift yer almaktadır. Üçüncü sırada ise toplam kuruş geliri 4.950 olan tosunun olduğu görülmektedir.

2.1.8. Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.15: Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Dana	73	3.650
Düve	13	1.150
İnek	166	33.200
Öküz Çift	22	9.900
Tosun	14	2.100
Toplam	**288**	**50.000**

Boynanlar yakınlarındaki Kara Âşık cemaatinde bulunan 47 hanenin içinde 3 kadın hanesi yer almaktadır. Kadın hanelerine ait büyükbaş hayvanların da dâhil edildiği tablo 3.15 incelendiğinde toplam 288 büyükbaş hayvanın kayıtlı olduğu cemaatte toplam gelirin 50.000 kuruş olduğu 5 çeşit hayvan tespit edilmiştir. Hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı 6,12 baş iken, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti ise 1.063,82 kuruştur. Yetiştirilen büyükbaş hayvanlara bakıldığında inek (% 58), dana (% 25) ve öküz çift (% 8) en çok beslenen hayvanlardır. Kara Âşık cemaatinin Temettuat Defteri'nde kayıtlı olan hayvanların birim kıymetleri incelendiğinde dana 50 kuruş, düve 50–100 kuruş arası, inek 200 kuruş, öküz çift 450 kuruş ve tosun 150 kuruştur.

2.1.9. Müstecab ve Bengiler Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.16: Müstecab ve Bengiler Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Dana	110	5.500
Düve	5	500
İnek	127	25.400
Öküz Çift	14	6.300
Tosun	26	3.900
Toplam	**282**	**41.600**

19 haneden oluşan Müstecab ve Bengiler yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinde 5 çeşit olmak üzere, toplam 282 büyükbaş hayvan ve 41.600 toplam kuruş kıymeti kaydedilmiştir. Hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı 14,84 baş olup, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti 2.189,47 kuruştur. Tablo 3.16 incelendiğinde en çok yetiştirilen hayvanlar sırasıyla inek (% 45), dana (% 39) ve tosundur (% 9). Hayvanlara ait birim kıymetleri farklılık göstermeyerek tek bir kuruş kıymeti belirlenmiş olup dana 50 kuruş, düve 100 kuruş, inek 200 kuruş, öküz çift 450 kuruş ve tosun 150 kuruştur.

2.1.10. Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.17: Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Dana	215	11.005
Düve	3	300
İnek	267	52.000
Öküz	1	225
Öküz Çift	19	8.550
Tosun	26	3.900
Toplam	**531**	**75.980**

1 hanesi kadın olmak üzere toplam 47 haneden oluşan Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinde 5 çeşit büyükbaş hayvan tespit edilmiştir. Toplamda 531 büyükbaş hayvana sahip olan cemaatin 75.980 kuruş toplam gelire sahip olduğu görülmektedir. Hane başına düşen ortalama büyükbaş 11,29, hane başına düşen ortalama kuruş kıymetinin ise 1.616,59 kuruş olduğu tespit edilmiştir. Kara Âşık cemaatinin sahip olduğu büyükbaş hayvanların % 50'sini inek, % 40'ını ise dana oluşturmaktadır Dana 50–150 kuruş arası, düve 150 kuruş, inek 200 kuruş, öküz 225 kuruş, öküz çift 450 kuruş ve tosun 150 kuruş birim kıymetine sahiptir. Hayvanların birim kıymetlerindeki farklılıklar yalnızca verimlilik, yaş ve sağlıklı olmalarına göre değişiklik göstermeyip

yazım yanlışlarından da kaynaklanmaktadır. Örneğin hane 3'te ineğin birim kıymeti 15 kuruş yazılmışken toplam kıymeti hesaplanırken 200 kuruş üzerinden hesaplanmıştır.[19]

2.1.11. Avcılar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.18: Avcılar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Buzağı	20	500
Dana	31	1.590
Düve	17	1.700
İnek	41	8.200
Öküz	1	225
Öküz Çift	6	2.700
Tosun	6	900
Toplam	**122**	**15.815**

Avcılar yakınlarında bulunan Kaşıkçı cemaatinde 12 hane bulunmaktadır. 6 çeşit hayvanın tespit edildiği cemaatte, hayvanlara ait toplam gelir 15.815 kuruştur. Hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı 10,16 baş iken hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti 1.317,91 kuruştur. Tablo 3.18'de verilen bilgiler incelendiğinde en çok yetiştirilen büyükbaş hayvanların sırasıyla inek (% 34), dana (% 25) ve buzağı (% 16) olduğu görülmektedir. Hayvanların toplam kıymetlerinde ise sırasıyla inek (8.200 kuruş), öküz çift (2.700 kuruş) ve düve (1.700 kuruş) en çok kuruş kıymetine sahiptir. Hanelere kayıtlı olan büyükbaş hayvanların birim kıymetleri incelendiğinde buzağı 25 kuruş, dana 45–50 kuruş arası, düve 100 kuruş, inek 200 kuruş, öküz 225 kuruş, öküz çift 450 kuruş ve tosun 150 kuruştur.

[19] **BOA. ML. TMT. Nr.07237**, s.21.

2.1.12. Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.19: Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Buzağı	15	375
Dana	25	1.250
Düve	7	700
İnek	50	10.500
Öküz Çift	16	7.250
Tosun	6	900
Toplam	**119**	**20.975**

30 haneden oluşan Osmanlar yakınlarında bulunan Kaşıkçı cemaatinde 6 çeşit olmak üzere toplam 119 büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Hayvanlara ait toplam gelir 20.975 kuruştur. Hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı 3,96 baş olup, hane başına düşen ortalama gelir kıymeti 699,16 kuruştur. En çok yetiştirilen büyükbaş hayvan inektir (% 42). Bunu sırasıyla dana (% 21) ve öküz çift (% 13) izlemektedir. Öküz çift toplam hayvan gelirlerinde inekten (10.500 kuruş) sonra ikinci sırada yer almaktadır (7.250 kuruş). Kaşıkçı cemaatinin Temettuat Defteri'ne göre buzağı 25 kuruş, dana 50 kuruş, düve 100 kuruş, inek 200 kuruş, öküz çift 450–500 kuruş arası ve tosun 150 kuruş birim kıymetine sahiptir. Temettuat defterlerinde sıkça rastlanılan yazım yanlışları bu cemaate ait defterde de bulunmaktadır. Hane 24'te kayıtlı olan dananın birim kıymetine 20 kuruş yazılmış olmasına rağmen 2 dananın kıymeti hesaplanırken 50 kuruş üstünden hesaplama yapılarak toplam hayvan gelirlerine eklenmiştir.[20]

[20] **BOA. ML. TMT. Nr.07233**, s.12.

2.1.13. Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.20: Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Boğa	3	650
Dana	271	13.525
Düve	93	9.950
İnek	394	78.800
Öküz	1	225
Öküz Çift	33	14.800
Tosun	184	27.600
Toplam	**979**	**145.550**

53 haneye sahip olan Keserler cemaatinde 6 çeşit olmak üzere toplam 979 büyükbaş hayvan tespit edilmiştir. Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatleri içinde en çok büyükbaş hayvan sayısına ve toplam kuruş kıymetine sahip olan cemaattir. Bu durum hane sayısının çok olmasından kaynaklanmaktadır. Keserler cemaatinde hayvanlara ait toplam kuruş kıymeti 145.550 kuruş iken hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti 1.753,61'dir. Hane başına 18,74 baş hayvanın düştüğü Keserler cemaatinin, sahip olduğu büyükbaş hayvanların % 40'ını inek oluşturmaktadır. Dana (% 28) ve tosun da (% 19) hanelere kayıtlı olan büyükbaş hayvanlar arasında en çok yetiştirilen hayvan çeşitlerindendir. Temettuat defterinde kaydedilen hayvanların birim kıymetleri; boğa 200–250 kuruş arası, dana 25–50 kuruş arası, düve 100–150 kuruş arası, inek 200 kuruş, öküz 225 kuruş, öküz çift 400–450 kuruş arası, tosun ise 200 kuruştur. Aynı hayvan çeşidine ait birim farklılıklarının bu cemaatte fazla olması hayvanlarının verimliliğindeki farklardan kaynaklanmaktır. Hayvanların birim kıymetlerindeki yazım hatası bu cemaate ait defterde de görülmektedir. Genel olarak yapılan hata Osmanlıcada nokta ile gösterilen

sıfırın eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Hane 6'da dananın birim kıymetine 5 kuruş yazılmış olmasına rağmen 4 baş dana 200 kuruş olarak hesaplanmıştır.[21]

2.1.14. Maden Karyesi Kavak Birinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.21: Maden Karyesi Kavak Birinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Dana	76	3.800
İnek	108	21.600
Öküz	1	450
Öküz Çift	10	4.450
Tosun	40	6.000
Toplam	**235**	**36.300**

Tablo 3.21 incelendiğinde 4 çeşit olmak üzere toplamda 235 büyükbaş hayvana sahip olan Keserler cemaatinin, sahip olduğu büyükbaş hayvanların % 46'sı inektir. Dana (% 32) ve tosun (% 17) hanelerde en çok yetiştirilen diğer hayvanları oluşturmaktadır. Toplam gelir kuruşu 36.300 olan büyükbaş hayvanların, Temettuat defterindeki birim kıymetlerine bakıldığında; dana 50 kuruş, inek 200 kuruş, öküz 450 kuruş, öküz çift 400–450 kuruş arası ve tosun 150 kuruştur. 18 haneden oluşan Keserler Yörükan cemaatinde hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı 13,05 baş olarak hesaplanırken, hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan gelirlerinin kıymeti ise 2.016,66 kuruştur.

[21] **BOA. ML. TMT. Nr.07237**, s.10.

2.1.15. Maden Karyesi Kavak İkinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.22: Maden Karyesi Kavak İkinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Buzağı	1	25
Dana	71	3.550
Düve	5	500
İnek	158	31.600
Öküz Çift	12	5.400
Tosun	34	5.100
Toplam	**281**	**46.175**

Tablo 3.22, 21 haneden oluşan Keserler cemaatinin 1 kadın hanesinde bulunan büyükbaş hayvanlar da dâhil edilerek oluşturulmuştur. 6 çeşit olmak üzere toplamda 281 büyükbaş hayvanın bulunduğu Keserler cemaatinin sahip olduğu büyükbaş hayvanların % 56'sı inektir. % 25 ile dana ve % 12 ile tosun en çok yetiştirilen büyükbaş hayvanlar arasındadır. Hane başına düşen ortalama hayvan sayısı 13,38 baş olup, hayvanlara ait toplam kıymet 46.175 kuruş, hane başına düşen ortalama gelir ise 2.198,80 kuruştur. Büyükbaş hayvanlara ait birim kıymetleri incelendiğinde buzağı 25 kuruş, dana 50 kuruş, düve 100 kuruş, inek 200 kuruş, öküz çift 450 kuruş ve tosun 150 kuruş olarak kaydedilmiştir.

2.1.16. Akbaş Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.23: Akbaş Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Dana	26	1.300
Düve	16	1.600
İnek	55	11.000
Öküz Çift	6	2.700
Tosun	8	1.200
Toplam	**111**	**17.800**

9 haneden oluşan ve 5 çeşit büyükbaş hayvana sahip olan Köseler cemaatinde kayıtlı hayvanlara ait bilgiler tablo 3.23'te verilmiştir. Toplamda 111 büyükbaş hayvanın bulunduğu Yörük cemaatinde hane başına düşen ortalama hayvan sayısı 12,33 baştır. Toplam gelir kıymeti 17.800 kuruş iken hane başına düşen ortalama gelir kıymeti 1.977,77 kuruştur. Tablo incelendiğinde en çok yetiştirilen büyükbaş hayvanların sırasıyla inek (% 50), dana (% 23) ve düve (% 14) olduğu görülmektedir. Köseler cemaatinin Temettuat Defteri'ne göre dana 50 kuruş, düve 100 kuruş, inek 200 kuruş, öküz çift 450 kuruş ve tosun 150 kuruş kıymete sahiptir.

2.1.17. Aravacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.24: Aravacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Boğa	3	600
Dana	119	5.950
Düve	10	1.000
İnek	103	20.600
Kara Sığır İneği	8	1.600
Öküz Çift	12	5.175
Tosun	40	6.000
Toplam	**295**	**40.925**

20 haneden oluşan Aravacık yakınlarında bulunan Köseler cemaatinde 6 çeşit, toplam 295 büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Tablo 3.24 incelendiğinde, hayvanlara ait toplam kıymetin 40.925 kuruş olduğu görülmektedir. Hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan gelir kıymeti 2.046,25 kuruş iken hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı 14,75 baştır. Köseler cemaatinde diğer Yörük cemaatlerinden farklı olarak en çok yetiştirilen büyükbaş hayvan danadır (% 40). İkinci sırada inek (% 35) yer alırken üçüncü sırada tosun (% 13) bulunmaktadır. Büyükbaş hayvanların toplam gelir sıralamasına bakıldığında ise, dana en çok yetiştirilen büyükbaş hayvan olmasına rağmen birim kıymetinin inekten daha düşük olmasından dolayı toplam kuruş kıymetinde ilk

sırada inek yer almaktadır (20.600 kuruş). Bunu 6.000 kuruşla tosun ve 5.950 kuruşla dana izlemektedir. Temettuat defterinde kayıtlı hayvanlara ait birim kıymetleri incelendiğinde; boğa 200 kuruş, dana 50 kuruş, düve 100 kuruş, inek 200 kuruş, karasığır ineği 200 kuruş, öküz çift 225–450 kuruş arası ve tosun 150 kuruş olarak kaydedilmiştir. Birim kıymetlerinde yapılan yazım yanlışları bu cemaatte hane 12'de görülmektedir. İneğin birim kıymetine 15 kuruş yazılmasına rağmen 3 baş ineğin toplam kıymeti 600 kuruş olarak kaydedilmiş, toplam hayvan gelirleri hesaplanırken 600 kuruş temel alınarak hesaplama yapılmıştır.[22]

2.1.18. Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kubaş(ı) Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.25: Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kubaş(ı) Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Boğa	1	250
Buzağı	9	225
Dana	27	1.350
Düve	25	2.500
İnek	66	13.200
Öküz	1	450
Öküz Çift	11	4.950
Tosun	22	3.300
Toplam	**162**	**26.225**

Osmanlar Karyesi yakınlarında bulunan Kubaş(ı) cemaatinde 14 hane bulunmaktadır. Tablo 3.25 incelendiğinde 7 çeşit ve toplam 162 büyükbaş hayvanın olduğu görülmektedir. Hayvanlara ait toplam gelir 26.225 kuruştur. Hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı 11,57 baş iken hane başına düşen ortalama gelir kıymeti 1.873,21 kuruştur. İnek bu cemaatte hem sayı (% 41) olarak hem de toplam kuruş kıymeti (13.200 kuruş) olarak birinci sırada yer almaktadır. İnekten sonra en çok yetiştirilen büyükbaş hayvanlar dana (% 17) ve düve (% 15) 'dir. Kubaş(ı) cemaatinin Temettuat Defteri'nde kayıtlı olan hayvanlara ait birim kıymetlerinde de yazım yanlışları

[22] **BOA. ML. TMT. Nr.07233**, s.24.

yapılmıştır. Hane 5, hane 9 ve hane 12'de[23] kaydedilen ineklerin birim kıymetleri 15 kuruş olarak yazılmasına rağmen toplam gelir hesaplamasında 200 kuruştan toplama dâhil edilmiştir. Kayıtlı olan diğer büyükbaş hayvanların birim kıymetlerine bakıldığında boğa 250 kuruş, buzağı 25 kuruş, dana 50 kuruş, düve 100 kuruş, öküz 450 kuruş, öküz çift 450 kuruş ve tosun 150 kuruştur.

2.1.19. Ilıca Karyesi Yakınlarında Bulunan Dere Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.26: Ilıca Karyesi Yakınlarında Bulunan Dere Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Dana	39	1.820
Düve	14	1.400
İnek	52	10.400
Kara Sığır İneği	5	1.000
Öküz Çift	12	5.150
Tosun	8	1.400
Toplam	**130**	**21.170**

Tablo 3.26 incelendiğinde 12 haneden oluşan Sultan cemaatinde 5 çeşit olmak üzere, 130 büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Hayvanlara ait toplam gelir 21.170 kuruştur. Hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı 10,83 baş olup, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti ise 1.764,16 kuruştur. En çok yetiştirilen hayvanlar inek (% 40) ve dana (% 30)'dır. Hayvanlara ait toplam kuruş kıymetine bakıldığında ineğin 10.400 kuruşla en fazla toplam kıymete sahip olduğu görülürken kıymeti danadan çok olan öküz çift 5.150 kuruş kıymetle ikinci sırada yer almaktadır. Sultan cemaatine ait Temettuat Defteri incelendiğinde diğer cemaatlerde olduğu gibi hanelerin bir kısmında tüm hayvanların birim kıymetinin yazılmadığı bir kısmında ise bazı hayvanların birim kıymetinin yazıldığı görülmektedir. Toplam hayvan sayısı ve kuruş değerlerine göre tespit edilen birim kıymetleri şu şekildedir: Dana 50 kuruş, düve 100 kuruş, inek 200 kuruş, karasığır ineği 200 kuruş, öküz çift 400–450 kuruş arası, tosun ise 150 kuruştur.

[23] **BOA. ML. TMT. Nr.07233**, s.5,6.

2.1.20. Ilıca Karyesi Yakınlarında Birinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.27: Ilıca Karyesi Yakınlarında Birinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Dana	30	1.500
Düve	44	4.400
Düve Ma Tosun	8	800
İnek	100	20.150
Kara Sığır İneği	4	800
Kısır İnek	3	400
Öküz Çift	17	6.100
Tosun	4	600
Toplam	**210**	**34.750**

16 haneden oluşan Ilıca yakınlarında Birinci Mahallede bulunan Sultan cemaatinde toplam 5 çeşit olmak üzere 210 büyükbaş hayvan yer alırken bu hayvanlara ait toplam kıymet 34.750 kuruştur. Hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan 13,12 baş olup, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti 2.171,87 kuruştur. En çok yetiştirilen büyükbaş hayvan olan ineğin (% 48) toplam kıymeti 20.150 kuruştur. Düve (% 21) ve dana (% 14) ise Sultan cemaatinde yaygın olarak görülen diğer büyükbaş hayvanlardır. Birim kıymetleri incelendiğinde; dana 50 kuruş, düve 100 kuruş, düve ma tosun 100 kuruş, inek 200 kuruş, karasığır ineği 200 kuruş, kısır inek 200 kuruş, öküz çift 200–450 kuruş arası ve tosun 150 kuruştur. 3 çeşit ineğin kaydedildiği Birinci Mahallede bulunan Sultan cemaati kısır ineğin kayıtlı olduğu tek cemaattir. Bu cemaate ait Temettuat defteri incelendiğinde hane 8'de 3 baş kısır ineğin kayıtlı olduğu görülmektedir. Birim kıymetine 200 kuruş yazılan kısır ineğin toplam kıymetine 400 kuruş yazılmıştır. [24] Diğer cemaatlerde kayıtlı olmamasından dolayı kıyaslama yapılamadığı için yapılan yazım yanlışının birim kıymetinden mi yoksa toplam kıymetten mi kaynaklandığı tespit

[24] **BOA. ML. TMT. Nr.07233**, s.35.

edilememektedir. Tablo 88'de kısır ineğe ait toplam kıymet Temettuat defterinde kaydedildiği şekilde yer almaktadır.

2.1.21. Ilıca Karyesi Yakınlarında İkinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.28: Ilıca Karyesi Yakınlarında İkinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Boğa	1	200
Buzağı	2	50
Dana	64	3.200
Düve	77	6.500
Düve Ma Tosun	6	600
İnek	153	30.600
Öküz Çift	26	11.540
Tosun	39	5.850
Toplam	**368**	**58.540**

28 haneden oluşan Sultan cemaatinde 7 çeşit ve toplamda 368 büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Hayvanlara ait toplam gelir 58.540 kuruştur. Temettuat defterinde yer alan hayvan sayıları ve kuruş kıymetlerine göre yapılan hesaplamada hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı 13,14 baş olup, hane başına düşen ortalama gelir kıymeti 2.090,71 kuruştur. Sultan cemaatinde en çok yetiştirilen hayvanlar inek (% 42), düve (% 20) ve danadır (% 17). Büyükbaş hayvanlara ait birim kıymetleri incelendiğinde boğa 200 kuruş, buzağı 25 kuruş, dana 50 kuruş, düve 50–100 kuruş arası, düve ma tosun 100 kuruş, inek 200 kuruş, öküz çift 400–450 kuruş arası ve tosun 150 kuruştur.

2.1.22. Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Yerlü Yörükan Cemaatinde Büyükbaş Hayvancılık

Tablo 3.29: Haydarobası Karyesi Yakınlarında Buluna Yerlü Yörükan Cemaatine Ait Büyükbaş Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Büyükbaş Hayvan	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Dana	13	650
Düve	4	400
İnek	15	2.000
Öküz Çift	4	1.800
Tosun	7	1.050
Toplam	**43**	**5.900**

Yerlü cemaatinde toplam 3 hane kayıtlıdır. Hane sayısının az olması toplam hayvan sayısı ve toplam gelir kıymetinin de az olmasına neden olmuştur. 5 çeşit büyükbaşın tespit edildiği cemaatte, toplam 43 baş hayvan bulunurken, hayvanlara ait toplam gelir kıymeti 5.900 kuruştur. Bu cemaatin hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvan sayısı hesaplandığında 14,33 baş olduğu, hane başına düşen ortalama gelir kıymetinin 1.966,66 kuruş olduğu tespit edilmektedir. Tablo 3.29 incelendiğinde en çok yetiştirilen hayvan inek (% 35) olup en yüksek kuruş kıymetine sahiptir (5.900 kuruş). Yerlü cemaatine ait Temettuat Defteri'nde hayvanlara ait birim kıymetleri incelendiğinde dana 50 kuruş, düve 100 kuruş, inek 200 kuruş, öküz çift 450 kuruş ve tosun 150 kuruştur.

Tablo 3.30:Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Büyükbaş Hayvan Çeşitleri ve Sayıları

Yörükan Cemaatleri												
Hayvanlar	**Abacılar**	**Başımkızdı**	**Çepniyan**	**Davulcu**	**Kara Âşık**	**Kaşıkçı**	**Keserler**	**Köseler**	**Kubaş(ı)**	**Sultan**	**Yerlü**	**Toplam**
Boğa	-	-	-	3	1	-	3	3	1	1	-	**12**
Buzağı	2	7	-	-	28	35	1	-	9	2	-	**84**
Dana	33	5	4	83	450	56	418	145	27	133	13	**1.367**
Düve	47	-	7	28	64	24	98	26	25	135	4	**458**
Düve Ma Dana	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**32**
Düve Ma Tosun	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	**14**
İnek	148	29	38	129	691	91	660	158	66	305	15	**2.330**
Kara Sığır Danası	-	-	-	-	5		-	-	-	-	-	**5**
Kara Sığır İneği	-	-	-	-	1	-	-	8	-	9	-	**18**
Kara Sığır Öküzü Çift	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	**2**
Kara Sığır Tosunu	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	**1**
Kısır İnek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	**3**
Öküz	-	-	-	-	1	1	2	-	1	-	-	**5**
Öküz Çift	1	1	-	10	74	22	55	18	11	55	4	**251**
Öküz Ma Dana	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**8**
Tosun	37	-	12	20	109	12	258	48	22	51	7	**576**
Toplam	**309**	**42**	**61**	**273**	**1.426**	**241**	**1.495**	**406**	**162**	**708**	**43**	**5.166**

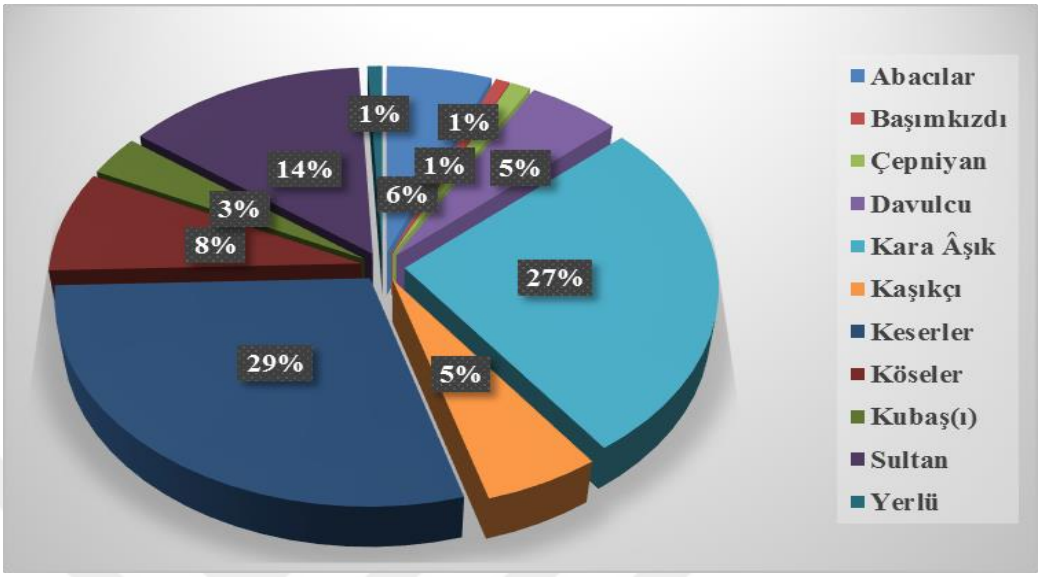
Tablo 3.30, 1840 yılında Balya kazasına bağlı Yörüklerin mensup oldukları cemaatlere göre sahip olduğu büyükbaş hayvan çeşitlerini ve sayılarını göstermektedir. Yörükan cemaatlerinde 7 çeşit büyükbaş hayvan tespit edilmiştir. Hayvan çeşitliliği tüm cemaatlerde aynı oranda değildir. En fazla çeşitlilik Kara Âşık ve Sultan cemaatlerinde görülmektedir. Toplam 433 haneden oluşan Balya kazası Yörüklerinin sahip olduğu büyükbaş hayvan sayısı toplam 5.166 baştır. Yörükan cemaatlerinde hanelerin büyük

çoğunluğunda büyükbaş hayvanların kayıtlı olduğu görülmektedir. Bölgede yaşayan Yörüklerde, büyükbaş hayvancılık yaygın olarak yapılan ekonomik faaliyetlerden birisidir. Tablo 3.30 incelendiğinde en çok yetiştirilen büyükbaş hayvan olan ineğin tüm büyükbaş hayvan sayısı içindeki oranı % 45'dir. Defterlerde karasığır ineği ve kısır inek dâhil olmak üzere 3 çeşit inek kaydedilmiştir. Toplam 3 çeşit olan inek sayısı 2.351 baştır. İneğin dışında dana (% 26), tosun (% 11), düve (% 9) ve öküz çift (% 5) Yörükler tarafından en çok yetiştirilen büyükbaş hayvanlardır.

Keserler cemaati % 29 oranı ile en çok büyükbaş hayvana sahip olan cemaattir. Bu durumda Keserler cemaatinde büyükbaş hayvancılık kazanç sağlayan önemli bir ekonomik faaliyettir. Bu cemaati sırasıyla Kara Âşık (% 28), Sultan (% 14), Köseler (% 8) Abacılar (% 6), Davulcu (% 5), Kaşıkçı (% 5), Kubaş(ı) (% 3), Çepniyan (% 1) ve Yerlü (% 1) cemaatleri izlemektedir. En az büyükbaş hayvan sayısı Başımkızdı cemaatine aittir (% 1).

Tablo 3.31:Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Büyükbaş Hayvanların Kuruş Kıymeti ve Hane Başına Düşen Ortalama Oranları

Yörükan Cemaatleri	Hane Sayıları	Büyükbaş Hayvan Sayıları	Hane Başına Düşen Büyükbaş Hayvan Sayısı	Büyükbaş Hayvanların Kuruş Kıymeti	Hane Başına Düşen Kuruş Kıymeti
Abacılar	16	309	19,31	45.740	2.858,75
Başımkızdı	13	42	3,23	6.800	523,07
Çepniyan	7	61	8,71	10.300	1.471,42
Davulcu	22	273	12,40	40.900	1.859,09
Kara Âşık	139	1.426	10,26	216.920	1.560,57
Kaşıkçı	42	241	5,74	36.792	876
Keserler	92	1.495	16,25	228.025	2.478,53
Köseler	29	406	14	58.725	2.025
Kubaş(ı)	14	162	11,57	26.225	1.873,21
Sultan	56	708	12,64	108.610	1.939,46
Yerlü	3	43	14,33	5.900	1.966,66
Toplam	**433**	**5.166**	**11.93**	**784.937**	**1.812,79**

Şekil 3.7: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Sahip Oldukları Büyükbaş Hayvan Oranları

Yörüklerin mensup oldukları cemaatlere göre sahip oldukları büyükbaş hayvan sayıları ve hayvanların toplam kuruş kıymetlerine göre hane başına düşen ortalamaları tablo 3.31'de görülmektedir. En çok büyükbaş hayvana sahip Yörükan cemaati Keserler olmasına rağmen, hane başına düşen ortalama büyükbaş hayvanda ilk sırada Abacılar cemaati (19,31 baş) yer almaktadır. Keserler cemaati (16,25 baş) ikinci sırada yer alırken hane sayısı en az olan Yerlü cemaati (14,33) üçüncü sırada yer almaktadır. Hayvanların toplam kıymetleri incelendiğinde en çok gelir Keserler cemaatine ait olup 228.025 kuruştur. Fakat hane başına düşen ortalama gelir kuruşuna bakıldığında 2.858,75 kuruş ile Abacılar cemaati ilk sırada yer almaktadır. Hane başına düşen hayvan sayısı ve hane başına düşen ortalama gelir kuruşuna göre değerlendirme yapılacak olursa Abacılar cemaatinde büyükbaş hayvancılık daha yaygın olarak yapılmaktadır. Ayrıca birim kıymeti yüksek olan büyükbaş hayvan besledikleri de anlaşılmaktadır. Toplam gelir kuruşunda Keserlerden sonra ikinci sırada Kara Âşık cemaati (216.920 kuruş) yer alırken ortalama hane başına düşen gelir kıymetinde ikinci sırada Keserler (2.478,53 kuruş) yer almaktadır. Balya kazasında yaşayan tüm Yörükan cemaatlerinde hane başına düşen büyükbaş hayvan sayısı 11,93 baş, hane başına düşen ortalama gelir ise 1.812,79 kuruştur. Kubaş(ı) (11,57 baş), Kaşıkçı (5,74 baş), Kara Âşık (10,26 baş) Çepniyan (8,71 baş) ve

Başımkızdı (3,23 baş) cemaatleri hane başına düşen genel ortalamanın altında hayvan sayısına sahiptir. Köseler (2.025 kuruş), Kaşıkçı (876 kuruş), Kara Âşık (1.560,57 kuruş), Çepniyan (1.471,42 kuruş) ve Başımkızdı (523,07 kuruş) Yörükan cemaatleri ise hane başına düşen genel ortalama kuruş kıymetinin altında bir gelir elde etmektedir. Bu durumda ortalamanın üstünde olan Yörükan cemaatlerinde büyükbaş hayvancılık ekonomik kazanç elde etmek için yapılmaktadır.

Hayvanlara ait birim kıymetleri, hayvanların verimliliklerini göstermesi açısından önemlidir. 7 çeşit büyükbaş hayvanın tüm cemaatlerdeki birim kıymetleri incelendiğinde Öküz çift 200–500 kuruş arası, dana 20–150 kuruş arası, inek 200–350 kuruş arası, buzağı 25 kuruş, düve 50–150 kuruş arası, boğa 250–400 kuruş arası, tosun 150–200 kuruş arası, öküz 225–450 kuruş arası, karasığır tosunu 150 kuruş, karasığır öküz çift 200 kuruş, karasığır danası 50 kuruş, karasığır ineği 200 kuruş, kısır inek 200 kuruş, düve ma tosun 100 kuruş, düve ma dana 20-80 kuruş arası, öküz ma dana ise 100 kuruş olarak kaydedilmiştir.

2.2. Küçükbaş Hayvancılık

Küçükbaş hayvancılık Yörüklerin en önemli ekonomik faaliyetidir. Yaylak ve kışlakları arasında yer değiştiren Yörükler büyükbaş hayvanlara göre daha hızlı olmalarının yanında etinden, sütünden, derisinden ve yününden faydalandıkları için küçükbaş hayvancılığı daha çok tercih etmişlerdir. Balya kazasında yaşayan Yörükan cemaatlerinde de küçükbaş hayvancılık daha yaygın olmakla birlikte Temettuat defterleri incelendiğinde koyun, keçi, oğlak ve kuzunun yetiştirilen küçükbaş hayvanlar olduğu görülmektedir.

Tablo 3.32: Yörükan Cemaatlerinde Küçükbaş Hayvan Çeşitleri ve Sayıları

Yörükan Cemaatleri	Küçükbaş Hayvan Çeşitleri				
	Koyun	**Keçi**	**Kuzu**	**Oğlak**	**Koyun Ma Kuzu**
Abacılar, Kırmızı	255	915	-	-	-
Başımkızdı, İskenderli	-	227	-	-	-
Çepniyan, Kocaili	50	175	-	-	-
Davulcu, Haydarobası	384	1.344	-	-	-
Kara Âşık, Akbaş, Beşinci Mahalle	116	165	-	-	-
Kara Âşık, Akbaş, Rahmanoğlu Altıncı Mahalle	28	78	-	-	-
Kara Âşık, Avşar-ı Sagir	700	766	2	1	10
Kara Âşık, Boynanlar	525	1.287	-	-	-
Kara Âşık, Müstecap ve Bengiler	414	305	-	-	-
Kara Âşık, Yaylacık	578	1.311	-	-	-
Kaşıkçı, Avcılar	63	116	-	-	-
Kaşıkçı, Osmanlar	174	133	-	-	-
Keserler, Çalova	892	2.423	-	-	-
Keserler, Maden (Kavak Birinci Mahalle)	212	515	-	-	-
Keserler, Maden (Kavak İkinci Mahalle)	390	646	-	-	-
Köseler, Akbaş	72	119	-	-	-
Köseler, Aravacık	215	419	-	-	-
Kubaş(ı)ı, Osmanlar	150	306	5	-	-
Sultan (Dere), Ilıca (İkinci Mahalle)	64	699	-	20	-
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (Birinci Mahalle)	-	206	-	65	-
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (İkinci Mahalle)	-	412	-	24	-
Yerlü, Haydarobası	-	77	-	-	-
Toplam	**5.282**	**12.644**	**7**	**110**	**10**

Tablo 3.32, 1840 yılında Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinin Temettuat Defterleri'nde kayıtlı olan küçükbaş hayvanlara ait verilen bilgiler doğrultusunda oluşturulmuştur. Toplamda 18.053 küçükbaş hayvana sahip olan Yörüklerin hayvan oranlarına bakıldığında % 70 keçi, % 29 koyun, % 1 oğlak, % 1 koyun ma kuzu ve % 1 kuzu beslenmektedir. Konargöçer gruplarda, keçi en çok beslenen küçükbaş hayvandır. Keçinin hızlı hareket etmesi, yaylak ve kışlaklar arasında yer değiştiren Yörükler tarafından tercih edilmesinde önemli bir unsur olduğu gibi çabuk üreyen bir hayvan olması, etinden sütünden ve kılından faydalanılması küçükbaş hayvanlar içerisinde keçinin daha çok tercih edilmesine neden olmuştur. Keçiden sonra en çok yetiştirilen küçükbaş hayvan koyun olmakla birlikte Yörükan cemaatlerinin bir kısmında koyunun olmaması nedeniyle dengeli bir dağılım söz konusu değildir. En çok koyun (% 17) ve keçi (% 19) Çalova yakınlarında bulunan Keserler cemaatine aittir. Keserler cemaatinden sonra en çok koyun (% 13) besleyen cemaat, Avşar-ı Sagir yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatidir. Bunu sırasıyla Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık (% 11) ve Boynanlar yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaati (% 10) izlemektedir. İskenderli yakınlarında bulunan Başımkızdı, Ilıca yakınlarında Hisar Alanı Birinci Mahalle ve İkinci Mahallede bulunan Sultan ve Haydarobası yakınlarında bulunan Yerlü cemaatlerinde koyun beslenmemektedir. Yörükan cemaatleri içinde Çalova yakınlarında bulunan Keserler'den (% 19) sonra en çok keçiyi Haydarobası yakınlarında bulunan Davulcu cemaati (% 11) beslemektedir. Bu cemaati sırayla Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık (%10) ve Boynanlar yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatleri (% 10) izlemektedir. Koyunun yavrusu olan kuzu ise sadece iki cemaatte kayıtlı olup bunlar Avşar-ı Sagir yakınlarındaki Kara Âşık (2 baş) ve Osmanlar yakınlarındaki Kubaş(ı) (5 baş) cemaatleridir. Keçinin yavrusu olan oğlak ise en çok Ilıca yakınlarında Hisar Alanı Birinci Mahallede bulunan Sultan cemaatinde (% 59) bulunmaktadır. Koyun ma kuzunun (10 baş) kayıtlı olduğu tek cemaat ise Avşar-ı Sagir yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatidir.

Tablo 3.33: Yörükan Cemaatlerinin Küçükbaş Hayvanlarının Kuruş Kıymeti ve Hane Başına Düşen Ortalama Oranları

Yörükan Cemaatleri	Hane Sayıları	Küçükbaş Hayvan Sayıları	Hane Başına Düşen Küçükbaş Hayvan Sayısı	Küçükbaş Hayvanların Kuruş Kıymeti	Hane Başına Düşen Kuruş Kıymeti
Abacılar, Kırmızı	16	1.170	73,12	25.950	1.621,87
Başımkızdı, İskenderli	13	227	17,46	4.540	149,23
Çepniyan, Kocaili	7	225	32,14	5.000	714,28
Davulcu, Haydarobası	22	1.728	78,54	38.400	1.745,45
Kara Âşık, Akbaş Beşinci Mahalle	4	281	70,25	6.780	1695
Kara Âşık, Akbaş, Rahmanoğlu Altıncı Mahalle	4	106	26,50	2.580	645
Kara Âşık, Avşar-ı Sagir	18	1.479	82,16	36.660	2.036,66
Kara Âşık, Boynanlar	47	1.812	38,55	41.490	882,76
Kara Âşık, Müstecap ve Bengiler	19	719	37,84	18.520	974,73
Kara Âşık, Yaylacık	47	1.889	40,19	43.560	926,80
Kaşıkçı, Avcılar	12	179	14,91	4.210	350,83
Kaşıkçı, Osmanlar	30	307	10,23	7.880	262,66
Keserler, Çalova	53	3.315	62,54	75.220	1.419,24
Keserler, Maden (Kavak Birinci Mahalle)	18	727	40,38	16.660	925,55
Keserler, Maden (Kavak İkinci Mahalle)	21	1.036	49,33	24.620	1.172,38
Köseler, Akbaş	9	191	21,22	4.540	504,44
Köseler, Aravacık	20	634	31,70	14.830	741,50
Kubaş(ı)ı, Osmanlar	14	461	32,92	10.595	756,78
Sultan (Dere), Ilıca (İkinci Mahalle)	12	783	65,25	16.100	1.341,66
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (Birinci Mahalle)	16	271	16,93	4.770	298,12
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (İkinci Mahalle)	28	436	15,57	8.345	298,03
Yerlü, Haydarobası	3	77	25,66	1.540	513,33
Toplam	**433**	**18.053**	**41,69**	**412.790**	**953,33**

Tablo 3.33, Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinin sahip olduğu küçükbaş hayvan sayısı, hane başına düşen hayvan sayısı, küçükbaş hayvanların Temettuat defterlerine göre toplam kıymeti ve hane başına düşen ortalama kuruş kıymetini

göstermektedir. Yörükan cemaatlerinin sahip olduğu küçükbaş hayvanların % 18'ine sahip olan Çalova yakınlarında bulunan Keserler, en çok küçükbaş hayvana sahip olan cemaattir. Bunu sırasıyla Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık (% 10) ve Boynanlar yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatleri (% 10) izlemektedir. Fakat hane başına düşen hayvan sayısına bakıldığında bu sıralama değişmektedir. Avşar-ı Sagir yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaati (82,16 baş) hane başına düşen hayvan sayısı bakımından ilk sırada yer almaktadır. Haydarobası yakınlarında bulunan Davulcu (78,54 baş) ve Kırmızı yakınlarında bulunan Abacılar cemaatleri (73,12 baş) hane başına düşen küçükbaş hayvan sayısının en çok olduğu cemaatlerdir. Hayvanlara ait kuruş kıymetleri incelendiğinde sırasıyla Çalova yakınlarında bulunan Keserler (% 18), Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık (% 10) ve Boynanlar yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatleri (% 10) en çok gelire sahiptir. Hane başına düşen ortalama kuruş kıymetlerinde ise Avşar-ı Sagir yakınlarında bulunan Kara Âşık (2.036,66 kuruş), Haydarobası yakınlarında bulunan Davulcu (1.745,45 kuruş) ve Kırmızı yakınlarında bulunan Abacılar cemaatleri (1.621,87 kuruş) ilk üç sırada yer almaktadır. Hane sayılarının çok olması hayvan sayılarının ve hayvanlara ait gelirin fazla olmasında etkili olmuştur.

Tablo 3.34: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Küçükbaş Hayvan Çeşitleri ve Sayıları

Yörükan Cemaatleri	Küçükbaş Hayvan Çeşitleri					
	Koyun	Keçi	Kuzu	Oğlak	Koyun Ma Kuzu	Toplam
Abacılar	255	915	-	-	-	**1.170**
Başımkızdı	-	227	-	-	-	**227**
Çepniyan	50	175	-	-	-	**225**
Davulcu	384	1.344	-	-	-	**1.728**
Kara Âşık	2.361	3.912	2	1	10	**6.286**
Kaşıkçı	237	249	-	-	-	**486**
Keserler	1.494	3.584	-	-	-	**5.078**
Köseler	287	538	-	-	-	**825**
Kubaş(ı)	150	306	5	-	-	**461**
Sultan	64	1.317	-	109	-	**1.490**
Yerlü	-	77	-	-	-	**77**
Toplam	**5.282**	**12.644**	**7**	**110**	**10**	**18.053**

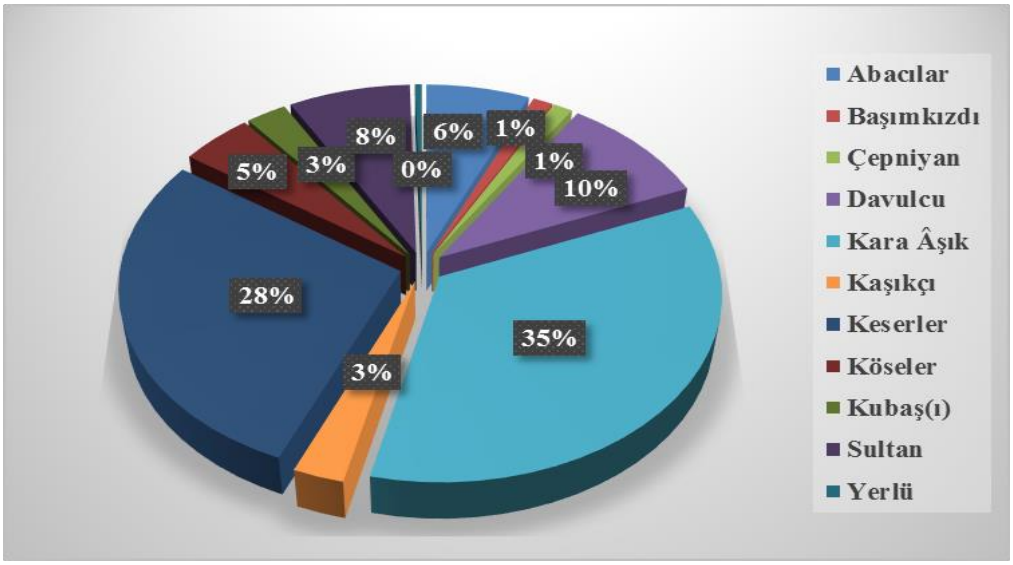
Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinin Temettuat Defterleri'nde koyun 30 kuruş, keçi 15–20 kuruş arası, kuzu 15 kuruş, oğlak 10 kuruş ve koyun ma kuzu 30 kuruş birim kıymetle kaydedilmiştir. Defterlerde sıkça görülen hayvanlara ait birim kıymetlerinin yazılmadığı ya da yazım yanlışlarının olduğu haneler küçükbaş hayvan kayıtlarında da vardır. Defterlerde yer alan bilgiler doğrultusunda Yörüklerin mensup oldukları cemaatlere göre sahip oldukları küçükbaş hayvan sayısı tablo 3.34'te verilmiştir. Tablodaki verilere göre en çok küçükbaş hayvana sahip olan cemaat Kara Âşık cemaatidir (% 35). Bu cemaati sırasıyla Keserler (% 28), Davulcu (% 10) ve Sultan cemaatleri (% 8) izlemektedir. En az küçükbaş hayvana sahip olan cemaat ise Yerlü cemaatidir (%1).

Tablo 3.35: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Küçükbaş Hayvanların Kuruş Kıymeti ve Hane Başına Düşen Ortalama Oranları

Yörükan Cemaatleri	Hane Sayıları	Küçükbaş Hayvan Sayıları	Hane Başına Düşen Küçükbaş Hayvan Sayısı	Küçükbaş Hayvanların Kuruş Kıymeti	Hane Başına Düşen Kuruş Kıymeti
Abacılar	16	1.170	73,12	25.950	1.621,87
Başımkızdı	13	227	17,46	4.540	149,23
Çepniyan	7	225	32,14	5.000	714,28
Davulcu	22	1.728	78,54	38.400	1.745,45
Kara Âşık	139	6.286	45,22	149.590	1.076,18
Kaşıkçı	42	486	11,57	12.090	287,86
Keserler	92	5.078	55,19	116.500	1.266,30
Köseler	29	825	28,44	19.370	1.019,47
Kubaş(ı)	14	461	32,92	10.595	756,78
Sultan	56	1381	24,66	29.215	521,69
Yerlü	3	77	25,66	1.540	513,30
Toplam	**433**	**18.053**	**41,69**	**412.790**	**953,33**

Yörüklerin mensup oldukları cemaatlere göre sahip oldukları küçükbaş hayvancılıkla ilgili genel değerlendirme yapabilmek için hane başına düşen ortalamalar hesaplanmıştır. Hane başına düşen ortalama hayvan sayısı (78,54) ve ortalama gelir

kıymetine (1.745,45 kuruş) göre Davulcu cemaati ilk sırada yer almaktadır. Bu durumda Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatleri içerisinde küçükbaş hayvancılığın en yaygın olduğu cemaat Davulcu cemaatidir. Bunu sırayla Abacılar (hane başına düşen hayvan sayısı 73,12 ve hane başına düşen ortalama gelir 1.621,87 kuruş) ve Keserler cemaati (hane başına düşen hayvan sayısı 55,16 ve hane başına düşen ortalama gelir 1.266,30 kuruş) izlemektedir. Hanelerdeki genel ortalamalara göre hane başına düşen küçükbaş hayvan sayısı 41,69 baş, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti ise 953,33 kuruştur. Abacılar (73,12 baş), Davulcu (78,54 baş), Kara Âşık (45,22 baş) ve Keserler (55,19 baş) cemaatlerinde haneler, ortalama hayvan sayısının üstünde küçükbaş hayvana sahiptir. Ayrıca Abacılar (1.621,87 kuruş), Davulcu (1.745,45 kuruş), Kara Âşık (1.076,18 kuruş), Keserler (1.266,30 kuruş) ve Köseler (1.019,47 kuruş) cemaatleri hane başına düşen ortalama kuruş kıymetinin üstünde gelire sahiptir. Burada dikkat edilmesi gereken husus Köseler cemaatinin hane başına düşen hayvan sayısı ile hane başına düşen ortalama kuruş kıymetidir. Hane başına düşen küçükbaş hayvan sayısında ortalama hayvan sayısının altında küçükbaş hayvana sahipken (28,44 baş) hane başına düşen ortalama kuruş kıymetinde ortalamanın üstünde bir kazanca sahiptirler. Bu durumda Köseler cemaatinde küçükbaş hayvancılık ekonomik kazanç elde etmek için yapılan bir ekonomik faaliyettir.

Şekil 3.8: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Sahip Oldukları Küçükbaş Hayvan Oranları

2.3. Yük-Binek Hayvanlar

Balya kazasında yaşayan Yörükan cemaatlerinin Temettuat Defterleri incelendiğinde yük-binek hayvanlarının da hanelere kayıtlı olduğu görülmektedir. Konargöçer toplumlar için yük-binek hayvanlar büyük önem arz etmektedir. Yörüklerin yaylak ve kışlaklar arasında yer değiştirirken eşyalarını taşımalarının yanı sıra ulaşım amaçlı da kullandıkları yük-binek hayvanları aynı zamanda ürettikleri ürünleri pazarlara götürmede de kullanılmaktadır. Özellikle Bargirlerin (beygir, at) çift sürmede kullanılması bu hayvanların önemini bir kat daha arttırmaktadır. Defterlerde bargir, kısrak (dişi at), kısrak ma bargir, tay, cemel (erkek deve), merkep (eşek), katır, esb (at, beygir), taylak (iki yaşında olan at ya da deve yavrusu), kısrak ma tay, deve, deve-i sagir (küçük deve) ve deve-i kebir (büyük deve) hayvanlarının adedi, birim kuruş kıymeti ve toplam kıymetleri kaydedilmiştir. Bu bölümde Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinde bulunan yük-binek hayvanları, tablo ve grafikler oluşturularak değerlendirilmiştir.

2.3.1. Kırmızı Karye Yakınlarında Bulunan Abacılar Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.36: Kırmızı Karye Yakınlarında Bulunan Abacılar Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	9	2.150
Kısrak	47	9.350
Kısrak Ma Bargir	53	13.250
Tay	85	12.750
Toplam	**194**	**37.500**

Kırmızı yakınlarında bulunan Abacılar cemaatinin Temettuat Defteri'nde yer alan yük-binek hayvanları tablo 3.36'da verilmiştir. 3 çeşit olmak üzere toplam 194 baş yük-binek hayvana sahip olan cemaat, 37.500 kuruş toplam gelir kıymetine sahiptir. Hane başına düşen ortalama yük-binek hayvanı hesaplandığında 12,12 baş olduğu görülürken, hanelere düşen ortalama gelir kıymeti 2.343,75 kuruştur. Tablodaki veriler incelendiğinde en çok yetiştirilen yük-binek hayvanı taydır (% 44). Hayvanlara ait birim kıymetleri

incelendiğinde bargir 200–300 kuruş arası, kısrak 150–200 kuruş arası, kısrak ma bargir 200–250 kuruş arası ve tay 150 kuruştur.

2.3.2. İskenderli Karyesi Yakınlarında Bulunan Başımkızdı Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.37: İskenderli Karyesi Yakınlarında Bulunan Başımkızdı Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	6	2.100
Cemel	20	8.000
Kısrak	4	800
Merkeb	3	300
Tay	2	300
Toplam	**35**	**11.500**

Başımkızdı cemaatine ait yük-binek hayvanları ile ilgili bilgiler tablo 3,37'de yer almaktadır. Veriler incelendiğinde, 5 çeşit olmak üzere toplam 35 baş yük-binek hayvana sahip olan cemaat 11.500 kuruş toplam gelir kıymetine sahiptir. Hane başına düşen yük-binek hayvan sayısı verilen bilgiler doğrultusunda hesaplandığında 2,69 baş olup hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti 884,61 kuruştur. En çok yetiştirilen yük-binek hayvanı cemeldir (deve) (% 57). Türk kültüründe iki hayvan önemli bir yere sahiptir. Bunlar at ve devedir. Her an yer değiştiren yaz, kış gezen Yörükler için de deve vazgeçilmez bir hayvandır. Yaylak ve kışlakları arasında yolların olmaması ve taşlı olması devenin taşımacılıkta önemini arttırmaktadır.[25] Balya çevresinde yaşayan Yörüklerin yaylak ve kışlakları arasında mesafenin uzun olmaması, Abacılar cemaatinin develeri nakliyat işinde kullandıklarını gösterir. Hayvanlara ait birim kıymetleri incelendiğinde bargir 350 kuruş, cemel 400 kuruş, kısrak 200 kuruş, merkeb 100 kuruş ve tay 150 kuruştur.

[25] Hayati Beşirli, "Sarıkeçili Yörüklerinde Hayvancılık", **Anadolu'da Yörükler Tarihi ve Sosyolojik İncelemeler**, Editör: Hayati Beşirli, İbrahim Erdal, Ankara, Phoenix Yayınevi, 2007, s.113,114.

2.3.3. Kocaili Karyesi Yakınlarında Bulunan Çepniyan Taifesinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.38: Kocaili Karyesi Yakınlarında Bulunan Çepniyan Taifesine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	3	1.000
Deve	3	600
Deve-i Kebir (Kebir Deve)	22	13.200
Deve-i Sagir (Sagir Deve)	9	3.600
Esb	1	500
Merkeb	5	500
Toplam	**43**	**19.400**

Çepniyan Yörük taifesinde 4 çeşit olmak üzere toplamda 43 baş yük-binek hayvanı bulunmaktadır. Hayvanların toplam kıymetleri 19.400 kuruştur. Verilen bilgiler doğrultusunda hane başına düşen ortalama yük-binek hayvan sayısı 6,14 baş iken hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti 2.771,42 kuruştur. Yük-binek hayvanlarından deve, deve-i kebir ve deve-i sagir'in kayıtlı olduğu tek Yörük aşireti Çepniyan taifesidir. Aynı zamanda en çok yetiştirilen yük-binek hayvan türü devedir (% 79). Develer yaşlarına göre deve-i kebir ve deve-i sagir olarak kaydedilip, toplamda 34 baş deve bulunmaktadır. Çepniyan Yörük taifesi yerleşik olarak kaydedilen tek cemaat olduğu için, develerin taşımacılıkta kullanıldığı söylenebilir. Temettuat defterindeki yük-binek hayvanların birim kıymetleri incelendiğinde bargir 325–350 kuruş arası, deve 400 kuruş, deve-i kebir 600 kuruş, deve-i sagir 400 kuruş, esb 500 kuruş ve merkeb 100 kuruştur.

2.3.4. Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Davulcu Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.39: Haydarobası Yakınlarında Bulunan Davulcu Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	6	2.100
Esb	1	500
Kısrak	52	10.400
Merkeb	2	200
Tay	37	5.500
Toplam	**98**	**18.700**

Tablo 3.39, Davulcu cemaatine ait yük-binek hayvanlarını göstermektedir. Verilen bilgilere göre 5 çeşit olmak üzere toplamda 98 baş yük-binek hayvanına sahip olan Davulcu Yörüklerinin hayvanlara ait toplam gelir kıymeti 18.700 kuruştur. Ayrıca hane başına düşen ortalama yük-binek hayvanlarının sayısı 4,45 baş olup, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti 850 kuruştur. Davulcu cemaatindeki yük-binek hayvanların % 53'ünü kısrak oluşturmaktadır. Yük taşımacılığında kullanıldığı gibi kımız adı verilen sütünden de faydalanılan kısrak sık üreyebilen bir hayvan olması açısından önemlidir. Kısrağın yavrusu olan tay ise % 38 ile ikinci sırada yer almaktadır. Defterde yer alan hayvanlara ait birim kıymetleri ise şöyledir: Bargir 350 kuruş, esb 500 kuruş, kısrak 200 kuruş, merkeb 100 kuruş ve tay 150 kuruştur.

2.3.5. Akbaş Karyesi Yakınlarında Beşinci Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.40: Akbaş Karyesi Yakınlarında Beşinci Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	3	1.050
Kısrak	10	2.000
Tay	14	2.100
Toplam	**27**	**5.150**

Akbaş yakınlarında Beşinci Mahallede bulunan Kara Âşık cemaatinin Temettuat Defteri'nde yer alan bilgilere göre oluşturulan tablo 3.40'taki verilere göre, toplamda 27 baş yük-binek hayvana sahip olan cemaat, 5.150 kuruş toplam gelir kıymetine sahiptir. 3 çeşit yük-binek hayvanı olan Kara Âşık cemaatinde hane başına ortalama 6,75 baş hayvan düşerken, hane başına düşen ortalama gelir kıymeti 1.287,5 kuruştur. Tay (% 85) en çok yetiştirilen hayvan olup bunu kısrak (%37) ve bargir (%11) izlemektedir. Defterde kaydedilen bilgilere göre yük-binek hayvanlarının birim kıymetleri incelendiğinde bargir 350 kuruş, kısrak 200 kuruş ve tay 150 kuruştur. Hayvanların birim kıymetlerinin yazımında yapılan hatalar bu cemaatte de görülmektedir. Hane 3'te bargirin birim kıymeti

150 kuruş olarak yazıldığı halde 2 bargirin toplam kıymeti 700 kuruş olarak kaydedilmiştir.[26]

2.3.6. Akbaş Karyesi Yakınlarında Rahmanoğlu Altıncı Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.41: Akbaş Karyesi Yakınlarında Rahmanoğlu Altıncı Mahallede Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	2	700
Kısrak	6	1.200
Tay	5	750
Toplam	**13**	**2.650**

3 çeşit yük-binek hayvanının tespit edildiği Kara Âşık cemaatinin Temettuat Defteri incelendiğinde, tüm hanelerde yük-binek hayvanın kayıtlı olduğu görülmektedir. Toplamda 13 hayvana sahip olan cemaatin hayvanlara ait toplam gelir kıymeti 2.650 kuruştur. En yüksek toplam kuruş kıymetine sahip olan hayvan 6 baş ile kısraktır (1.200 kuruş). Ayrıca hane başına düşen ortalama yük-binek sayısı 6,75 baş olup, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti 1.287,5 kuruştur. Birim kıymetleri incelendiğinde 2 hanede kayıtlı olan bargirin birim kıymeti 350 kuruşken, kısrak 200 kuruş, tay ise 150 kuruş olarak kaydedilmiştir.

2.3.7. Avşar-ı Sagir Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.42: Avşar-ı Sagir Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	14	4.900
Esb	3	1.500
Kısrak	25	5.000
Merkeb	2	200
Tay	34	5.100
Toplam	**78**	**16.700**

[26] **BOA. ML. TMT. Nr.07233**, s.17.

Tablo 3.42'de verilen bilgilere göre, Kara Âşık cemaatinde 5 çeşit olmak üzere toplam 78 baş yük-binek hayvanı kayıtlıdır. Hayvanlara ait toplam kuruş kıymeti 16.700 kuruştur. Hane başına düşen ortalama yük-binek hayvan sayısı 4,33 baş olup, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti 927,77 kuruştur. Tablo 3.42'deki verilere göre Kara Âşık cemaatinde en çok yetiştirilen yük-binek hayvanı taydır (% 44). Temettuat defteri incelendiğinde bargir 350 kuruş, esb 500 kuruş, kısrak 200 kuruş, merkeb 100 kuruş ve tay 150 kuruş birim kıymetine sahiptir.

2.3.8. Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.43: Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	24	8.370
Kısrak	54	10.500
Merkeb	1	100
Tay	42	6.300
Toplam	**121**	**25.270**

Boynanlar yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinde toplamda 121 baş yük-binek hayvanı tespit edilmiştir. Hayvanlara ait toplam kuruş kıymeti 25.270 kuruştur. Elde edilen veriler doğrultusunda hane başına düşen ortalama yük-binek hayvan sayısı hesaplandığında 2,57 baş olup, hane başına düşen ortalama gelir kıymeti 537,65 kuruştur. 4 çeşit yük-binek hayvana sahip olan Yörükan cemaatinde en çok yetiştirilen hayvan kısraktır (% 45). Bu cemaate ait Temettuat defteri incelendiğinde kayıtlı 3 kadın hanesinden yalnızca 1 hanede yük-binek hayvanının kayıtlı olduğu görülmektedir.[27] Hayvanların birim kıymetleri ise şu şekildedir: Bargir 320–350 kuruş arası, kısrak 150–200 kuruş arası, merkeb 100 kuruş ve tay 150–200 kuruş arasıdır.

[27] **BOA. ML. TMT. Nr.07237**, s.37.

2.3.9. Müstecab ve Bengiler Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.44: Müstecab ve Bengiler Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	10	3.450
Kısrak	36	7.200
Merkeb	1	100
Tay	34	5.100
Toplam	**81**	**15.850**

Tablo 3.44'deki bilgilere göre 4 çeşit olmak üzere toplamda 81 baş yük-binek hayvanına sahip olan Kara Âşık cemaatinin hayvanlara ait toplam kuruş kıymeti 15.850'dir. Kısrak (% 44) ve tay (% 42) bu Yörük cemaatinde en çok yetiştirilen hayvanlardır. Temettuat defterinde yer alan bilgilere göre yapılan hesaplamada hane başına düşen ortalama yük-binek hayvan sayısı 4,26 baş, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti 834,21 kuruştur. Hayvanlara ait birim kıymetleri incelendiğinde bargir 300–375 kuruş arası, kısrak 200 kuruş, merkeb 100 kuruş ve tay 150 kuruştur.

2.3.10. Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.45: Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	22	3.400
Kısrak	30	5.850
Merkeb	2	200
Tay	32	4.730
Toplam	**86**	**14.180**

Tablo 3.45, Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinin 1840 yılına ait Temettuat Defteri'ne göre düzenlenmiştir. 4 çeşit olmak üzere toplamda 86 baş yük-binek

hayvanı olan cemaatin toplam kuruş kıymeti 14.180 kuruştur. Ayrıca eldeki verilerden yola çıkarak hane başına düşen ortalama yük-binek hayvan sayısının 1,82 baş, hane başına düşen ortalama kuruş kıymetinin ise 301,70 kuruş olduğu hesaplanmaktadır. Tay % 37 oranla en çok yetiştirilen yük-binek hayvanıdır. Bunu % 35 ile kısrak ve % 26 ile bargir izlemektedir. Bu durumda en çok yetiştirilen yük-binek hayvanları tay ve kısraktır. Tayın birim kıymeti 80–150 kuruş arası olduğundan en çok yetiştirilen hayvan olmasına rağmen toplam geliri kısraktan daha azdır. Kısrak 150–250 kuruş birim kıymetine sahip olup toplamda 5.850 kuruşla en yüksek gelire sahip olan hayvandır. Bargir 150–350 kuruş arası birim kıymetine sahip olup toplam gelirde üçüncü sırada yer alırken merkeb 100 birim kuruşla en az toplam kuruş kıymetine sahiptir.

2.3.11. Avcılar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.46: Avcılar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	4	1.400
Kısrak	25	5.000
Merkeb	5	500
Tay	28	4.200
Toplam	**62**	**11.100**

Tablo 3.46'daki verilere göre, Avcılar yakınlarında yer alan Kaşıkçı cemaatinde 4 çeşit olmak üzere toplam 62 baş yük-binek hayvanı bulunurken, hayvanlara ait toplam kuruş kıymeti 11.100 kuruştur. Ayrıca hane başına düşen ortalama yük-binek hayvan sayısı 5,16 baş, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti ise 925 kuruştur. Hanelerde en çok yetiştirilen yük-binek hayvanları incelendiğinde tay (% 45) ve kısrak (% 40) olduğu görülmektedir. Hayvanlara ait birim kıymetleri hanelerde değişiklik göstermeyip bargir 350 kuruş, kısrak 200 kuruş, merkeb 100 kuruş ve tay 150 kuruştur.

2.3.12. Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.47: Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	17	5.950
Kısrak	15	3.000
Merkeb	5	500
Tay	8	1.200
Toplam	**45**	**10.650**

Osmanlar yakınlarında bulunan Kaşıkçı cemaatinin Temettuat Defteri'nde yer alan bilgilere göre oluşturulan tablo 3.47'de verilen bilgilere göre 4 çeşit olmak üzere toplam 45 baş yük-binek hayvanı mevcuttur. Hayvanlara ait 10.650 toplam kuruş kıymeti bulunmaktadır. Verilen bilgiler doğrultusunda hane başına düşen ortalama yük-binek hayvan sayısı 1,5 baş iken, hane başına düşen ortalama gelir kıymeti 355 kuruştur. En çok yetiştirilen yük-binek hayvanı olan bargir (% 38) aynı zamanda en yüksek kuruş kıymetine de (5.950 kuruş) sahiptir. Kısrak ise hem sayı (% 33) olarak hem de toplam kuruş kıymeti (3.000) olarak ikinci sırada yer almaktadır. Hayvanların birim kıymetleri incelendiğinde; bargir 350 kuruş, kısrak 200 kuruş, merkeb 100 kuruş ve tay 150 kuruş olarak kaydedilmiştir.

2.3.13. Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.48: Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	32	10.400
Kısrak	99	19.450
Tay	107	16.050
Merkeb	2	200
Toplam	**240**	**46.100**

4 çeşit yük-binek hayvanın tespit edildiği Keserler cemaatinde toplam 240 baş hayvan mevcuttur. Hane sayısına paralel olarak en çok yük-binek hayvana sahip olan cemaattir. Toplam gelir kıymetleri 46.100 kuruş olan Keserler cemaatinde, hane başına düşen ortalama yük-binek hayvan sayısı 4,52 baş olup hane başına düşen ortalama gelir kıymeti 869,81 kuruştur. En çok yetiştirilen yük-binek hayvanı tay (% 45) olmasına rağmen toplam gelir kuruşu en yüksek olan hayvan kısraktır (19.450 kuruş) Hanelere kayıtlı hayvanların birim kıymetleri incelendiğinde bargir 200–350 kuruş arası, kısrak 150–200 kuruş arası, tay 150 kuruş ve merkeb 100 kuruş birim kıymete sahiptir.

2.3.14. Maden Karyesi Kavak Birinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.49: Maden Karyesi Kavak Birinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	16	4.950
Diğer Kısrak	3	600
Diğer Tay	5	500
Esb	5	2.500
Kısrak	51	10.190
Merkeb	7	700
Tay	47	7.050
Toplam	**134**	**26.490**

Tablo 3.49 incelendiğinde Maden yakınlarında Kavak Birinci Mahallede bulunan Keserler cemaatinin Temettuat Defteri'ne kayıtlı 5 çeşit olmak üzere, toplam 134 baş yük-binek hayvan ve 26.940 kuruş hayvanlara ait toplam kuruş kıymeti görülmektedir. Elde edilen verilere göre hane başına düşen ortalama yük-binek hayvan sayısı 7,44 baş olup, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti 1.471,66 kuruştur. En çok yetiştirilen yük-binek hayvanı olan kısrak (% 38) iki ayrı şekilde kaydedilmiştir. Kısrak ve diğer kısrak şeklindeki ayrım sadece hane 1'de mevcut olup, birim kıymetleri 200 kuruştur. Aynı tür hayvanların hangi ölçüte göre bu şekilde kaydedildiğine dair bir bilgi mevcut değildir. Yine hane 1'de tay ve diğer tay olarak aynı tür hayvanların ayrı ayrı yazıldığı görülmektedir. Fakat burada bir ayrım söz konusudur. Tayın birim kıymeti 150 kuruş olarak kaydedilmişken diğer tay olarak kaydedilen yük-binek hayvanının 100 kuruş birim

kıymeti vardır.[28] Bu durumda iki hayvan arasında verimlilik, yaş ya da sağlıklı olmalarına göre farklılıklar mevcuttur. Hayvanlara ait birim kıymetleri incelendiğinde Bargir 150–350 kuruş arası, esb 500 kuruş, kısrak 150–400 kuruş arası, merkeb 100 kuruş ve tay 150 kuruş birim kıymetine sahiptir.

2.3.15. Maden Karyesi Kavak İkinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.50: Maden Karyesi Kavak İkinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	14	4.085
Esb	2	1.000
Kısrak	42	8.400
Merkeb	2	200
Tay	37	5.550
Toplam	**97**	**19.235**

Maden yakınlarında bulunan Keserler cemaatine ait tablo 3.50'ye göre 5 çeşit olmak üzere toplamda 97 baş yük-binek hayvanı mevcuttur. Hayvanların 19.235 toplam kuruş kıymeti bulunmaktadır. Verilen bilgilere göre hane başına düşen ortalama yük-binek hayvan sayısı 4,61 baş iken, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti 915,95 kuruştur. En çok yetiştirilen hayvan olan kısrak (% 43) aynı zamanda en yüksek toplam kuruş kıymetine sahiptir (8.400 kuruş). Hayvanlara ait birim kıymetleri incelendiğinde bargir 150–350 kuruş arası, esb 500 kuruş, kısrak 200 kuruş, merkeb 100 kuruş ve tay 150 kuruş değere sahiptir.

[28] **BOA. ML. TMT. Nr.07237**, s.2.

2.3.16. Akbaş Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.51: Akbaş Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	6	2.000
Kısrak	18	3.600
Merkeb	1	100
Tay	14	2.350
Toplam	**39**	**8.050**

Akbaş yakınlarında bulunan Köseler cemaatine ait tablo 3.51, Temettuat defterinde yer alan yük-binek hayvanlara ait verilen bilgilere göre oluşturulmuştur. Köseler cemaatinde 4 çeşit ve 39 baş toplam yük-binek hayvanı bulunmaktadır. Hane başına düşen ortalama hayvan sayısı 4,33 baştır. Hayvanlara ait toplam kuruş kıymeti 8.050 kuruşken, hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti ise 894,44 kuruştur. En çok yetiştirilen hayvanlar kısrak (% 46) ve tay (% 36) aynı zamanda en yüksek toplam kuruş kıymetine (kısrak 3.600 kuruş, tay 2.350 kuruş) sahiptir. Hayvanların birim kıymetleri incelendiğinde bargir 200–350 kuruş arası, kısrak 200 kuruş, merkeb 100 kuruş ve tay 150 kuruş kıymete sahiptir.

2.3.17. Aravacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.52: Aravacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	11	2.600
Kısrak	18	3.600
Merkeb	3	300
Tay	29	4.350
Toplam	**61**	**10.850**

Aravacık yakınlarında bulunan Köseler cemaatine ait tablo 3.52'ye göre 4 çeşit olmak üzere toplamda 61 baş yük-binek hayvanı mevcuttur Köseler cemaatinde hane başına ortalama 3,05 baş hayvan düşmektedir. Hayvanlara ait toplam kuruş kıymeti 10.850 kuruş iken hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti 542,5 kuruştur. Bu cemaatte en çok yetiştirilen yük-binek hayvanı olan tay (% 48) aynı zamanda en yüksek toplam kuruş kıymetine (4.350 kuruş) sahiptir. Temettuat defterinde hanelere kayıtlı olan hayvanlar incelendiğinde bargir 300–350 kuruş arası, kısrak 200 kuruş, merkeb 100 kuruş ve tay 150 kuruş birim kıymetine sahiptir.

2.3.18. Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kubaş(ı) Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.53: Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kubaş(ı) Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	7	2.600
Esb	8	4.000
Katır	3	1.400
Kısrak	32	6.400
Merkeb	1	100
Tay	26	3.900
Toplam	**77**	**18.400**

Kubaş(ı) cemaatinin 1840 yılına ait Temettuat Defteri'nde 6 çeşit yük-binek hayvanı tespit edilmiştir. Tablo 3.53 incelendiğinde toplam 77 baş yük-binek hayvanı ve bu hayvanlara ait toplam kuruş kıymetinin 18.400 kuruş olduğu görülmektedir. Tabloda verilen bilgilerden yola çıkarak, hane başına düşen ortalama yük-binek hayvan sayısı 5,5 baş, hane başına düşen ortalama kıymet 1.314,28 kuruş olarak hesaplanmaktadır. Kubaş(ı) cemaatinde en çok yetiştirilen yük-binek hayvanı % 42 ile kısrak olup, aynı zamanda en çok kuruş kıymetine sahiptir (6.400 kuruş). Çalışmaya konu olan bölge içerisinde katırın kayıtlı olduğu tek cemaattir. Hanelere göre birim kıymetlerinde farklılık olan katır 200–700 arası kuruş kıymetine sahiptir. Diğer hayvanların birim kıymetlerinde farklı kuruş kıymetleri görülmeyip bargir 350 kuruş, esb 500 kuruş, kısrak 200 kuruş, merkeb 100 kuruş ve tay 150 kuruş birim değerine sahiptir.

2.3.19. Ilıca Karyesi Yakınlarında Bulunan Dere Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.54: Ilıca Karyesi Yakınlarında Bulunan Dere Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	13	4.050
Esb	1	500
Kısrak	11	2.200
Merkeb	2	200
Tay	13	1.950
Toplam	**40**	**8.900**

Ilıca yakınlarında bulunan Dere obasına bağlı Sultan cemaatindeki yük-binek hayvanlarına ait bilgiler tablo 3.54'te verilmiştir. Tablodaki bilgiler doğrultusunda Sultan cemaatinde 5 çeşit olmak üzere toplam 40 baş yük-binek hayvanı bulunmaktadır. Hane başına ortalama 3,33 baş hayvan düşmektedir. Toplam kıymetin 8.900 kuruş olduğu cemaatte hane başına ortalama 741,66 kuruş düşmektedir. Tay (% 33) ve bargir (% 33) en çok yetiştirilen yük-binek hayvanıdır. Birim kıymetleri farklı olmasından dolayı en yüksek ortalama kuruş kıymetine sahip olan hayvan bargirdir (4.050 kuruş). Sultan cemaatinin Temettuat Defteri'nde hanelere kayıtlı olan bargirin birim kıymetlerinde farklılıklar görülmektedir. Bargirlerin birim kıymeti 300–350 kuruş arasında değişse de büyük çoğunluğu (10 baş) 300 kuruş olarak kaydedilmiştir. Diğer hayvanların birim kıymetlerine bakıldığında esb 500 kuruş, kısrak 200 kuruş, merkeb 100 kuruş ve tay 100 kuruştur.

2.3.20. Ilıca Karyesi Yakınlarında Birinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.55: Ilıca Karyesi Yakınlarında Birinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	19	6.350
Kısrak	1	200
Merkeb	6	600
Tay	2	300
Toplam	**28**	**7.450**

Sultan cemaatinin Temettuat Defteri'ne göre oluşturulan tablo 3.55 incelendiğinde 4 çeşit olmak üzere toplamda 28 baş yük-binek hayvanı mevcuttur. Hayvanlara ait toplam kıymet 7.450 kuruştur. Hane başına düşen ortalama yük-binek hayvan sayısı hesaplandığında 1,75 baş olduğu görülürken hane başına düşen ortalama gelir kıymeti 465,62 kuruştur. En çok yetiştirilen binek hayvan olan bargir (% 68) aynı zamanda en yüksek kuruş kıymetine sahiptir (6.350 kuruş). Defterde kayıtlı olan hayvanların birim kıymetleri incelendiğinde bargir 300–350 kuruş arası, kısrak 200 kuruş, merkeb 100 kuruş ve tay 150 kuruş değere sahiptir.

2.3.21. Ilıca Karyesi Yakınlarında İkinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.56: Ilıca Karyesi Yakınlarında İkinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük -Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	26	8.600
Kısrak	29	5.800
Kısrak Ma Tay	2	350
Tay	28	4.200
Taylak	1	150
Toplam	**86**	**19.100**

Sultan cemaatinde 4 çeşit olmak üzere toplam 86 baş yük-binek hayvanı bulunmaktadır. Hane başına düşen ortalama hayvan sayısı 3,07 baştır. Hayvanlara ait toplam kuruş kıymeti 19.100 kuruş olup ortalama gelir 682,14 kuruştur. Kısrak (% 34) en çok yetiştirilen hayvan olmasına rağmen toplam gelir kuruşu en fazla olan bargirdir (8.600 kuruş). Taylak hayvan türünün kayıtlı olduğu tek cemaat Ilıca yakınlarında bulunan Sultan cemaatidir. Birim kıymeti 150 kuruş olan taylak 1 baş olup sadece hane 5'te kayıtlıdır.[29] Defterde yer alan diğer hayvanlara ait birim kıymetleri incelendiğinde bargir 300–350 kuruş arası, kısrak 200 kuruş ve tay 150 kuruş birim kıymetine sahiptir.

2.3.22. Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Yerlü Yörükan Cemaatinin Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.57: Haydarobası Karyesi Yakınlarında Buluna Yerlü Yörükan Cemaatine Ait Yük-Binek Hayvan Çeşitleri, Sayısı ve Toplam Kuruş Kıymetleri

Yük-Binek Hayvanlar	Adet	Toplam Kuruş Kıymeti
Bargir	2	700
Kısrak	1	200
Tay	1	150
Toplam	**4**	**1.050**

Yerlü cemaati, yük-binek hayvan sayısının ve hayvanlara ait gelirlerin de en az olduğu Yörük cemaatidir. Tablo 3.57'ye göre bargir (% 50), kısrak (% 25) ve tay (% 25) olmak üzere 4 çeşit toplamda 4 yük-binek hayvanı mevcut olup bu hayvanlara ait toplam kuruş kıymeti 1.050 kuruştur. Hane başına düşen ortalama yük-binek hayvanı 1,33 baş iken hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti 350 kuruştur. Defterde kayıtlı olan hayvanlara ait birim kıymetleri incelendiğinde bargir 350 kuruş, kısrak 200 kuruş ve tay 150 kuruştur.

[29] **BOA. ML. TMT. Nr.07233**, s.39.

Tablo 3.58: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Yük-Binek Hayvan Çeşitleri ve Sayıları

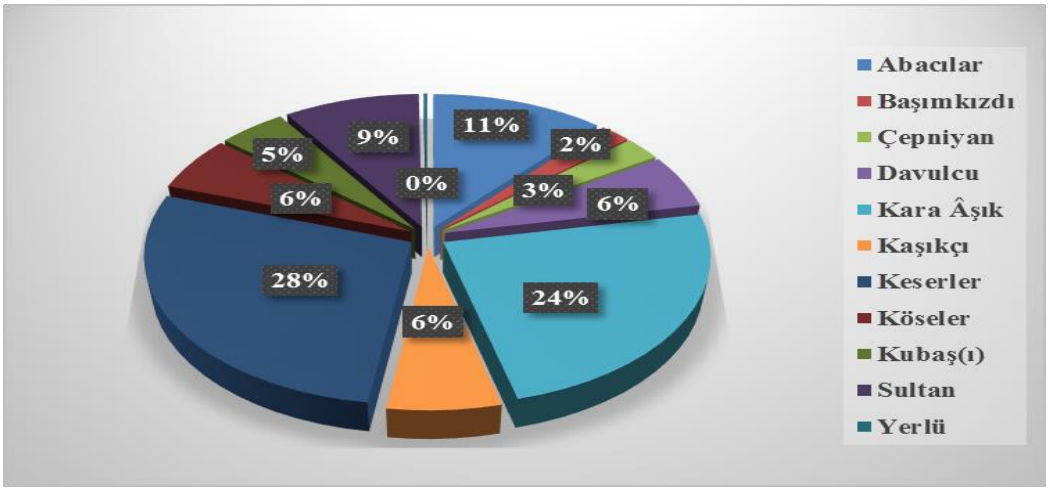
Yük-binek Hayvanlar	Yörükan Cemaatleri											
	Abacılar	Başımkızdı	Çepniyan	Davulcu	Kara Âşık	Kaşıkçı	Keserler	Köseler	Kubaş(ı)	Sultan	Yerlü	Toplam
Bargir	9	6	3	6	75	21	62	17	7	58	2	**266**
Cemel	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**20**
Deve	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	**3**
Deve-i Kebir	-	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	**22**
Deve-i Sagir	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	**9**
Diğer Kısrak	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	**3**
Diğer Tay	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	**5**
Esb	-	-	1	1	3	-	7	-	8	-	-	**20**
Katır	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	**3**
Kısrak	47	4	-	52	161	40	192	36	32	41	1	**606**
Kısrak Ma Bargir	53	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**53**
Kısrak Ma Tay	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	**2**
Merkeb	-	3	5	2	6	10	11	4	1	8	-	**50**
Tay	85	2	-	37	161	36	191	43	26	43	1	**625**
Taylak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	**1**
Toplam	**194**	**35**	**43**	**98**	**406**	**107**	**471**	**100**	**77**	**153**	**4**	**1.688**

Yörüklerin mensup oldukları cemaatlere göre sahip oldukları yük-binek hayvanlarının çeşidi ve sayısı tablo 3.58'de verilmiştir. Tablodaki verilere göre, bölgede bulunan Yörüklerde 8 çeşit yük-binek hayvanı kaydedilmiştir. Toplamda 1.688 baş yük-binek hayvanına sahip olan Balya bölgesi Yörüklerinde en çok yetiştirilen hayvanlar sırasıyla tay (% 37), kısrak (% 36) ve bargirdir (% 16). Bargir tüm Yörük cemaatlerinde yetiştirilen tek hayvan çeşididir. Cemel sadece Başımkızdı Yörük cemaatinde görülürken deve sadece Çepniyan Yörük taifesinde bulunmaktadır. En çok yük-binek hayvana sahip

olan Keserler'i (% 28) sırasıyla Kara Âşık (% 24) ve Abacılar (% 11) cemaatleri izlemektedir.

Tablo 3.59: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Yük-Binek Hayvanların Kuruş Kıymeti ve Hane Başına Düşen Ortalama Oranları

Yörükan Cemaatleri	Hane Sayıları	Yük-Binek Hayvan Sayıları	Hane Başına Düşen Yük-Binek Hayvan Sayısı	Yük-Binek Hayvanların Kuruş Kıymeti	Hane Başına Düşen Kuruş Kıymeti
Abacılar	16	194	12,12	37.500	2.343,75
Başımkızdı	13	35	2,69	11.500	884,61
Çepniyan	7	43	6,14	19.400	2.771,42
Davulcu	22	98	4,45	18.700	850
Kara Âşık	139	406	2,92	79.800	574,10
Kaşıkçı	42	107	2,55	21.750	517,86
Keserler	92	471	5,11	91.825	998,09
Köseler	29	100	3,44	18.900	651,72
Kubaş(ı)	14	77	5,50	18.400	1.314,28
Sultan	56	153	2,73	35.450	633,03
Yerlü	3	4	1,33	1.050	350
Toplam	**433**	**1.688**	**3,90**	**354.275**	**818,19**

Şekil 3.9: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Yük-Binek Hayvanları

Tablo 3.59, Yörüklerin mensup oldukları cemaatlere göre sahip oldukları hayvan sayısı, hane başına düşen ortalama hayvan sayısı, hayvanların toplam kuruş kıymetleriyle hane başına düşen ortalama kuruş kıymetlerini göstermektedir. Tablo 3.59 incelendiğinde, en çok yük-binek hayvan sayısına sahip olan cemaat Keserler (471 baş) olsa da hane başına düşen ortalama hayvan en çok Abacılar cemaatinde (12,12 baş) görülmektedir. Abacılar'dan sonra Çepniyan Yörük taifesi hane başına düşen ortalama hayvan bakımından (6,14 baş) ikinci sırada yer almaktadır. Üçüncü sırada ise Kubaş(ı) cemaati (5,50 baş) bulunmaktadır. Hayvanlara ait kuruş kıymetleri incelendiğinde Keserler cemaati en yüksek gelire (91.825 kuruş) sahiptir. Hane başına düşen ortalama kuruş kıymetine bakıldığında sıralamanın değiştiği ve en yüksek ortalama gelire sahip olan Yörük cemaatinin Çepniyan taifesi olduğu görülmektedir(2.771,42 kuruş). Bu cemaati Abacılar (2.343,75 kuruş) ve Kubaş(ı) (1.314,28 kuruş) cemaatleri izlemektedir. Balya bölgesinde bulunan Yörükan cemaatleri içerisinde Abacılar, Çepniyan ve Kubaş(ı) Yörüklerinde birim kıymeti yüksek olan yük-binek hayvanları beslenmektedir. Yük-binek hayvanlarının genel olarak birim kıymetleri incelendiğinde kısrak 150–400 kuruş arası, cemel 400 kuruş, bargir 150–375 kuruş arası, tay 100–200 kuruş arası, merkeb 100 kuruş, tay 80–200 kuruş arası, katır 200–700 kuruş arası, esb 500 kuruş, taylak 150 kuruş, diğer tay 100 kuruş, diğer kısrak olarak kaydedilen yük-binek hayvanı 200 kuruş, kısrak ma bargir 200–250 kuruş arası, deve-i kebir 600 kuruş, deve-i sagir 400 kuruş ve deve 100-400 kuruş arası birim kıymete sahiptir.

Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinde hane başına düşen ortalama yük-binek hayvanı 3,90 baştır. Yörük cemaatlerindeki hane başına düşen hayvan sayısıyla kıyaslandığında Abacılar (12,12 baş), Çepniyan (6,14 baş), Davulcu (4,45 baş), Keserler (5,11 baş) ve Kubaş(ı) (5,50 baş) cemaatleri ortalamanın üstünde yük-binek hayvanına sahiptir. Toplam hane başına düşen ortalama kuruş kıymeti 818,19 kuruştur. Bu durumda Abacılar (2.343,75 kuruş), Başımkızdı (884,61 kuruş), Çepniyan (2.771,42 kuruş), Davulcu (850 kuruş), Keserler (998,09 kuruş) ve Kubaş(ı) (1.314,28 kuruş) cemaatleri hane başına düşen ortalama kuruş kıymetinin üstünde bir gelire sahiptir. Köseler cemaatinde hane başına düşen ortalama hayvan sayısı genel ortalamadan az olmasına rağmen ortalama kuruş kıymeti genel ortalamadan yüksektir. Bu durumda kuruş kıymeti daha yüksek yük-binek hayvanı yetiştirdikleri anlaşılmaktadır.

2.4. Arıcılık

Osmanlı Devleti'nde halkın temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Zirai faaliyetler birinci sırada yer alırken ikinci sırada hayvancılık bulunmaktadır. Bunda hem Anadolu'nun hayvancılık için müsait olması hem de konargöçer hayat tarzını benimseyen göçebelerin etkisi büyüktür. Hayvancılık deyince akla her ne kadar büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık gelse de Osmanlı coğrafyasında bunlar kadar önemli ve yaygın olarak yapılan arıcılığı da görmekteyiz.[30] Arıcılık toprağa bağlı olmadan az bir sermaye ile yapılan ve kısa sürede gelir getiren bir ekonomik faaliyettir. Balya bölgesinin arıcılık için uygun iklim ve bitki çeşitliliğine sahip olması bu bölgede yaşayan Yörükan cemaatlerinin arıcılık faaliyetlerini kolaylaştırmıştır. Ancak Yörükan cemaatlerinin Temettuat Defterleri incelendiğinde arıcılığın diğer hayvan türlerine göre daha az yapıldığı görülmektedir. Osmanlı Devleti'nde arıcılık gelir getiren bir ekonomik faaliyet olduğu için arı kovanlarının bal yapmalarına göre öşür bazen de resm-i kovan adı verilen vergiler alınmıştır.[31] Fakat Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinin Temettuat Defterleri'nde arıcılıkla ilgili herhangi bir vergi kalemi oluşturulmamıştır. Hane sahiplerinin tüm gelirleri ile birlikte varsa arı kovanının sayısı, değerleri ve kıymetleri defterlere kaydedilmiştir. Bu kayıtlar incelendiğinde Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinde bulunan 433 haneden 343 hanenin arıcılıkla uğraştığı görülmektedir.

[30] İbrahim Solak, "Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Anadolu'da Arıcılık", Tarihçiliğe Adanmış Bir Ömür: Prof. Dr. Nejat Göyünç'e Armağan**,** Edit: Hasan Bahar, Mustafa Toker, Mehmet Ali Hacıgökmen, H. Gül Küçükbezci, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi,** Konya, 2013, s.347.
[31] a.e., s.350

Tablo 3.60: Yörükan Cemaatlerinde Bulunan Kovan Sayıları ve Oranları

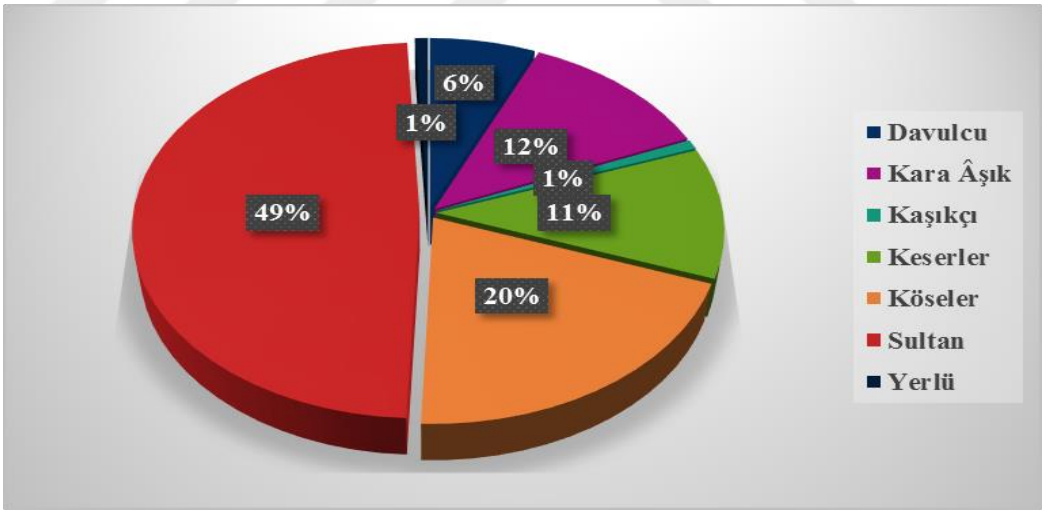
Yörükan Cemaatleri	Hane Sayıları	Kovan Sayıları	Hane Başına Düşen Kovan Sayısı	Kovanların Toplam Kıymeti	Hane Başına Düşen Kovan Kıymeti
Davulcu, Haydarobası	22	57	2,59	855	38,86
Kara Âşık, Akbaş, Beşinci Mahalle	16	4	0,25	60	3,75
Kara Âşık, Boynanlar	47	28	0,59	420	8,93
Kara Âşık, Müstecab ve Bengiler	19	44	2,31	660	34,73
Kara Âşık, Yaylacık	47	29	0,61	410	8,72
Kaşıkçı, Avcılar	12	3	0,18	60	5
Kaşıkçı, Osmanlar	30	4	0,13	60	2
Keserler, Çalova	53	93	1,75	1.380	26,03
Keserler, Maden (Kavak Birinci Mahalle)	18	5	0,27	75	4,16
Köseler, Aravacık	20	175	8,75	2.625	131,25
Sultan, (Dere) Ilıca (İkinci Mahalle)	12	198	16,50	3.300	275
Sultan, (Hisar Alanı) Ilıca (Birinci Mahalle)	16	80	5	1.200	75
Sultan, (Hisar Alanı), Ilıca (İkinci Mahalle)	28	146	5,21	2.190	78,21
Yerlü, Haydarobası	3	7	2,33	105	35
Toplam	**343**	**873**	**2,55**	**13.400**	**39,07**

Tablo 3.60, Temettuat defterlerinde kayıtlı olan Yörükan cemaatlerinde bulunan arı kovanı sayısı, hane başına düşen kovan sayısı ile kovanların toplam kıymeti ve hane başına düşen ortalama kuruş kıymetlerini göstermektedir. Tablo 3.60'taki veriler incelendiğinde Yörükan cemaatlerinde 873 arı kovanı bulunmaktadır. Hane başına ortalama 2,54 kovan düşmektedir. Arı kovanlarının toplam geliri 13.400 kuruş olup, hane başına 30,94 kuruş düşmektedir. Yörükan cemaatleri içinde Ilıca yakınlarında bulunan Dere obasına bağlı Sultan cemaatinin en fazla arı kovanına (198 kovan) ve hane başına düşen ortalama kovan sayısına (16,50 kovan) sahip olduğu görülmektedir. Bu Yörük cemaatini sırasıyla Aravacık yakınlarında bulunan Köseler (kovan sayısı 175, hane başına düşen kovan sayısı 16,50) ve Ilıca yakınlarında Hisar Alanı obasına bağlı İkinci Mahallede bulunan Sultan cemaati (kovan sayısı 146, hane başına düşen kovan sayısı

5.21) izlemektedir. Kovanlara ait toplam gelir ve hane başına düşen ortalama kuruş kıymetlerinde aynı Yörükan cemaatleri en yüksek kuruş kıymetine sahiptir.

Tablo 3.61: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Kovan Sayıları ve Oranları[32]

Yörükan Cemaatleri	Hane Sayıları	Kovan Sayıları	Hane Başına Düşen Kovan Sayısı	Kovanların Toplam Kıymeti	Hane Başına Düşen Kovan Kıymeti
Davulcu	22	57	2,59	855	38,86
Kara Âşık	139	105	0,76	1.550	11,15
Kaşıkçı	42	7	0,16	60	1,42
Keserler	92	98	1,06	1.455	15,81
Köseler	29	175	6,03	2.625	90,51
Sultan	56	424	7,57	6.690	119,46
Yerlü	3	7	2,33	105	35
Toplam	**383**	**873**	**2,28**	**13.400**	**34,99**

Şekil 3.10: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Arı Kovanları

Tablo 3.61'de Yörüklerin mensup oldukları cemaatlere göre göre arıcılık faaliyetiyle ilgili bilgiler yer almaktadır. Hane başına düşen arı kovanı hesaplandığında 2,27 kovan olduğu görülürken, hane başına düşen kovan kıymeti 34,98 kuruştur. Tablo 3.61 incelendiğinde arı kovanı (424 kovan), hane başına düşen arı kovanı sayısı (7,57

[32] Tablo 123, sadece arı kovanının kayıtlı olduğu hanelere göre değil, Yörükan Cemaatlerinin Temettuat defterinde kayıtlı olan toplam hanelerine göre oluşturulmuştur.

kovan), kovanların toplam kıymeti (6.690 kuruş) ve hane başına düşen ortalama kovan kıymeti (119,46 kuruş) bakımından ilk sırada Sultan cemaati yer almaktadır. Bu cemaati Köseler izlemektedir. Temettuat defterlerinde kayıtlı olan arı kovanlarının birim kıymeti 10–30 kuruş arasındadır. Diğer hayvan türlerinde olduğu gibi arı kovanının verimliliği kovanların birim kıymetlerindeki farklılığa sebep olmuştur.

Tablo 3.62: Yörükan Cemaatlerinde Hayvan Türlerine Göre Hayvan Sahibi Hane Sayılarının Dağılımı

Yörükan Cemaatleri	Hane Sayıları	Büyükbaş Hayvan Sahibi Hane Sayısı	Küçükbaş Hayvan Sahibi Hane Sayısı	Yük-Binek Hayvan Hane Sayısı	Arı Kovanı Sahibi Hane Sayısı
Abacılar, Kırmızı	16	15	14	16	-
Başımkızdı, İskenderli	13	13	5	11	-
Çepniyan, Kocaili	7	5	6	6	-
Davulcu, Haydarobası	22	20	22	13	9
Kara Âşık, Akbaş, Beşinci Mahalle	4	4	3	4	-
Kara Âşık, Akbaş, Rahmanoğlu Altıncı Mahalle	4	4	2	4	-
Kara Âşık, Avşar-ı Sagir	18	17	17	15	-
Kara Âşık, Boynanlar	47	42	45	37	8
Kara Âşık, Müstecap ve Bengiler	19	18	19	14	7
Kara Âşık, Yaylacık	47	44	45	31	6
Kaşıkçı, Avcılar	12	11	8	10	1
Kaşıkçı, Osmanlar	30	26	15	23	-
Keserler, Çalova	53	53	45	44	12
Keserler, Maden (Kavak Birinci Mahalle)	18	16	14	16	2
Keserler, Maden (Kavak İkinci Mahalle)	21	19	16	18	-
Köseler, Akbaş	9	8	5	8	-
Köseler, Aravacık	20	18	16	13	14
Kubaş(ı)ı, Osmanlar	14	14	12	12	-
Sultan (Dere), Ilıca (İkinci Mahalle)	12	12	11	10	10
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (Birinci Mahalle)	16	16	6	15	8
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (İkinci Mahalle)	28	28	9	21	17
Yerlü, Haydarobası	3	3	2	2	2
Toplam	**433**	**406**	**337**	**343**	**96**

Tablo 3.62'ye göre Yörükan cemaatlerinin % 94'ünde büyükbaş hayvan bulunurken, % 78'inde küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Arıcılığın çok yaygın olmadığı Balya bölgesi Yörüklerinde hanelerin % 22'sinde arı kovanı kayıtlıdır. Tabloda 3.62'deki veriler incelendiğinde Çalova yakınlarında bulunan Keserler, Osmanlar yakınlarında bulunan Kubaş(ı), Ilıca yakınlarında bulunan Dere obasına bağlı Sultan, yine Ilıca yakınlarında bulunan Hisar Alanı obasına bağlı Birinci Mahalle ve İkinci Mahallede bulunan Sultan ve Osmanlar yakınlarında bulunan Yerlü cemaatlerinde kayıtlı hanelerin tamamında büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Haydarobası yakınlarında bulunan Davulcu, Müstecab ve Bengiler yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatlerinde tüm hanelerde küçükbaş hayvan kayıtlıyken Kırmızı yakınlarında bulunan Abacılar cemaatinde, tüm hanelerde yük-binek hayvan kayıtlıdır. Arıcılık tüm Yörükan cemaatlerinde yapılmadığı gibi tüm hanelerde arı kovanı kayıtlı olan bir Yörükan cemaati bulunmamaktadır.

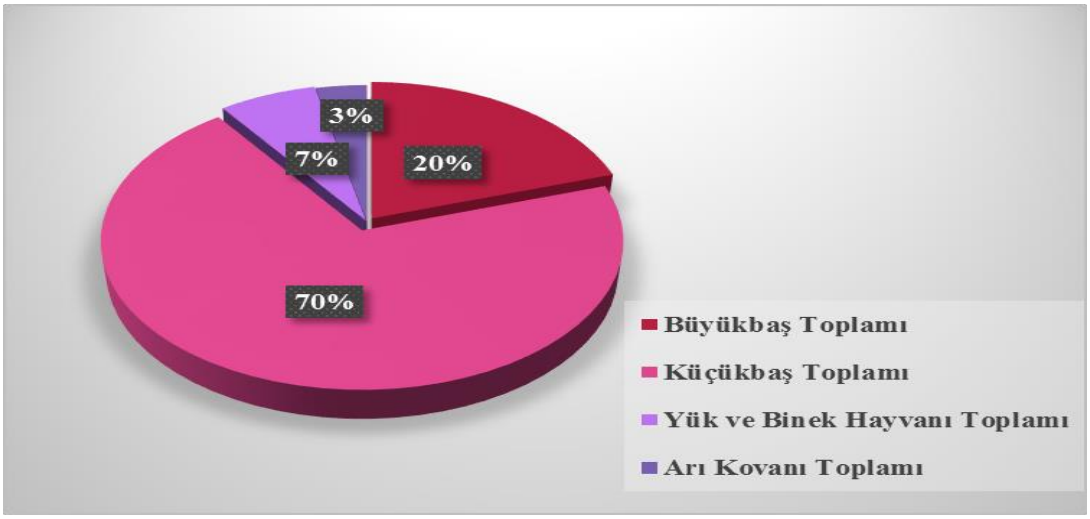
Tablo 3.63: Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlerin Hayvan Türlerine Göre Hayvan Sahibi Hane Sayılarının Dağılımı

Yörükan Cemaatleri	Hane Sayıları	Büyükbaş Hayvan Sahibi Hane Sayısı	Küçükbaş Hayvan Sahibi Hane Sayısı	Yük-Binek Hayvan Hane Sayısı	Arı Kovanı Sahibi Hane Sayısı
Abacılar	16	15	14	16	-
Başımkızdı	13	13	5	11	-
Çepniyan	7	5	6	6	-
Davulcu	22	20	22	13	9
Kara Âşık	139	129	131	105	21
Kaşıkçı	42	37	23	33	1
Keserler	92	88	75	78	14
Köseler	29	26	21	21	14
Kubaş(ı)	14	14	12	12	-
Sultan	56	56	26	46	35
Yerlü	3	3	2	2	2
Toplam	**433**	**406**	**337**	**343**	**96**

Tablo 3.63, Balya kazasında yaşayan Yörüklerin mensup oldukları cemaatlere göre sahip oldukları hayvan türlerini göstermektedir. Tablodaki veriler incelendiğinde Yörüklerin sahip oldukları hayvan sayısının hane sayılarıyla orantılı olduğu görülmektedir. 139 haneden oluşan Kara Âşık cemaatinde 129 hanede büyükbaş hayvan kayıtlı olup toplam büyükbaş hayvan sayısının % 32'sine sahiptir. Sultan ve Kubaş(ı) cemaatlerinde tüm hanelerde büyükbaş hayvan kayıtlıdır. Fakat toplam hayvan sayısı içindeki oranlarına bakıldığında Sultan % 14, Kubaş(ı) cemaati ise büyükbaş hayvanların % 3'üne sahiptir. Küçükbaş hayvanlarda ise yine Kara Âşık cemaati en yüksek orana sahip olup, küçükbaş hayvanların % 39'u bu cemaattedir. Tüm hanelerinde küçükbaş hayvanın kayıtlı olduğu Davulcu cemaatinde bu oran % 7'dir. Yük-binek hayvanlarda Kara Âşık cemaati oran olarak % 31 ile en büyük paya sahiptir. Tüm hanelerinde yük-binek hayvanı kayıtlı olan Abacılar'da ise bu oran % 5'tir. Toplam 96 kovan sayısı bulunan Yörükan cemaatlerinde kovanların % 36'sı Sultan Yörüklerine aittir.

Tablo 3.64: Yörükan Cemaatlerinde Hayvan Türlerinin Toplam Sayısı

Büyükbaş Toplamı	Küçükbaş Toplamı	Yük-binek Toplamı	Arı Kovanı Toplamı	Toplam
5.166	18.053	1.688	873	25.780

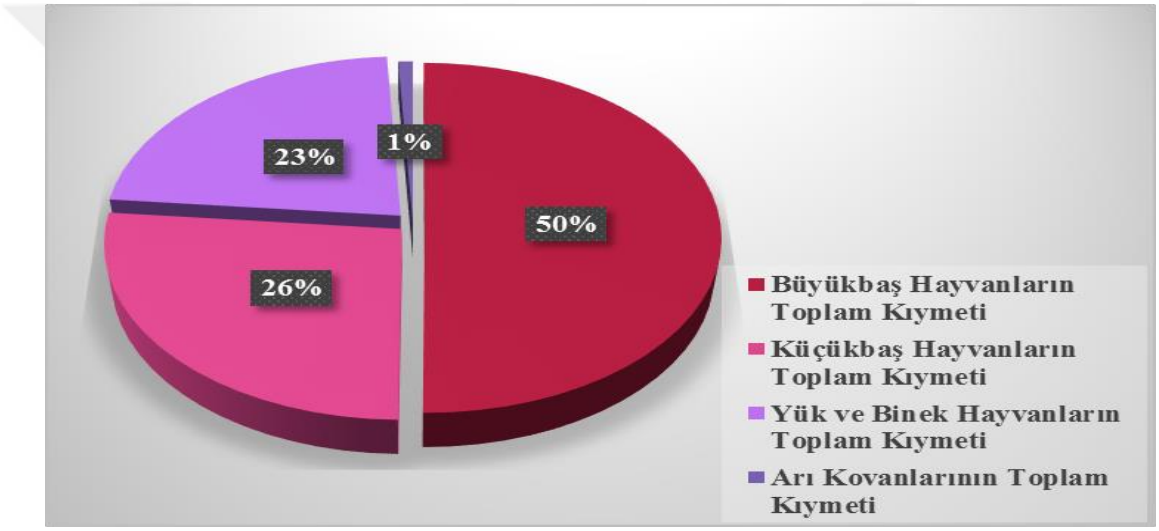
Şekil 3.11: Yörükan Cemaatlerinin Sahip Olduğu Hayvan Türlerinin Toplamı

Temettuat defterlerinde Yörükan cemaatlerinde kayıtlı toplam 25.780 baş hayvan ve arı kovanı tespit edilmiştir. Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinde küçükbaş

hayvan sayısı (18.053) ve oranı (% 70) en yüksektir. Konargöçer toplumların ekonomik faaliyetlerinin temelini oluşturan küçükbaş hayvancılık Balya bölgesinde yaşayan Yörükan cemaatlerinde de en önemli ekonomik faaliyettir.

Tablo 3.65: Yörükan Cemaatlerinde Hayvan Kıymetlerinin Toplamı

Büyükbaş Hayvanların Toplam Kıymeti	Küçükbaş Hayvanların Toplam Kıymeti	Yük-binek Hayvanların Toplam Kıymeti	Arı Kovanlarının Toplam Kıymeti	Toplam
784.937	412.790	354.275	13.400	1.529.402

Şekil 3.12: Yörükan Cemaatlerinde Bulunan Hayvan Kıymetlerinin Toplamı

Yörükan cemaatlerinin hayvancılıktan elde ettiği gelir, toplam 1.529.402 kuruştur. En çok küçükbaş hayvancılık faaliyeti yürütülmesine rağmen hayvancılık türleri içinde en yüksek gelir büyükbaş hayvanlara aittir. Kuruş kıymetlerinin küçükbaş hayvanlara göre yüksek olması büyükbaş hayvan gelirlerinin en büyük paya (% 50) sahip olmasına neden olmuştur.

3. Kadın Hanelerine Ait Servet

Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinin Temettuat Defterleri incelendiğinde kadın hanelerinin de kaydedildiği görülmektedir. Tüm Yörükan cemaatlerde kadın haneleri kayıtlı değildir. Haydarobası yakınlarında bulunan Davulcu (1 kadın hanesi), Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık (1 kadın hanesi) Çalova yakınlarında bulunan

Keserler (2 kadın hanesi), Maden yakınlarında Kavak İkinci Mahallede bulunan Keserler (1 kadın hanesi), Boynanlar yakınlarında bulunan Kara Âşık (3 kadın hanesi) ve Akbaş yakınlarında bulunan Köseler (1 kadın hanesi) cemaatlerinde hatun emlakları da kaydedilmiştir. Kadınların genel olarak kendi isimleriyle değil "Çolak Hasan zevcesi hatun emlakı" şeklinde eşlerinin isimleriyle kaydedilmiştir. Ayrıca Yörükan cemaatlerinin diğer hanelerine kaydedilmeyen kadınlar ayrı bir sayfaya yazılmıştır.

Tablo 3.66: Yörükan Cemaatlerinde Kadın Hanelerinin Emlak, Hayvanat ve Temettuat Gelirleri

	Davulcu, Haydarobası	Kara Âşık, Yaylacık	Kara Âşık, Boynanlar	Keserler, Çalova	Keserler, Maden (Kavak İkinci	Köseler, Akbaş
Tarla (Dönüm)					20	
Bağ (Dönüm)					1	
Arı Kovanı (Adet)				12		
Dana (Baş)			1	1	3	2
Bargir (baş)			1			
Düve (Baş)				1		
İnek (Baş)	2	1	3	5	4	4
Keçi (Baş)	3		11	28		
Kısrak (Baş)	1	1	1	2		
Koyun			11			
Öküz Çift (Baş)		1				
Tay (Baş)		2				
Tosun			1			
Emlak Kıymeti (Kuruş)					450	
Hayvanat Kıymeti (Kuruş)	660	1.150	1.900	2.290	950	900
Temettuat Kıymeti (Kuruş)	50	150	260	1.990	150	100
Toplam (Kuruş)	**710**	**1300**	**2.160**	**4.280**	**1.400**	**1.000**

Tablo 3.66'daki veriler incelendiğinde kadın emlakının kayıtlı olduğu tek Yörük cemaati Maden yakınlarında bulunan Keserler cemaatidir. Arı kovanının kayıtlı olduğu tek kadın hanesi ise Çalova yakınlarında bulunan Keserler cemaatidir. Tüm kadın hanelerinde inek kaydedilmiştir. Genel olarak hatunlar az miktarda mala sahiptirler. Diğer hanelerde olduğu gibi kadın hanelerinde de vergi kaydedilmemiştir.

4. Yörükan Cemaatlerinde Toplam Servet ve Gelir

Temettuat defterlerinin sonunda, Yörükan cemaatlerine ait emlak ve hayvanlardan oluşan toplam servet ve bu servetten elde ettiği bir yıllık gelirleri kaydedilmiştir. Verilen bilgiler Balya kazasına bağlı Yörük cemaatlerinin iktisadi yapısı hakkında genel bir değerlendirme yapılabilmesi açısından önemlidir.

Tablo 3.67: Yörükan Cemaatlerinin Emlak, Hayvan ve Toplam Servetleri

Yörükan Cemaatleri	Hane Sayısı	Emlak	Hayvan	Temettuat	Toplam Servet
Abacılar, Kırmızı	16	1.080	108.770	10.750	120.600
Başımkızdı, İskenderli	13	225	22.265	6.150	28.640
Çepniyan, Kocaili	7	-	34.700	5.550	40.250
Davulcu, Haydarobası	22	1.920	98.305	14.300	114.525
Kara Âşık, Akbaş Beşinci Mahalle	4	855	20.040	2.650	23.545
Kara Âşık, Akbaş, Rahmanoğlu Altıncı Mahalle	4	-	12.020	1.800	13.820
Kara Âşık, Avşar-ı Sagir	18	2.035	125.950	12.450	140.435
Kara Âşık, Boynanlar	47	6.000	118.825	24.960	149.785
Kara Âşık, Müstecap ve Bengiler	19	3.345	77.700	13.600	94.645
Kara Âşık, Yaylacık	47	7.270	137.675	26.180	171.125
Kaşıkçı, Avcılar	12	555	31.450	7.130	39.135
Kaşıkçı, Osmanlar	30	6.080	39.165	13.470	58.715
Keserler, Çalova	53	11.735	263.683	41.520	320.618
Keserler, Maden (Kavak Birinci Mahalle)	18	5.855	79.265	14.600	99.720
Keserler, Maden (Kavak İkinci Mahalle)	21	4.345	89.040	13.750	107.135
Köseler, Akbaş	9	1.560	28.990	5.200	35.750
Köseler, Aravacık	20	1.957,5	68.720	12.750	83.427,5
Kubaş(ı)ı, Osmanlar	14	4.532,5	55.720	9.300	69.552,5
Sultan (Dere), Ilıca (İkinci Mahalle)	12	4.307,5	48.950	9.010	62.267,5
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (Birinci Mahalle)	16	3.720	48.220	9.900	61.840
Sultan (Hisar Alanı), Ilıca (İkinci Mahalle)	28	3.420	88.665	16.050	108.135
Yerlü, Haydarobası	3	1.515	9.595	2.600	13.710
Toplam	**433**	**73.167,5**	**1.615.733**	**274.520**	**1.967.100,5**

Tablo 3.67'de verilen bilgiler incelendiğinde Yörükan cemaatleri içinde en çok gelire sahip olan Çalova yakınlarında bulunan Keserler cemaati % 16 emlak, % 16 hayvan, % 15 Temettuat payına sahipken, toplam servet içindeki payı % 16'dır. Hane sayıları aynı olan Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaati ile Boynanlar yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatlerine ait gelirlerin aynı olmadığı görülmektedir. Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaati emlakta % 10, hayvanda % 9, Temettuatta % 10 ve toplam servette % 9 paya sahipken Boynanlar yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaati emlakta % 8, hayvanda % 7, Temettuatta % 9, toplam servette ise % 8 paya sahiptir. Bu durumda Yaylacık yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinde yapılan iktisadi faaliyetlerin gelir düzeyinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Avşar-ı Sagir yakınlarında bulunan 18 haneden oluşan Kara Âşık cemaatinin toplam servetine bakıldığında dördüncü sırada olduğu, hane sayıları fazla olan cemaatlerden bile daha çok servete sahip olduğu görülmektedir. İktisadi gelirleri yüksek olan bu cemaatin diğerlerine oranla refah düzeyi daha yüksektir.

Tablo 3.67'de yer alan Yörükan cemaatlerine ait emlak, hayvan, Temettuat ve toplam servetlerine ait bilgiler defterlerde kayıtlı hanelerdeki bilgilere göre oluşturulmuş, defter sonundaki toplam değerlerle karşılaştırılmıştır. Değerler karşılaştırıldığında hanelerdeki bilgilerle defter sonlarındaki toplam değerlerde bazı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Örneğin; Kırmızı yakınlarında bulunan Abacılar cemaatinde hanelere göre Temettuat verilerinin toplamı 10.750 kuruş olmasına rağmen defter sonundaki toplam Temettuat bölümüne 8.750 kuruş yazılmıştır. Bu durumda toplam servetleri 120.600 kuruş olması gerekirken defterde yazılan gelirlere göre toplam servetleri 118.600 kuruştur. Boynanlar yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinde kayıtlı hanelerin emlak ve hayvan geliri 124.825 kuruştur; fakat defter sonunda emlak ve Temettuat toplamı 125.365 kuruş olarak verilmiştir. Diğer Yörükan cemaatlerinde de aynı toplama hatalarının yapıldığı görülmektedir.

Avşar-ı Sagir yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinde kayıtlı olması gereken 5 hanenin Avcılar yakınlarında bulunan Kaşıkçı cemaatinin defterine kaydedilmesinden dolayı Kara Âşık cemaatinin Temettuat Defteri'nin sonunda emlak ve hayvanat, Temettuat ile toplam servetleri yer almamaktadır. Bu Yörük cemaatlerine ait tabloda verilen bilgiler hanelerde verilen bilgilere göre oluşturulmuştur. Ayrıca Kaşıkçı

cemaatine ait Temettuat Defteri'nin sonuna emlak ve hayvanat ile Temettuat toplamları verilmiş olmasına rağmen bu toplamlar defterde kayıtlı olan kişilerin toplam verileriyle uyuşmamaktadır.

Çalova yakınlarında bulunan Keserler cemaatinin defterinde kayıtlı olan "Abdullah zevce-i hatun" olarak kaydedilen kadın hanesinde büyükbaş hayvan olmasına rağmen hayvan gelirleri ve Temettuatı yazılmamıştır. Diğer kadın hanesi olan "Hasan zevcesi dul hatun"un hayvan ve Temettuatı yazılmış olmasına rağmen toplam kıymet kaydedilmemiştir.[33]

Ayrıca haneler bazında incelendiğinde aynı farklılıkların hanelerde yer alan bilgilerde de olduğu görülmektedir. Örneğin Akbaş Beşinci Mahalle yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinde hane 3'te verilen hayvanların kıymetlerinin toplamı 10.250 kuruş olması gerekirken toplam hayvan kıymeti 8.950 kuruş olarak kaydedilmiştir.[34] Boynanlar yakınlarında bulunan Kara Âşık cemaatinde hane 31'de hem kayıtlı olan toplam hayvan gelirlerinde hem de emlak, hayvan ve temettuat toplamında yanlış hesaplama yapılmıştır. Hayvanların toplam kuruş kıymeti 2.150 kuruş olmasına rağmen 1.750 kuruş olarak kaydedilirken, 1.750 kuruş hayvan ve 400 kuruş Temettuat toplamı 2.150 kuruş olması gerekirken, 2.550 kuruş olarak kaydedilmiştir.[35] Emlak ve hayvanlara ait yazılan kıymetlerin toplamlarında yapılan yanlışlıklara defterlerde sık olarak rastlanmaktadır. Bu nedenle verilen tablodaki veriler kesin değerler olmamakla birlikte 1840 yılında Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinin gelirlerini genel olarak değerlendirme yapabilmek açısından önemlidir.

[33] **BOA. ML. TMT. Nr.07237**, s.19.
[34] **BOA. ML. TMT. Nr.07233**, s.17.
[35] **BOA. ML. TMT. Nr.07237**, s.34.

Tablo 3.68:Yörüklerin Mensup Oldukları Cemaatlere Göre Emlak, Hayvanat ve Toplam Servetleri

Yörükan Cemaatleri	Hane Sayısı	Emlak	Hayvan	Temettuat	Toplam Servet	Hane Başına Düşen Toplam Servet
Abacılar	16	1.080	108.770	10.750	120.600	7.537,5
Başımkızdı	13	225	22.265	6.150	28.640	2.203,07
Çepniyan	7	-	34.700	5.550	40.250	5.750
Davulcu	22	1.920	98.305	14.300	114.525	5.205,68
Kara Âşık	139	19.505	492.210	81.640	593.355	4.268,74
Kaşıkçı	42	6.635	70.615	20.600	97.850	2.329,76
Keserler	92	21.935	431.988	69.870	523.793	5.693,40
Köseler	29	3.517,5	97.710	15.250	116.477,5	4.016,46
Kubaş(ı)	14	4.532,5	55.720	9.300	69.552,5	4.968,03
Sultan	56	11.447,5	185.835	34.960	232.242,5	4.147,18
Yerlü	3	1.515	9.595	2.600	13.710	4.570
Toplam	**433**	**72.313**	**1.607.713**	**270.970**	**1.950.996**	**4.505,76**

Yörüklerde hane başına düşen emlak 167 kuruş, hane başına düşen hayvan geliri 3.712,96 kuruş iken hane başına düşen temettuat 625,79 kuruştur. Yörüklerin mensup oldukları cemaatlere göre oluşturulan tablo 3.68'deki verilere göre, Kara Âşık cemaati toplam servetin % 30'una sahiptir. Bu cemaati sırasıyla Keserler (% 28) ve Sultan cemaati (% 12) izlemektedir. Kara Âşık, Keserler ve Sultan cemaatlerinin gelirlerinin yüksek olması hane sayılarının çok olmasıyla ilgilidir.

Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinde hane başına düşen ortalama servet 4.505,76 kuruştur. Hane başına düşen ortalama servette Abacılar cemaati en yüksek servete sahiptir (7.537,5 kuruş). Başımkızdı cemaati ise 2.203,07 kuruşla en az ortalama servete sahiptir.

SONUÇ

1840 yılı Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatlerinin sosyo-ekonomik ve demografik yapısı, 1206 numaralı Nüfus Defteri ve 7233, 7237, 7240 numaralı Yörükan cemaatlerine ait 22 adet Temettuat Defteri'nden yararlanılarak incelenmiştir. Osmanlı Devleti'nde, 1840 yılında kayıt altına alınan Temettuat defterlerinde sadece vergi mükellefi olan hane reisleri kaydedilmişken Balya kazasında tutulan Temettuat defterlerinde hane kayıtları vergi esasına göre olmayıp hanede yaşayan tüm erkekler yaşlarıyla birlikte kaydedilmiştir. Hanede erkeklerin olmaması durumunda kadınlara ait haneler de kayıt altına alınmıştır. Yapılan bu ayrıntılı kayıt sistemi, Yörükan cemaatlerinin iktisadi özelliklerinin yanı sıra sosyal ve demografik özellikleri ile ilgili önemli bilgiler edinilmesine imkân sağlamıştır.

Temettuat ve Nüfus Defterlerine göre Abacılar, Başımkızdı, Çepniyan, Davulcu, Kara Âşık, Kaşıkçı, Keserler, Köseler, Kubaş(ı), Sultan ve Yerlü olmak üzere toplamda 11 Yörükan cemaatinin tespit edildiği çalışmada 9'u kadın hanesi olan 433 hane yer almaktadır. Defterlerde yer alan bilgiler doğrultusunda, Yörüklerin 1840 yılında 15 yerleşim bölgesinin yakınlarında yaşadıkları tespit edilmiştir. Yapılan saha çalışması sonucunda defterlerde yer alan köylerin yakınlarında günümüzde Yörüklerin yaşadığı köyler de tespit edilmiştir. Yerleşim yerlerinden Avşar-ı Sagir karyesinin Çamavşar'ı, Aravacık karyesinin Araovacık, İskenderli karyesinin Yeni İskender olarak isim değiştirdiği, Maden karyesinin bulunduğu coğrafyada ise günümüzde farklı isimlerde köy yerleşimlerinin olduğu tespit edilmiştir. Çalışma alanı içindeki tüm köyler 1840 yılında Balya kazasına bağlıyken Osmanlar, Kocaili ve Evciler köyleri günümüzde Balıkesir'in İvrindi ilçesine, Kırmızılar ve Yeni İskenderli köyleri Balıkesir'in Karesi ilçesine, Araovacık, Haydaroba ve Boynanlar köyleri ise Çanakkale ilinin Yenice ilçesine bağlanmıştır. Akbaş, Müstecap, Bengiler, Yaylacık, Çalova, Ilıca ve Maden karyesinin bulunduğu bölgede kurulan köyler günümüzde Balya ilçesine bağlıdır.

Çalışmada, hanelerde erkek nüfus kadar kadın nüfusun olduğu varsayımından hareketle nüfus defterinde kayıtlı erkekler iki ile çarpılarak 1.994 tahmini nüfus hesaplanmış, ayrıca hane sayılarının 5 ile çarpılması yöntemi Temettuat defterlerindeki hanelerde uygulanarak 2.165 tahmini Yörük nüfusu olduğu tespit edilmiştir. Böylece 1840 yılında Balya kazasında yaşayan Yörüklerle ilgili ortalama bir nüfus ortaya

konulmuştur. Defterlerde yer alan bilgiler doğrultusunda bölgede yaşayan en kalabalık Yörükan cemaati Kara Âşık'tır. Genç nüfusa sahip olan Yörüklerin ortalama yaşam sürelerinin kısa olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca fiziksel olarak orta boylu oldukları, erkeklerin genel olarak sakal bıraktıkları, sakallı olmayan yetişkinlerin ise bıyık bıraktıkları tespit edilerek tipolojik özellikleri de ortaya konulmuştur. 1840 yılında Yörükan cemaatlerinde 144 kişinin lakap ve unvanlarıyla kaydedildiği görülmüştür. Günümüzde ise çalışma alanı içerisinde bulunan bölgelerde kullanılmaya devam eden 14 lakap ve 15 soyadı tespit edilmiştir.

1840 yılı Balya kazasında yaşayan Yörükan cemaatlerinin temel geçim kaynaklarının hayvancılık olduğu, bunun yanında tarım faaliyetini yürüttükleri de ortaya konulmuştur. Bölgede yaşayan Yörüklerden 269 hanede tarla dönümünün kayıtlı olduğu ve bu hanelerin % 63'nün 10 dönümden az tarlaya sahip olduğu ortaya çıkarılmıştır. Toplam 433 haneden oluşan Yörükan cemaatlerinin % 33'ünün ise toprağı bulunmamaktadır. Hanelerde kaydedilen en yüksek tarla dönümünün 60 dönüm olarak 1 hanede kayıtlı olduğu tespit edilmiştir. Hane başına 6,05 dönüm tarlanın düştüğü, hane başına düşen ortalamanın 88,66 kuruş olduğundan yola çıkılarak Yörüklerin genel olarak tarım faaliyetini hane ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Tarım faaliyetinin yanında hane ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde bağcılık ve zeytincilik de yapılmıştır. Günümüzde tarım, genç nüfus oranının azalmasından dolayı gittikçe azalan bir ekonomik faaliyet olmakla birlikte haneler sadece kendi ihtiyaçlarını karşılamak için tarım faaliyetini sürdürmektedirler. Ayrıca bağcılık birkaç hanede devam etmekte fakat zeytincilik günümüzde devam etmemektedir.

Yörükan cemaatlerinde büyükbaş, küçükbaş, yük-binek ve arı olmak üzere hayvancılık türleri bulunmaktadır. Hane başına 11,93 büyükbaş hayvanın düştüğü Yörüklerde, sığır cinsinden hayvanların yetiştirildiği, en çok beslenen büyükbaş hayvan olan ineğin hanelerin % 90'ında kayıtlı olduğu tespit edilmiştir. Tarlalarda kullanılan öküz (315 kuruş), karasığır öküzü (562,5 kuruş) ve çift öküzün (438 kuruş) ortalama kuruş değerleri 1 dönüm tarlanın ortalama kuruş değeriyle (14,78 kuruş) kıyaslandığında üretim araçlarının topraktan daha değerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Günümüzde ise büyükbaş hayvancılıkta inek, en çok beslenen hayvan olmaya devam etmektedir

Hane başına 41,69 baş hayvanın düştüğü ve toplamda 18.053 küçükbaş hayvana sahip olan Yörüklerde, keçi yetiştiriciliği daha yaygın olarak yapılmaktadır. Temettuat defterlerinde, Yörükan cemaatlerinde hanelerin %71'inde keçi kayıtlı olmakla birlikte hane sayısı en fazla olan Kara Âşık, en çok keçiye sahip olan cemaattir. Koyunun ise Balya bölgesinde yaşayan tüm Yörükan cemaatlerinde olmadığı, koyun besleyen cemaatlerin sahip olduğu koyun sayısının dengeli bir dağılım göstermediği çalışmada ortaya konulan hususlardandır. Günümüzde ise keçinin yerini koyun almıştır. Yerleşim yerleri içerisinde sadece keçi birkaç hane tarafından beslenmeye devam etmektedir.

Konargöçer bir yaşam tarzı olan Yörüklerde yük-binek hayvanları da önemli bir yere sahip olmuş, Türklerde büyük bir öneme sahip olan at ve at türleri Yörükan cemaatlerinin de en çok yetiştirdiği yük-binek hayvanı olmuştur. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte taşımacılıkta hayvanların yerini taşıtların almasıyla beraber çalışma alanında bulunan köylerde yük-binek hayvanları önemini kaybetmiştir. Günümüzde sadece birkaç hanede at ve eşek bulunmaktadır. Arıcılık faaliyetinin de görüldüğü Yörükan cemaatlerinde hane başına düşen 8,75 kovan, bu faaliyetin hane ihtiyaçlarını karşılamak için yapıldığını göstermiştir. Günümüzde arıcılık faaliyeti azalmakla birlikte ekonomik kazanç elde etmek için birkaç hane arıcılık faaliyetine devam etmektedir.

Yörükan cemaatlerinin hane başına 4.505,76 kuruş servete sahip olduğu ve gelir dağılımlarının düzenli olmadığı çalışmada tespit edilen konulardandır. İncelediğimiz dönemde 433 haneden yalnızca 3 hanede emlak ya da hayvanların kayıtlı olmadığı, kalan tüm hanelerin bir gelire sahip olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak Balya kazasına bağlı Yörükan cemaatleri üzerine yapılan bu çalışmada, konargöçer yaşam tarzına sahip Yörüklerin tarım faaliyetleriyle de uğraşarak yerleşik bir yaşam tarzı benimsediği tespit edilmiştir. Asıl geçim kaynakları olan hayvancılıkta hane başına düşen ortalama hayvan sayıları kıyaslandığında Yörüklerin bölgede yaşayan yerleşik halktan daha çok hayvancılık faaliyeti gerçekleştirdiği ortaya çıkmaktadır. Hane başına düşen ortalama gelir kuruşu ise benzer köylerle

kıyaslandığında[36] Yörükan cemaatlerinde hane başına düşen ortalama gelirin yerleşik halktan daha yüksek olduğu çalışmada ortaya çıkarılan bulgulardandır.

[36] Nihal Yılmaz Demiraslan, "Temettuat Defterlerine Göre Balya Kazası Şamlı, Ilıca, Danişmend, Evciler, Akbaş ve Koyuneri Köylerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı", **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir, 2009, s.47,60,83.

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları

BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 7233.

BOA. ML. VRD. TMT. Nr. 7237.

BOA. ML. VRD. TMT. Nr.7240.

BOA. NFS. d. 1206.

İncelemeler ve Tenkit Eserler

ADIYEKE, N. (2000) "Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri", **OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, C.11, S.11, ss.769,823.

AFYONCU, E. (2015) **Sorularla Osmanlı İmparatorluğu VI**, İstanbul, Yeditepe Yayınları.

AKIN, F. (2022) **Anadolu'da Aşiret ve Devlet (1839-1876),** İstanbul, Yeditepe Yayınevi.

AKKUŞ, T. (2001) **Tanzimat Başlarında Balıkesir Kazası (1840-1845)**, Balıkesir, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı.

AKTAN C.C. ; DİLEK, D. ; SARAÇ, Ö. (2002) **Vergi, Zülüm ve İsyan**, Ankara, Phoenix Yayınları.

ARSLAN, İ. (2010) "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Bir Maden Şehri: Balya (1839-1923)", **International Journal of Social Science**, C.3, S.2, ss. 41,54.

ARTUN, E. (19963) "Çukurova Yörüklerinin Gelenek ve Görenekleri", **I. Akdeniz Yöresi Türk Toplulukları Sosyo- Kültürel Yapısı (Tahtacılar) Sempozyumu Bildirileri,** 26-27 Nisan, Ankara.

AYDIN, H. V. (2001) "Tımar Sisteminin Kaldırılması Süreci ve Bazı Değerlendirmeler**" OTAM, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, S.12, C.12, ss.65,104.

AYDIN, İ. (2006) "Madencilik-Şehirleşme İlişkisine Farklı Bir Örnek: Balya" **Marmara Coğrafya Der)gisi,** İstanbul, S.12, ss.133,148.

AYHAN, A. (1999) **Balıkesir ve Çevresinde Yörükleri Çepniler ve Muhacırlar**, Balıkesir, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı.

AYHAN, A. (2020) **Balıkesir'in Kimliği,** Balıkesir, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi/Kent Arşivi Yayınları.

BABUŞ, F. (2006) **Osmanlı'dan Günümüze Etnik-Sosyal Politikalar Çerçevesinde Göç ve İskân Siyaseti ve Uygulamalar**, İstanbul, Ozan Yayıncılık.

BARKAN, Ö. L. (2015) "Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Sürgünler**" İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası** C.15, S.1-4, ss. 209,237.

BEŞİRLİ, H. (2007) "Sarıkeçili Yörüklerinde Hayvancılık", **Anadolu'da Yörükler Tarihi ve Sosyolojik İncelemeler**, Editör: Hayati Beşirli, İbrahim Erdal, Ankara, Phoenix Yayınevi.

BOYRAZ, Ş. (1998) "Lakaplar Konusunda Bazı Dikkatler ve Bir Yöre Örneği", **Türklük Bilimi Araştırmaları,** S. 7, Sivas, ss. 107,138.

BOZKURT, F. (2003) "Maliye Nezareti Temettuat Defterlerine Göre Gördes Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Durumu", **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa.

ÇADIRCI, M. (1997), **Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.

ÇETİNTÜRK, S. (1943) "Osmanlı İmparatorluğunda Yürük Sınıfı ve Hukuki Statüleri", **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Dergisi**, C.2, S,1, ss.107,116.

ÇİLOĞLU, M. (2007) "Osmanlı Devleti'nde Madencilik ve Balya Madenleri**", T.C. Balıkesir Üniversitesi F.E.F. Karesi Tarih Kulübü Bülteni**, ss.31,41.

DEMİR, T. ; ÇELİK, B.(2019) "XVII ve XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde Muhassıllık Uygulaması", **Klasik Moderne Osmanlı Ekonomisi,** Editörler: Arif Bilgin-Burhan Çağlar. İstanbul, Kronik Yayınları.

DEMİRARSLAN, N. Y. (2009) "Temettuat Defterlerine Göre Balya Kazası Şamlı, Ilıca, Danişmend, Evciler, Akbaş ve Koyuneri Köylerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı", **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.

DEMİRKOL K. (2014) "Hamid Sancağı Temettuat Tahriri Masarifat Defteri Üzerine Bir Değerlendirme (1845-1848)", **Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, S.11, ss.139,154.

DEVELİOĞLU, F. (2017) **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Ankara, Aydın Kitabevi.

EGAWA H. ; ŞAHİN, İ. (2007) **Bir Yörük Grubu ve Hayat Tarzı Yağcı Bedir Yörükleri**, İstanbul, Eren Yayıncılık.

EMECEN, F. (1988) "Ağıl Resmi", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, C.1, ss. 467,468.

EMECEN, F. (1994) "Dönüm", İstanbul, **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** C.9, ss. 521.

ERDOĞAN, E. (2007) "XVI. Yüzyılda Ankara Yörüklerinin İktisadi Hayatı (Tahrir Defterlerine Göre)" **Anadolu'da Yörükler Tarihi ve Sosyolojik İncelemeler**, Ed. Hayati Beşirli, İbrahim Erdal, Ankara, Phoenix Yayınevi.

ERÖZ, M. (1991) **Yörükler**, İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.

GÖKBİLGİN, T.M. (1957) **Rumeli'de Yörükler, Tatarlar ve Evlad-ı Fatihan**, İstanbul, Osman Yalçın Matbaası.

GÖKÇEN, İ. 1946) **XVI ve XVII. Asır Sicillerine Göre Saruhan'da Yürük ve Türkmenler**, İstanbul, Marifet Yayınları.

GÜLTEN, S. (2016) **Atayurttan Anayurda Yörükler**, İstanbul, Gece Kitaplığı.

GÜLTEN, S. (2019) "Yörük Adına Dair Bazı Düşünceler Yahut Yörük Ne İdi?", **Yörükler Orta Asya'dan Anadolu'ya**, Ed. İlhan Şahin, İstanbul, Özlem Matbaacılık.

GÜNAY, N. A. (2019) "18. Yüzyıl Osmanlı Taşra İdaresinde "Mültezim ve Reaya" İlişkisine Dair Bir Değerlendirme: Hüdavendigar Sancağındaki Yörükan Voyvodaları ve Yörükler", **Yörükler Orta Asya'dan Anadolu'ya**, Ed. İlhan Şahin, İstanbul, Özlem Matbaacılık.

GÜNDÜZ, T. (2002) "Konar Göçer", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Ankara, C.26, ss.161,163.

GÜNDÜZ, T. (2018) **Bozkırın Efendileri, Türkmenler Üzerine Makaleler**, İstanbul, Yeditepe Yayınevi.

GÜNDÜZ, T. (2019) **Anadolu'da Türkmen Aşiretleri "Bozulus Türkmenleri 1540-1640"**, İstanbul, Yeditepe Yayınevi.

GÜRAN, T. (2019) **19. Yüzyıl Osmanlı Ekonomisi Üzerine Araştırmalar**, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

HALAÇOĞLU, Y. (2020) **Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)**, Ankara, Atayurt Yayınevi.

HALAÇOĞLU, Y. (2020) **XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.

HALAÇOĞLU, Y. (2020), **Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650) IV,** Ankara, Atayurt Yayınevi, 2020.

İLGÜREL, M. (1992) "Balıkesir", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, C.5, ss. 12,14.

İNALCIK, H. (2012) "Tımar", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, C.41, ss.168,173.

İNBAŞI, M. (2000) "Rumeli Yörükleri" **Yörükler ve Türkmenler Sempozyumu Bildirileri**, 14 Nisan Ankara, ss. 145,182.

KARAMIK, K. 2017) "Temettuat Defterlerine Göre Ulukışla Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Durumu" **Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde.

KAYGANA, B. (2015) "XVI. Yüzyılda Saruhan Sancağı Yörükleri" **Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Ordu.

KAZICI Z.(2019) **Osmanlı'da Vergi Sistemi**, İstanbul, Kayıhan Yayınları.

KOÇ, Yunus (2013), "Ömer Lütfi Barkan'ın Tarihsel Demografi Çalışmalarına Katkısı ve Klasik Dönem Osmanlı Nüfus Tarihinin Sorunları", **Bilig Dergisi,** S.65, 2013, ss.177,202.

KÖPRÜLÜ, O. F. (1995) "Ferik", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, Cilt 12, ss. 399.

KÜTÜKOĞLU, M. (2018) **Osmanlı'nın Sosyo-Kültürel ve İktisadi Yapısı**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.

KÜTÜKOĞLU, M. S. (1995) "Osmanlı Sosyal ve İktisadi Kaynaklarından Temettü Defterleri", **Belleten, LIX/225,** Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.

MUTAF, A. (2003) **Salnâmelere Göre Karesi (1847-1922),** Balıkesir, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı.

ORHONLU, C. (1987) **Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskânı**, İstanbul, Eren Yayıncılık.

ORTAYLI, İ. (2007) **Üç Kıtada Osmanlılar**, İstanbul, Timaş Yayınları.

ORTAYLI, İ. (2020) **Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880),** Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.

ÖDEN, Z. G. (1998) **Karası Beyliği**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.

ÖNER, E. (2005) **Osmanlı İmparatorluğu ve Cumhuriyet Döneminde Mali İdare**, Ankara, T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Başkanlığı Yayınları.

ÖTER, A. ; ÖZKUL, M. (2018) "Batı Akdeniz Bölgesi Yörüklerinin Bitkisel ve Hayvansal Üretim Faaliyetleri", **Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi**, C.11, S.1, ss. 13,31.

ÖZ, M. (2007) "Reâyâ" **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.34, ss. 490,493.

ÖZCAN, A. (1995) "Eşkinci", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, C.11, ss.471.

SAKİN, O. (2006) **Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler**, İstanbul, Toplumsal Dönüşüm Yayınları.

SAYDAM, A. (2009) "Sultanın Özel Statüye Sahip Tebaası: Konar-Göçerler", **Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.20, ss. 9,31.

SAYIN, A. V. (1999) **Tekâlif Kavaidi (Osmanlı Vergi Sistemi),** Ankara, T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayını.

SELÇUK, H. (2008) "Osmanlı Devleti'nde Merkez-Taşra İlişkisi Bağlamında Avârız, Nüzul ve Sürsat Vergileri (Şer'iyye Sicillerine Göre XVII. Yüzyılda Kayseri Sancağı)", **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.1, S.24, ss. 159,202.

SOLAK, İ. (2008) " Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Anadolu'da Meyve ve Sebze Üretimi", **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, C. 24, S.24, ss.217,251.

SOLAK, İ. (2013"Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Anadolu'da Arıcılık", Tarihçiliğe Adanmış Bir Ömür: Prof. Dr. Nejat Göyünç'e Armağan**,** Edit:Hasan Bahar, Mustafa Toker, Mehmet Ali Hacıgökmen, H. Gül Küçükbezci, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi,** Konya, ss. 347,364.

SÖYLEMEZ, F. (2007) **Osmanlı Devletinde Aşiret Yönetimi, Rişvan Aşireti Örneği**, İstanbul, Kitapevi Yayınları.

SU, K. (1938) **Balıkesir ve Civarında Yürük ve Türkmenler**, İstanbul, Balıkesir Halkevi Yayınları, S.20.

SÜMER, F. (2013) " Yörükler", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.43, ss. 570,573.

ŞAHİN, İ. (1987) Osmanlı Devrinde Konar Göçer Aşiretlerin İsim Almalarına Dair Bazı Mülahazalar, **Tarih Enstitüsü Dergisi**, S.13, ss.39,59.

ŞAHİN, İ. (2006) **Osmanlı Döneminde Konar-Göçerler**, İstanbul, Eren Yayıncılık.

ŞİMŞİR, N. (2009) "Osmanlı Devleti'nin Son Yıllarında Balya Kazası'nın Demografik Durumu", **Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi**, Sayı 8, ss.154-172.

ŞİMŞİR, N. (2017) **Karasi Yörükleri**, İstanbul, Post Yayın.

TABAKOĞLU, A. (2016)**, Osmanlı Mali Tarihi**, İstanbul, Dergâh Yayınları.

TOPRAK, S. (2020) **Balkanlarda İslamlaşma (XVI. Yüzyıl),** Ankara, Gece Kitaplığı.

UZUNÇARŞILI, İ. H. (2000) **Karesi Vilayeti Tarihçesi**, Balıkesir, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı.

ÜNAL, M.A. (2019) **Osmanlı Müesseseleri Tarihi**, Isparta, Fakülte Yayınları.

YALÇIN, İ. (2009) "Sakal", **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, Cilt 36, ss. 1,2.

YAŞAYANLAR, İ. (2019) "Hüdavendigar Sahasındaki Yörüklerin 19. Yüzyılda Yerleşik Hayata Geçirilmesi" **Yörükler Orta Asya'dan Anadolu'ya**, Ed. İlhan Şahin, İstanbul, Özlem Matbaacılık.

Yurt Ansiklopedisi (1982), "Balıkesir", C.2, İstanbul, Anadolu Yayıncılık.

İnternet Kaynakları

http://lugatim.com/s/e%C5%9Fcar (28.05.2022)

http://lugatim.com/s/karye (14/02/2022)

http://www.balya.gov.tr/ilcemizin-tarihcesi (08/07/2022)

https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500 (12.04.2022).

https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500 (12.04.2022)

https://www.buyuklugat.com/osmanlica-turkce/yekcesm (13.04.2022)

https://www.sanayi.gov.tr/merkez-birimi/b94224510b7b/sege (09/07/2022)

Sözlü Kaynaklar

AKÇAN, A. "Köy Muhtarı", Yazlık Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (24/06/2022)

AKIN, M.. "Köy Sakini", ÇAKIR, M.. "Köy Sakini" ÖKSÜZOĞLU, İ. "Köy Sakini" Yeşilköy hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (23/06/2022)

AKMAZ, A. "Köy Muhtarı", Semizköy hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (24/06/2022)

AKTAŞ, C. "Köy Muhtarı", Yaylacık Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (24/06/2022)

ATAR, B. "Köy Sakini", Akbaş Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (24/06/2022)

ATLI, R. "Köy Sakini", ALAN, F. "Köy Sakini" Kuzupınar Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (23/06/2022)

BAŞ, S. "Köy Muhtarı", Müstecap Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (24/06/2022)

ÇOBAN, M. "Köy Sakini", Yaylacık Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (24/06/2022)

DALKIRAN, H. "Köy Sakini", YAKIN, C. "Köy Sakini" Araovacık Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (23/06/2022)

DELİOĞLU, M. "Köy Muhtarı", ÇAKALOĞLU, M. "Köy Sakini" Çakallar Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (24/06/2022)

DURMAZ, A. "Köy Sakini", UCAN, A. "Köy Sakini", Çamavşarı Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (24/06/2022)

ERSÖZÜ, C. "Köy Muhtarı", Hisaralanı Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (14/07/2022)

GÜMÜŞ, N. "Köy Sakini", ALTINTAŞ, H. "Köy Sakini" Kocaili Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (24/06/2022)

KANDEMİR, M. "Köy Sakini", ÖZKAN, M. "Köy Sakini", AKMAN, V. "Köy Sakini" KARA, A. "Köy Sakini" DEMİRTAŞ, A. "Köy Sakini" DEMİRTAŞ, İ. "Köy Sakini" Boynanlar Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (23/06/2022)

KARAHAN, A. “Köy Muhtarı”, Kırmızılar Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (14/07/2022)

KOCACAN. M “Yeni İskender Köyü Muhtarı”, ÇAPAN, İ. “Beyköy Muhtarı” Yeni İskender ve Beyköy hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (14/07/2022)

MERT, S. “Köy Sakini”, GÜNER, S. “Köy Sakini” Akbaş Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (24/06/2022)

OKÇU, İ. “Köy Sakini”, ERKAN, R. “Köy Sakini” Çukurcak Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (24/06/2022)

OZAN, H. “Köy Sakini”, Haydaroba hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (23/06/2022)

ÖZKAN, M. “Köy Sakini”, Gümüş Köy hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (23/06/2022)

SALGIN, M. “Köy Muhtarı”, Ilıca Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (13/07/2022)

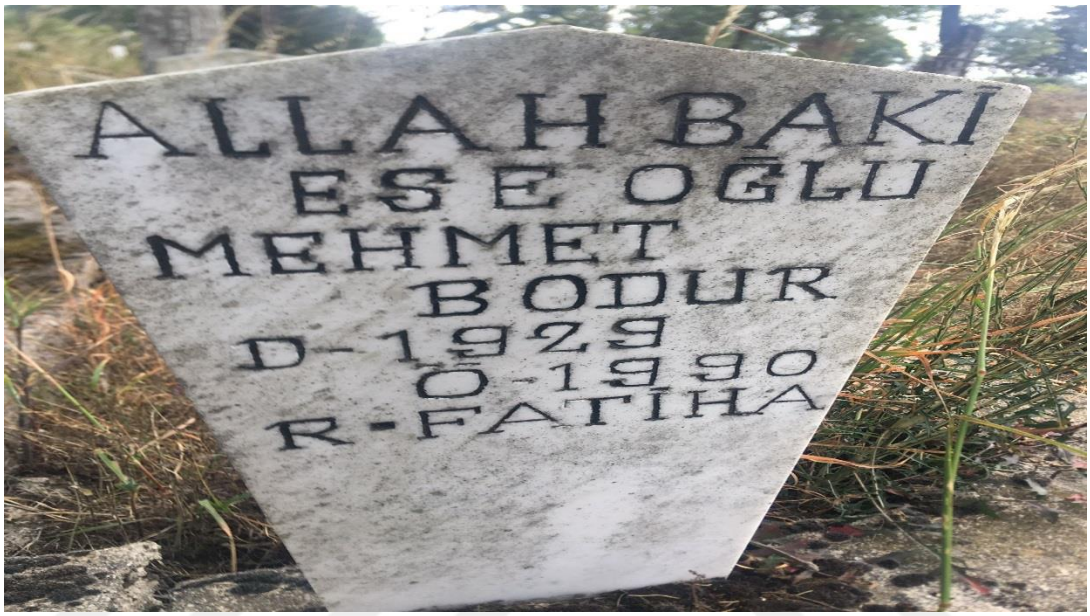
TAŞKIN, A. “Köy Muhtarı”, Suuçtu Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (23/06/2022)

YETİMOĞLU, H. “Muhtar Azası”, GÜÇLÜ, S. “Köy Sakini” Hacılar Köyü hakkında unvan, lakap, soyadı ve köy bilgileri alınmıştır. (23/06/2022)

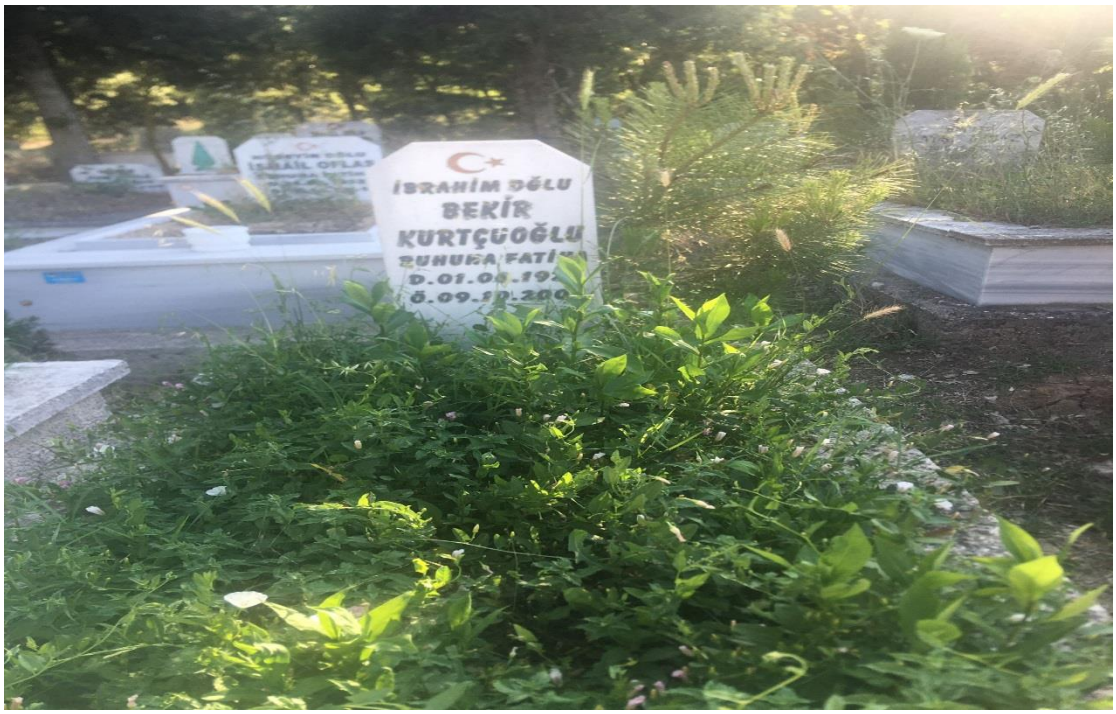
EKLER

Ek1: Mezar Taşlarından Tespit Edilen Soyadları

Akbaş Köyü Yakınlarında Bulunan Göktepe Köyü Bodur Soyadı

Çalova Köyü Yakınlarında Bulunan Semizköy'de Kurtçuoğlu Soyadı

Osmanlar Köyü Yakınlarında Bulunan Kocaoba Köyü'nde Tiryaki Soyadı

Boynanlar Köyü Yakınlarında Bulunan Darıalan Köyü'nde İkizoğlu Soyadı

Boynanlar Köyü Yakınlarında Bulunan Hacılar Köyü'nde İkizoğlu Soyadı

Boynanlar Köyü Yakınlarında Bulunan Suuçtu Köyü'nde Kırıkoğlu Soyadı

Maden Karyesi Yakınlarında Bulunan Semizköy'de Kurtçuoğlu Soyadı

Araovacık Köyü'nde Kara Soyadı

Araovacık Köyü'nde Çakır Soyadı

Araovacık Köyü'nde Kocabaş Soyadı

Araovacık Köyü'nde Gümüş Soyadı

Araovacık Köyü Yakınlarında Bulunan Yeşilköy'de Zeybek Soyadı

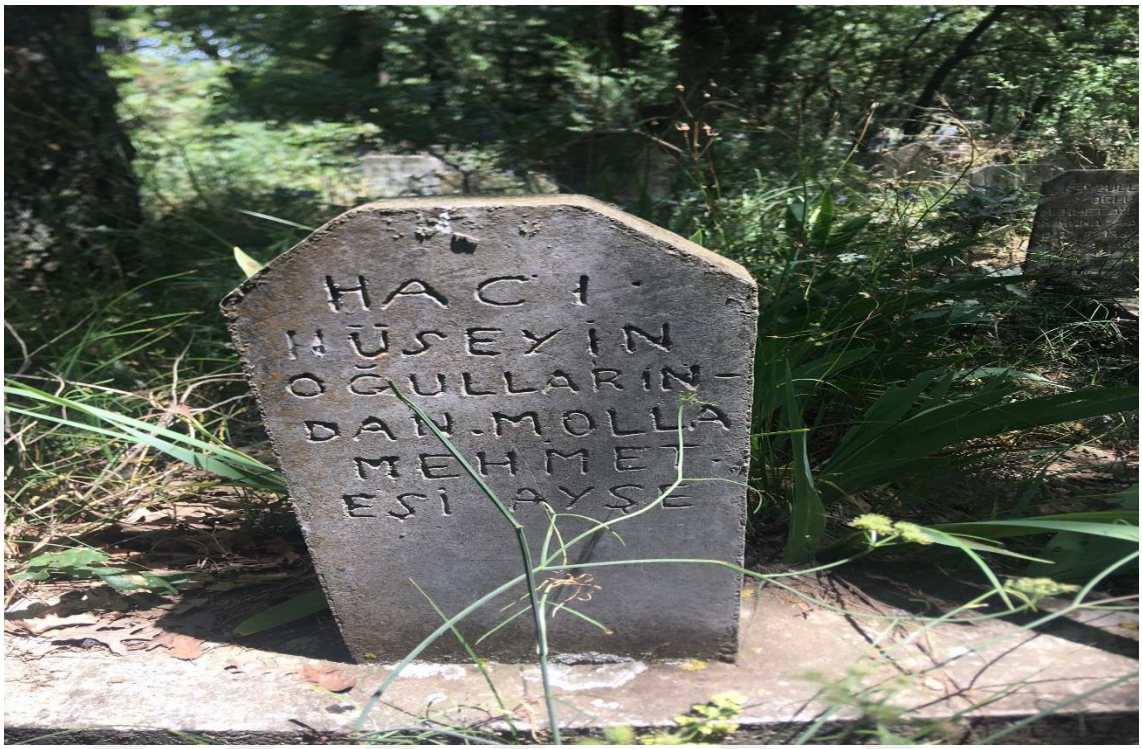
Araovacık Köyü Yakınlarında Bulunan Yeşilköy'de Öksüzoğlu Soyadı

Araovacık Köyü Yakınlarında Bulunan Yeşilköy'de Çakır Soyadı

Araovacık Köyü'nde Molla Unvanı

Araovacık Köyü'nde Hacı Lakabı

Haydaroba Köyü'nde Duman Soyadı

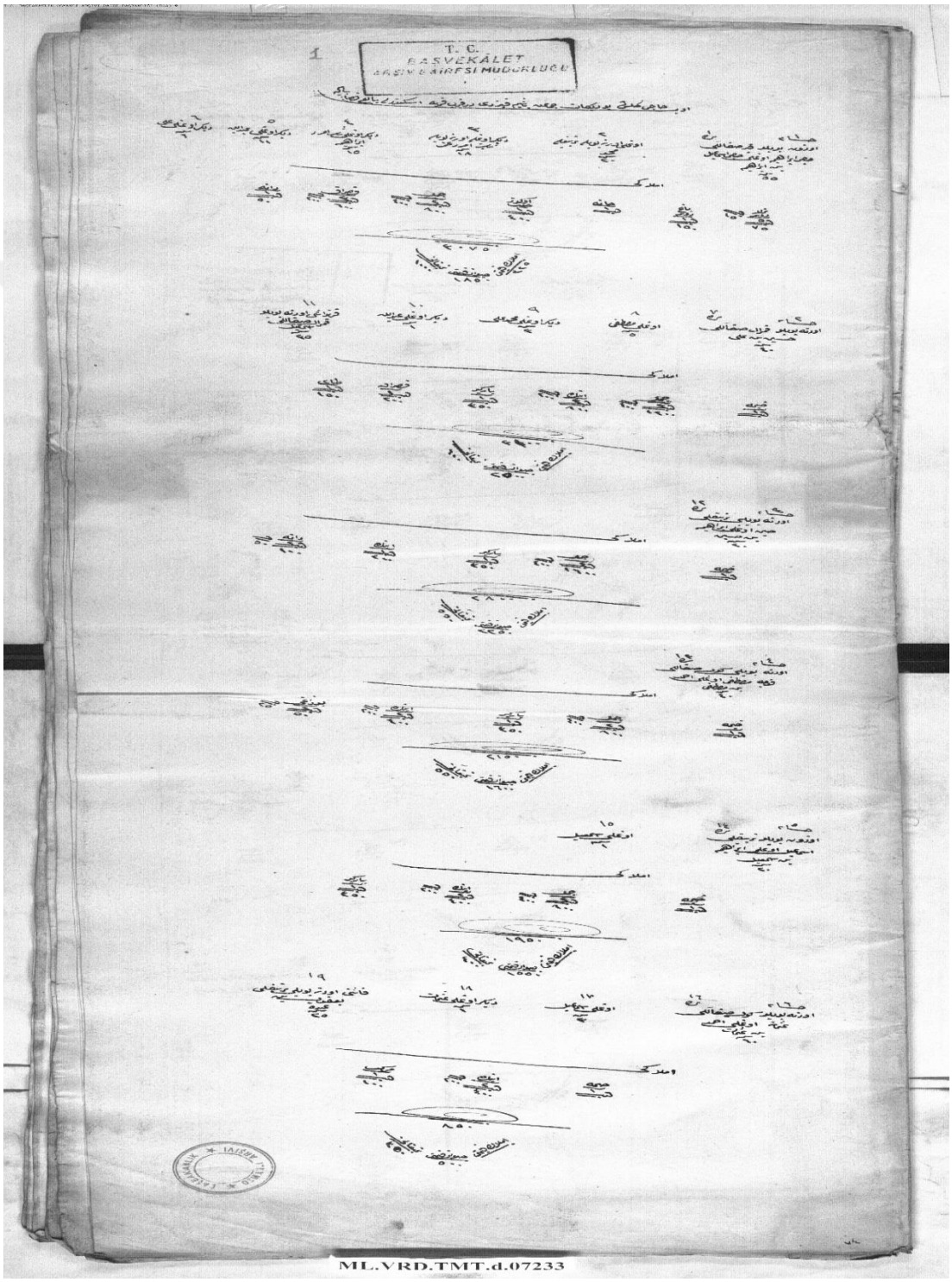

Haydaroba Köyü'nde Kara Lakabı

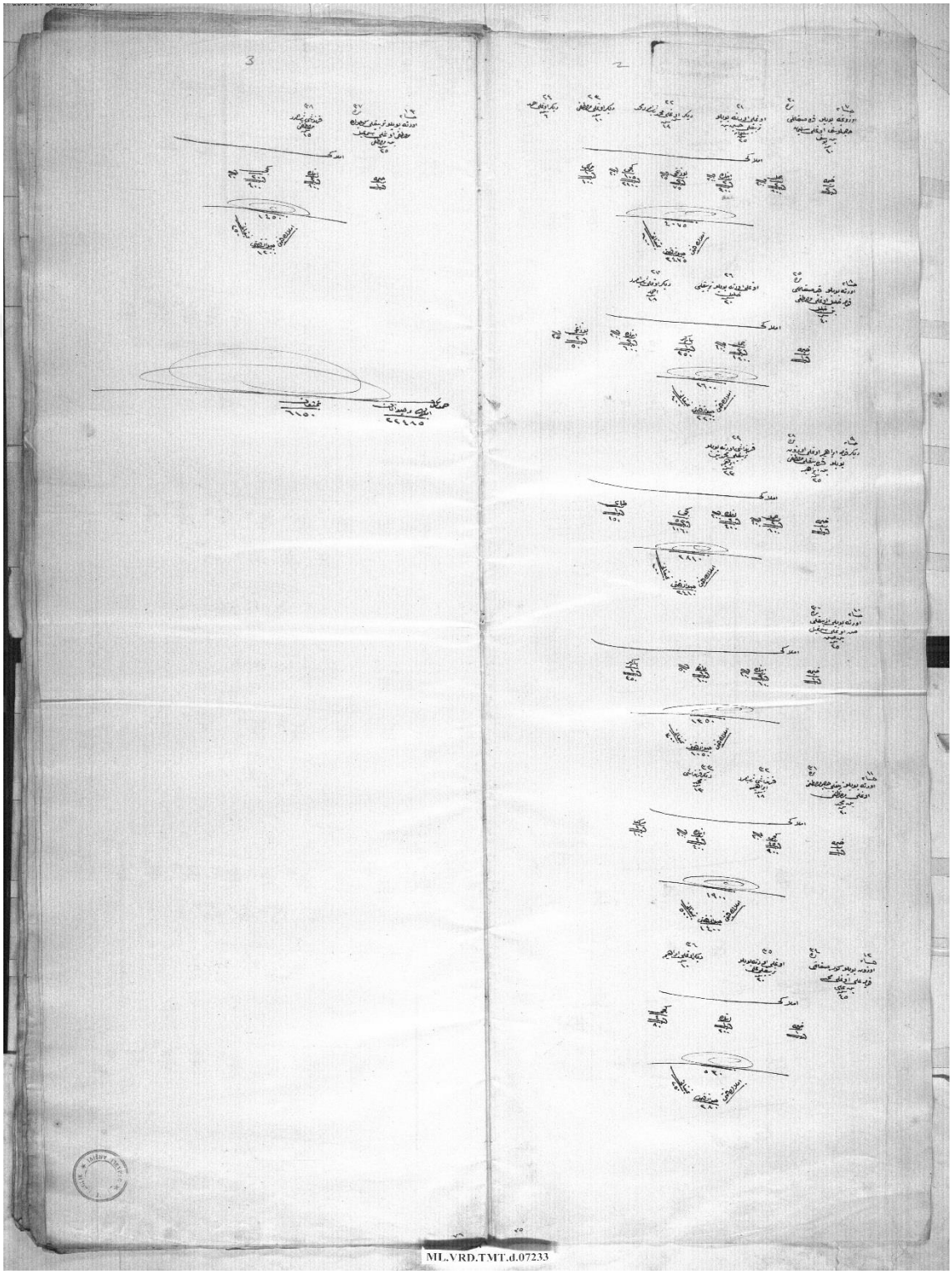

Ek 2: Temettuat Defteri Örnekleri

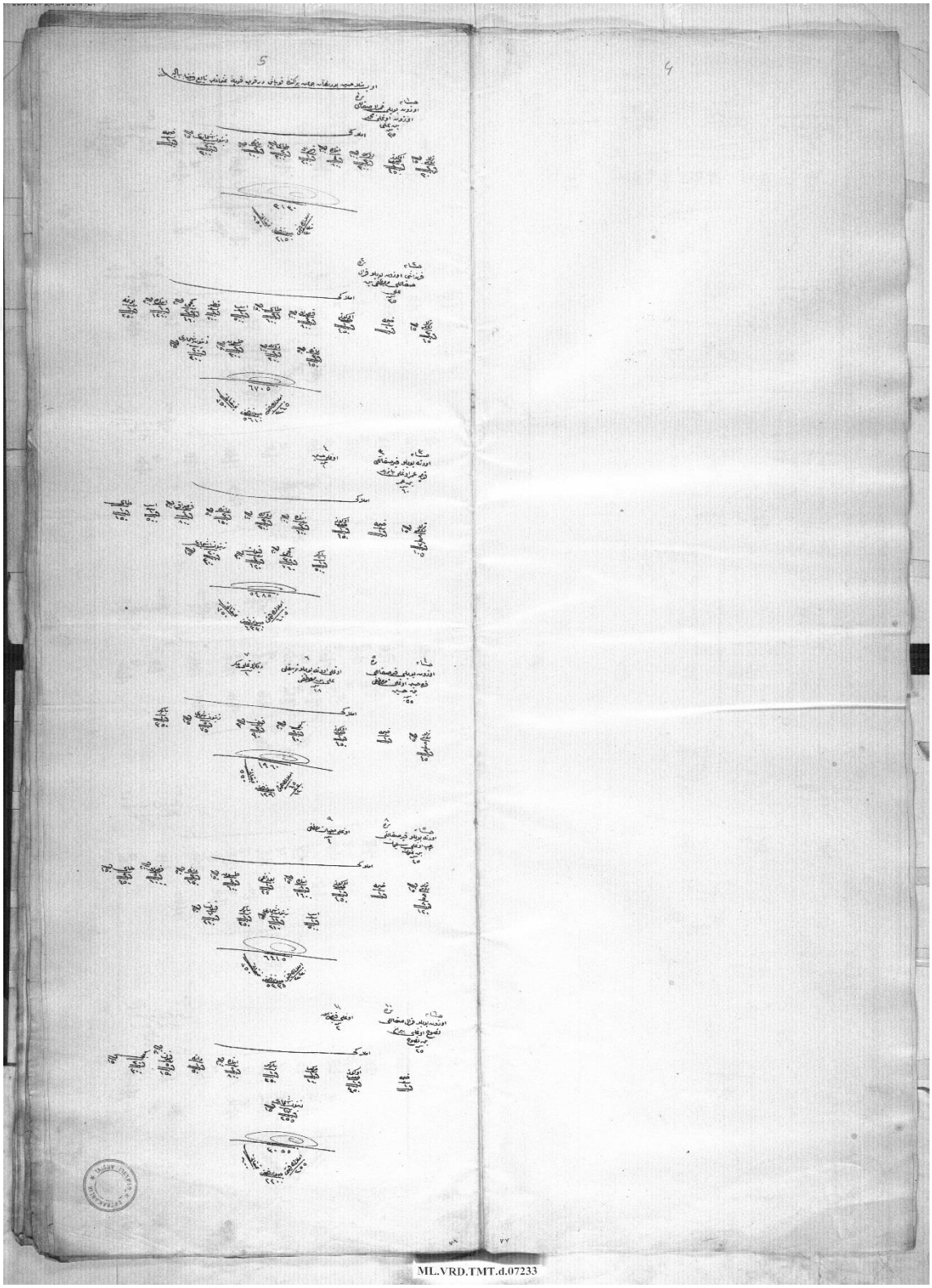
İskenderli Karyesi Yakınlarında Bulunan Başımkızdı Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (ML.VRD.TMT.d.7233)

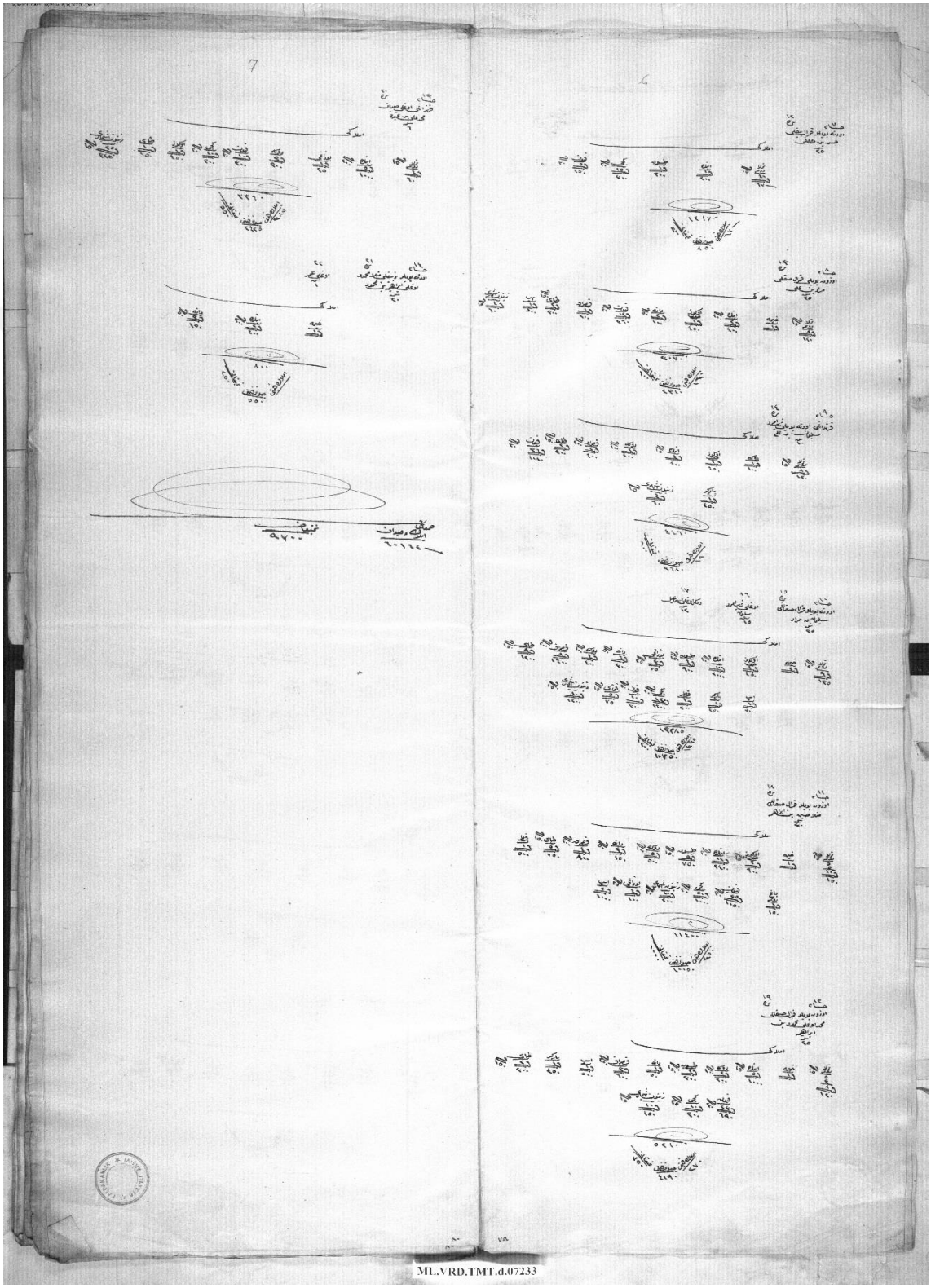
İskenderli Karyesi Yakınlarında Bulunan Başımkızdı Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 2-3) (ML.VRD.TMT.d.7233)

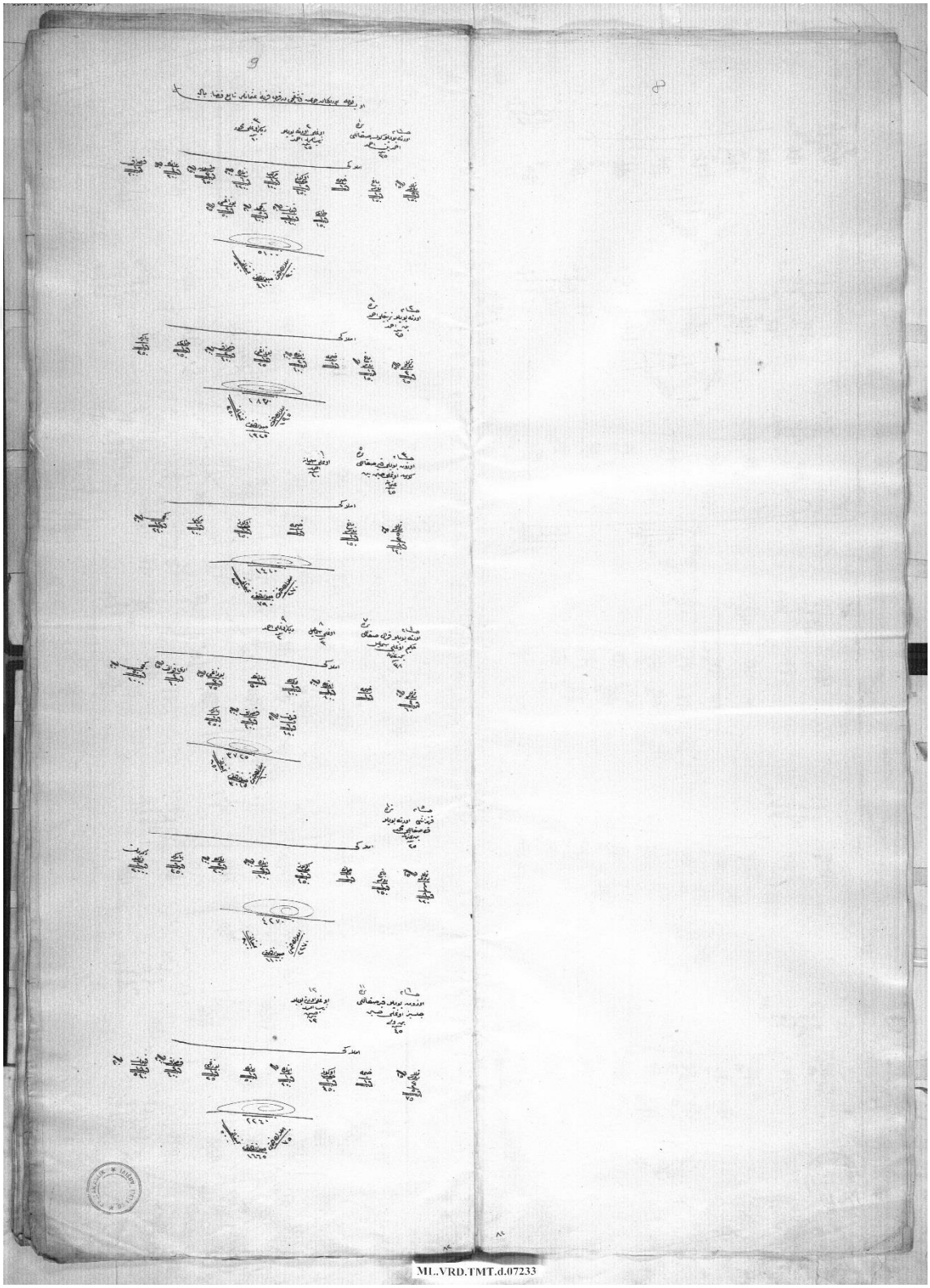
Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kubaş(ı) Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 5) (ML.VRD.TMT.d.7233)

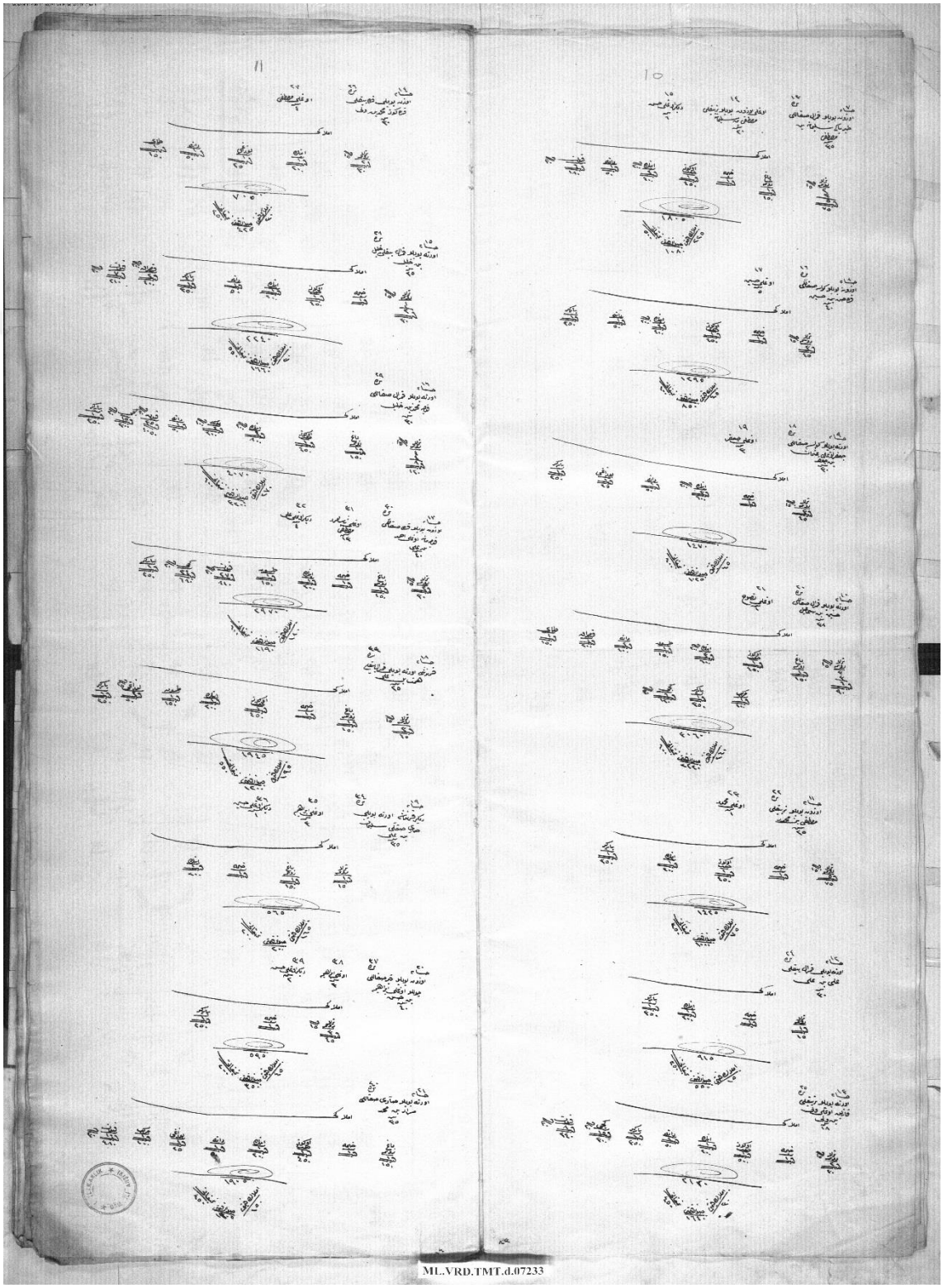
Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kubaş(ı) Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 6-7) (ML.VRD.TMT.d.7233)

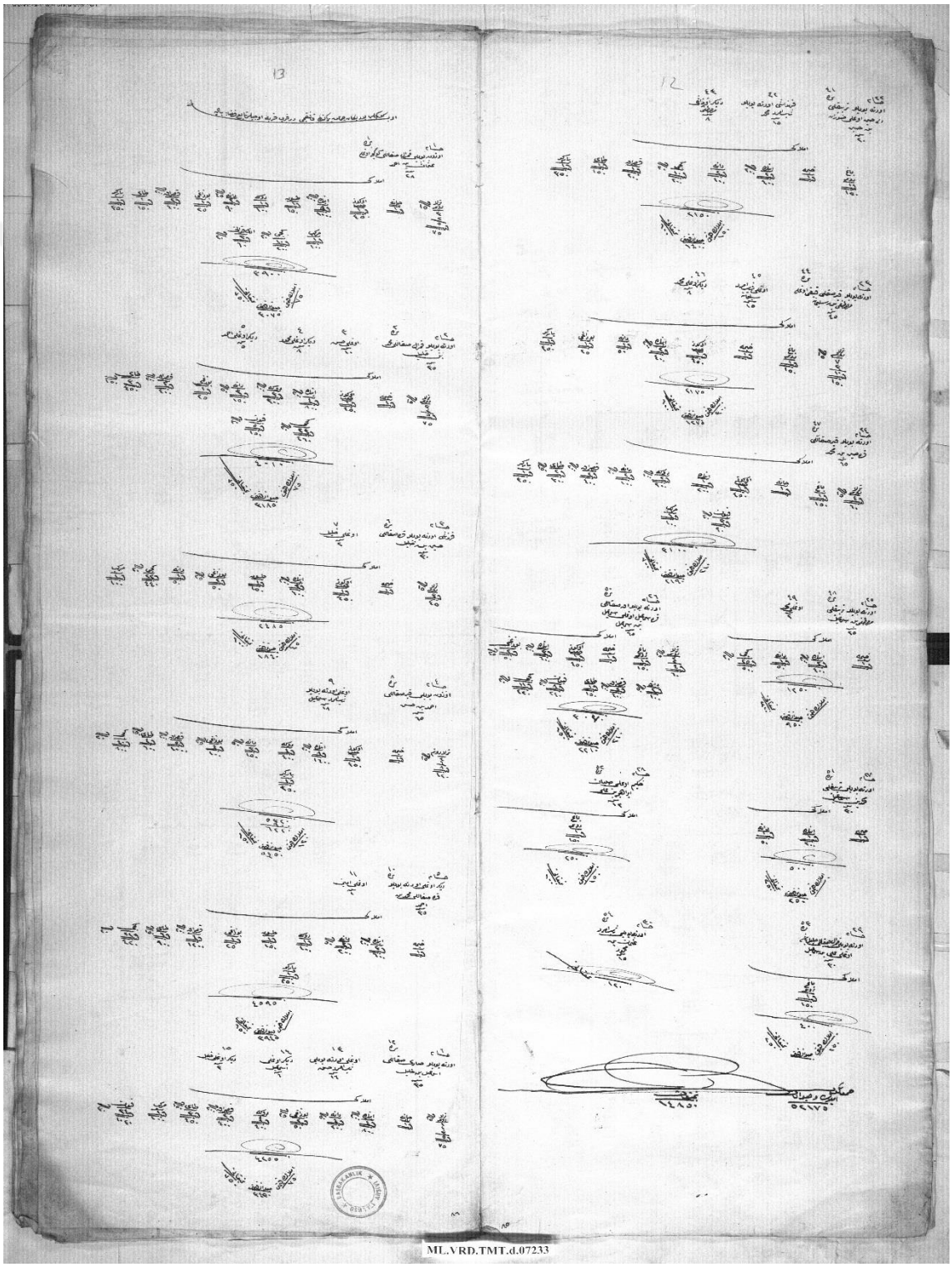
Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 9) (ML.VRD.TMT.d.7233)

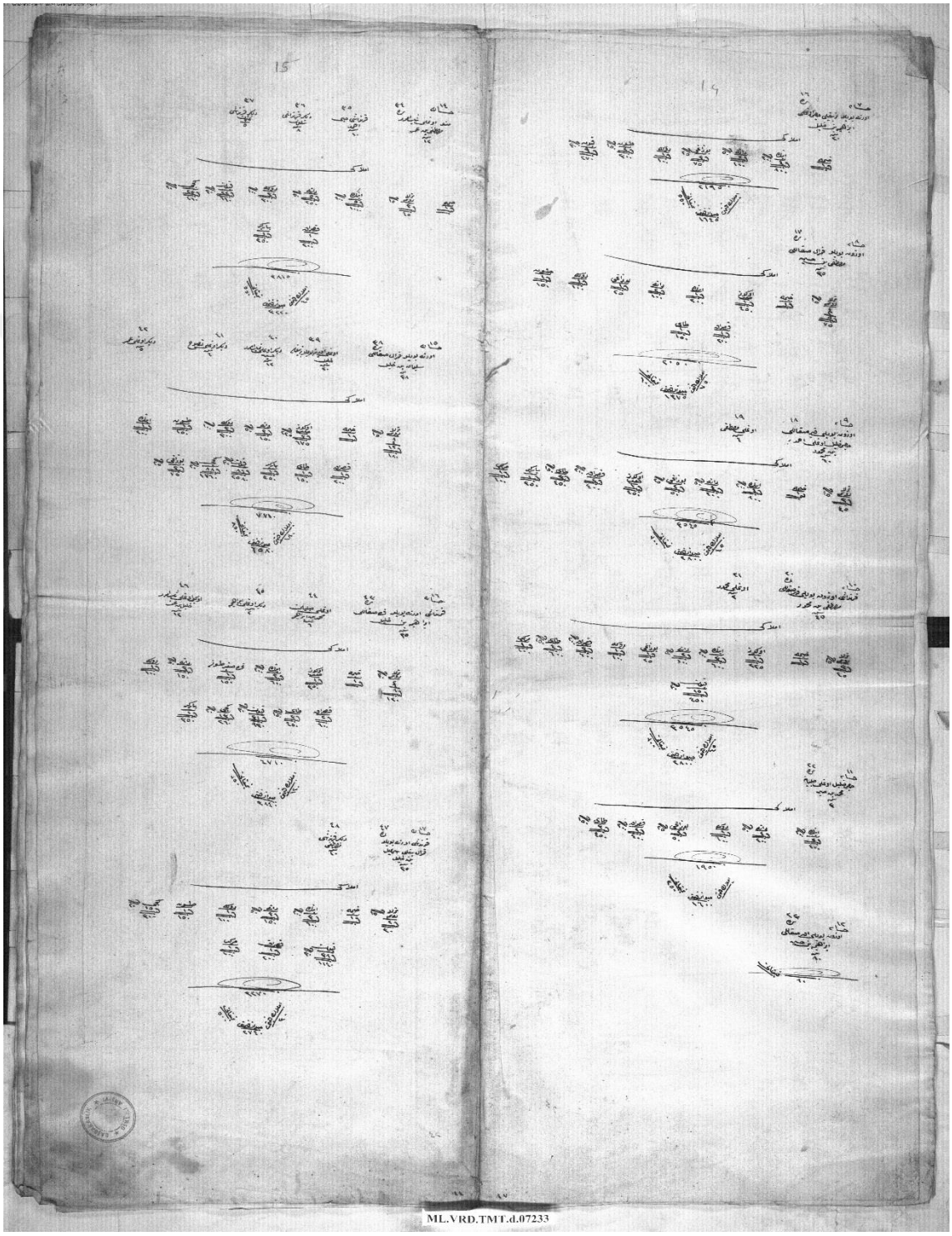
Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 10-11) (ML.VRD.TMT.d.7233)

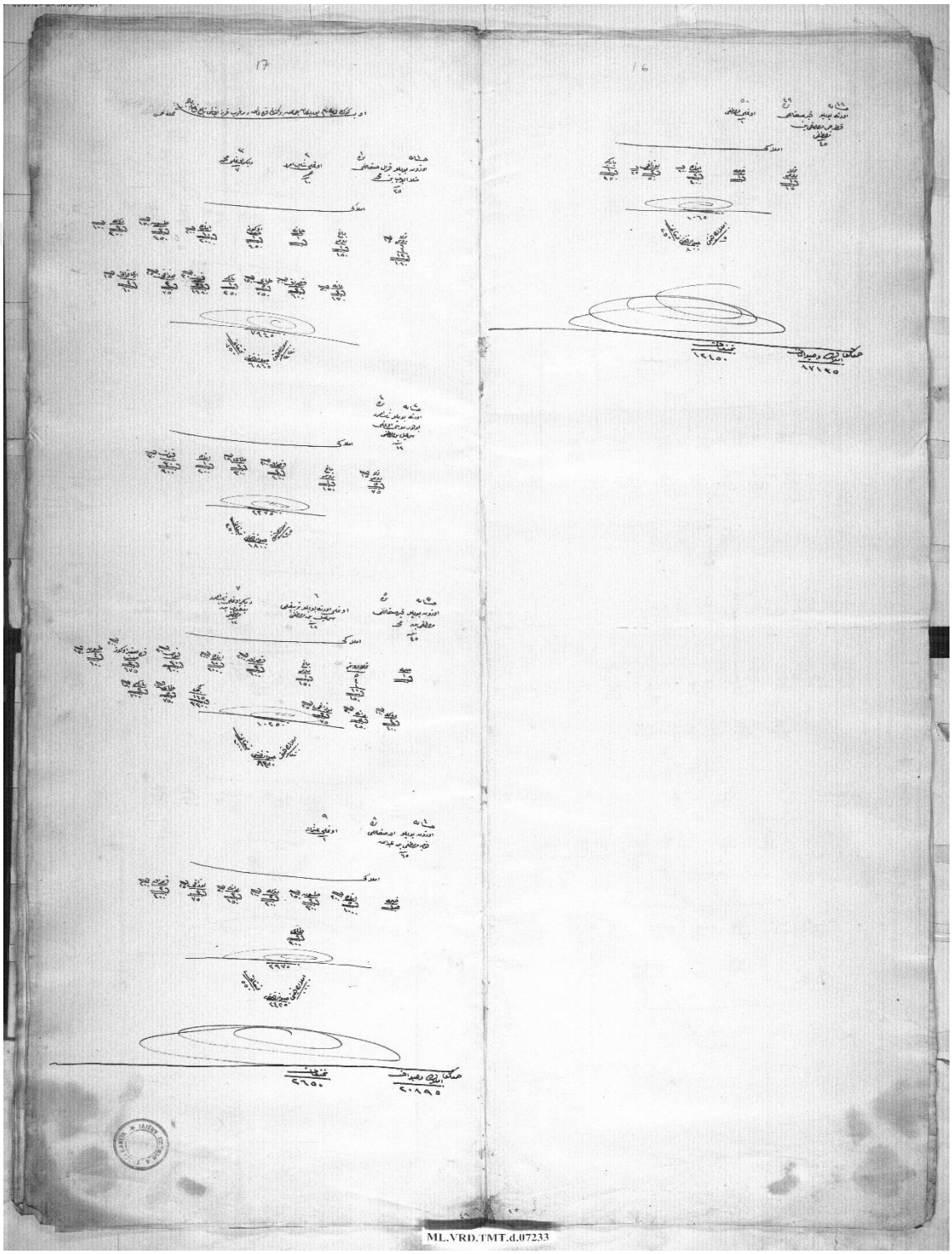
Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 12)-Avcılar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaati'nin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 13) (ML.VRD.TMT.d.7233)

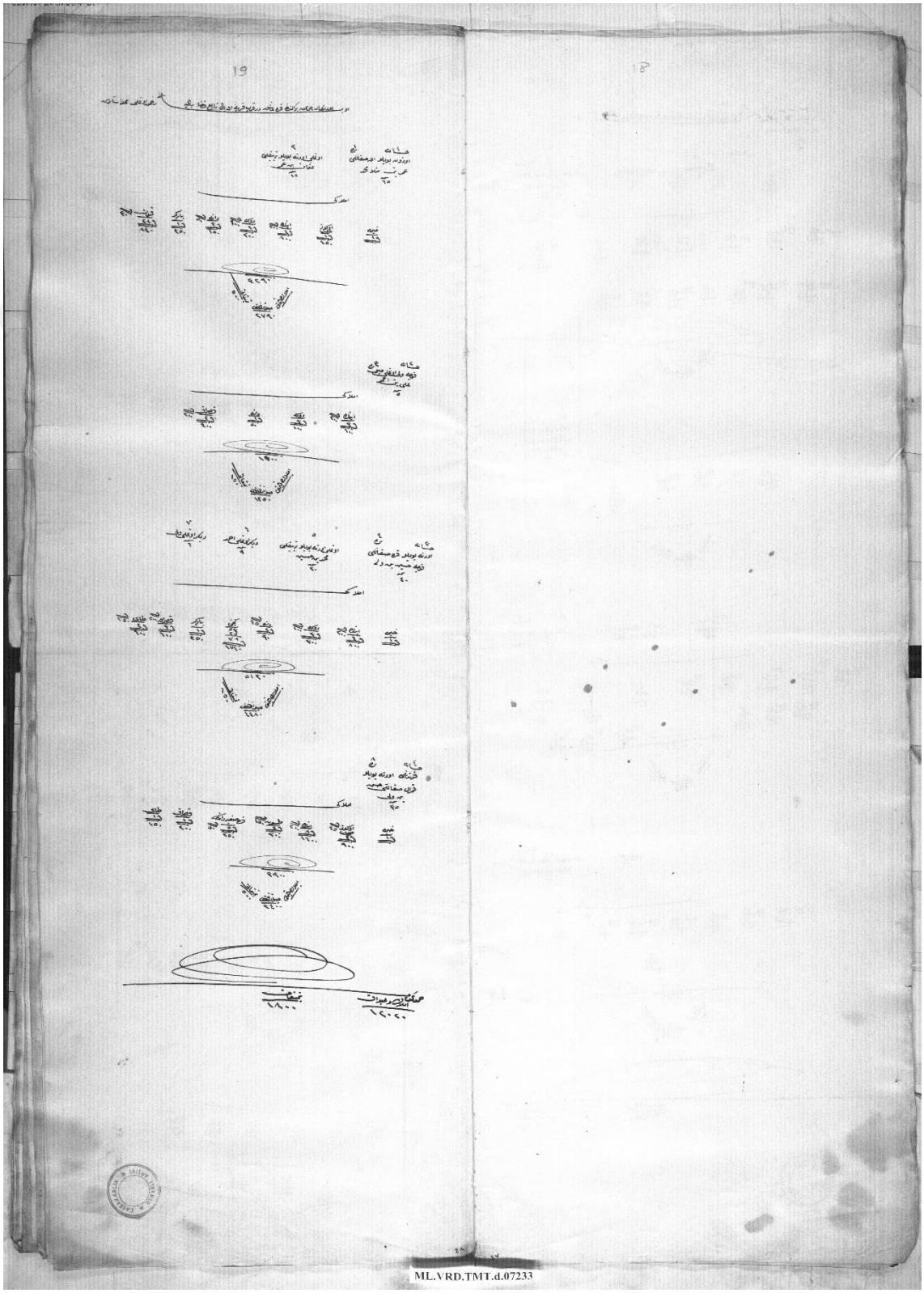
Avcılar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaati'nin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 14-15) (ML.VRD.TMT.d.7233)

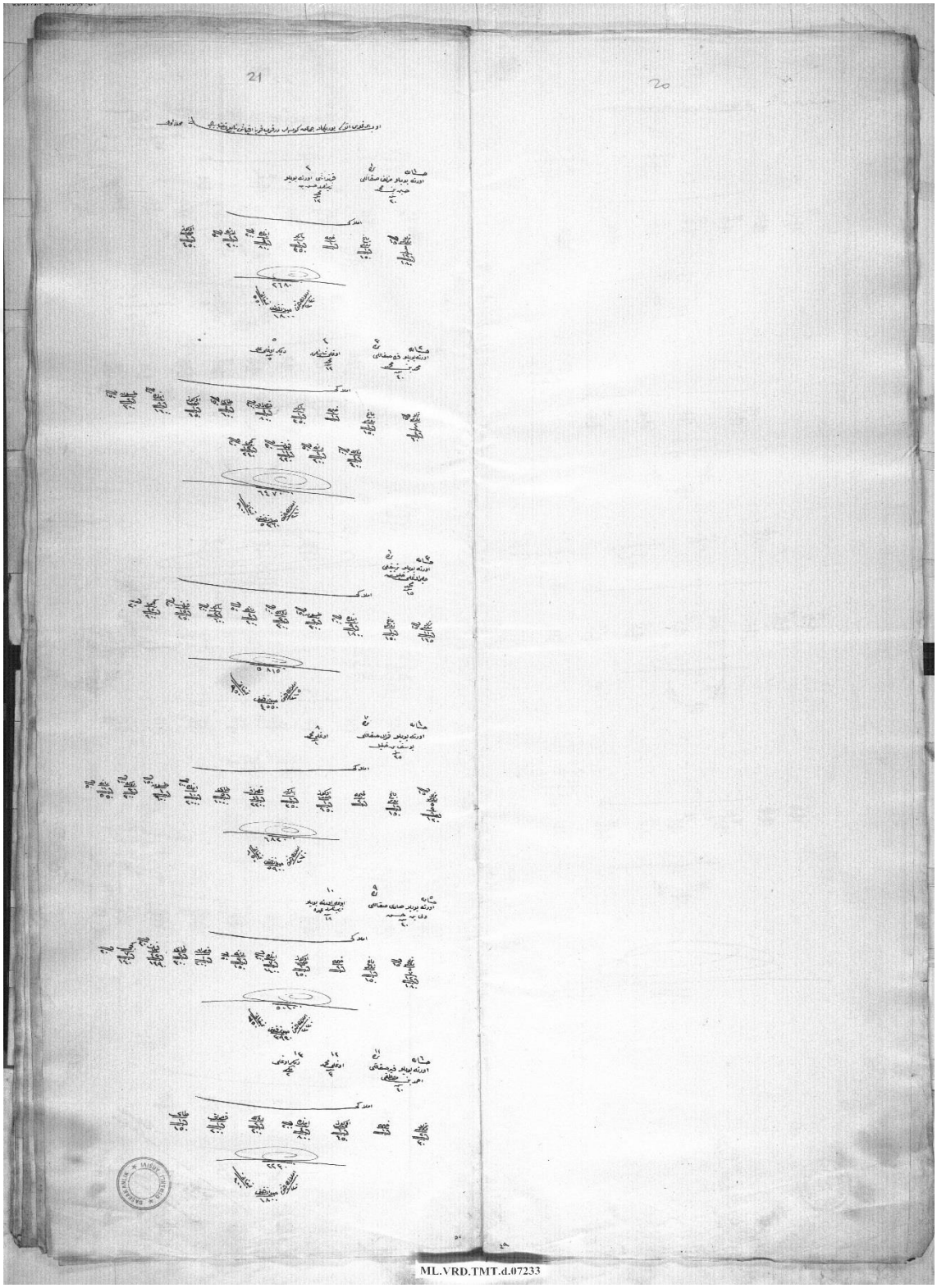
Avcılar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaati'nin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 16)-Akbaş Karyesi Yakınlarında Beşinci Mahallede Bulunan Kara Aşık Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri (Sayfa 17) (ML.VRD.TMT.d.7233)

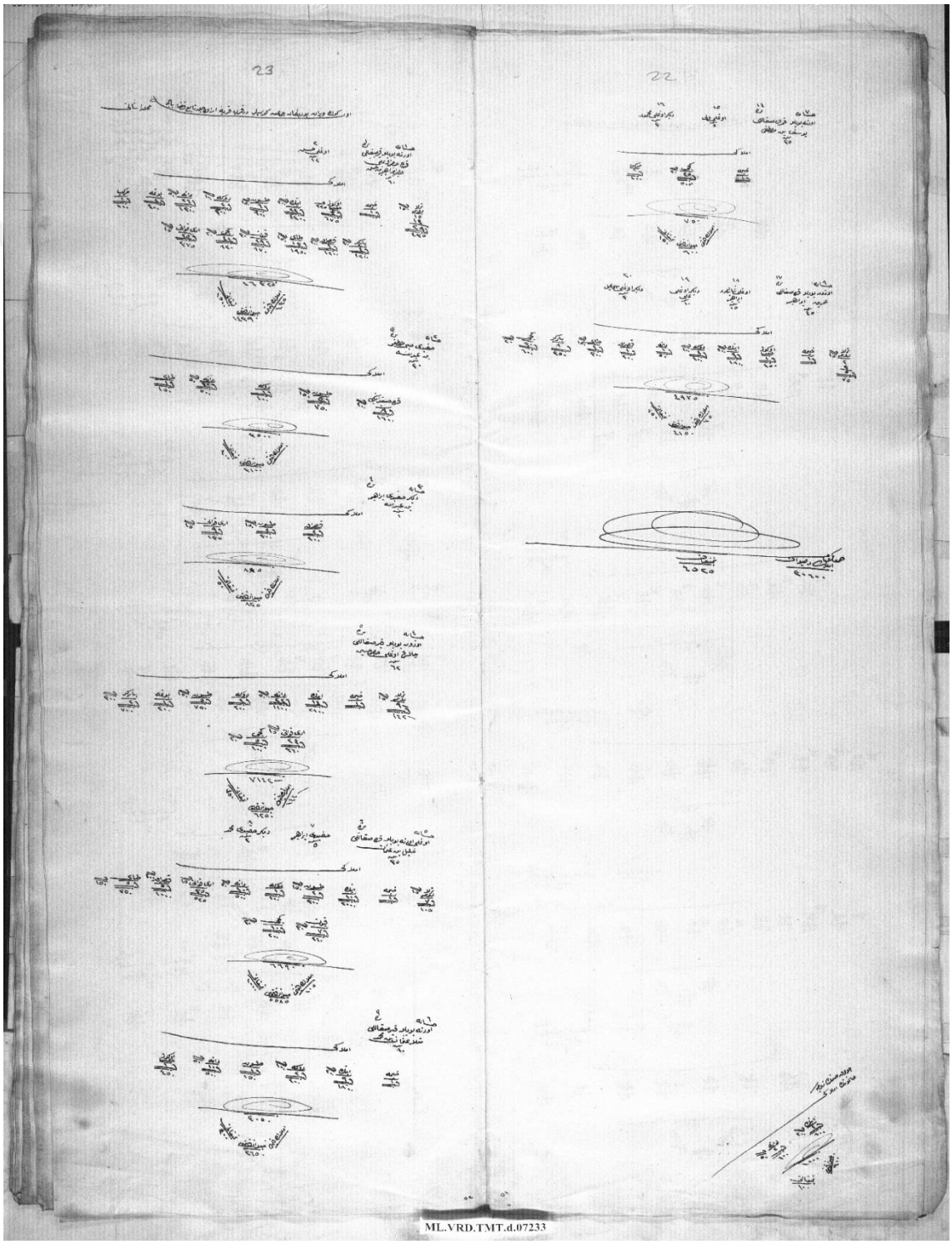
Akbaş Karyesi Yakınlarında Rahmanoğlu Altıncı Mahallede Bulunan Kara Aşık Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri (Sayfa 19) (ML.VRD.TMT.d.7233)

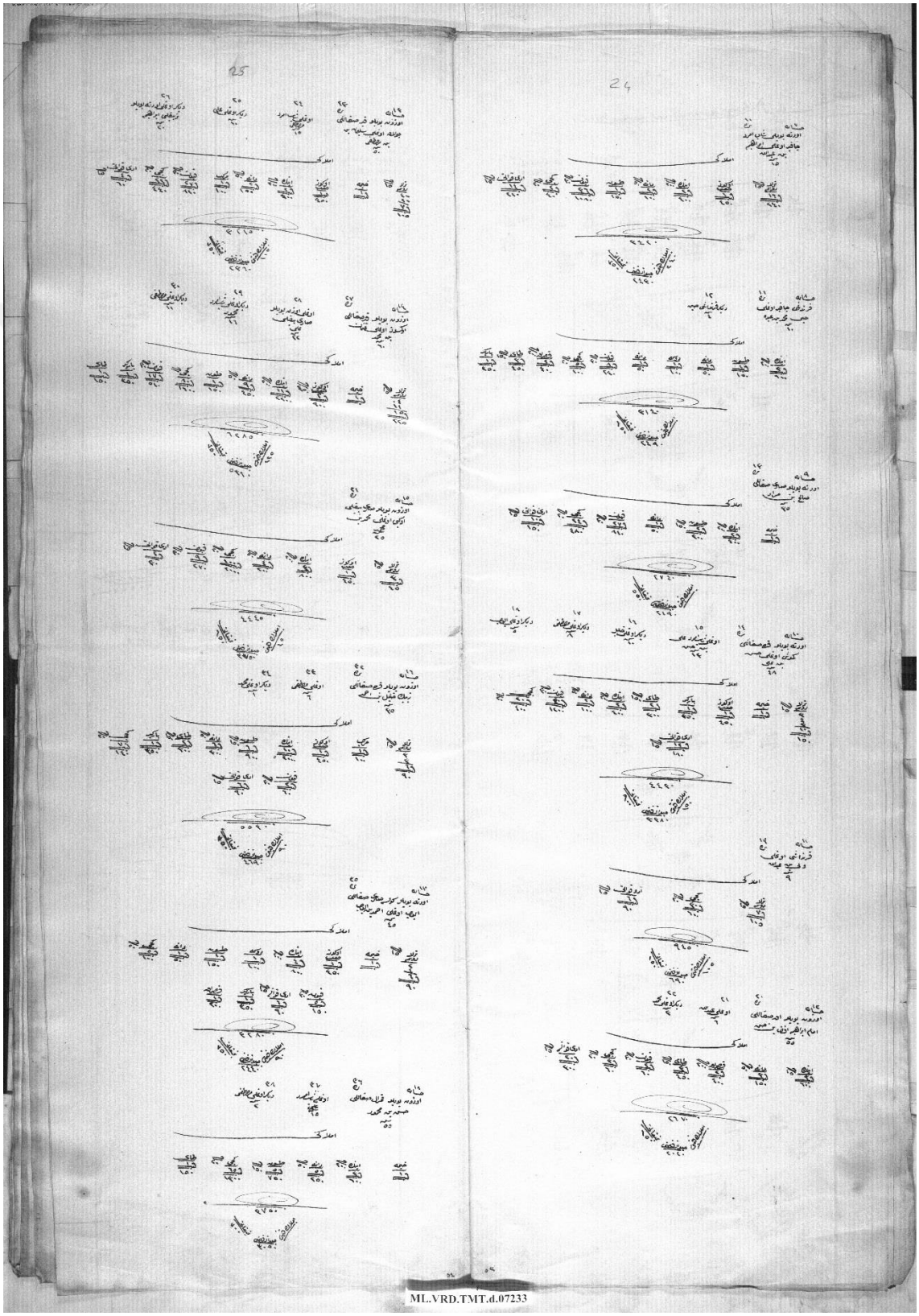
Akbaş Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 21) (ML.VRD.TMT.d.7233)

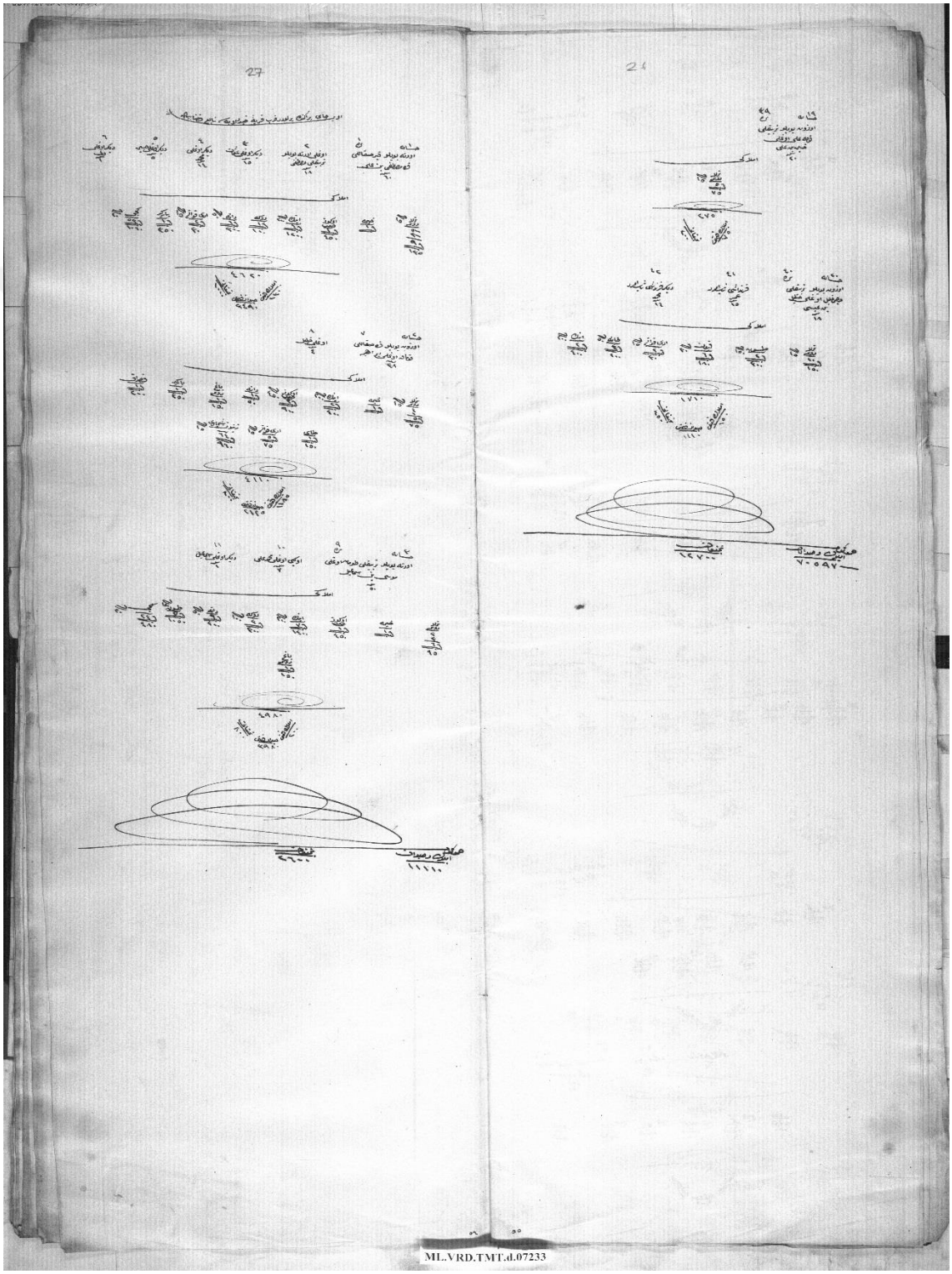
Akbaş Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 22)-Aravacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 23) (ML.VRD.TMT.d.7233)

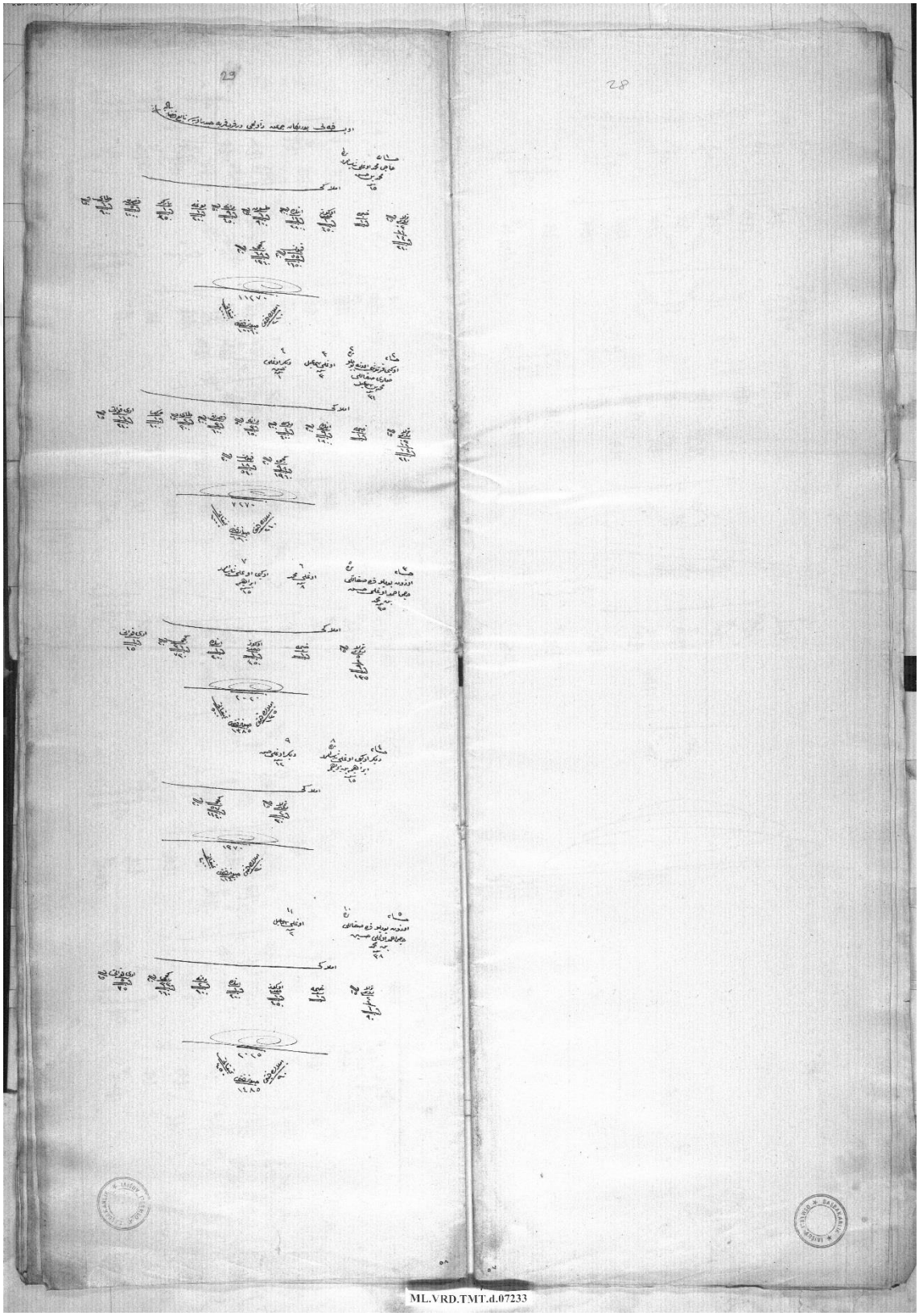
Aravacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 24-25) (ML.VRD.TMT.d.7233)

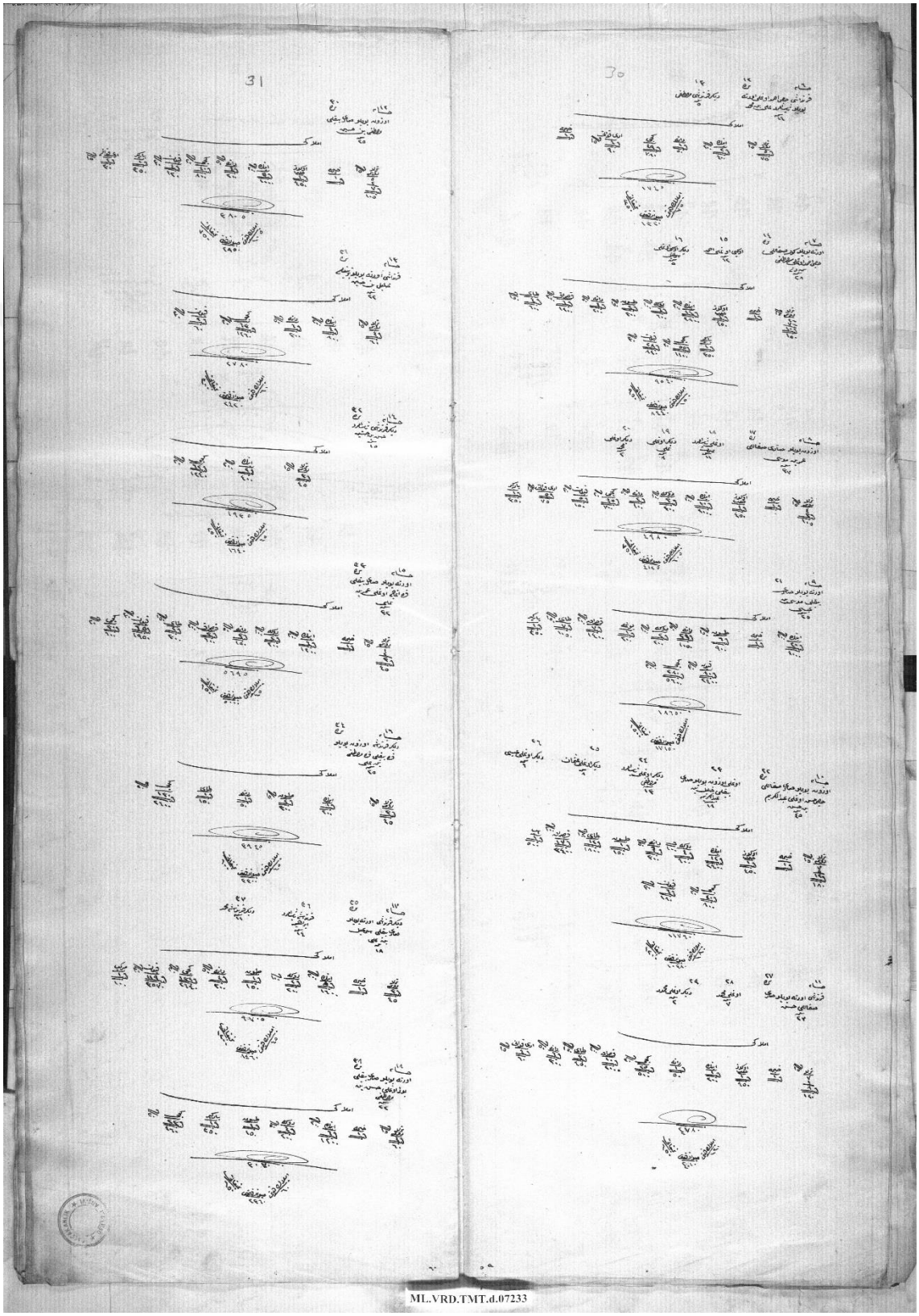
Aravacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 26)-Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Yerlü Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri (Sayfa 27) (ML.VRD.TMT.d.7233)

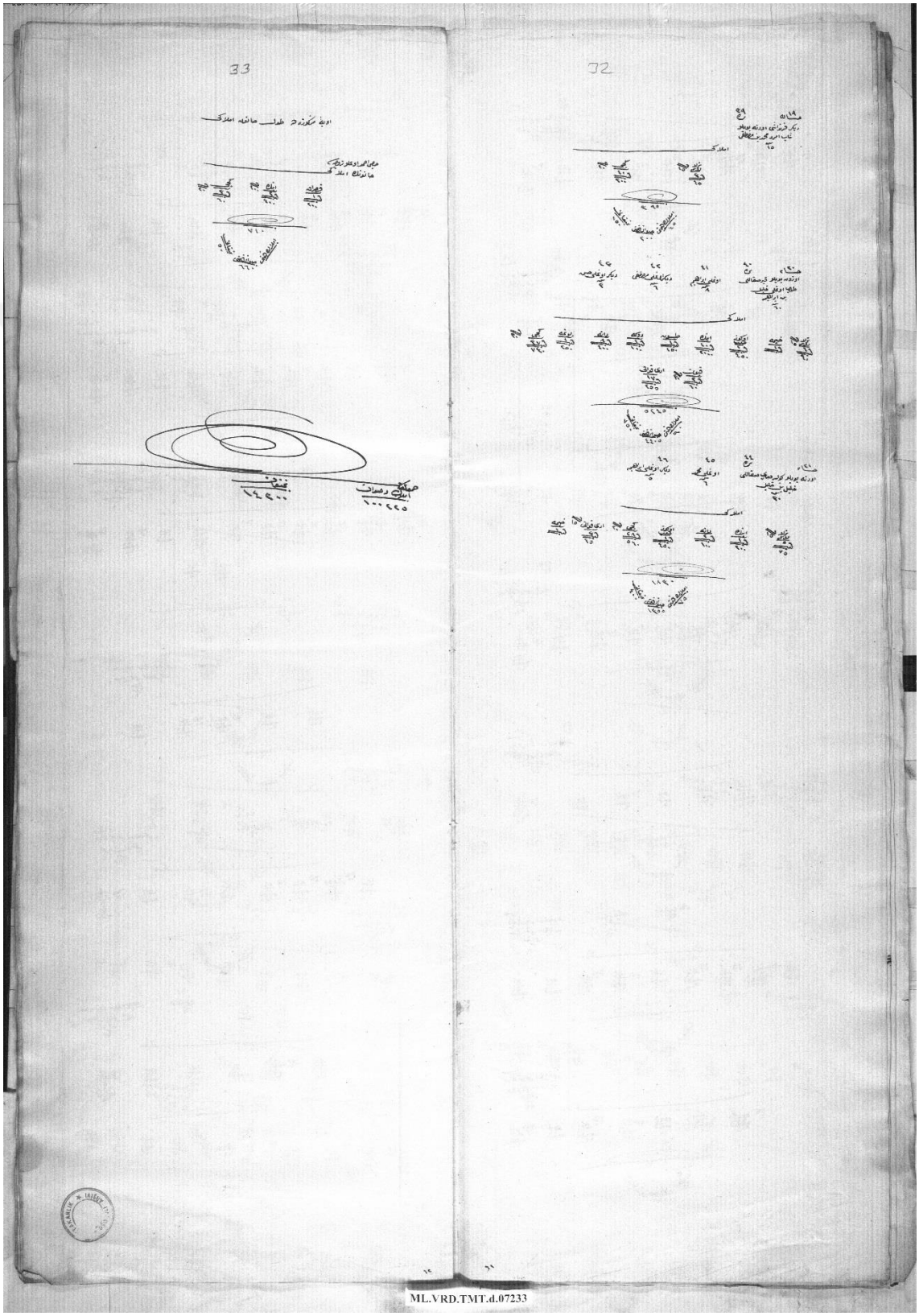
Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Davulcu Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 29) (ML.VRD.TMT.d.7233)

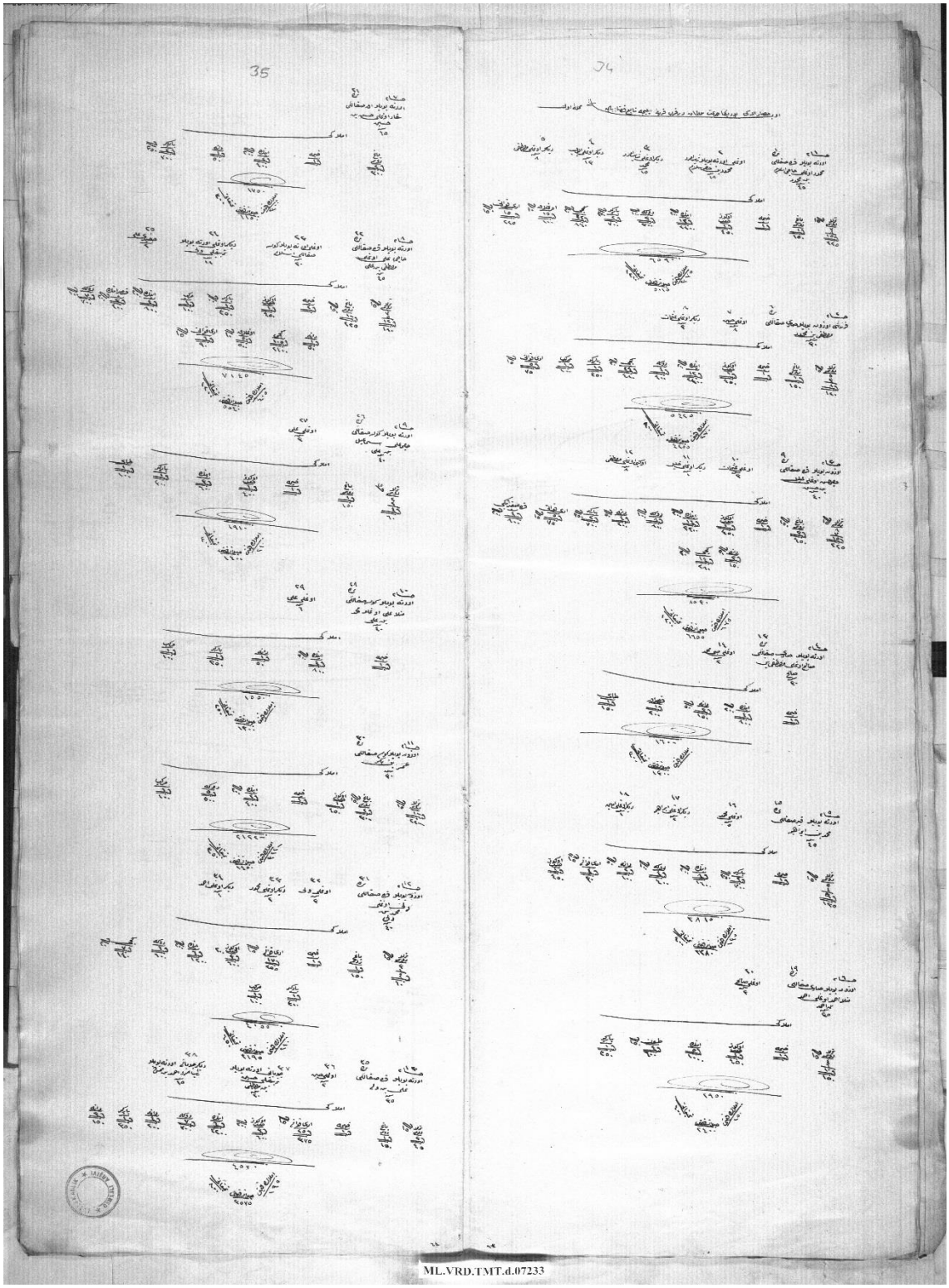
Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Davulcu Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 30-31) (ML.VRD.TMT.d.7233)

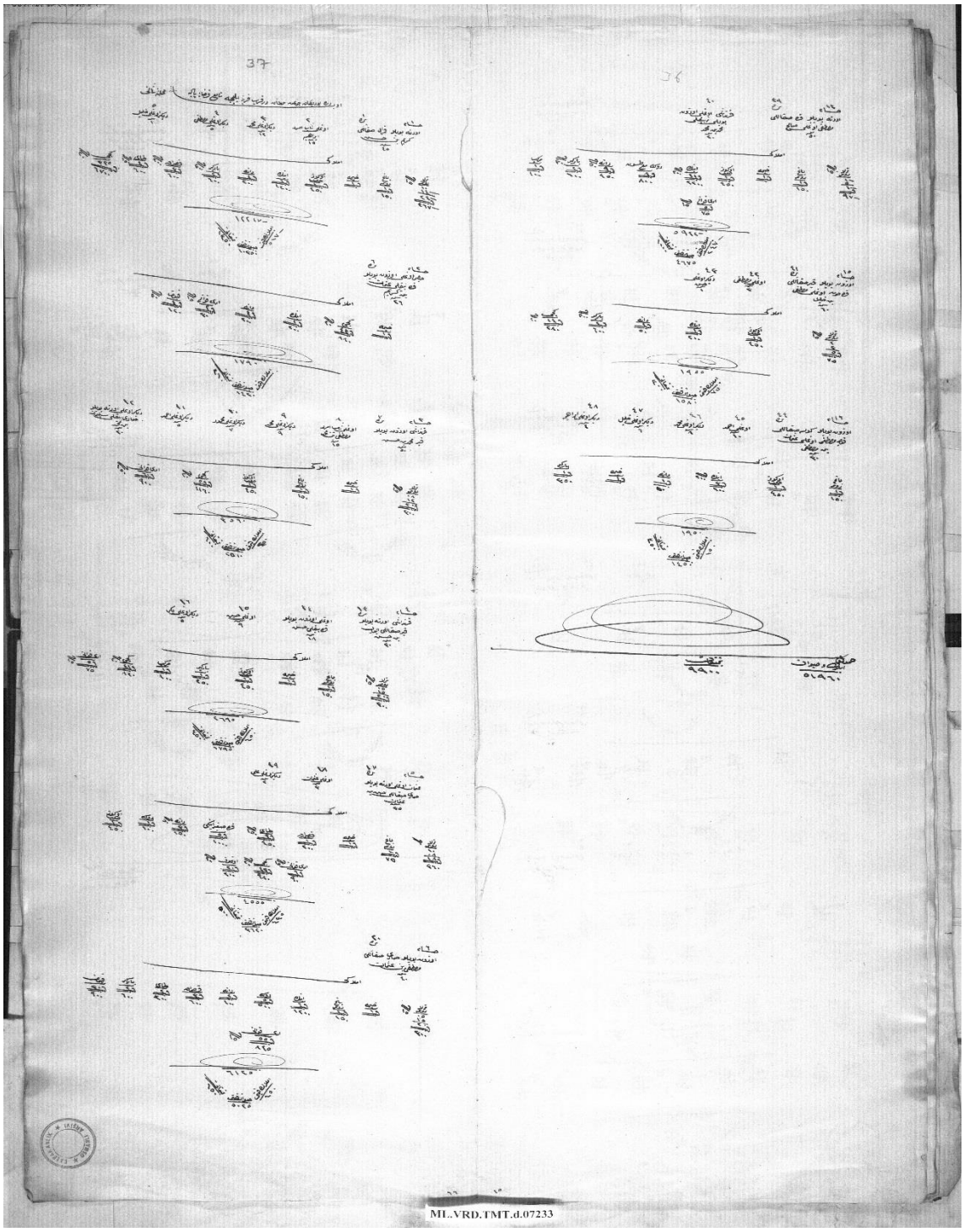
Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Davulcu Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 32-33) (ML.VRD.TMT.d.7233)

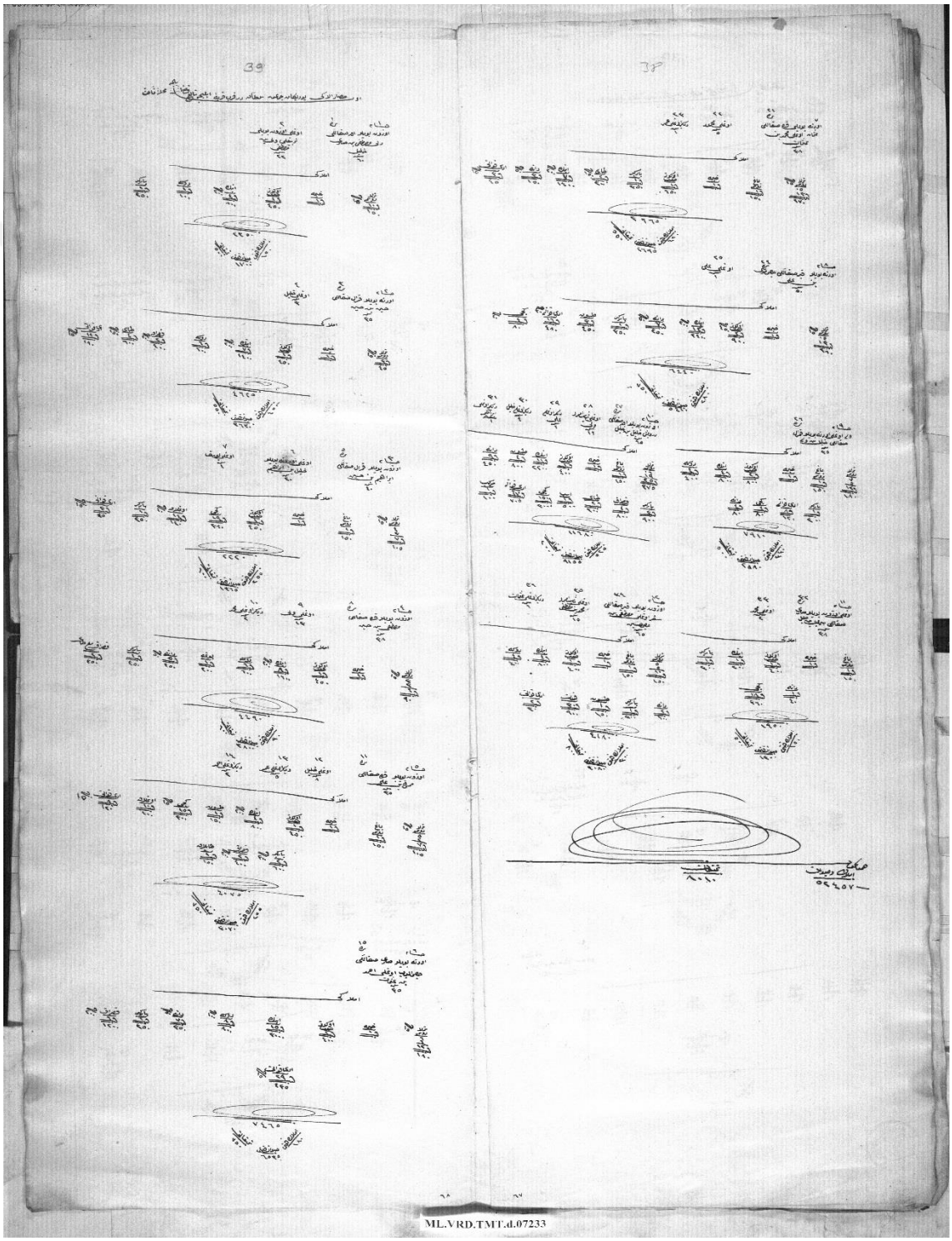
Ilıca Karyesi Yakınlarında Birinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 35-36) (ML.VRD.TMT.d.7233)

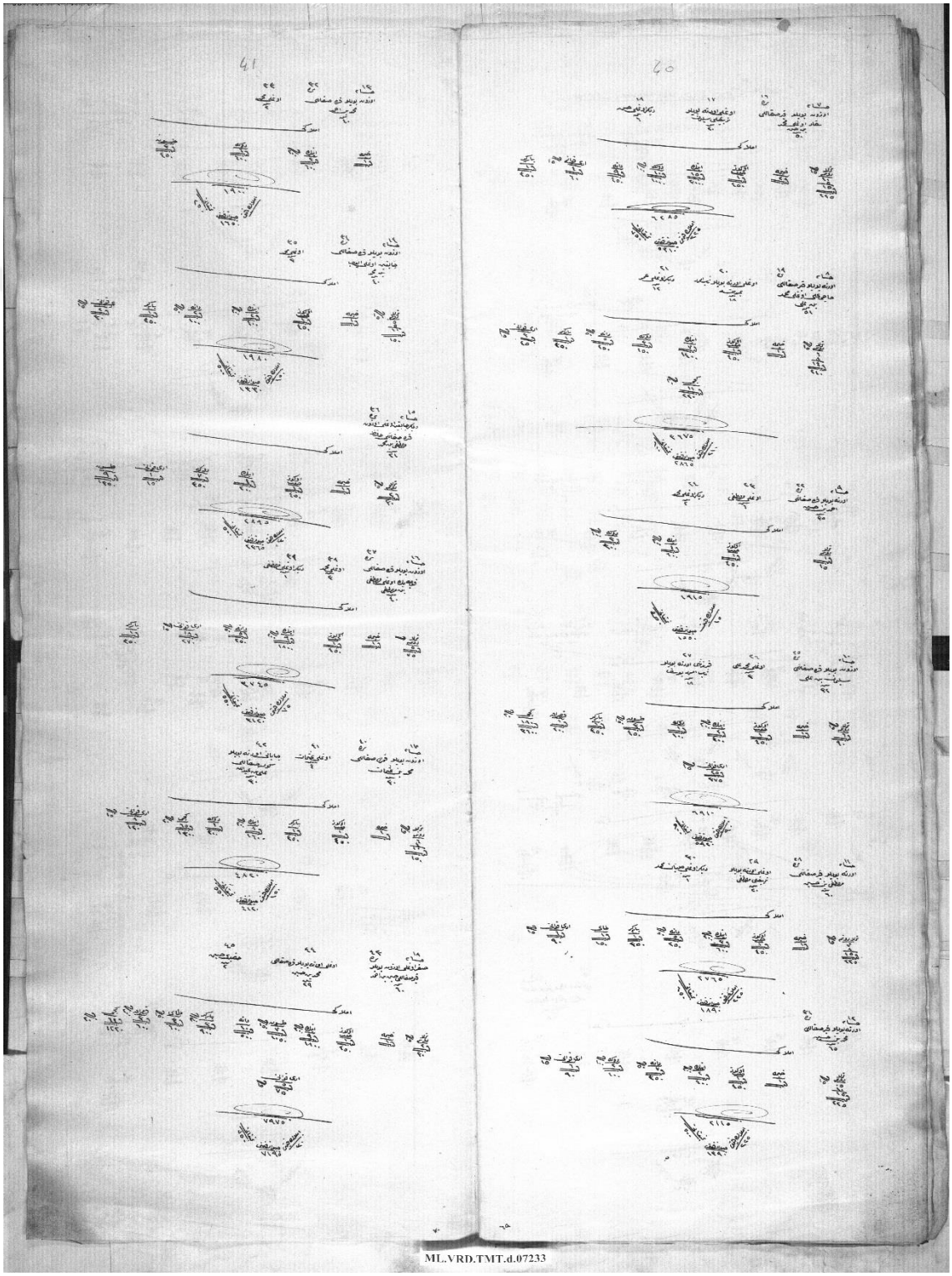
Ilıca Karyesi Yakınlarında Birinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 37)-Ilıca Karyesi Yakınlarında Dere Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 37) (ML.VRD.TMT.d.7233)

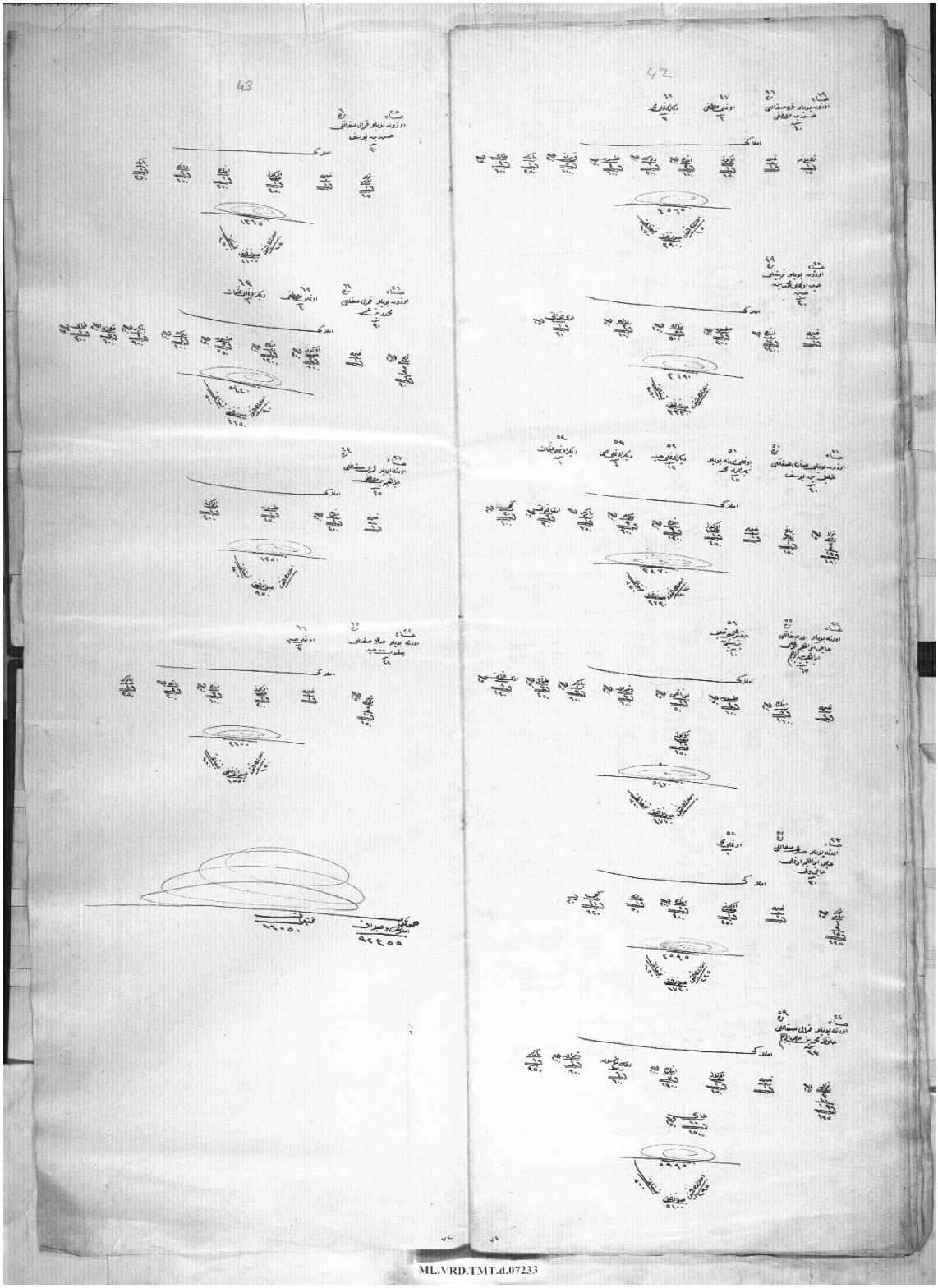
Ilıca Karyesi Yakınlarında Dere Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 38)-Ilıca Karyesi Yakınlarında İkinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 39) (ML.VRD.TMT.d.7233)

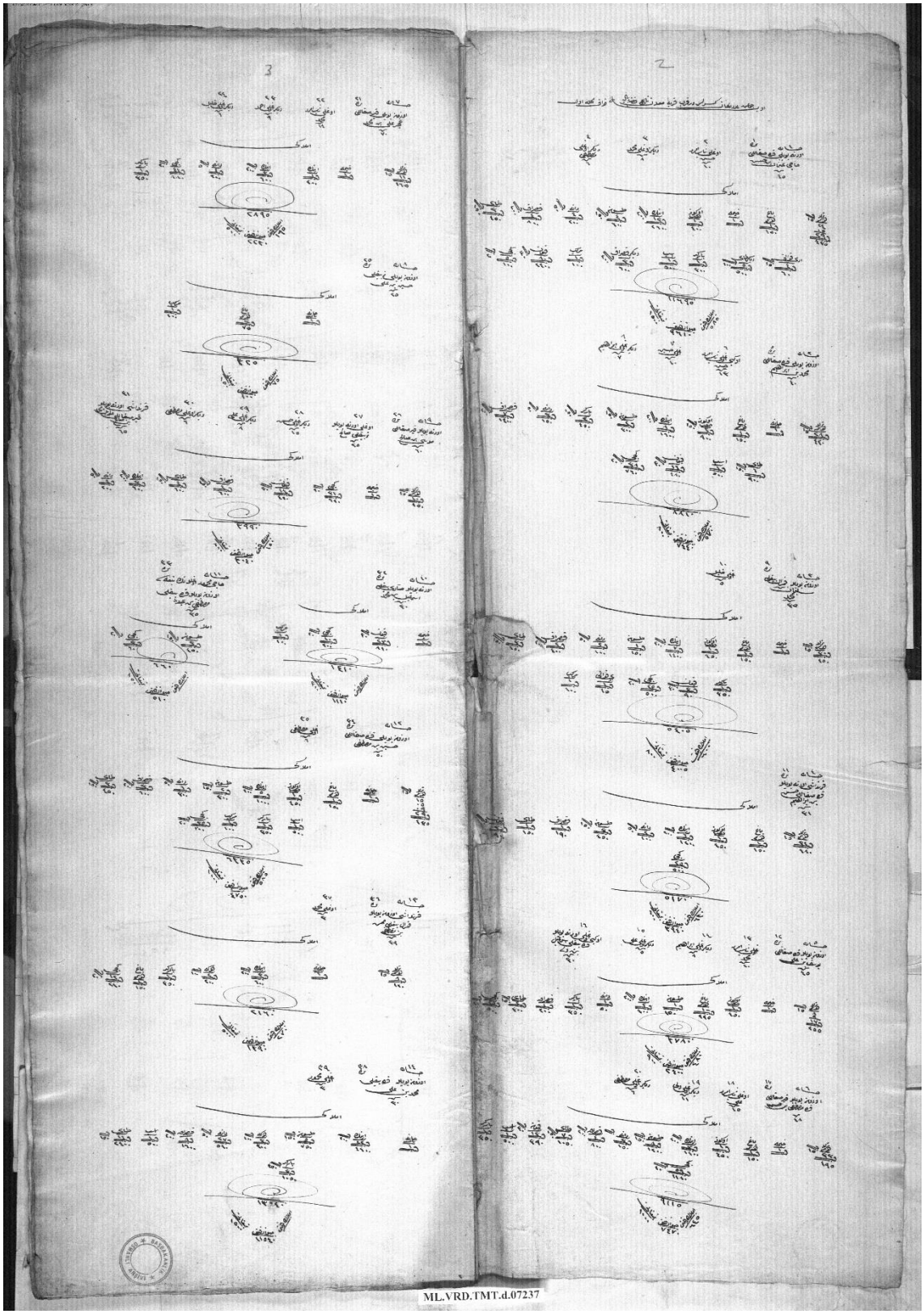
Ilıca Karyesi Yakınlarında İkinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 40-41) (ML.VRD.TMT.d.7233)

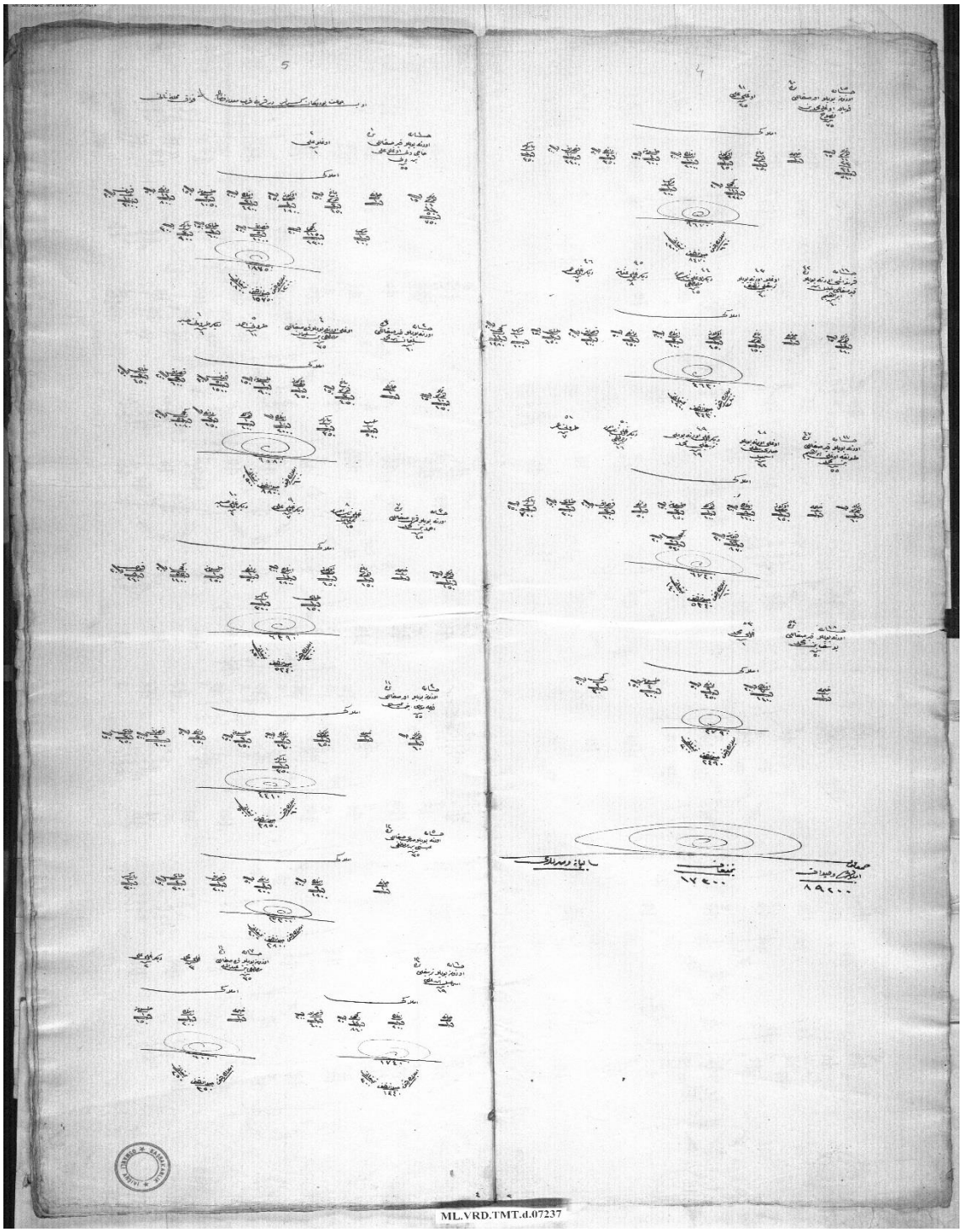
Ilıca Karyesi Yakınlarında İkinci Mahallede Bulunan Hisar Alanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 42-43) (ML.VRD.TMT.d.7233)

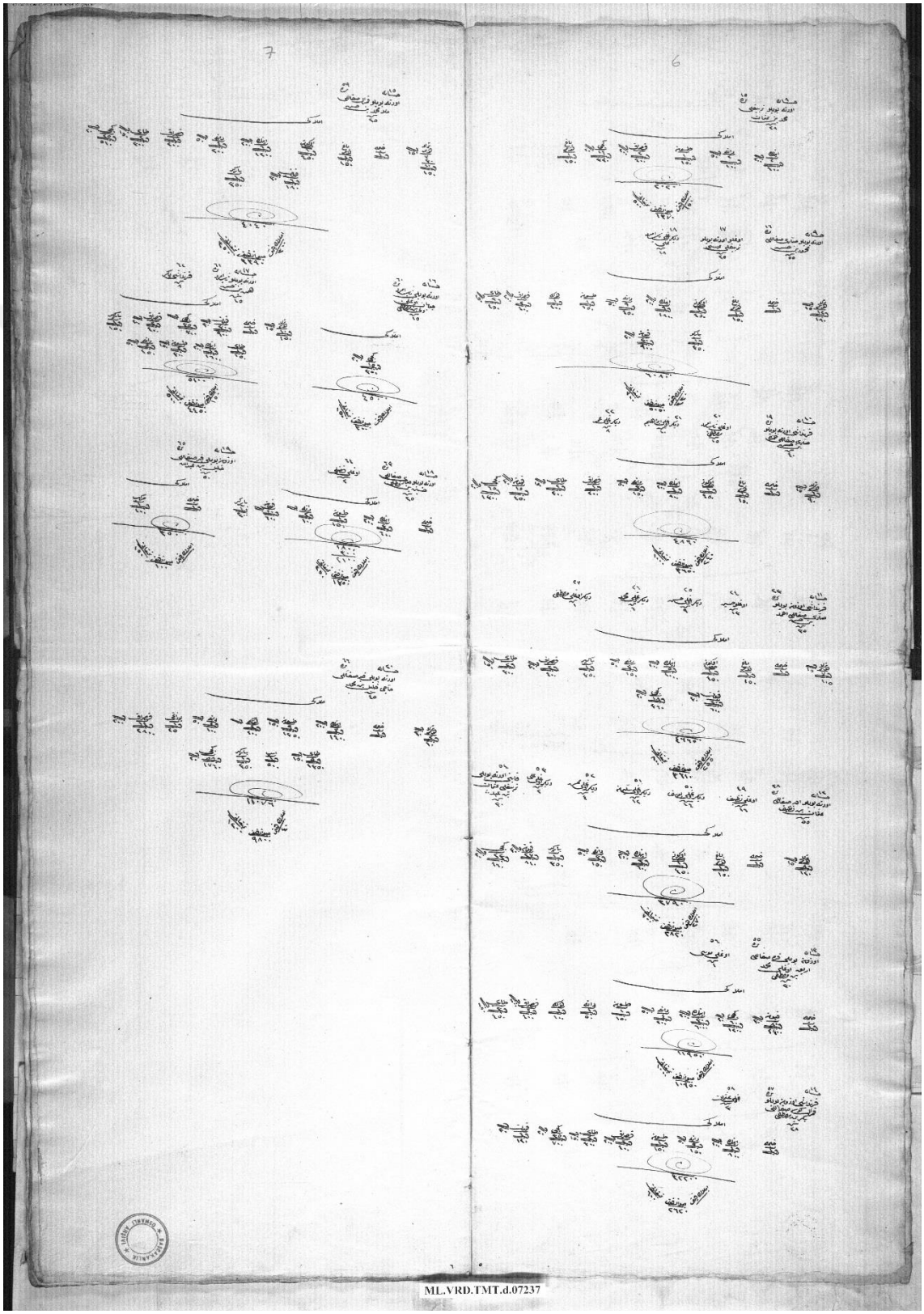
Maden Karyesi Yakınlarında Kavak Birinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 2-3) (ML.VRD.TMT.d.7237)

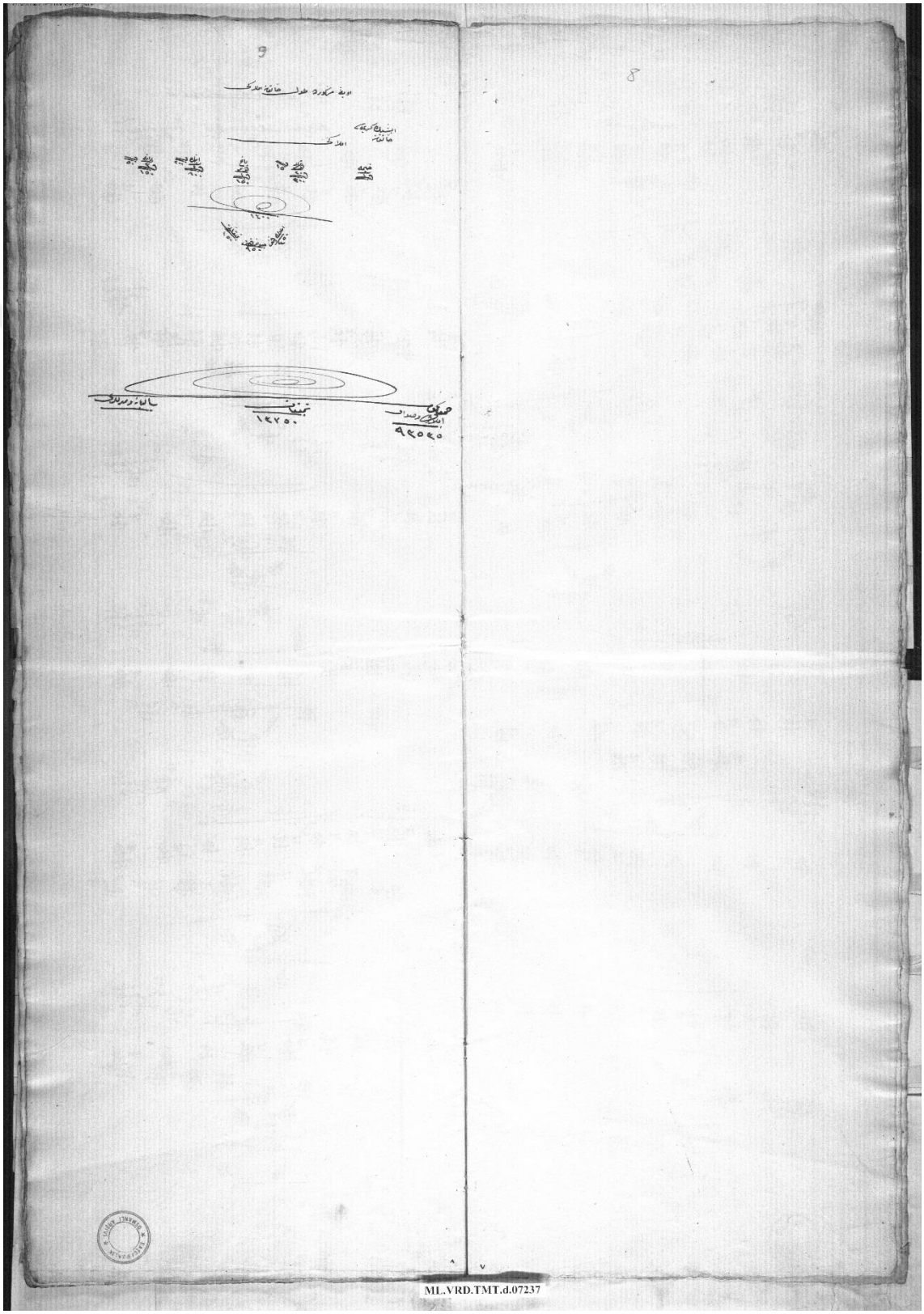
Maden Karyesi Yakınlarında Kavak Birinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 4)-Maden Karyesi Yakınlarında Kavak İkinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 5) (ML.VRD.TMT.d.7237)

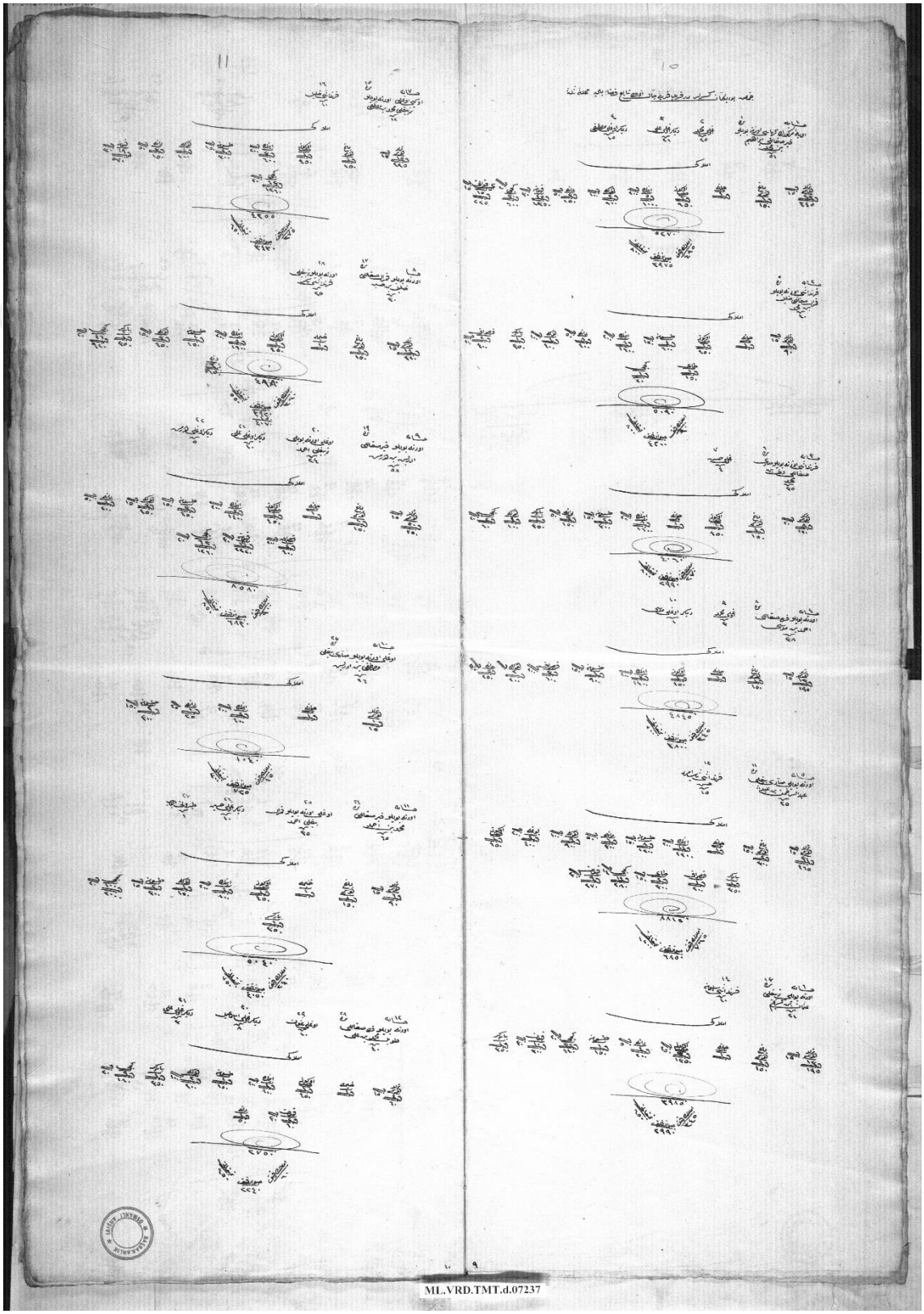
Maden Karyesi Yakınlarında Kavak İkinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 6-7) (ML.VRD.TMT.d.7237)

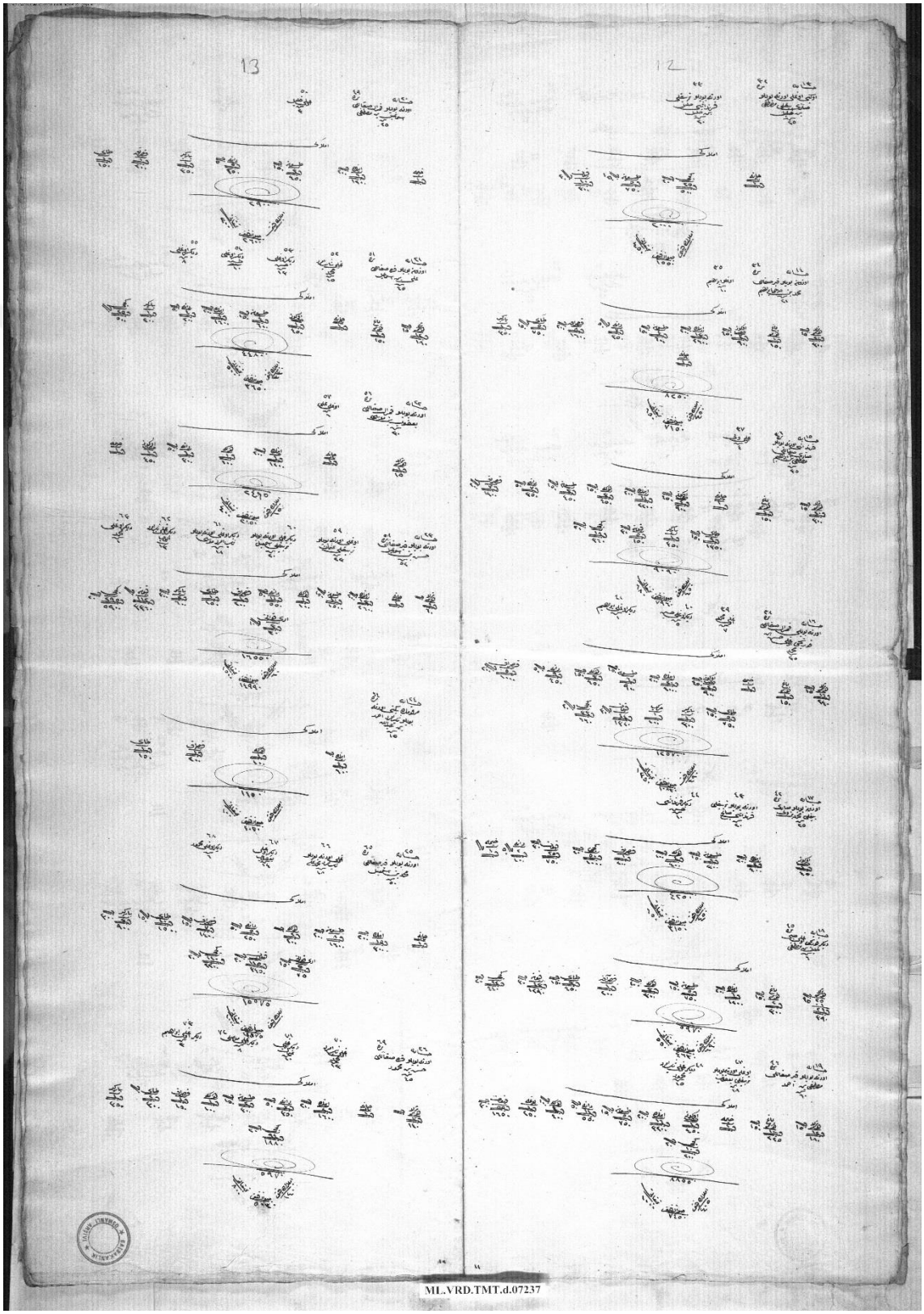
Maden Karyesi Yakınlarında Kavak İkinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 9) (ML.VRD.TMT.d.7237)

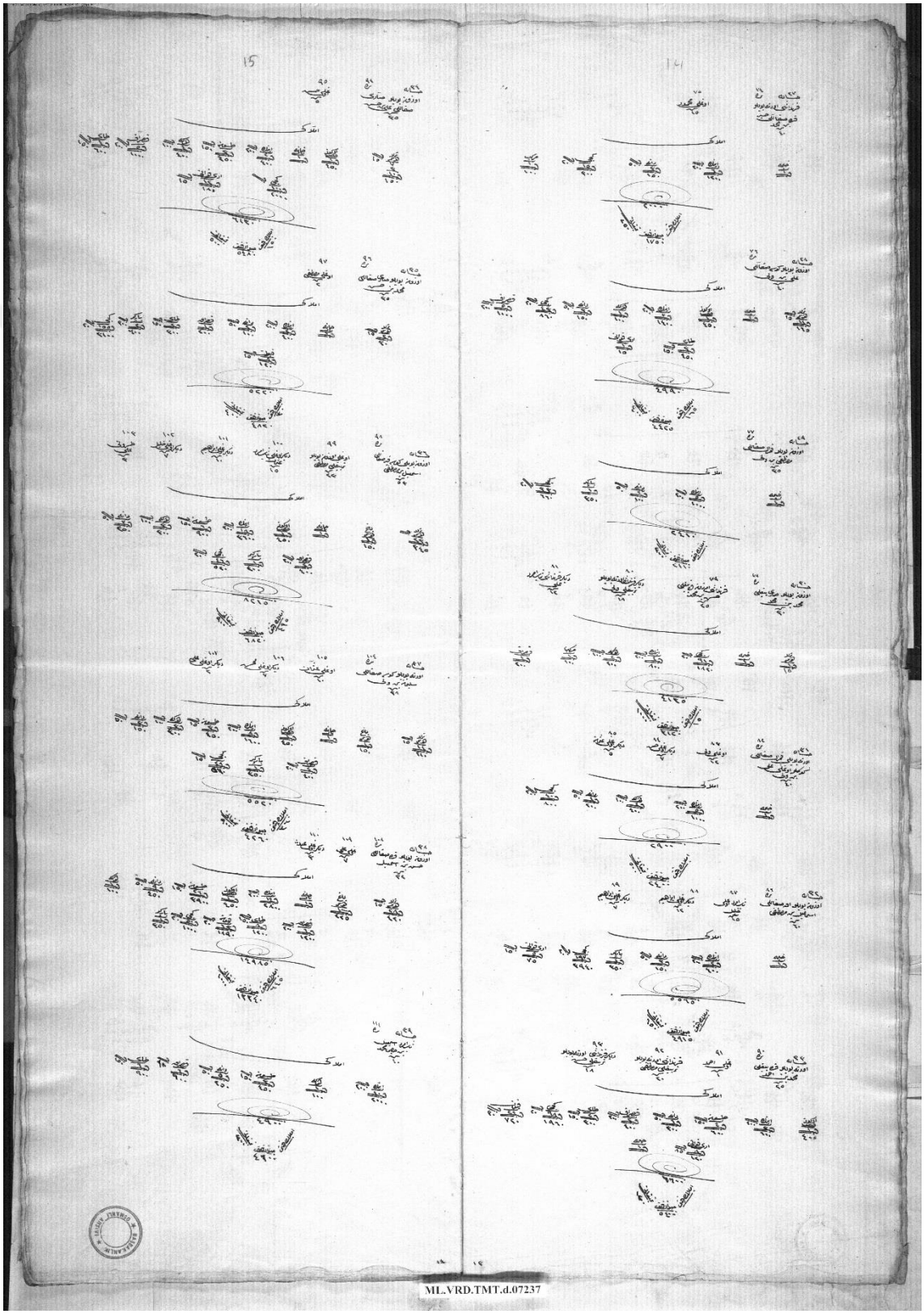
Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 10-11) (ML.VRD.TMT.d.7237)

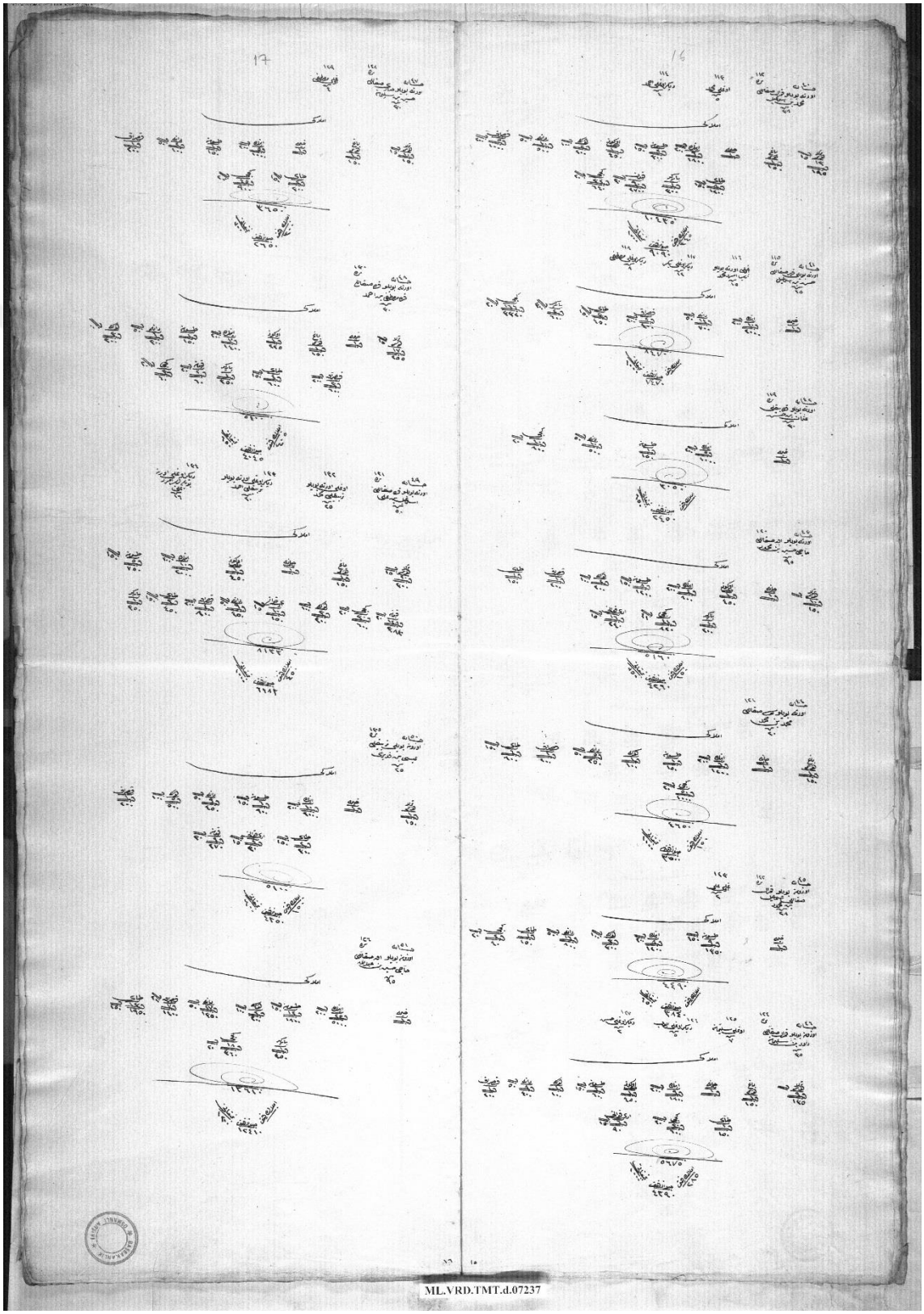
Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 12-13) (ML.VRD.TMT.d.7237)

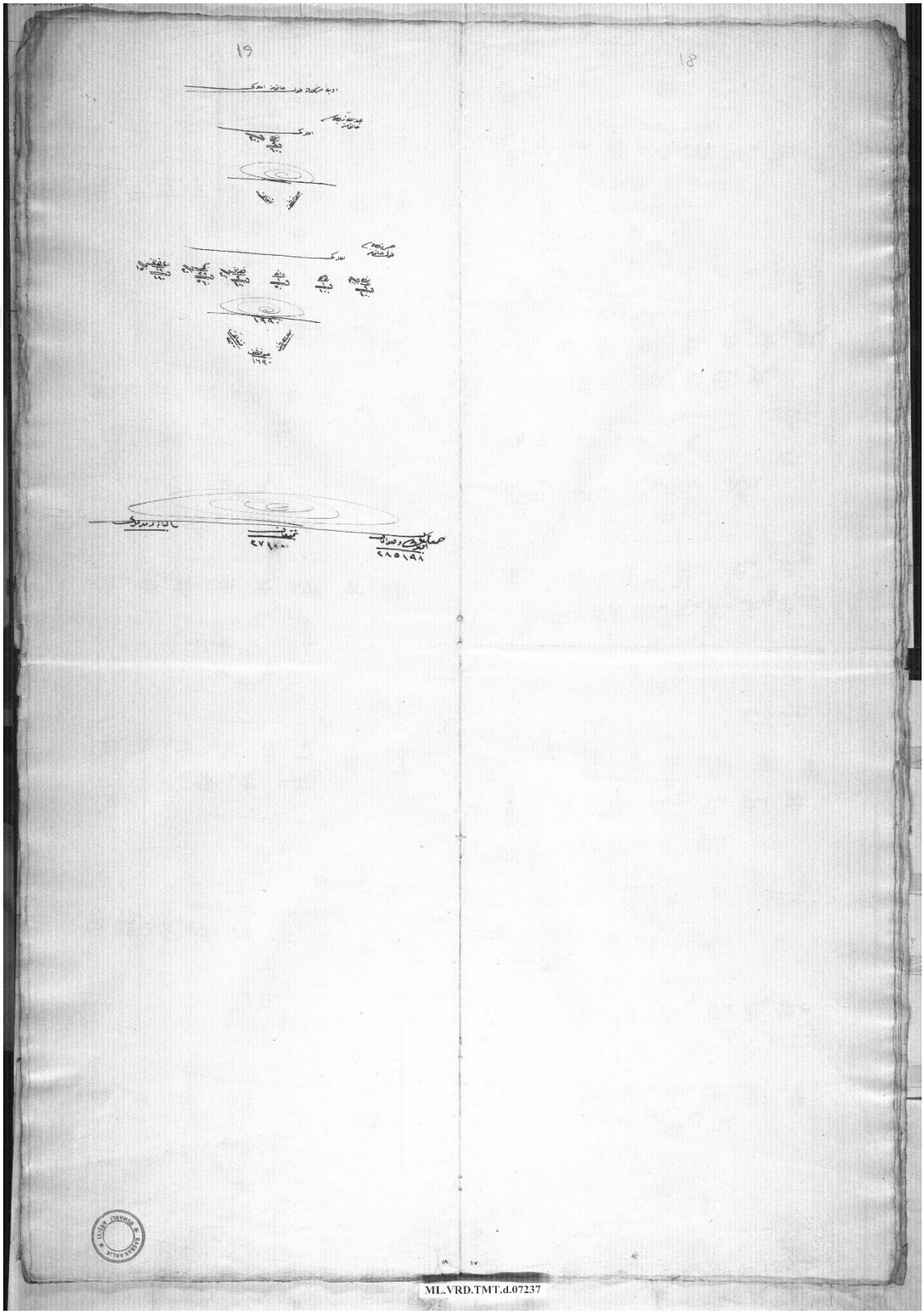
Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 14-15) (ML.VRD.TMT.d.7237)

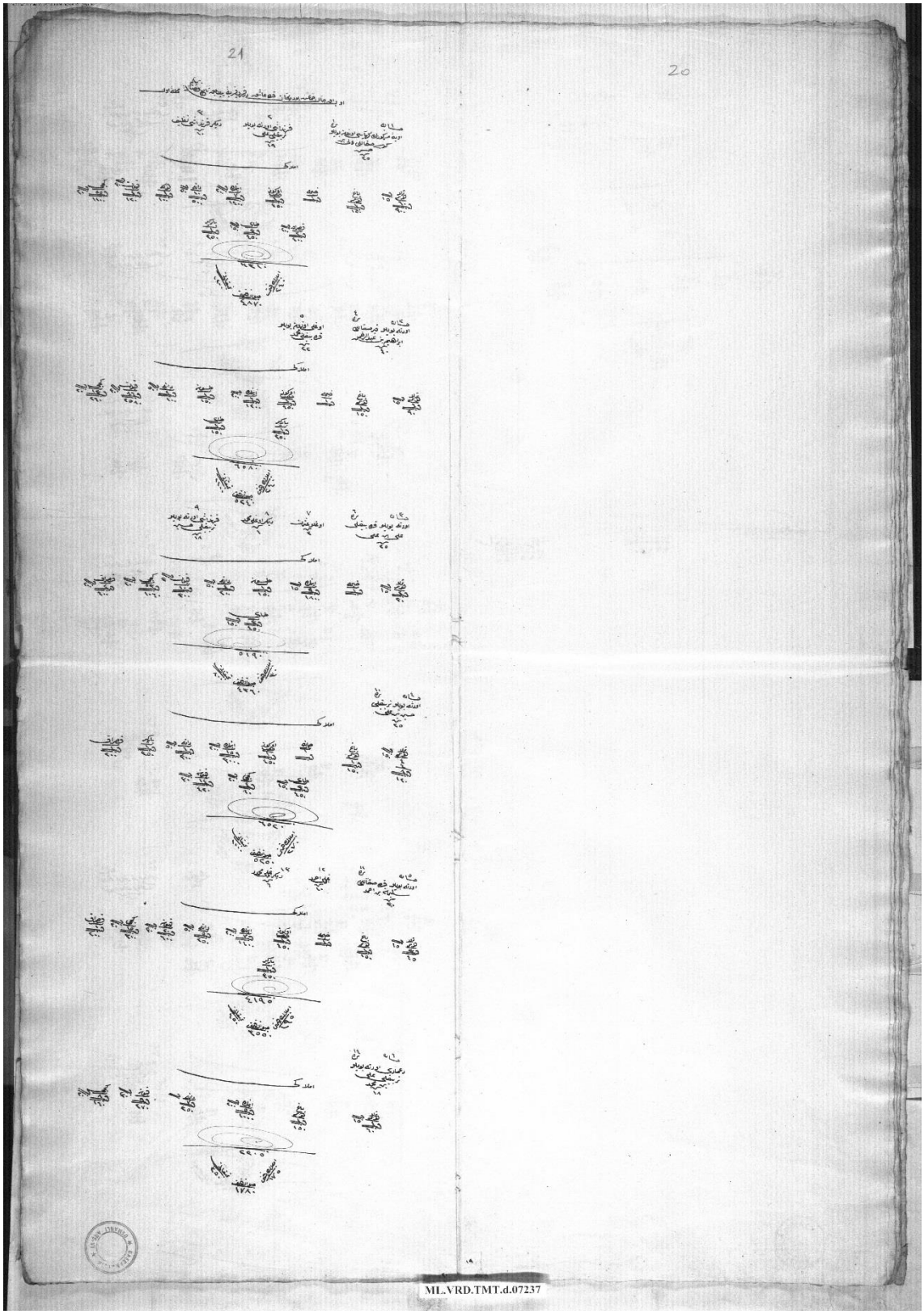
Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 16-17) (ML.VRD.TMT.d.7237)

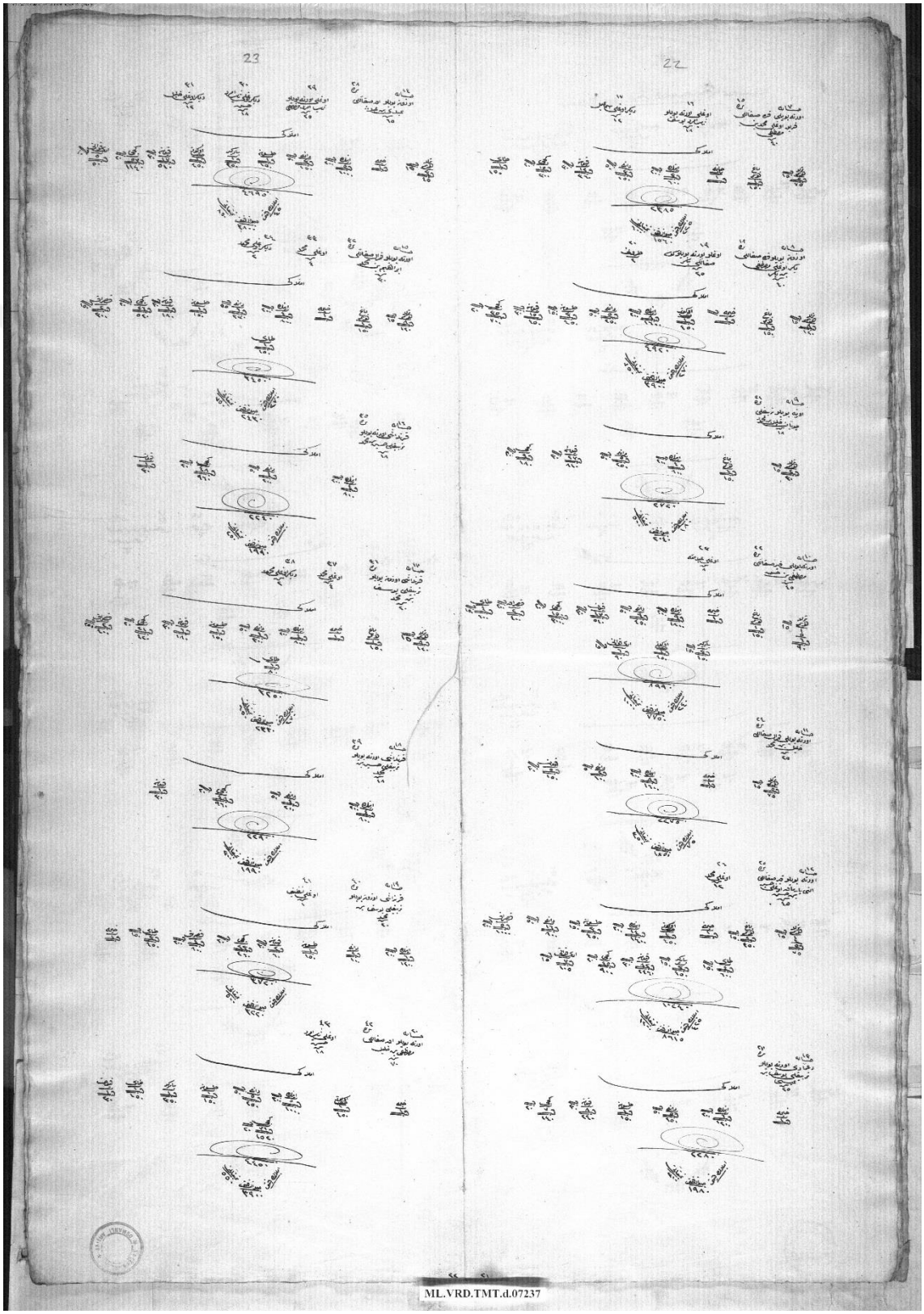
Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 19) (ML.VRD.TMT.d.7237)

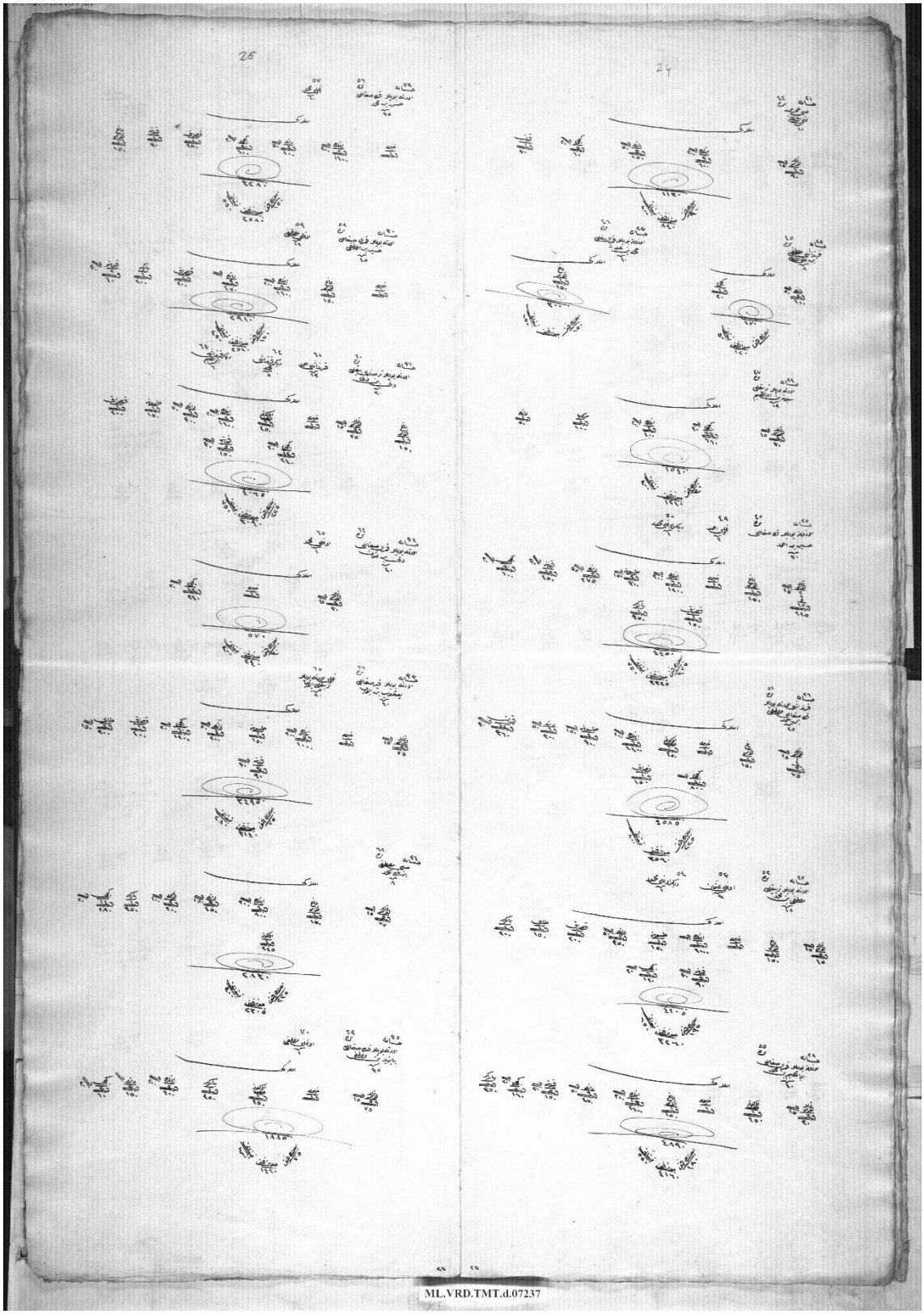
Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Aşık Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 21) (ML.VRD.TMT.d.7237)

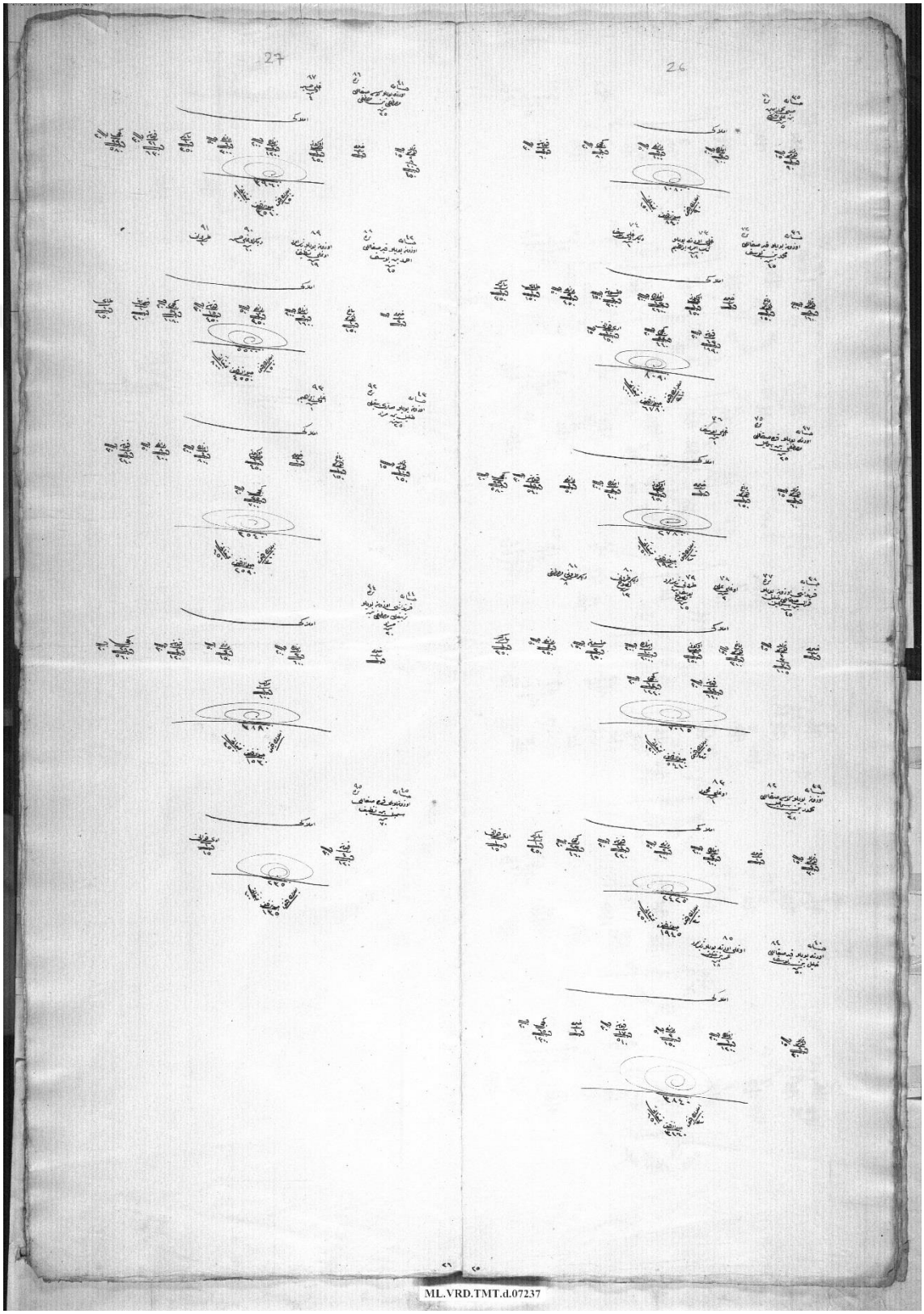
Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Aşık Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 22-23) (ML.VRD.TMT.d.7237)

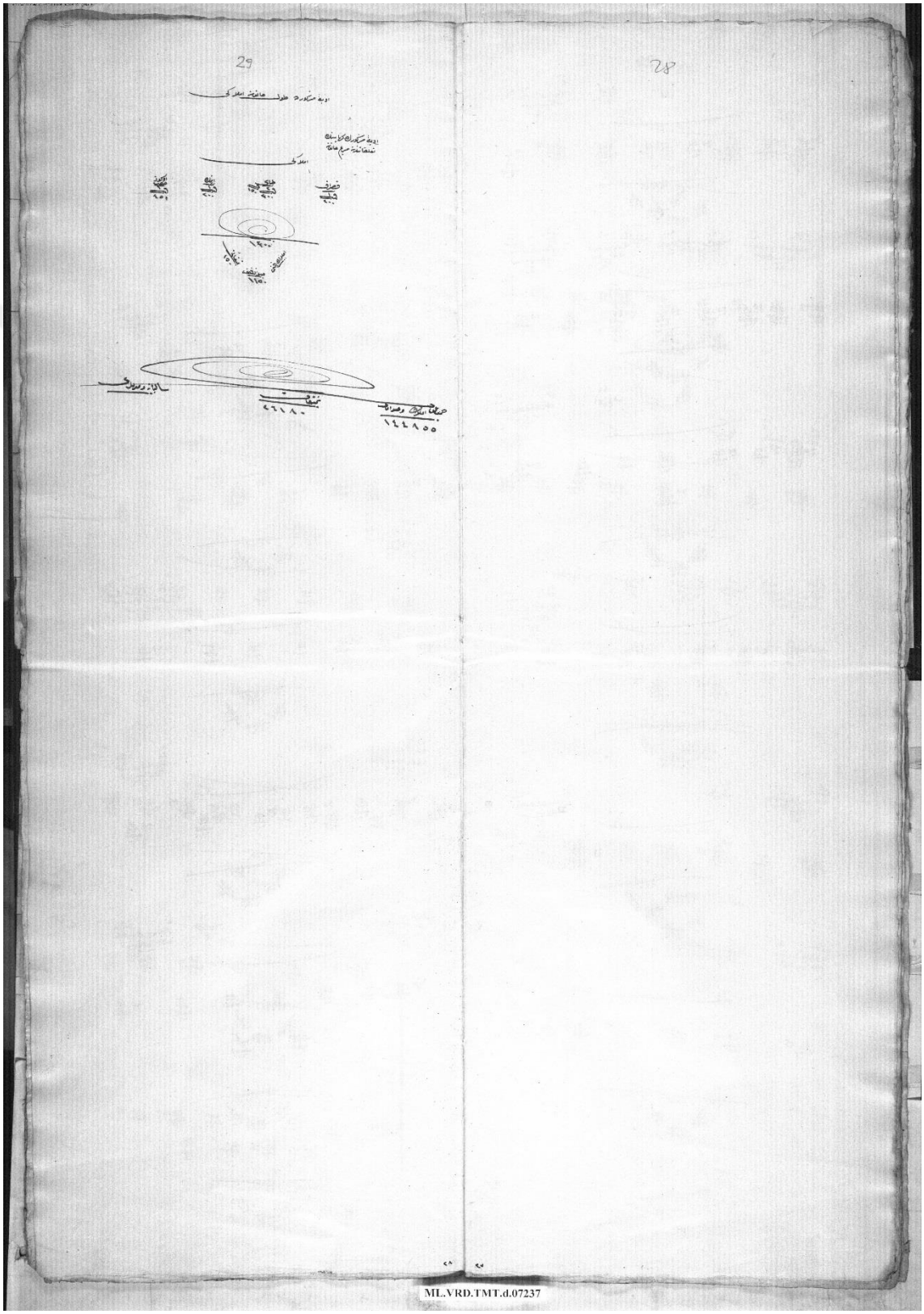
Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Aşık Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 24-25) (ML.VRD.TMT.d.7237)

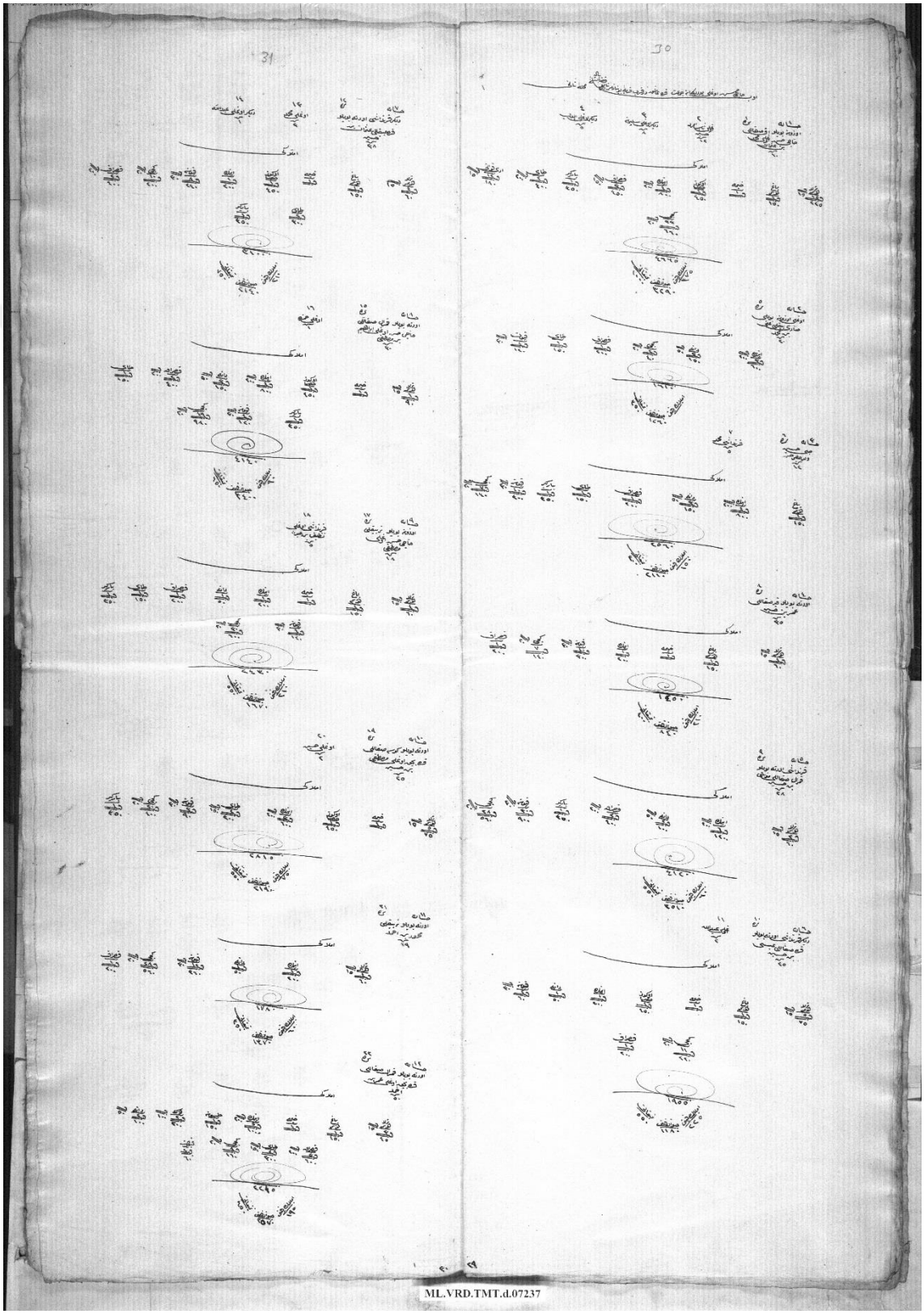
Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Aşık Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 26-27) (ML.VRD.TMT.d.7237)

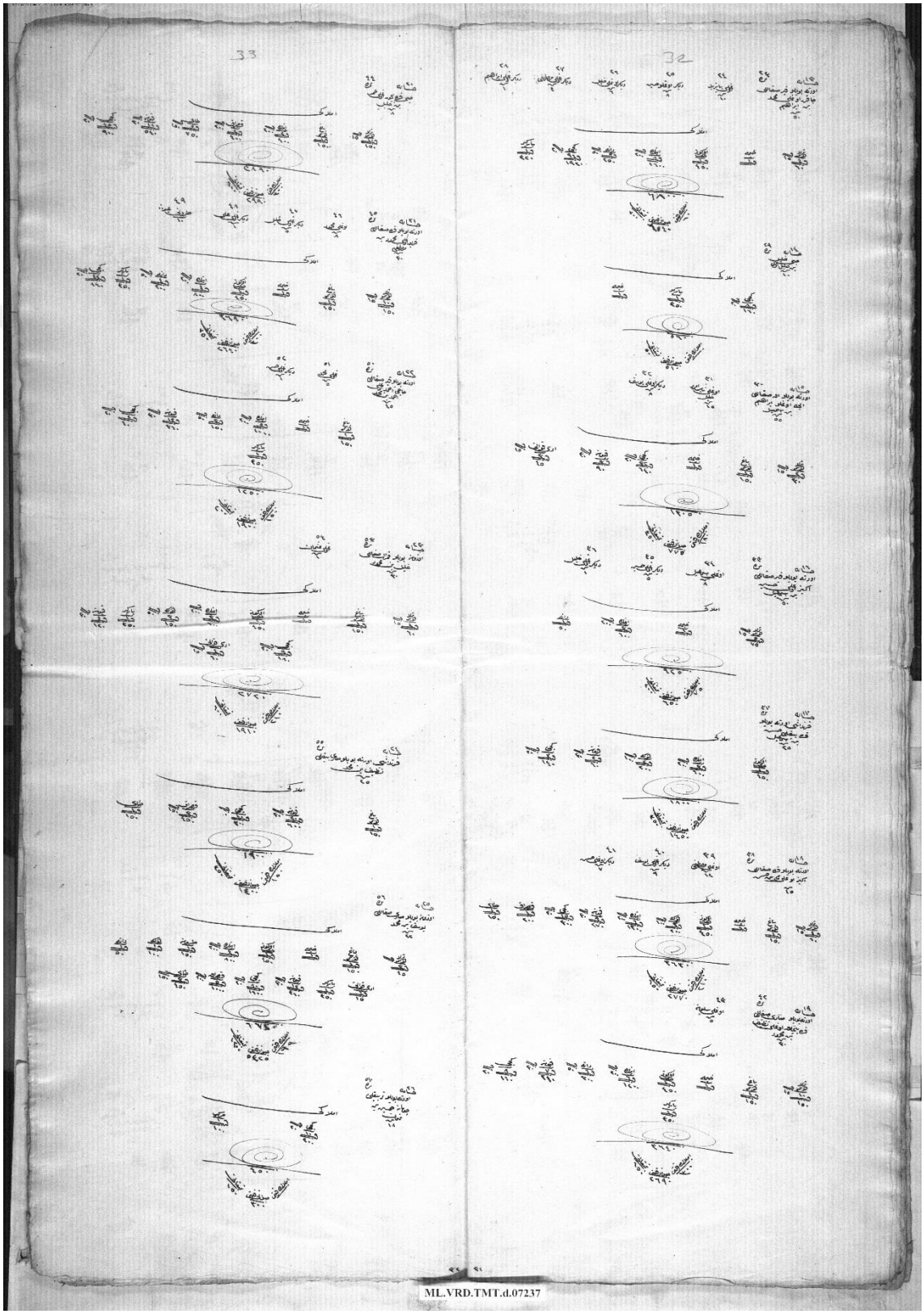
Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Aşık Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 29) (ML.VRD.TMT.d.7237)

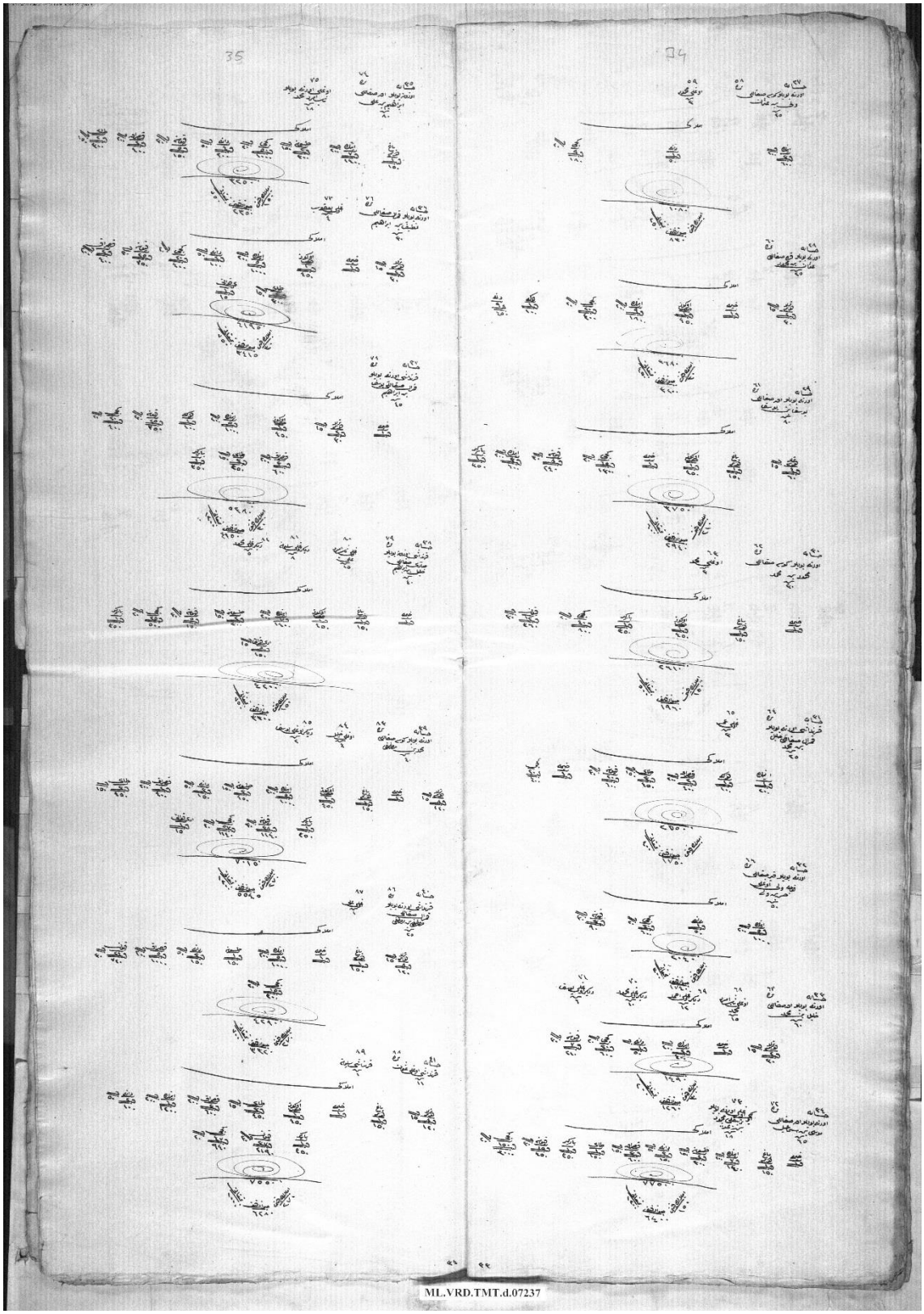
Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Aşık Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 30-31) (ML.VRD.TMT.d.7237)

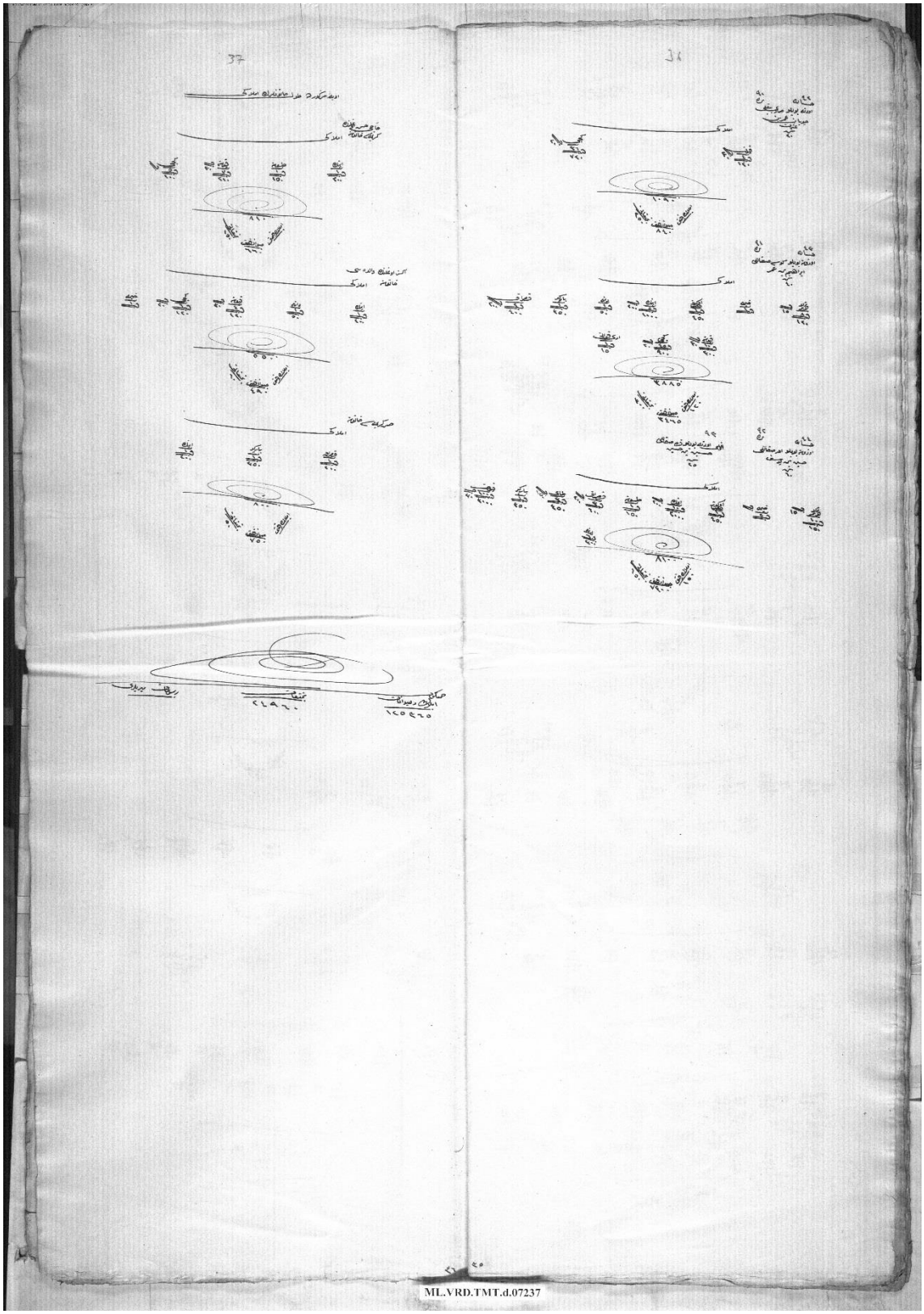
Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Aşık Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 32-33) (ML.VRD.TMT.d.7237)

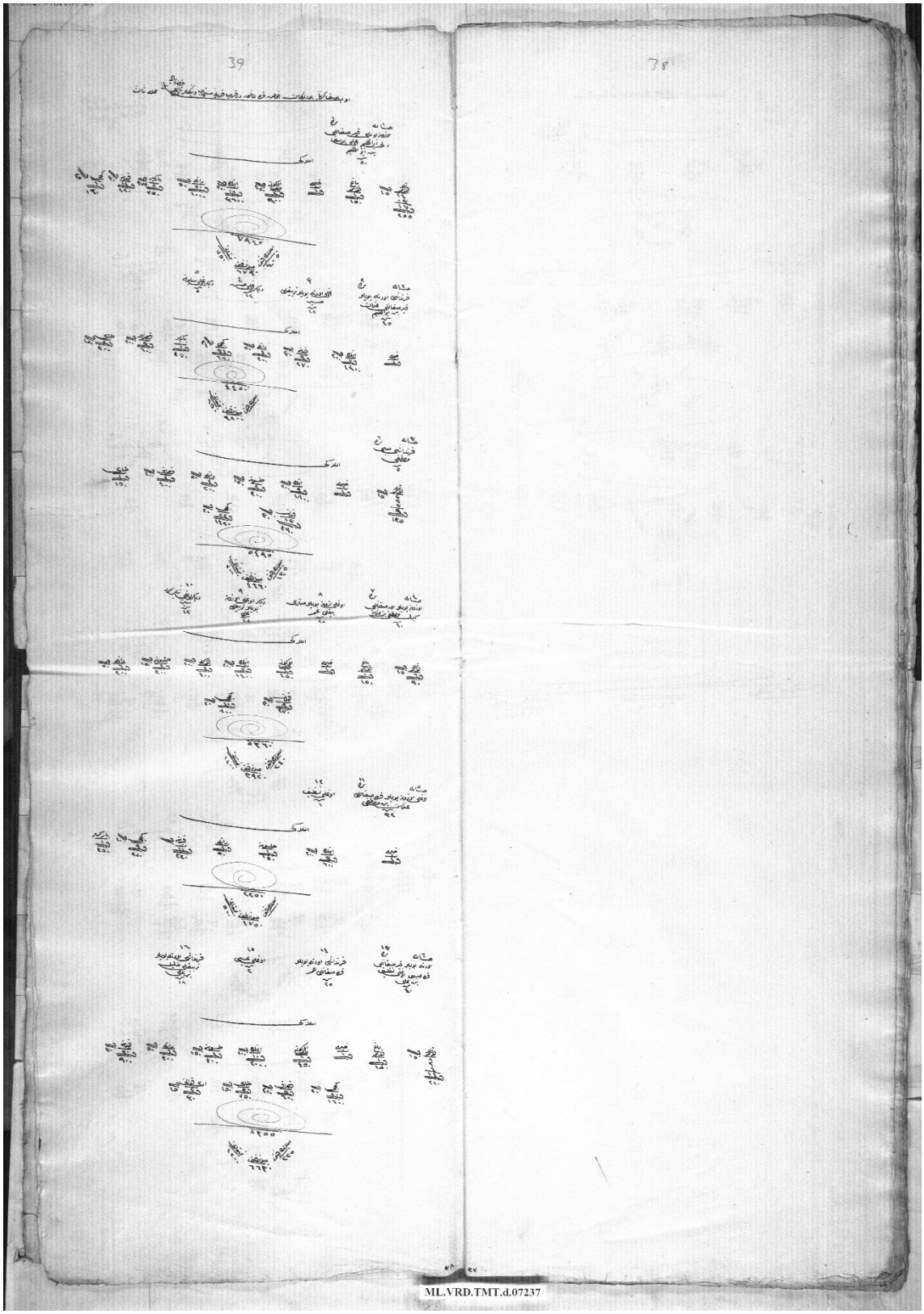
Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Aşık Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 34-35) (ML.VRD.TMT.d.7237)

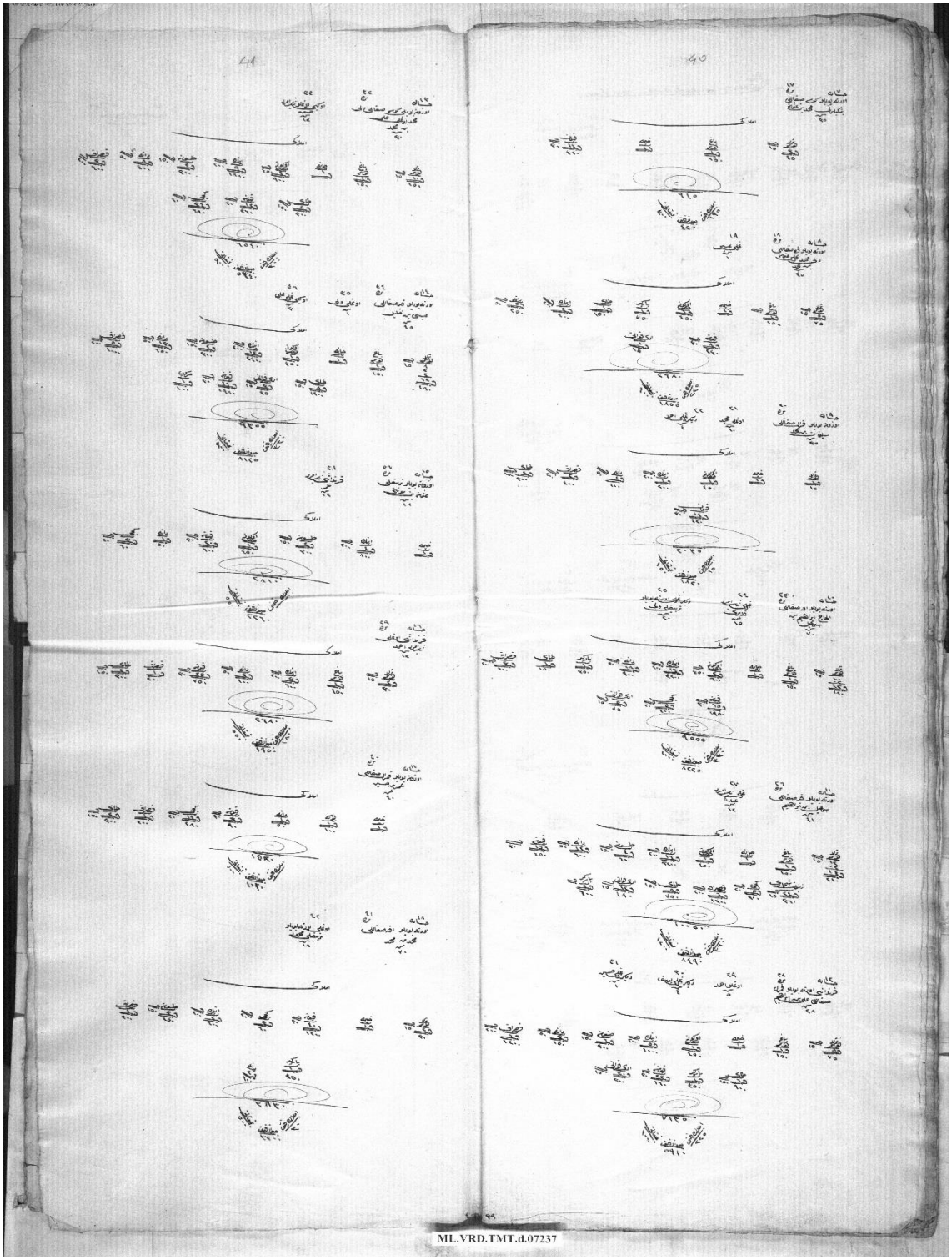
Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Aşık Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 36-37) (ML.VRD.TMT.d.7237)

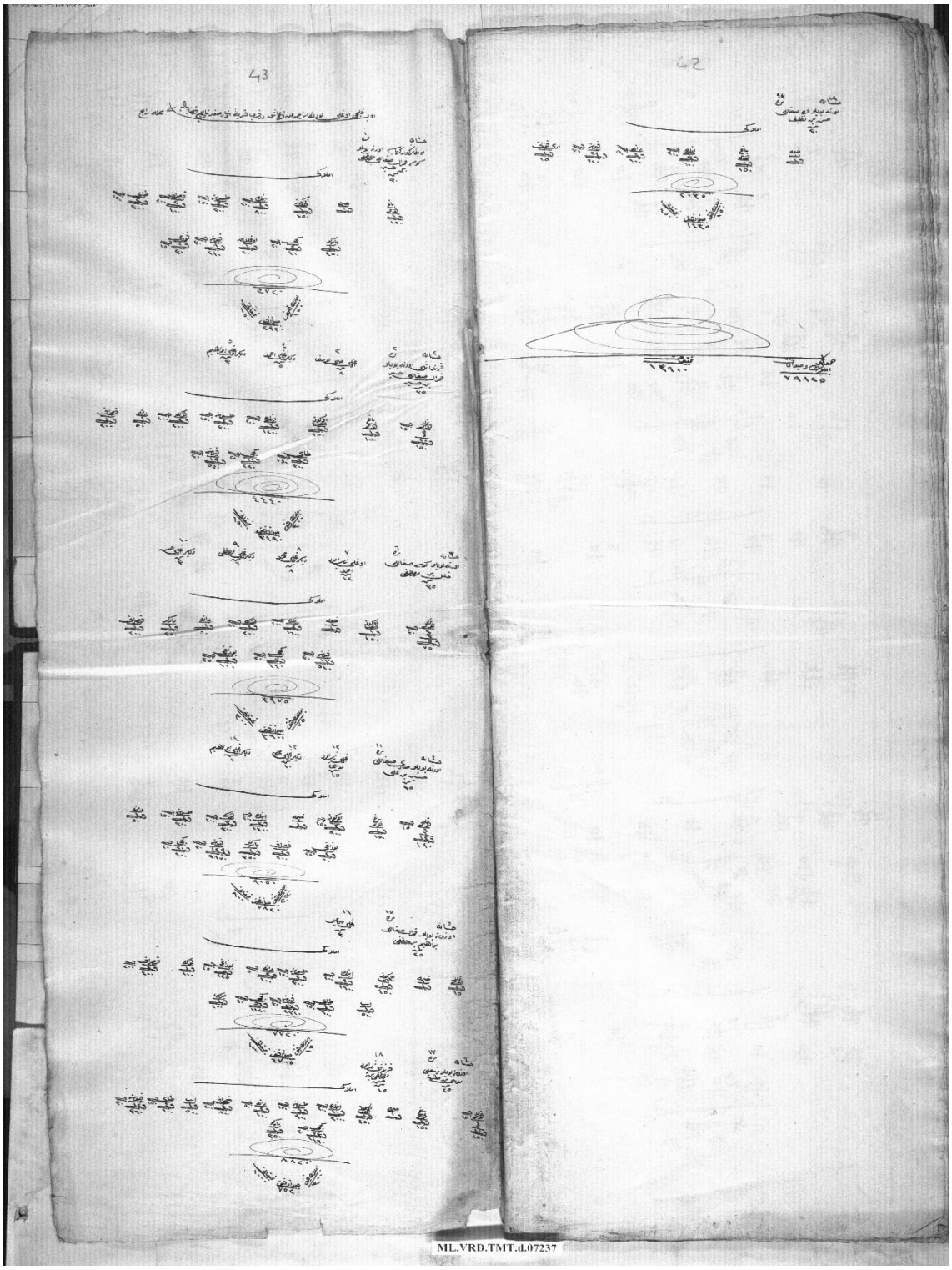
Müstecab ve Bengiler Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Aşık Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 39) (ML.VRD.TMT.d.7237)

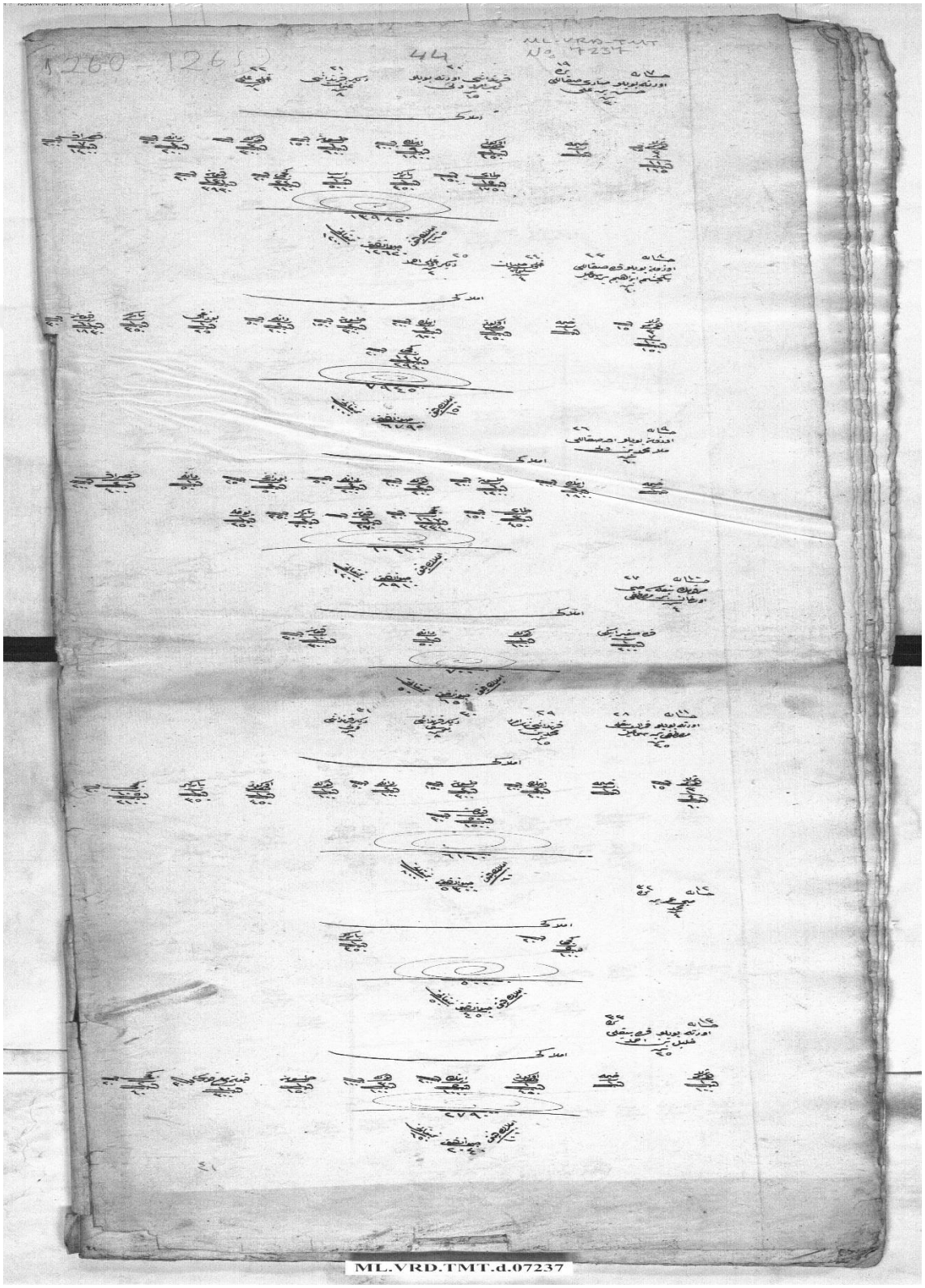
Müstecab ve Bengiler Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Aşık Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 40-41) (ML.VRD.TMT.d.7237)

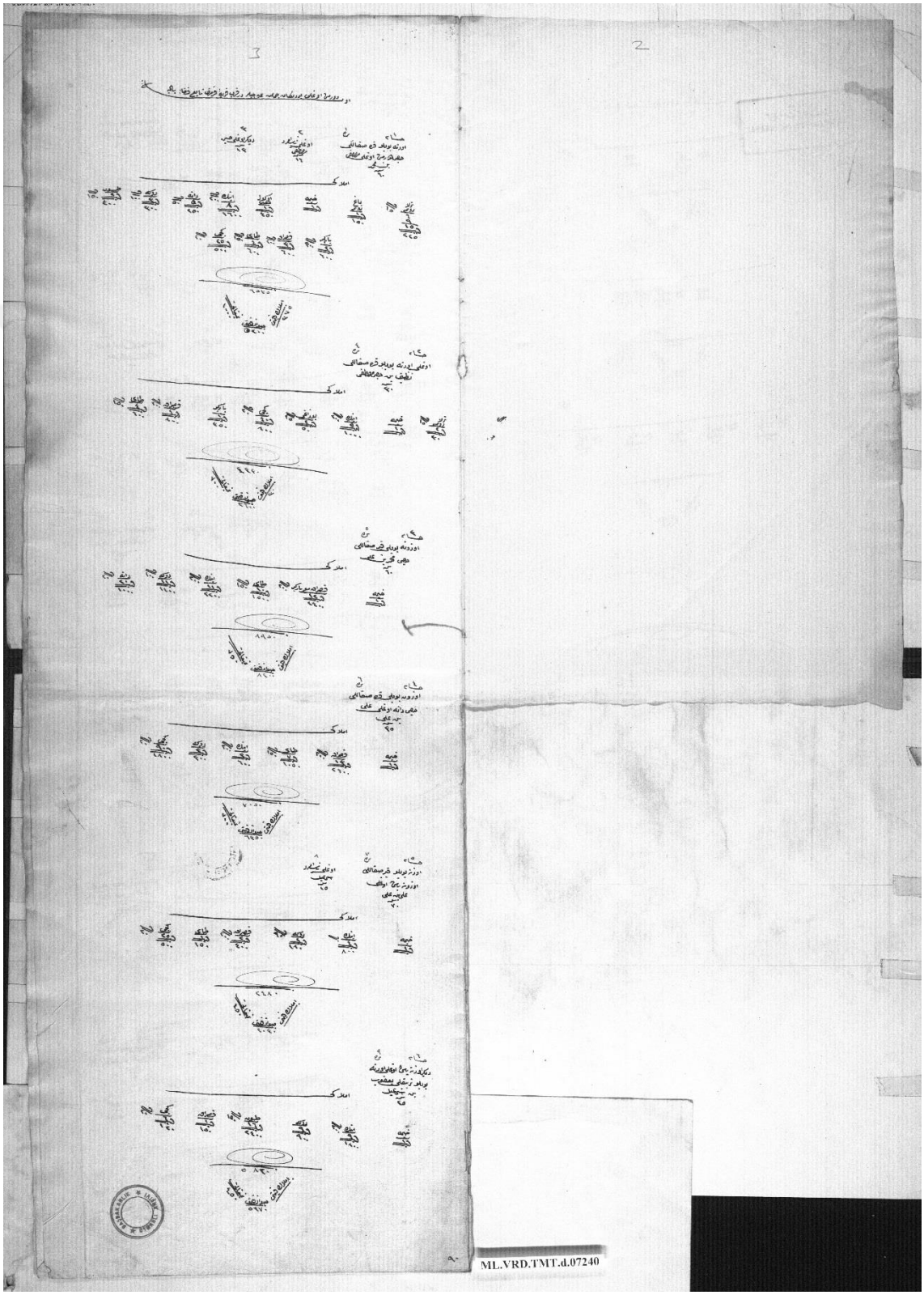
Müstecab ve Bengiler Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Aşık Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 42)-Avşar-ı Sagir Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Aşık Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 43) (ML.VRD.TMT.d.7237)

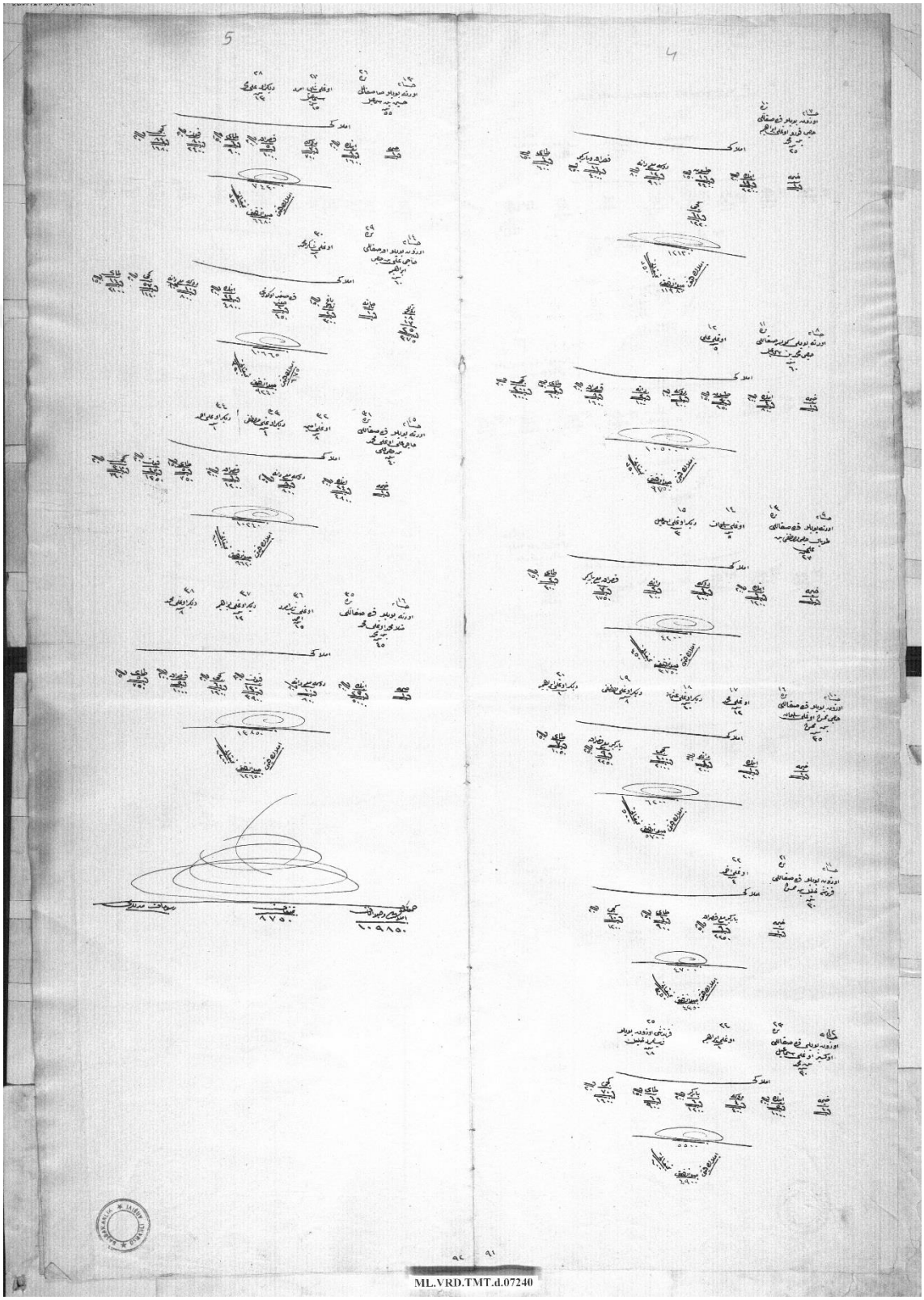
Avşar-ı Sagir Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Aşık Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 44) (ML.VRD.TMT.d.7237)

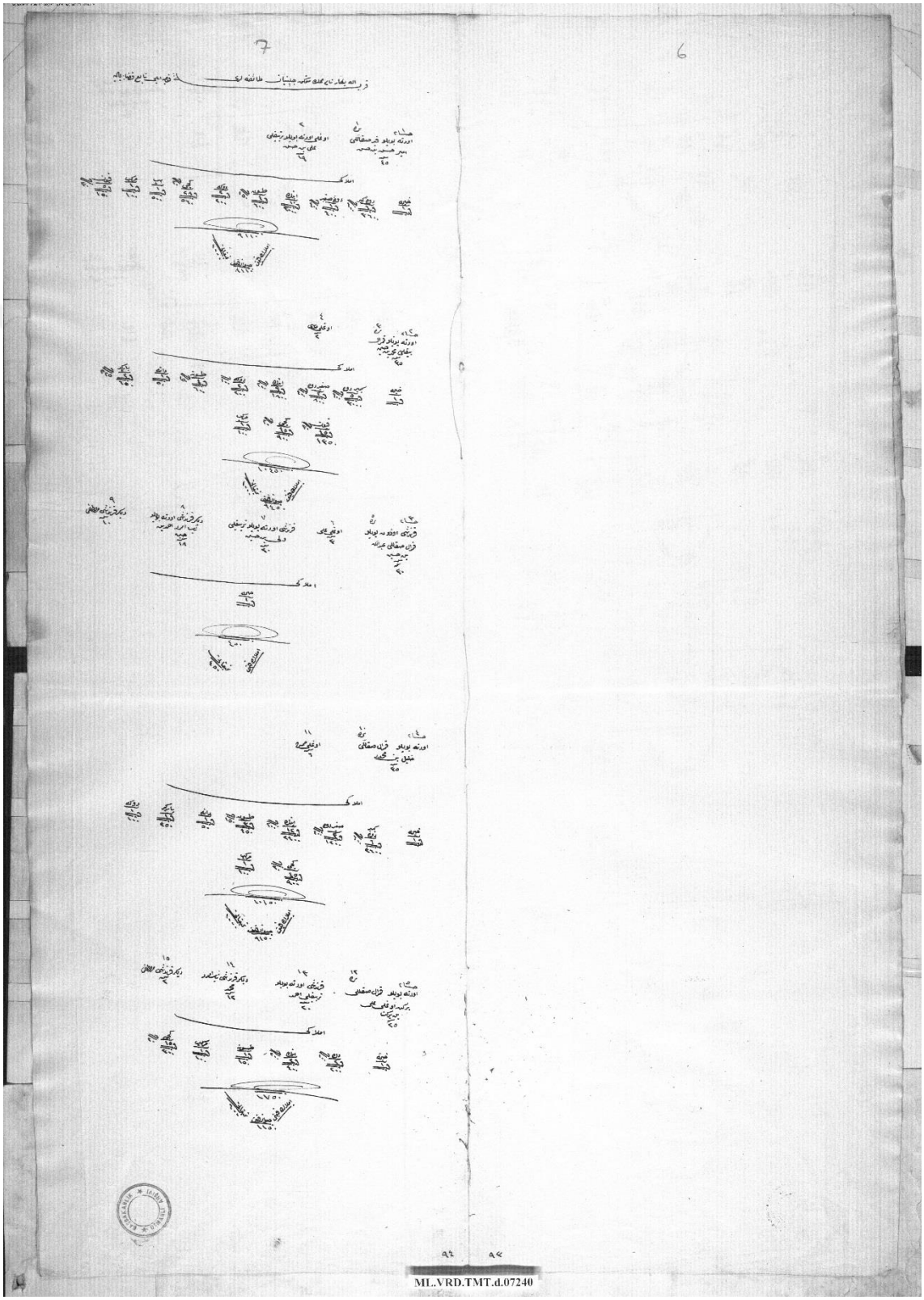
Kırmızı Karye Yakınlarında Bulunan Abacılar Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 3) (ML.VRD.TMT.d.7240)

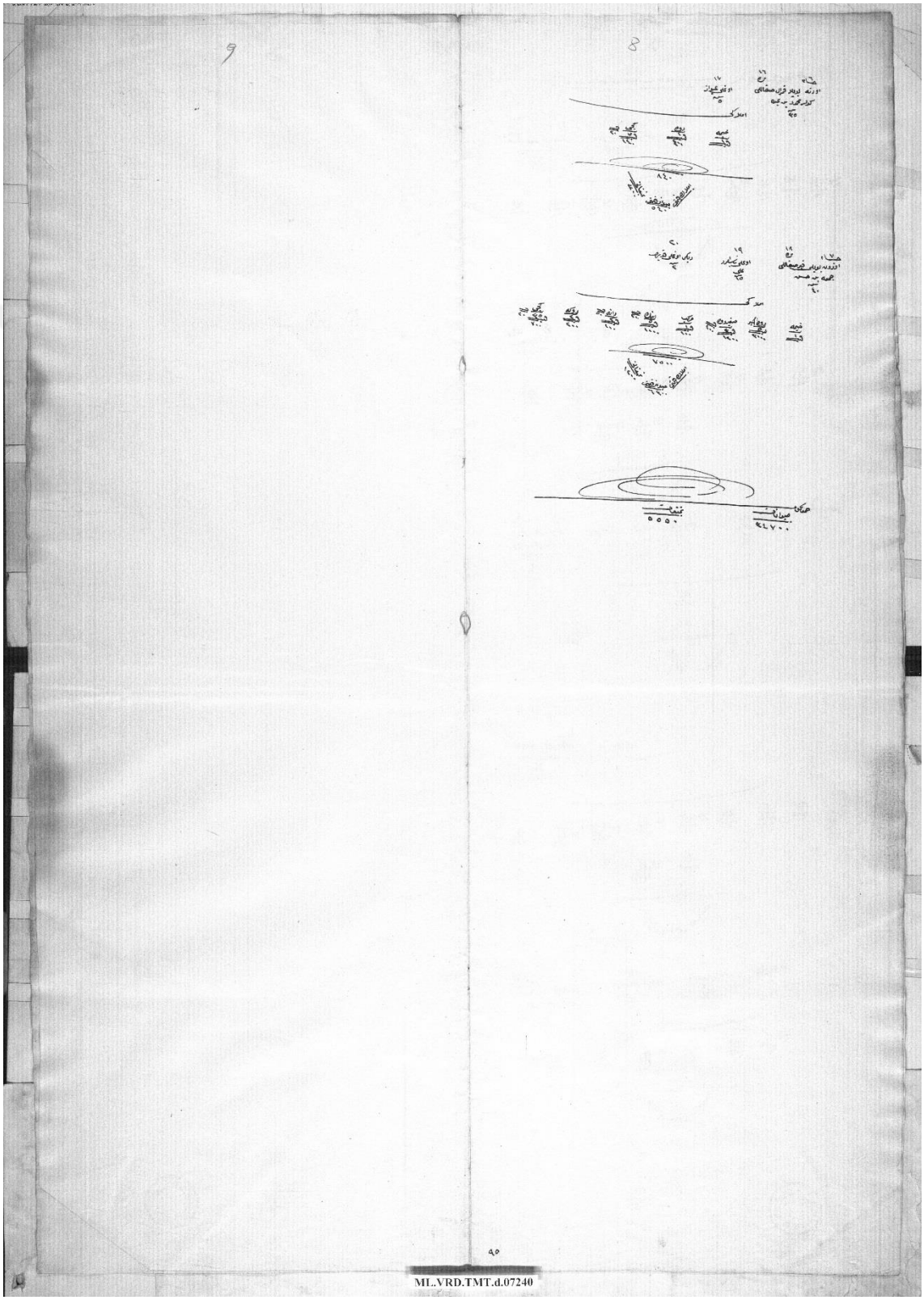
Kırmızı Karye Yakınlarında Bulunan Abacılar Yörükan Cemaatinin Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 4-5) (ML.VRD.TMT.d.7240)

Kocaili Karyesi Yakınlarında Bulunan Çepniyan Taifesi Temettuat Defteri'nin İlk Sayfası (Sayfa 7) (ML.VRD.TMT.d.7240)

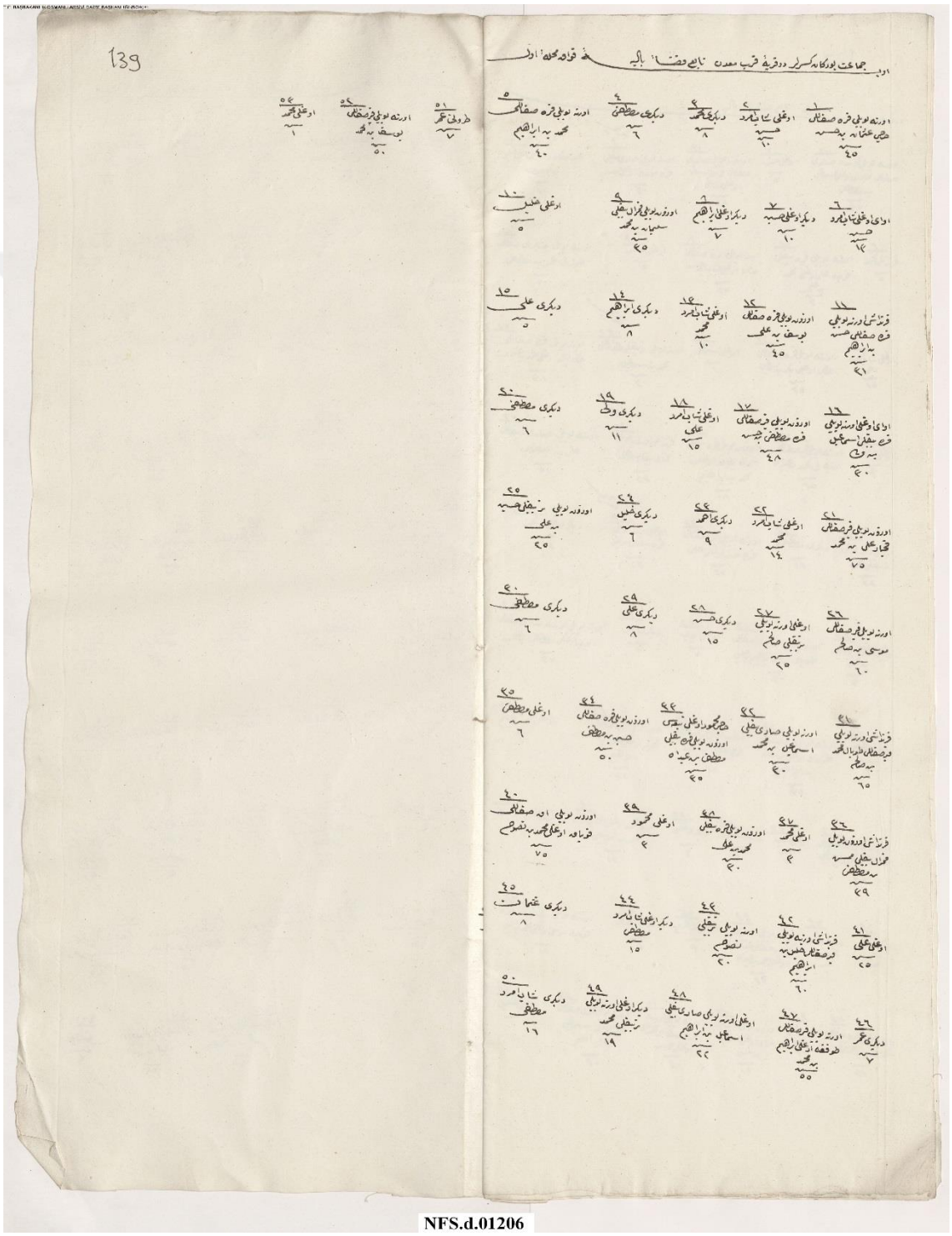

Kocaili Karyesi Yakınlarında Çepniyan Taifesi Temettuat Defteri'nin Devamı (Sayfa 8) (ML.VRD.TMT.d.7240)

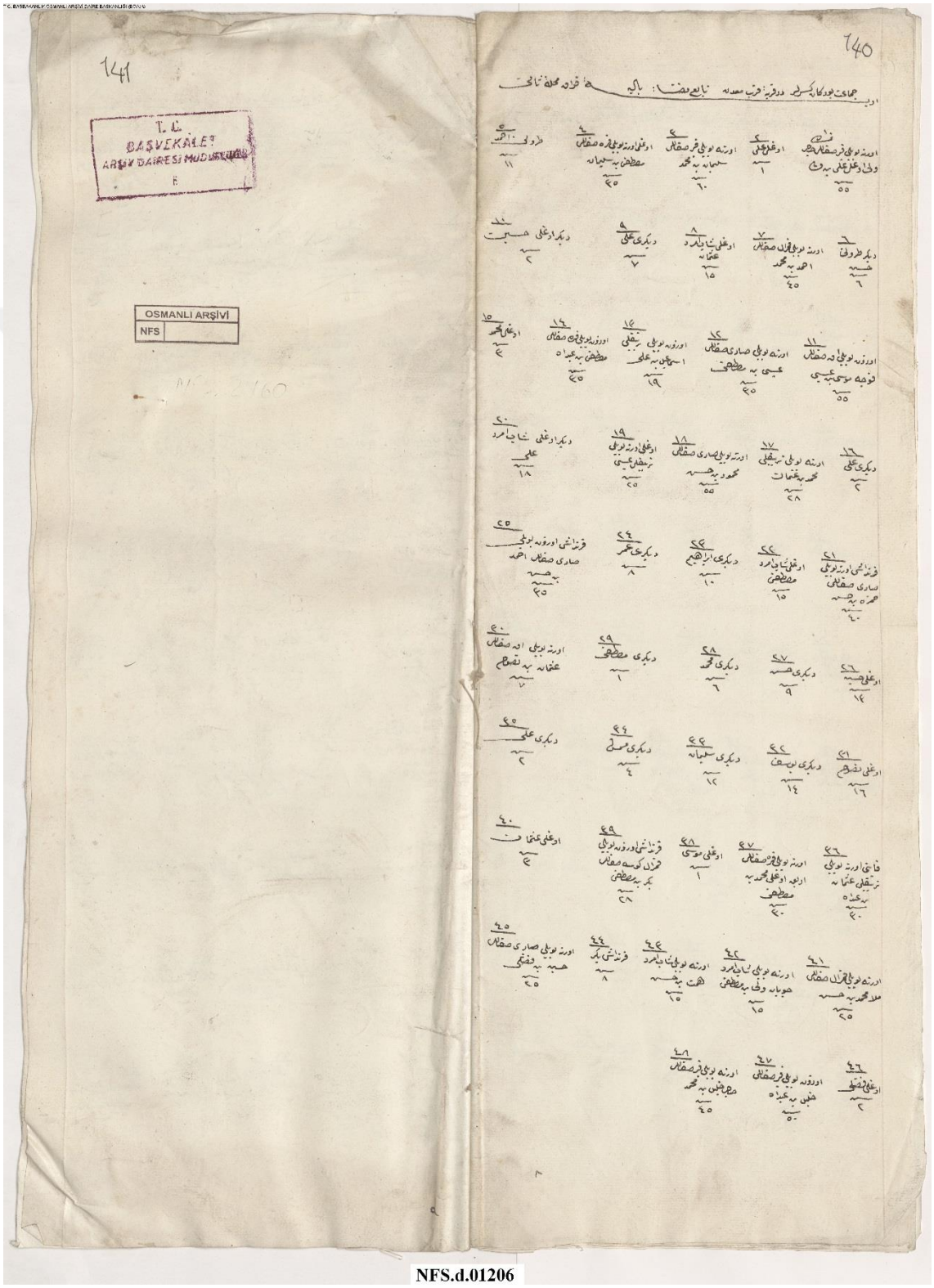

Ek 3: Nüfus Defteri Örneği

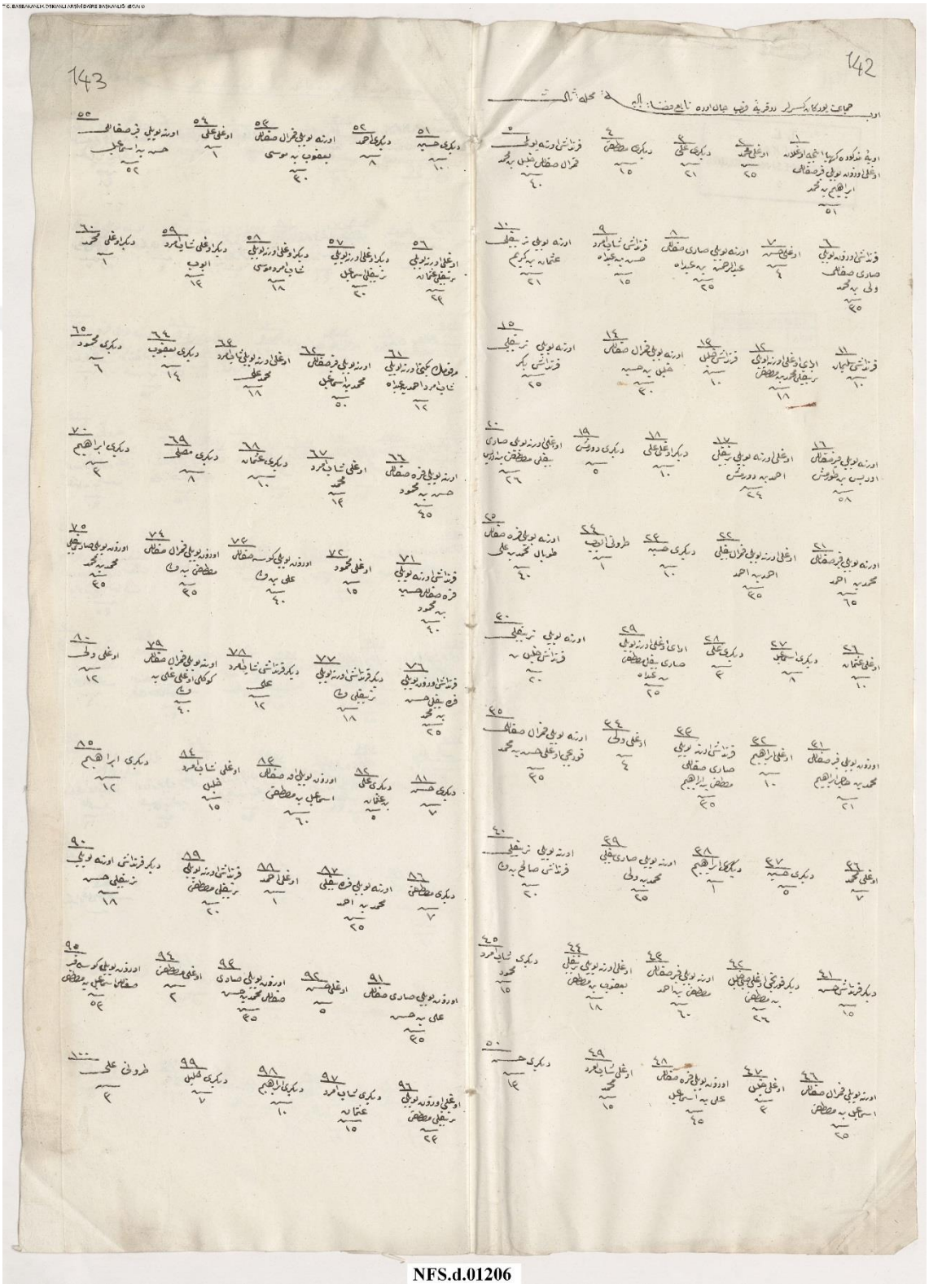
Maden Karyesi Yakınlarında Kavak Birinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa138-139) (BOA. NFS. d. 1206)

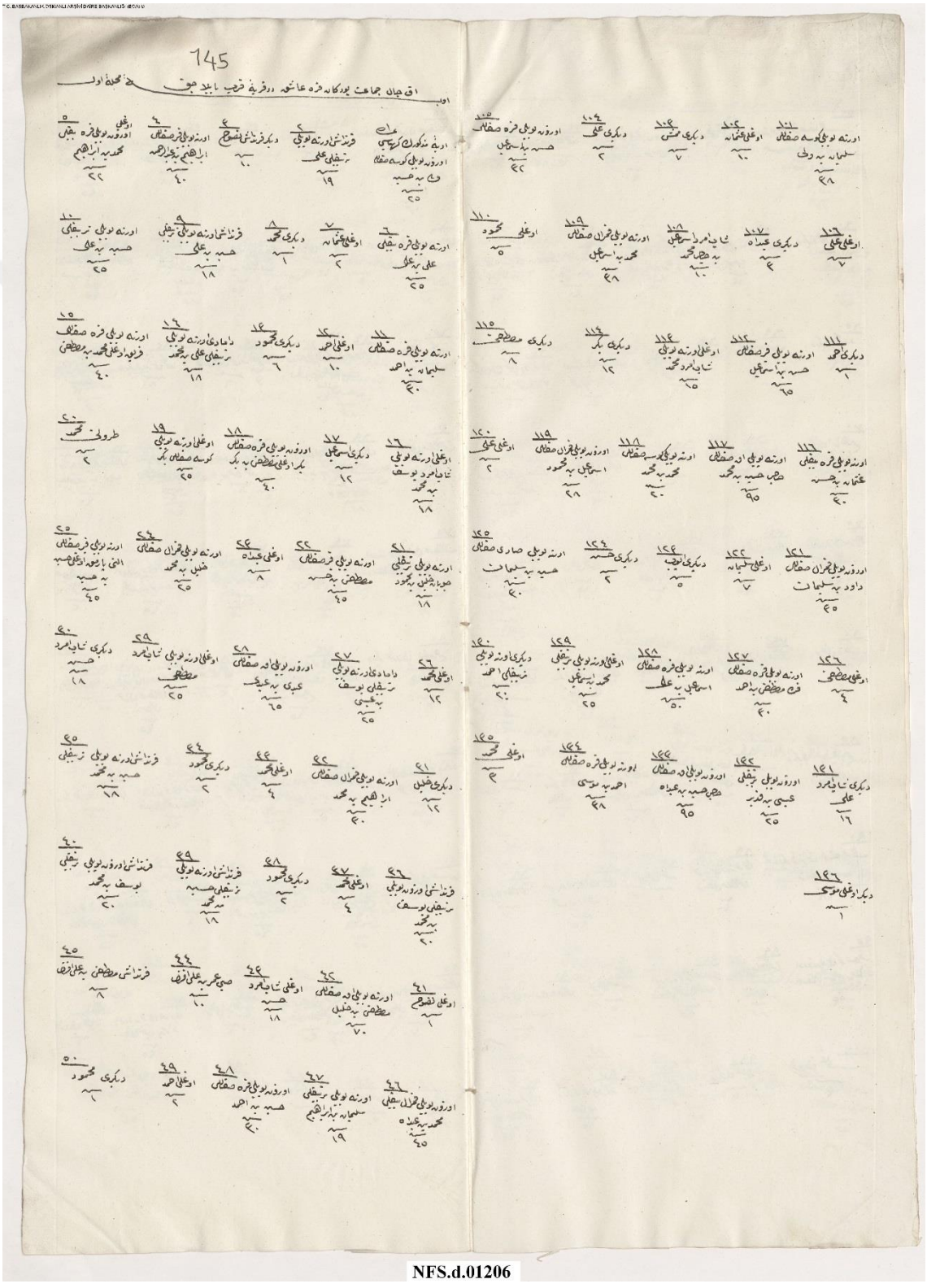
Maden Karyesi Yakınlarında Kavak İkinci Mahallede Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa140) (BOA. NFS. d. 1206)

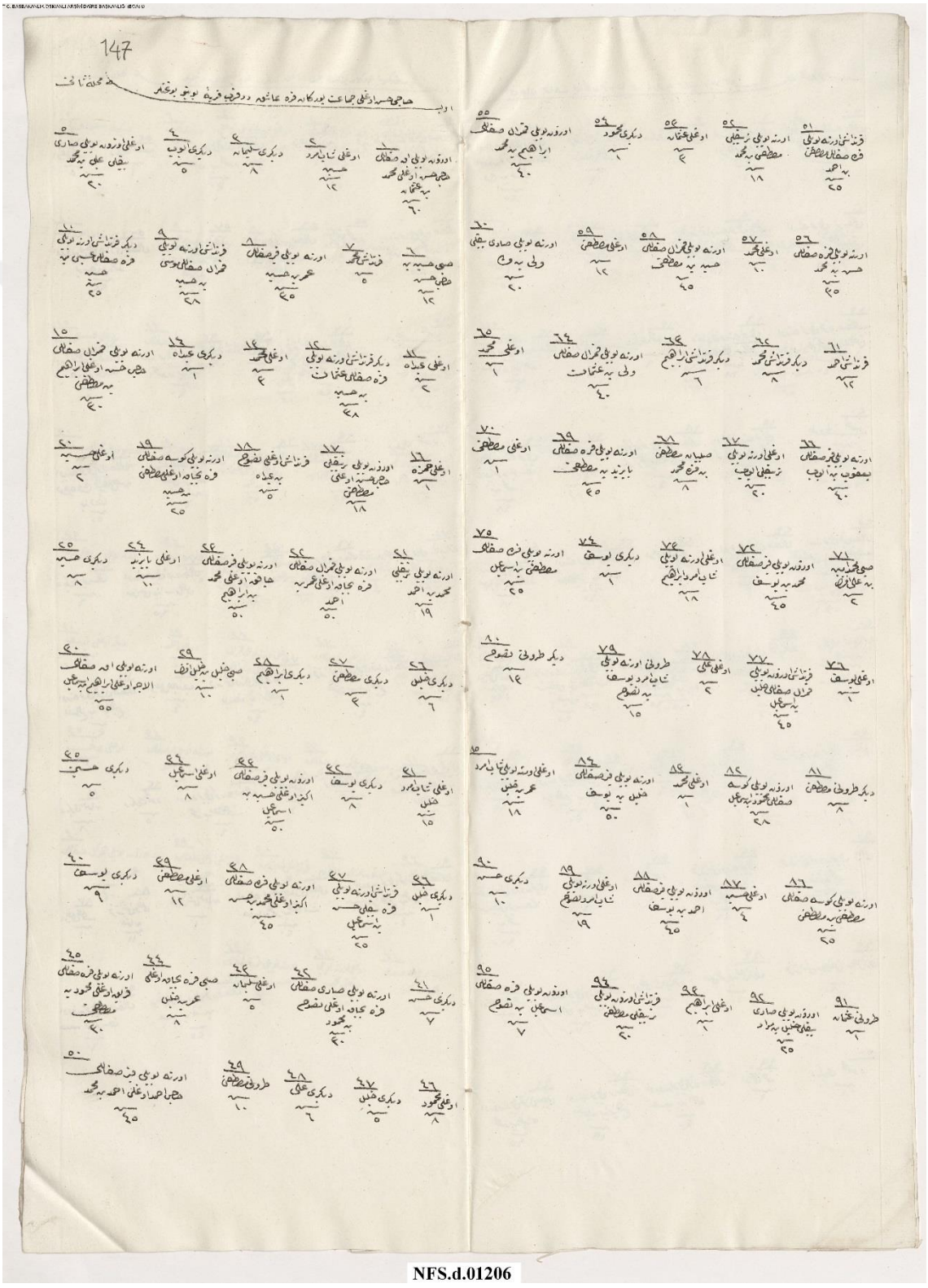
Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa142-143) (BOA. NFS. d. 1206)

Çalova Karyesi Yakınlarında Bulunan Keserler Yörükan Cemaatinin Nüfus Defterinin Devamı (Sayfa 144)-Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 145) (BOA. NFS. d. 1206)

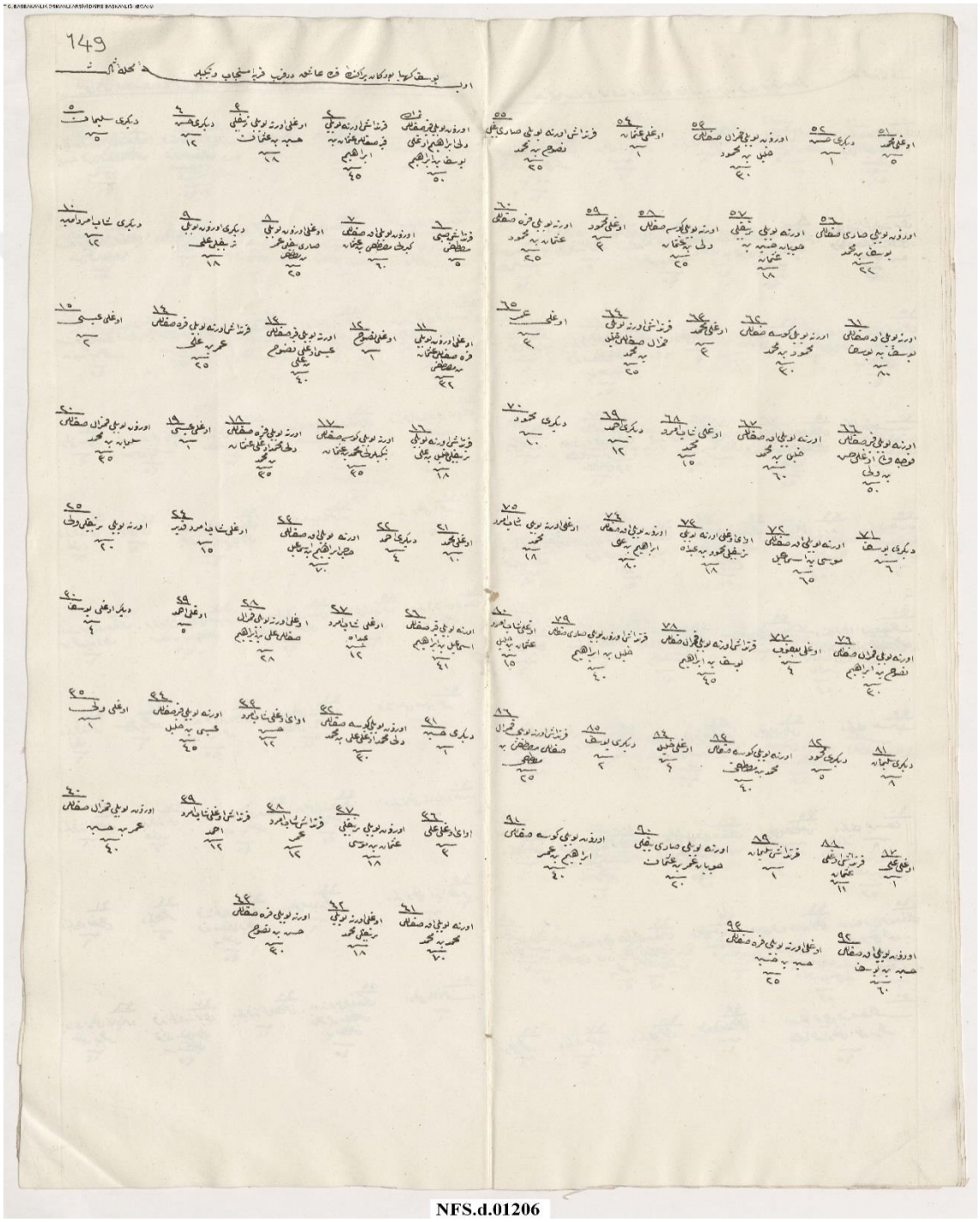

Yaylacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri'nin Devamı (Sayfa 146)-Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 147) (BOA. NFS. d. 1206)

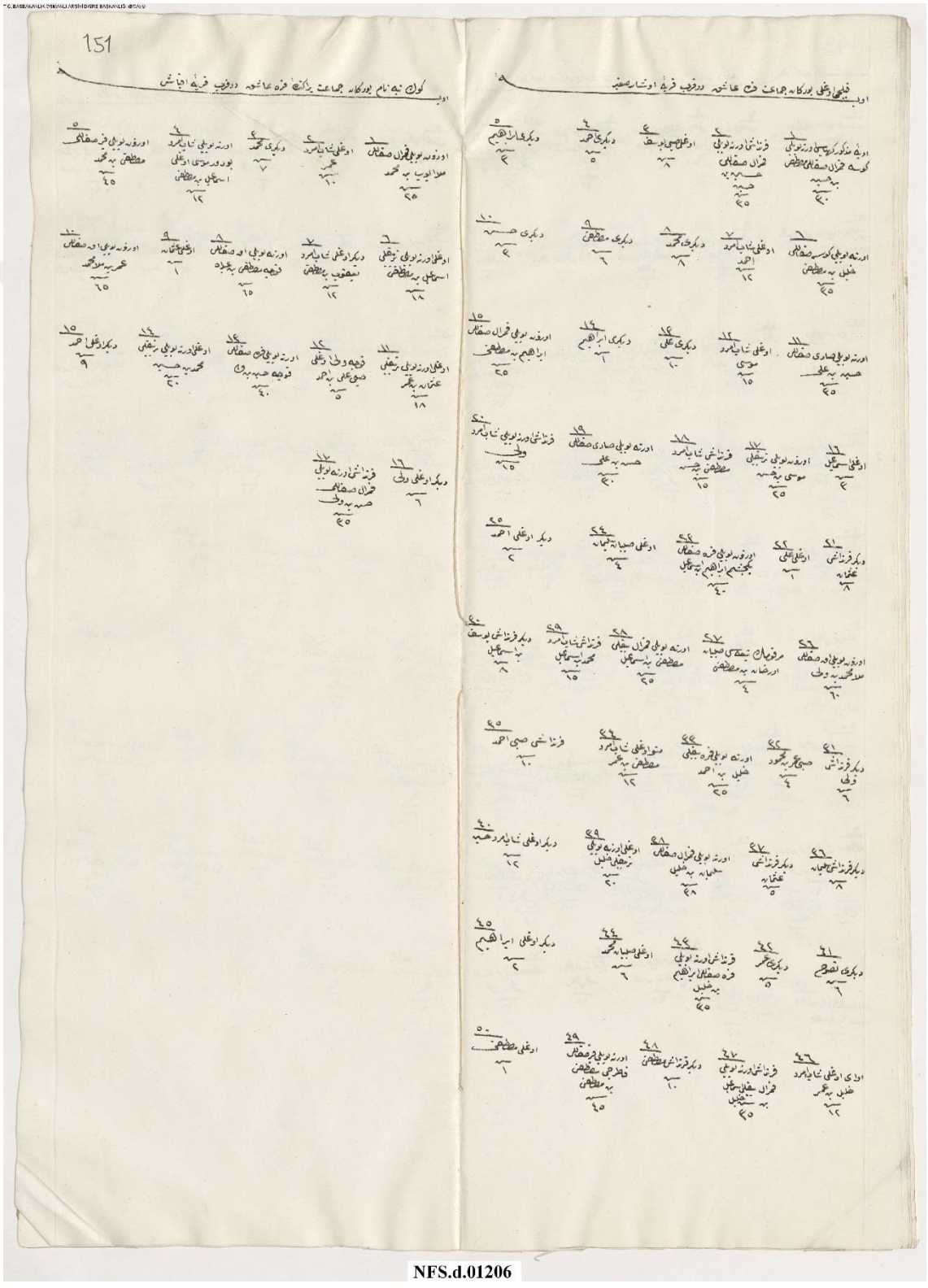

NFS.d.01206

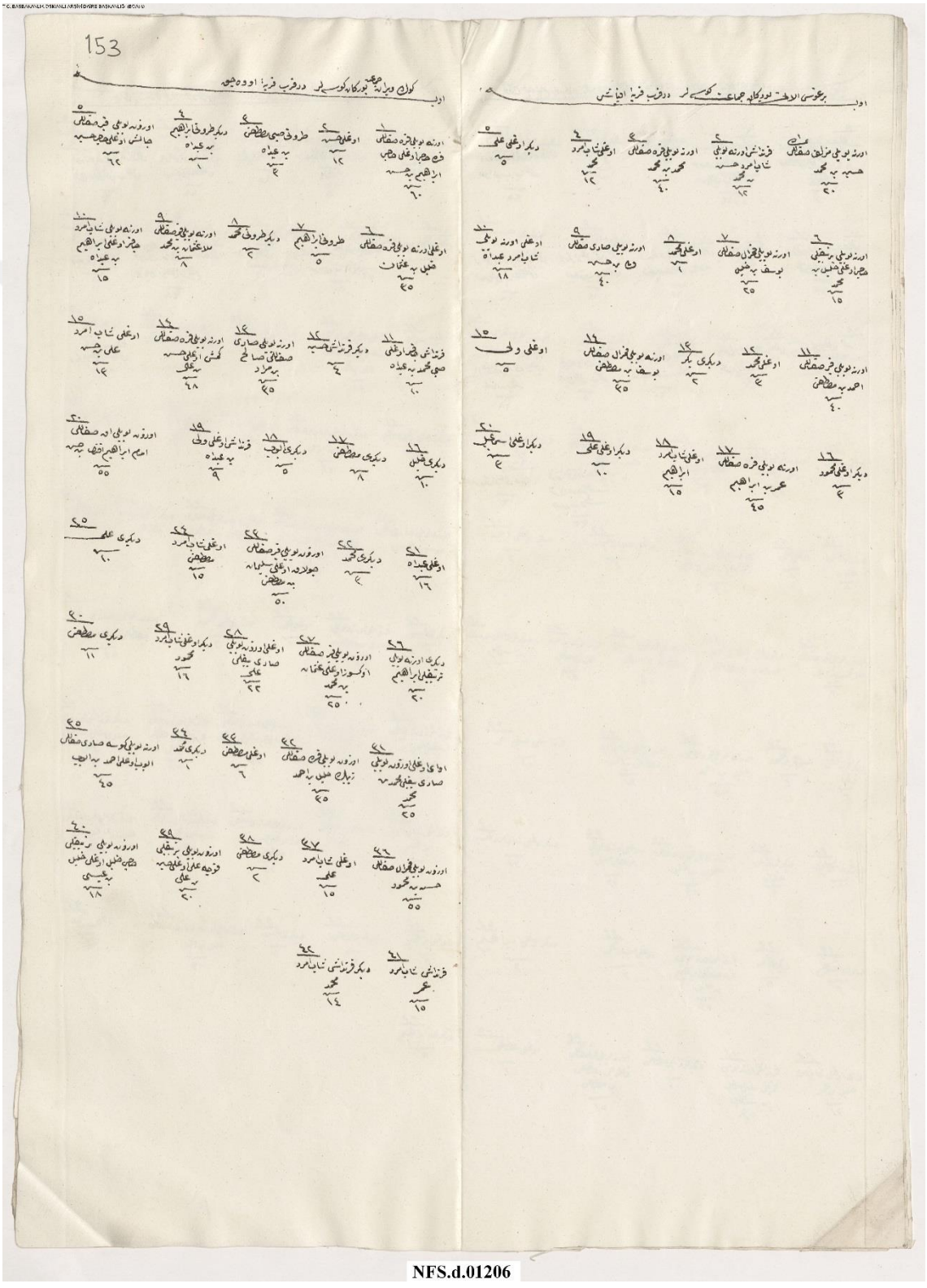
Boynanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri'nin Devamı (Sayfa 148)-Müstecab ve Bengiler Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 149) (BOA. NFS. d. 1206)

Avşar-ı Sagir Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 150)-Akbaş Karyesi Yakınlarında Bulunan Kara Âşık Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 151) (BOA. NFS. d. 1206)

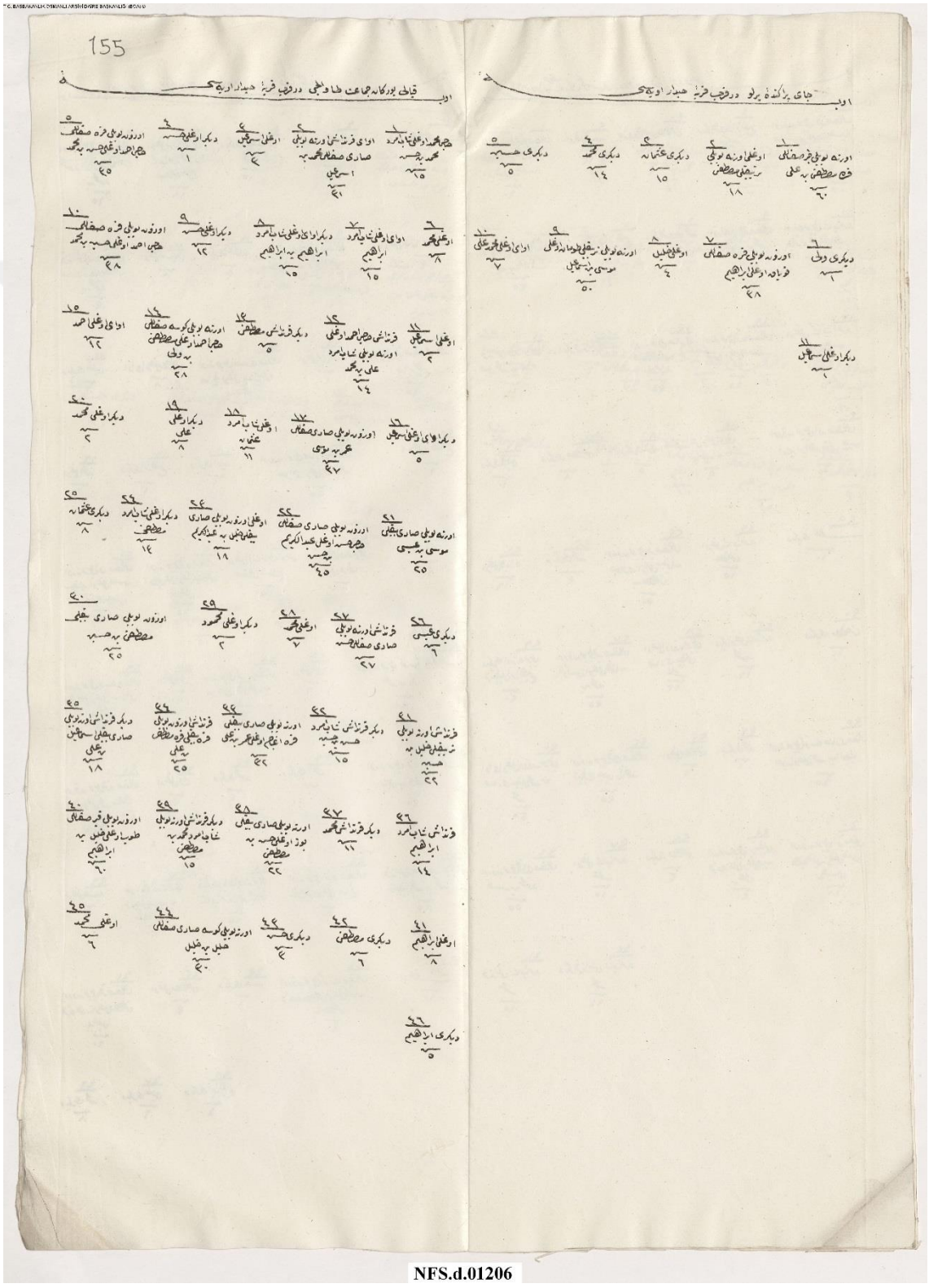

Akbaş Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 152)-Aravacık Karyesi Yakınlarında Bulunan Köseler Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 153) (BOA. NFS. d. 1206)

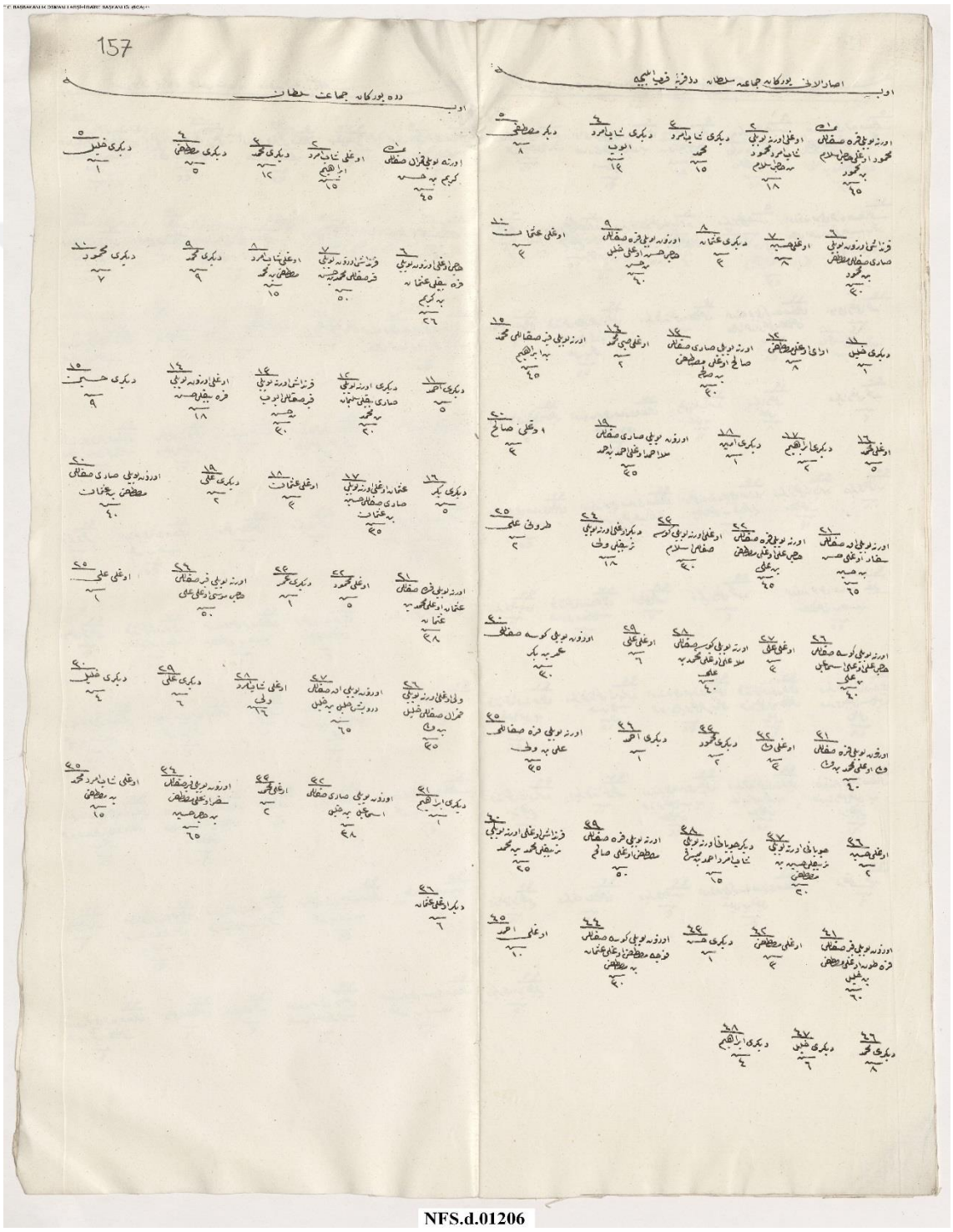

NFS.d.01206

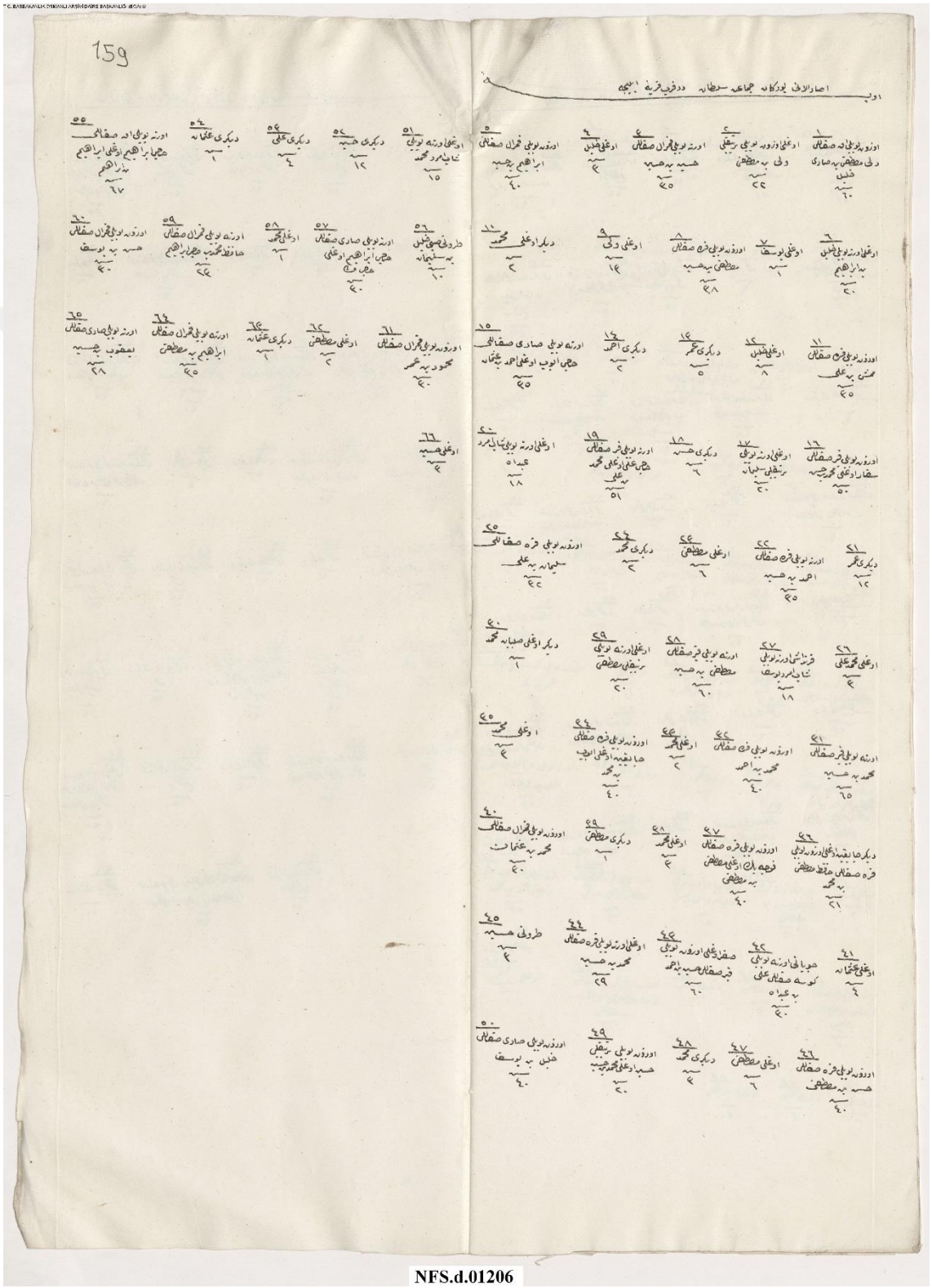
Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Yerlü Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 154)-Haydarobası Karyesi Yakınlarında Bulunan Davulcu Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 155) (BOA. NFS. d. 1206)

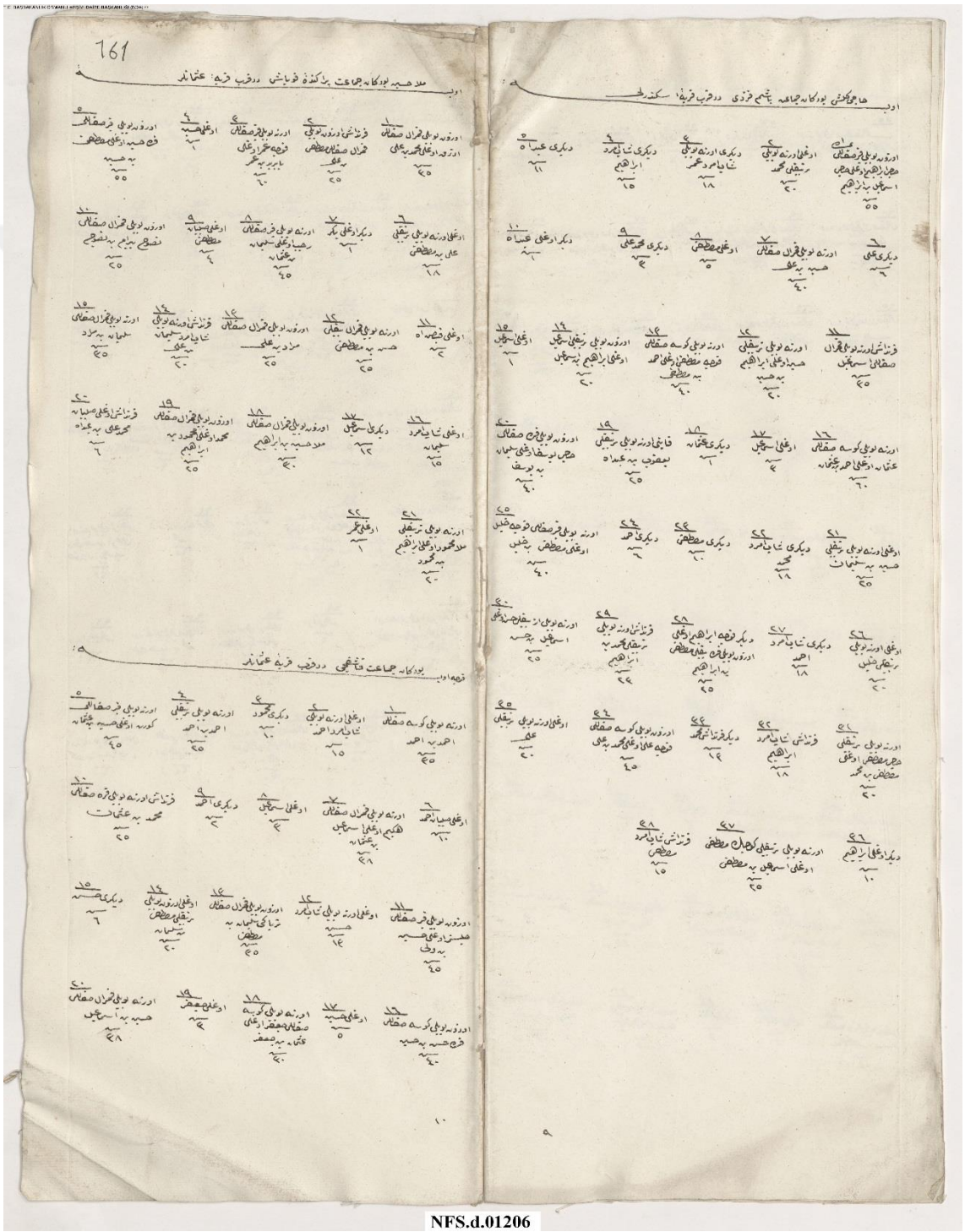
Ilıca Karyesi Yakınlarında Birinci Mahallede Bulunan Asaralanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 156)-Ilıca Karyesi Yakınlarında Bulunan Dere Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 157) (BOA. NFS. d. 1206)

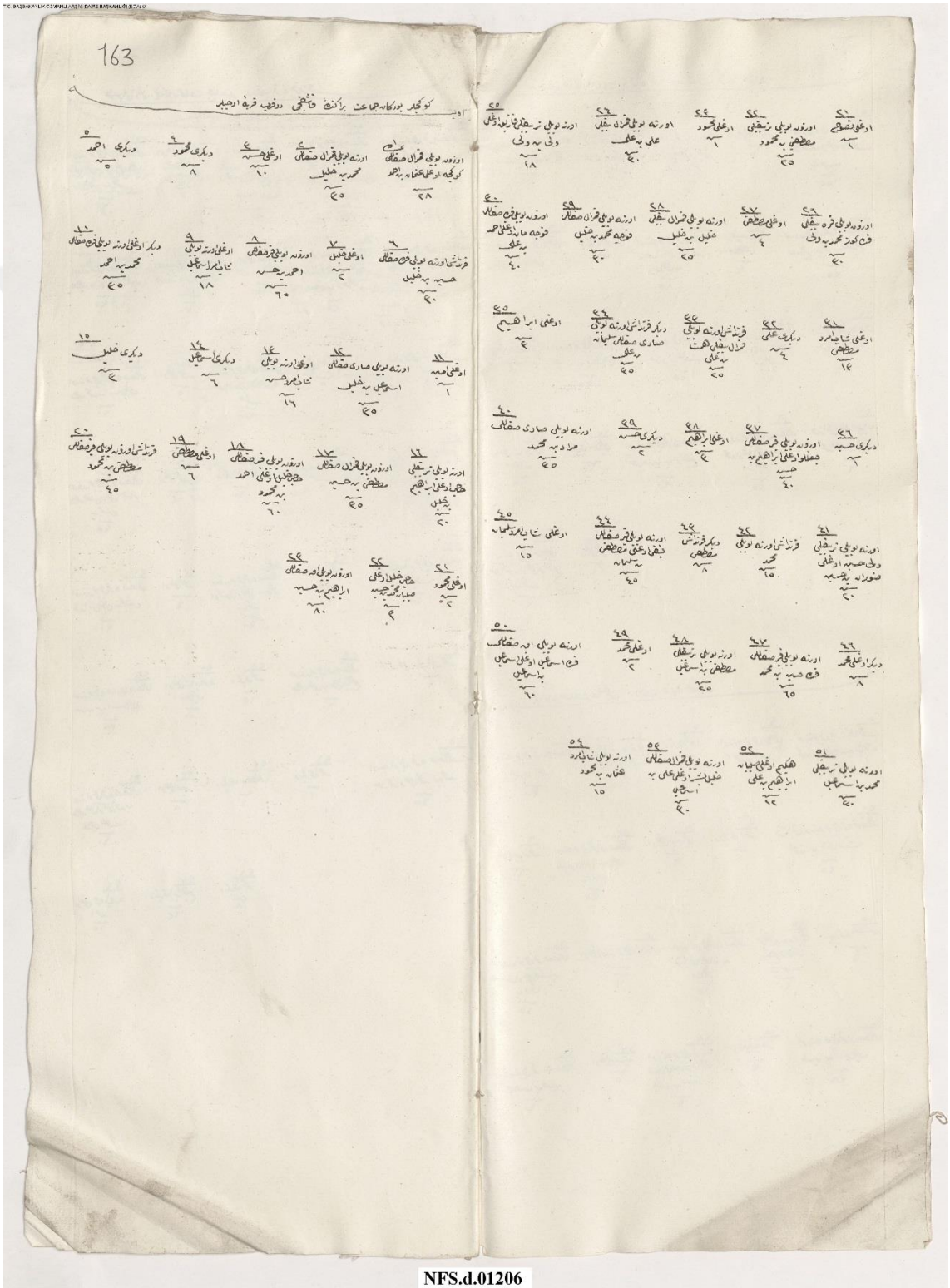
Ilıca Karyesi Yakınlarında İkinci Mahallede Bulunan Asaralanı Obasına Bağlı Sultan Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 158-159) (BOA. NFS. d. 1206)

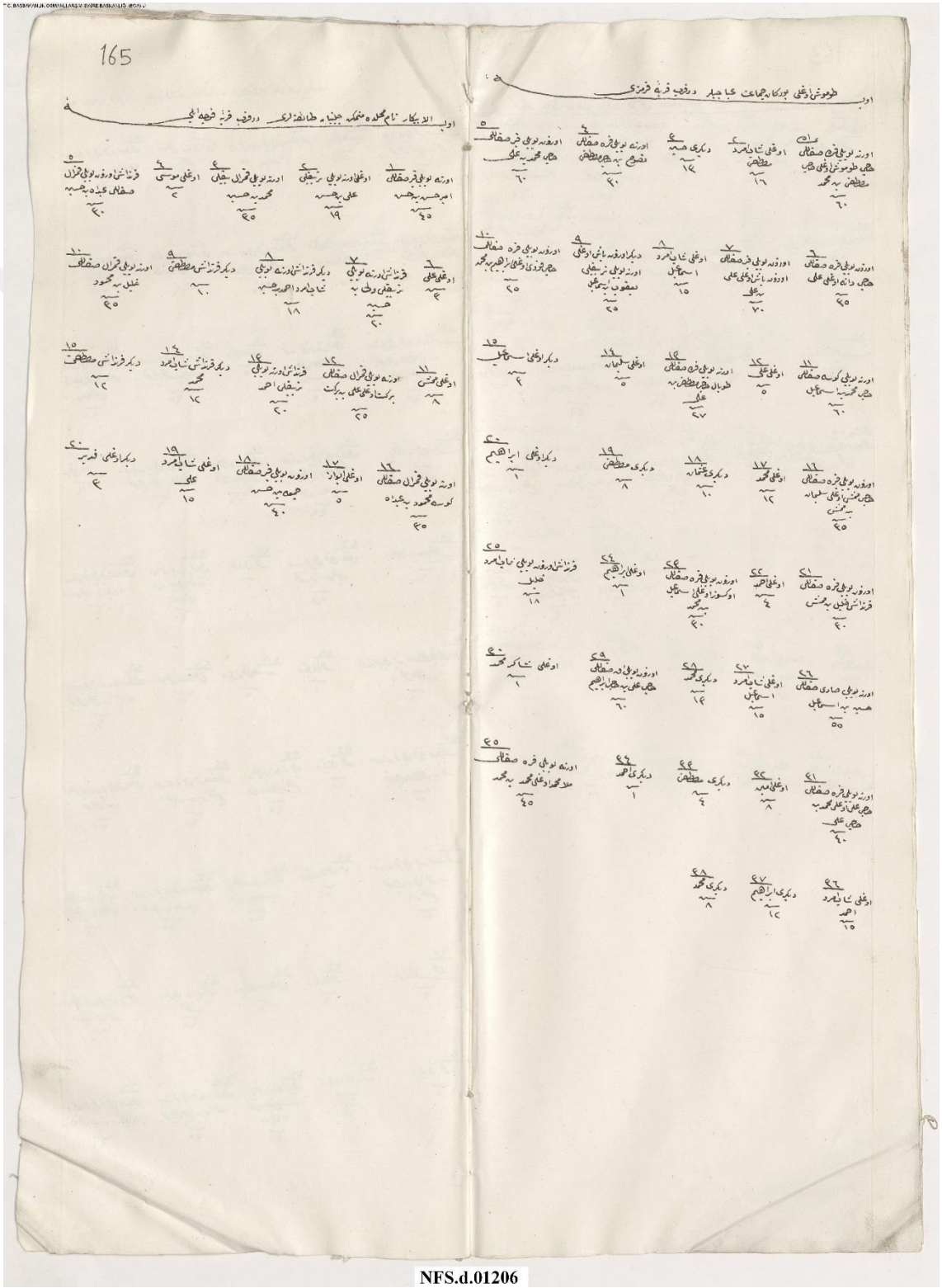
İskenderli Karyesi Yakınlarında Bulunan Başımkızdı Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 160)-Osmanlar Yakınlarında Bulunan Kubaş(ı) Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 161)-Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 161) (BOA. NFS. d. 1206)

Osmanlar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri'nin Devamı (Sayfa 162)-Avcılar Karyesi Yakınlarında Bulunan Kaşıkçı Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 163) (BOA. NFS. d. 1206)

Kırmızı Karye Yakınlarında Bulunan Abacılar Yörükan Cemaatinin Nüfus Defteri (Sayfa 164)-Kocaili Karyesi Çepniyan Taifesinin Nüfus Defteri (Sayfa 165) (BOA. NFS. d. 1206)

Ek 4: Çalışma Alanında Bulunan Köylerin Konumları

